

**SAFRANBOLU KÖYLERİNDEKİ TARİHİ SU
DEĞİRMENLERİNİN KORUMA SORUNLARI VE
AKKIŞLA, HIZAR, HACI ABDULLAH
DEĞİRMENLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ İÇİN
RESTORASYON ÖNERİLERİ**

**2019
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK**

Mehmet Akif ÇENGEL

**SAFRANBOLU KÖYLERİNDEKİ TARİHİ SU DEĞİRMENLERİNİN
KORUMA SORUNLARI VE AKKIŞLA, HIZAR, HACI ABDULLAH
DEĞİRMENLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ İÇİN RESTORASYON
ÖNERİLERİ**

Mehmet Akif ÇENGEL

**Karabük Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**KARABÜK
HAZİRAN 2019**

“Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.”

Mehmet Akif ÇENGEL

Mehmet Akif ÇENGEL tarafından hazırlanan “SAFRANBOLU KÖYLERİNDEKİ TARİHİ SU DEĞİRMENLERİNİN KORUMA SORUNLARI VE AKKIŞLA, HIZAR, HACI ABDULLAH DEĞİRMENLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ İÇİN RESTORASYON ÖNERİLERİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE
Tez Danışmanı, Mimarlık Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından oy birliği ile Mimarlık Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 27/06/2019

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Prof. Dr. Selma ÇELİK YAY (BÜ)

Üye : Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE (KBÜ)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet MUTLU (KBÜ)

...../...../2019

KBÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Filiz ERSÖZ
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdür V.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SAFRANBOLU KÖYLERİNDEKİ TARİHİ SU DEĞİRMENLERİNİN KORUMA SORUNLARI VE AKKIŞLA, HIZAR, HACI ABDULLAH DEĞİRMENLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ İÇİN RESTORASYON ÖNERİLERİ

Mehmet Akif ÇENGEL

Karabük Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE

Haziran 2019, 192 sayfa

Safranbolu kent merkezi ve yakın çevresindeki köylerde bulunan yapılar çeşitli çalışmalara konu edilmiş ve bir kısmı tescil edilerek koruma altına alınmıştır. Tescilli yapıların bir kısmı, restorasyon çalışmaları ile işlevi korunarak veya yeni işlev kazandırılarak özel ve kamusal kullanımlara sunulmuştur. Safranbolu kırsalında yer alan birçok bölgede ise tarihi yapılarla ilgili çalışma yapılmamış ve bu yapılar kaderlerine terk edilmiştir. Bu yapı türlerinden biri de bir dönem yoğun olarak kullanılmış ancak zamanla önemini yitirmiş olan tarihi su değirmenleridir.

Çalışmamın amacı; Karabük İli, Safranbolu İlçesine bağlı köylerde, yapılan çalışmalar ışığında korunması gereken kültürel ve mimari mirasın önemli bir parçası olan ve kaybolmaya yüz tutmuş değirmen yapılarını tespit ederek, koruma sorunlarını

incelemek ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması için üç farklı su değirmeni için koruma ve restorasyonla ilgili uygulanabilir öneriler geliştirmektedir.

Çalışmada; Safranbolu köylerinde yer alan mevcut değirmenlerin tarihsel gelişimi, teknolojik ve mimari boyutta değerlendirilmeleri, günümüz durumlarının ve sorunlarının saptanması, korunarak yeniden kullanılmaları için öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda değirmen yapılarının oluşumu, tarihsel gelişimi ve geçirdiği değişimler incelenmiştir. Günümüzdeki durumları için iyileştirme ve yeniden kullanım olanaklarının ortaya konulmasını hedefleyen koruma stratejileri belirlenerek, buna yönelik uygulama önerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Sözcükler : Safranbolu, su mimarisi, köyler, su değirmeni, geleneksel mimari, tarihi yapılar, belgeleme, koruma, rölöve, restorasyon, sürdürülebilirlik, asiyâb.

Bilim Kodu : 801.1.218

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

CONSERVATION PROBLEMS OF HISTORICAL WATER MILLS IN SAFRANBOLU VILLAGES AND RESTORATION PROPOSALS FOR SUSTAINABILITY OF AKKIŞLA, HIZAR, HACI ABDULLAH WATER MILLS

Mehmet Akif ÇENGEL

Karabük University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Architecture

Thesis Advisor:

Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE

June 2019, 192 pages

Structures around and in the city center of Safranbolu have been subject of several studies and some of these structures are preserved by registering. By restoring according to their original function or for new purposes, some of these structures are offered for private and public use. On the other hand, for many historic structures placed in rural areas of Safranbolu no studies have been made and they are abandoned to their destiny. One of these structure types is water mills which had been intensively used in the past and lost their importance in time.

The aim of my study is; determining the water mills that are important parts of architectural and cultural heritage and tend to shade away in Safranbolu district in Karabük province, in the light of the previous studies investigating the conservation problems and with the example of the three historic water mills improving applicable

propositions for conservation and restoration to obtain the sustainability of the water mills.

In this study; studying historical progress of water mills existing in villages of Safranbolu, technologic and architectural evaluation, determining the present situation and problems and developing proposals to reuse the water mills by conserving are aimed. Accordingly; the formation, historical progress and alterations of water mills were examined. It is aimed to specify conservation strategies to ameliorate their present situations to reveal reusing possibilities and develop application proposals based on this.

Key Words : Safranbolu, water construction, villages, watermill, traditional architecture, historic buildings, documentation, conservation, survey, restoration, sustainability, asiyâb.

Science Code : 801.1.218

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda, ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren tez danışmanım Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE 'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamı değerlendirmek üzere vakit ayıran sayın jüri üyeleri Prof. Dr. Selma ÇELİKİYAY ve Dr. Öğretim Üyesi Mehmet MUTLU'ya, maddi manevi yardımını esirgemeyen dostum Dr. Öğr. Üyesi Eray ŞAHBAZ'a teşekkür ederim.

Bizlere anlayış gösteren, bilgilerini paylaşan yüce gönüllü köy sakinlerine ve muhtarlarımıza teşekkür ederim.

Arazi çalışmalarında bana çalışma arkadaşlığı yapan, emekleri ile bu çalışmaya katkı sağlayan KBÜ Mimarlık Fakültesi 2017-2018 Bahar ve 2018-2019 Güz Dönemi Rölöve-Restorasyon I ve II öğrencilerine ayrıca teşekkür ederim.

Desteğini her an yanımda ve yüreğimde hissettiğim sevgili eşime, manevi hiçbir yardımı esirgmeden yanımda oldukları için aileme ve dünyalar tatlısı oğluma...

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv
ÇİZELGELER DİZİNİ	xix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xx
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. ÇALIŞMANIN AMACI	1
1.2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	1
1.3. ÇALIŞMA ALANI VE SINIRLARI	2
1.4. LİTERATÜR ÖZETİ.....	3
BÖLÜM 2	5
DEĞİRMEN YAPILARININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE DEĞİRMEN TÜRLERİ.....	5
2.1. DEĞİRMEN YAPILARININ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	5
2.2. DEĞİRMEN TÜRLERİ.....	6
2.2.1. İnsan Gücü ile Çalışan Değirmenler	6
2.2.2. Hayvan Gücü ile Çalışan Değirmenler	8
2.2.3. Su Gücü ile Çalışan Değirmenler.....	8
2.2.3.1. Düşey Milli Su Çarkları	9
2.2.3.2. Yatay Milli Su Çarkları.....	10
2.2.4. Rüzgâr Gücü ile Çalışan Değirmenler	10
2.2.5. Valsli Değirmenler	12

BÖLÜM 3	13
SAFRANBOLUNUN TARİHİ SU DEĞİRMENLERİ.....	13
3.1. SAFRANBOLU'NUN TARİHİ SU DEĞİRMENLERİNİN TARİHÇESİ	13
3.2. SAFRANBOLU'NUN TARİHİ SU DEĞİRMENLERİNİN ÇALIŞMA PRENSİPLERİ.....	13
3.3. SAFRANBOLU'NUN MERKEZİNDE BULUNAN TARİHİ SU DEĞİRMENİ ÖRNEKLERİ	22
3.4. SAFRANBOLU'NUN KÖYLERİNDE YER ALAN TARİHİ SU DEĞİRMENLERİ	27
3.4.1. Yazıköy Yağlının Değirmeni	27
3.4.2. Konarı Köyü Değirmeni.....	32
3.4.3. Konarı Köyü Osman Çavuş Değirmeni	36
3.4.4. Karıt Köyü Değirmeni.....	39
3.4.5. Akkışla Köyü Nahta Değirmeni.....	43
3.4.6. Örencik Köyü Değirmeni.....	46
3.4.7. Ovaköseler Köyü Kavakdüzü Değirmeni	52
3.4.8. Cabbar Köyü Değirmeni	57
3.4.9. Ovaşeyhler Köyü Kadıoğlu Değirmeni.....	61
3.4.10. Tayyip Köyü Değirmeni	67
3.4.11. Tayyip Köyü Örencik Mahallesi Değirmeni.....	71
3.4.12. Akkışla Köyü Değirmeni	76
3.4.13. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni	76
3.4.14. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni	76
3.5. SAFRANBOLU'NUN YAKIN ÇEVRESİNDE BULUNAN TARİHİ SU DEĞİRMENİ ÖRNEKLERİ	76
BÖLÜM 4	81
RESTORASYON ÖNERİSİ GELİŞTİRİLEN DEĞİRMENLER	81
4.1. AKKIŞLA KÖYÜ DEĞİRMENİ	81
4.1.1. Konum-Çevre İlişkisi	81
4.1.2. Tarihsel Gelişimi.....	82
4.1.3. Yapının İncelenmesi.....	82
4.1.3.1. Plan Tipi ve Yapı Elemanları.....	82
4.1.3.2. Yapı Malzemesi	83

	<u>Sayfa</u>
4.1.3.3. Süsleme ve Tezyinat	83
4.1.4. Yapının Cepheleri	83
4.1.4.1. Kuzeybatı Cehesi	83
4.1.4.2. Güneybatı Cehesi	84
4.1.4.3. Güneydoğu Cehesi	84
4.1.4.4. Kuzeydoğu Cehesi	84
4.1.5. Bozulma ve Müdahaleler	89
4.1.6. Akkışla Köyü Değirmeni Restitüsyon Önerileri	94
4.1.6.1. Vaziyet Planı	94
4.1.6.2. Plan Restitüsyonu	94
4.1.6.3. Cephe Restitüsyonu	94
4.1.7. Akkışla Köyü Değirmeni Restorasyon Önerileri	99
4.1.7.1. Yapısal İyileştirmeye Yönelik Koruma Önerileri	99
4.1.7.2. Yeni İşlev Önerileri	100
4.2. YUKARIDANA KÖYÜ HIZAR DEĞİRMENİ	106
4.2.1. Konum-Çevre İlişkisi	106
4.2.2. Tarihsel Gelişimi	107
4.2.3. Yapının İncelenmesi	107
4.2.3.1. Plan Tipi ve Yapı Elemanları	107
4.2.3.2. Yapı Malzemesi	108
4.2.3.3. Süsleme ve Tezyinat	108
4.2.4. Yapının Cepheleri	108
4.2.4.1. Doğu Cehesi	108
4.2.4.2. Kuzey Cehesi	109
4.2.4.3. Batı Cehesi	109
4.2.4.4. Güney Cehesi	110
4.2.5. Bozulma ve Müdahaleler	119
4.2.6. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni Restitüsyon Önerileri	125
4.2.6.1. Vaziyet Planı	125
4.2.6.2. Plan Restitüsyonu	125
4.2.6.3. Cephe restitüsyonu	126
4.2.7. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni Restorasyon Önerileri	131

	<u>Sayfa</u>
4.2.7.1. Yapısal İyileştirmeye Yönelik Koruma Önerileri	131
4.2.7.2. Yeni İşlev Önerileri.....	133
4.3. ÇIRAKLAR KÖYÜ HACI ABDULLAH DEĞİRMENİ	141
4.3.1. Konum-Çevre İlişkisi	141
4.3.2. Tarihsel Gelişimi.....	142
4.3.3. Yapının İncelenmesi.....	142
4.3.3.1. Plan Tipi ve Yapı Elemanları.....	142
4.3.3.2. Yapı Malzemesi	143
4.3.3.3. Süsleme ve Tezyinat	143
4.3.4. Yapının Cepheleri	143
4.3.4.1. Kuzey Cephesi	143
4.3.4.2. Batı Cephesi	144
4.3.4.3. Güney Cephesi	144
4.3.4.4. Doğu Cephesi	144
4.3.5. Bozulma ve Müdahaleler	149
4.3.6. Çıraqlar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni Restitüsyon Önerileri.....	155
4.3.6.1. Vaziyet Planı	155
4.3.6.2. Plan Restitüsyonu.....	155
4.3.6.3. Cephe restitüsyonu	156
4.3.7. Çıraqlar Köyü Değirmeni Restorasyon Önerileri	161
4.3.7.1. Yapısal İyileştirmeye Yönelik Koruma Önerileri	162
4.3.7.2. Yeni İşlev Önerileri.....	163
BÖLÜM 5	170
SONUÇ VE ÖNERİLER	170
KAYNAKLAR	173
EK AÇIKLAMALAR A.	175
SAFRANBOLU MERKEZ VE KÖYLERİNDE KVKBK TARAFINDAN TESCİL KAYDI YAPILMIŞ TARİHİ SU DEĞİRMENLERİNE AİT TESCİL FİŞLERİ	175

	<u>Sayfa</u>
EK AÇIKLAMALAR B.	182
ENDÜSTRİ MİRASI SİTLERİ, YAPILARI, ALANLARI VE PEYZAJLARININ KORUNMASI İÇİN	182
ICOMOS-TICCIH ORTAK İLKELERİ.....	182
EK AÇIKLAMALAR C.	189
SU DEĞİRMENLERİNE AİT TERİMLER.....	189
ÖZGEÇMİŞ	192

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 1.1. Karabük ili ve Safranbolu ilçesinin konumu	2
Şekil 2.1. Su hızarı çalışma sistemi	6
Şekil 2.2. Öğütme taşları ile tahılın ezilerek un elde edilmesi	7
Şekil 2.3. El değirmeni.....	7
Şekil 2.4. Hayvan gücü ile çalışan değirmen	8
Şekil 2.5. Düşey milli su değirmeni.	9
Şekil 2.6. Yatay milli su değirmenleri; a) Alttan çevirmeli su çarkı, b) Göğüslemeli su çarkı, c) Üstten çevirmeli su çarkı	10
Şekil 2.7. Anadolu'nun tarihi yel değirmenlerinden örnekler	11
Şekil 2.8. 200 ton/gün buğday işleme kapasitesine sahip Anadolu Birlik Konya Un Fabrikası	12
Şekil 3.1. Özgün ahşap su çarkı ve geç dönem eklentisi olan demir su çarkı.....	16
Şekil 3.2. Baltacık ve üst değirmen taşında açılmış baltacık boşluğu.	17
Şekil 3.3. Su değirmenlerinde kullanılan un eleği ve değirmen taşını kaydırmada kullanılan yuvarlama.....	17
Şekil 3.4. Demir borunun ucuna monte edilen poyralar.	18
Şekil 3.5. Alt değirmen taşının ortasından geçen milin etrafında ki boşluğu kapatmaya yarayan ahşap ve demir boğaz.	18
Şekil 3.6. Pergel; Alt değirmen taşının üstünden, boşluk kısmı mile geçirilerek, taşın eğimini kontrol etmeye yarayan alet.	18
Şekil 3.7. Öğütülen tahıldan, değirmencinin payını ölçmeye yarayan kap.....	19
Şekil 3.8. Değirmen düzeneği, a) Üst tekne, b) Üst değirmen taşı, c) Çakıldak, d) Değirmen direği, e) Muhafaza, f) Alt tekne, g) Yöre, h) Kütürge kolu.	19
Şekil 3.9. Yatay çarklı su değirmeni	21
Şekil 3.10. Safranbolu Merkezinde yer alan Bağlar Değirmeninin 2001 yılına ait restorasyon yapılmadan önceki fotoğrafları.....	22
Şekil 3.11. Safranbolu Merkezinde yer alan Bağlar Değirmeninin 2001 yılında yapılan restorasyon uygulaması sırasında çekilen fotoğrafları.....	22
Şekil 3.12. Safranbolu merkezinde yer alan Bağlar Değirmeninin güncel fotoğrafları.	23
Şekil 3.13. Safranbolu Merkezde yer alan Taş Değirmene ait fotoğraflar.....	24
Şekil 3.14. Safranbolu'nun tarihi su değirmenlerinin yerleşim şeması.	26

Şekil 3.15. Yazıköy Yağlının Değirmeni konumu.....	27
Şekil 3.16. Yazıköy Yağlının Değirmenine ait fotoğraflar.	28
Şekil 3.17. Yazıköy Yağlının Değirmenine ait, günümüzde kullanılmayan, özgün yatay milli su çarkı.....	29
Şekil 3.18. Yazıköy Değirmeni iç mekân fotoğrafları.	30
Şekil 3.19. Konarı köyü ve köyün değirmeninin konumu	33
Şekil 3.20. Konarı Köyü Değirmeni cephe fotoğrafları.....	34
Şekil 3.21. Konarı Köyü Değirmeni iç mekân fotoğrafları.....	35
Şekil 3.22. Osman Çavuş Değirmeni konumu	36
Şekil 3.23. Konarı Osman Çavuş Değirmeni güney cephe (ana giriş cephesi).....	37
Şekil 3.24. Osman Çavuş Değirmeni dış mekân fotoğrafları.....	38
Şekil 3.25. Osman Çavuş Değirmeni iç mekân görüntüleri.....	38
Şekil 3.26. Karıt Değirmeni konumu	39
Şekil 3.27. Karıt Köyü Değirmeni genel görünüş.....	40
Şekil 3.28. Karıt Köyü Değirmeni arka cephe görünüşü.	41
Şekil 3.29. Karıt Köyü Değirmenine ait dış görseller.....	41
Şekil 3.30. Karıt Değirmeni iç mekanlar.	42
Şekil 3.31. Akkışla Köyü Nahta Değirmeni konumu	43
Şekil 3.32. Nahta Değirmeninin yoldan görünüşü (güneydoğu görünüşü).....	44
Şekil 3.33. Akkışla Köyü Nahta Değirmenine ait fotoğraflar.....	45
Şekil 3.34. Örencik Köyü Değirmeni konumu.....	46
Şekil 3.35. Örencik Köyü Değirmeni ön cephe.	47
Şekil 3.36. Örencik Köyü Değirmeni su taşımakta kullanılan yapısal elemanlar.....	49
Şekil 3.37. Örencik Köyü Değirmenine ait iç mekan fotoğrafları.	50
Şekil 3.38. Ovaköseler Köyü Kavakdüzü Değirmeni konumu	52
Şekil 3.39. Kavakdüzü Değirmeni ön cephe.....	52
Şekil 3.40. Kavakdüzü Değirmenine ait fotoğraflar.	54
Şekil 3.41. Kavakdüzü Değirmenine ait fotoğraflar.	55
Şekil 3.42. Cabbar Köyü Değirmeni konumu.....	57
Şekil 3.43. Cabbar Köyü Değirmeni güney cephesi.	58
Şekil 3.44. Cabbar Köyü Değirmenine ait fotoğraflar.	59
Şekil 3.45. Ovaşeyhler Köyü Kadıoğlu Değirmeni konumu.	61

Şekil 3.46. Ovaşeyhler Köyü Kadioğlu Değirmeni.	61
Şekil 3.47. Ovaşeyhler Köyü Kadioğlu Değirmenine dış fotoğrafları.	63
Şekil 3.48. Ovaşeyhler Köyü Kadioğlu Değirmeni iç fotoğrafları.	64
Şekil 3.49. Ovaşeyhler Köyü Kadioğlu Değirmenine alt kısım ve dinlenme mekanı.	65
Şekil 3.50. Tayyip Köyü Değirmeni konumu	67
Şekil 3.51. Tayyip Köyü Değirmenine ait fotoğraflar.	68
Şekil 3.52. Tayyip Köyü Örencik Mahallesi Değirmeni konumu	71
Şekil 3.53. Tayyip köyü, Örencik Mahallesi Değirmeni fotoğrafları.	72
Şekil 3.54. Tayyip köyü, Örencik mahallesinin camisinde sergilenen, köylüler tarafından tarım ve hayvancılık amaçlı kullanılmış malzemeler.	73
Şekil 3.55. Tenekeli Değirmeni genel görünüm.	77
Şekil 3.56. Tenekeli Değirmeni iç mekan fotoğrafları.	77
Şekil 3.57. Kavlakdibi Değirmeni.	78
Şekil 3.58. Kavlakdibi Değirmenine ait fotoğraflar.	78
Şekil 3.59. Ulupınar Değirmeni genel görünüm.	79
Şekil 3.60. Ulupınar Değirmenine ait fotoğraflar.	79
Şekil 4.1. Akkışla Köyü Değirmeni.	81
Şekil 4.2. Akkışla Köyü Değirmeni konumu	82
Şekil 4.3. Akkışla Köyü Değirmeni kuzeydoğu cephesi.	85
Şekil 4.4. Akkışla Köyü Değirmeni güneydoğu cephesi.	85
Şekil 4.5. Akkışla Köyü Değirmeni giriş kapsısı ve ahşap duvar yapım sistemi.	86
Şekil 4.6. Akkışla Köyü Değirmeni demir su borusu.	86
Şekil 4.7. Akkışla Köyü Değirmeni yıkılan duvarı.	87
Şekil 4.8. Akkışla Köyü Değirmeni öğütme işleminin gerçekleştiği ana oda.	87
Şekil 4.9. Akkışla Köyü Değirmeni değirmen taşı ve değirmen direği.	88
Şekil 4.10. Akkışla Köyü Değirmeni değirmen düzeneği.	88
Şekil 4.11. Akkışla Köyü Değirmeni dinlenme ve konaklama bölümü.	89
Şekil 4.12. Akkışla Köyü Değirmeni Rölövesi.	91
Şekil 4.13. Akkışla Köyü Değirmeni Restitüsyonu	96
Şekil 4.14. Ankara İli, Altındağ İlçesi Altınköy Açık Hava Müzesine yapılan su değirmeni.	101
Şekil 4.15. Akkışla Köyü Değirmeni Restorasyonu.	102

Sayfa

Şekil 4.16. Yukarıdana Köyü Hızır değirmeni.	106
Şekil 4.17. Hızır Değirmeni Konumu.	107
Şekil 4.18. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni doğu cephe görünüşü.	110
Şekil 4.19. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni kuzey cephe görünüşü.	110
Şekil 4.20. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni ön cephe (batı cephe) görünüşü. ...	111
Şekil 4.21. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni kuzey-doğu görünüşü.	111
Şekil 4.22. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni yoldan görünüş.	112
Şekil 4.23. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni değirmen düzenekleri.	112
Şekil 4.24. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni değirmen düzenekleri.	113
Şekil 4.25. Zemin ile 1. katı bağlayan ahşap merdiven.	113
Şekil 4.26. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni 1.kat fotoğrafları.	114
Şekil 4.27. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni 1. Kat fotoğrafları.	115
Şekil 4.28. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni özgün ve özgün olmayan duvar malzemeleri.	116
Şekil 4.29. Değirmene ait üst değirmen taşı.	117
Şekil 4.30. Zemin kat kapatılan pencere.	117
Şekil 4.31. Özgün olmayan tuğla malzeme ile inşa edilmiş ocak.	118
Şekil 4.32. Değirmene ait demir su çarkları.	118
Şekil 4.33. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni çevresinde yer alan eklenti yapılar.	119
Şekil 4.34. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni rölövesi.	121
Şekil 4.35. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni restitüsyonu.	127
Şekil 4.36. Yukarıdana Köyü Hızır değirmeni restorasyonu.	134
Şekil 4.37. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni.	141
Şekil 4.38. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni konumu.	142
Şekil 4.39. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni batı cephesi.	145
Şekil 4.40. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni.	145
Şekil 4.41. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni güney cephesi.	146
Şekil 4.42. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni doğu cephesi.	146
Şekil 4.43. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni üç adet değirmen düzeneği ve yıkılmış çatı örtüsü ile değirmenin taş beden duvarları.	147
Şekil 4.44. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni alt kısım (domuzluk).	147
Şekil 4.45. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmene inşa edilen eklenti oda.	148

Sayfa

Şekil 4.46. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni zemin kat ahır bölümü.	148
Şekil 4.47. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni 1. kat görünüşleri.	149
Şekil 4.48.Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni yakın çevresi.	149
Şekil 4.49. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni rölövesi	151
Şekil 4.50. Hacı Abdullah Değirmeni Restitüsyonu	157
Şekil 4.51. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni Restorasyonu	164

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 1.Safranbolu merkez ve kırsalında yar alan tarihi su değirmenlerine ait veriler.	25
Çizelge 2. Örencik Köyü Değirmeni öneri tescil fişi.	51
Çizelge 3. Kavakdüzü Değirmeni öneri tescil fişi.	56
Çizelge 4. Cabbar Köyü Değirmeni öneri tescil fişi.	60
Çizelge 5. Kadioğlu Değirmeni öneri tescil fişi.	66
Çizelge 6. Tayyip Köyü Değirmeni öneri tescil fişi.	70
Çizelge 7. Tayyip Köyü Örencik Mahallesi Değirmeni için öneri tescil fişi.	75
Çizelge 8. Akkışla Köyü Değirmeni öneri tescil fişi.	105
Çizelge 9. Yukarıdana köyü Hızır Değirmeni öneri tescil fişi.	140
Çizelge 10. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni öneri tescil fişi.	169

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

KISALTMALAR

KKVKBK :Karabük Kùltür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

ICOMOS :Uluslar arası Anıtlar ve Sitler Konseyi

TDK : Türk Dil Kurumu

K. :Köyü

MAH. : Mahallesi

MÖ :Milattan Önce

TÜİK :Türkiye İstatistik Kurumu

UNESCO :United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

(Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kùltür Örgütü)

YY. :Yüzyıl

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmanın amacı; Karabük İli, Safranbolu İlçesine bağlı köylerde, yapılan çalışmalar ışığında korunması gereken kültürel ve mimari mirasın önemli bir parçası olan ve kaybolmaya yüz tutmuş su değirmeni yapılarını tespit ederek, koruma sorunlarını incelemek ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması amacıyla Akkışla Köyü, Yukarıdana Köyü Hızar ve Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmenleri için koruma ve restorasyonla ilgili uygulanabilir öneriler geliştirmektir.

1.2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Tezin hazırlanma yöntemi olarak öncelikle detaylı bir literatür taraması yapılarak Türkiye geneli ile Safranbolu merkez ve köylerinde yer alan su yapıları, değirmenler, dönem yapılarına ait bilgi ve belgeler ortaya konulmuştur. Benzer dönemlerde veya benzer yöntemlerle inşa edilmiş olan değirmenlerin incelenmesi suretiyle restitüsyon önerisi için ipuçları elde edilmeye çalışılmıştır.

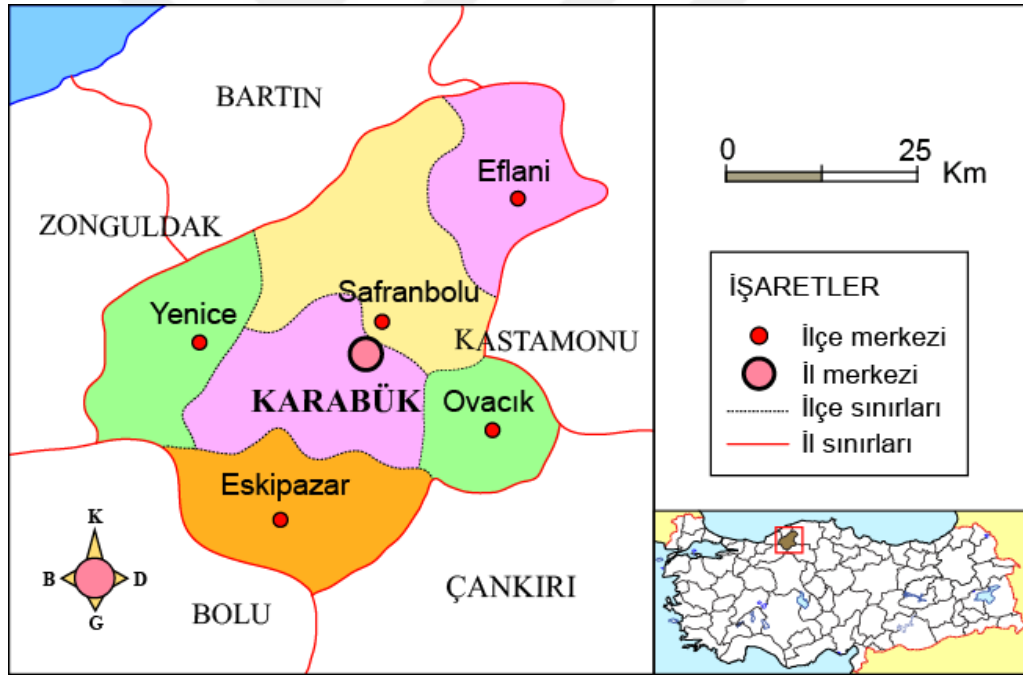
Tez kapsamında olan Safranbolu'ya bağlı köylerde korunması gereken değirmen yapılarının tespiti için arazide yüzey taraması yapılarak özgün örnekler araştırılmıştır. Bunun için Safranbolu'ya bağlı 56 adet köyden büyük çoğunluğuna gidilerek yerinde incelemeler yapılmıştır. Köylerde yaşayan kişilerle görüşmeler yapılmak suretiyle tarihi su değirmenleri hakkında bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma yapılırken yazılı kaynak ve arşiv taraması, sözlü tarih araştırması, yerinde incelemeler yapılmış, yapıların detaylı fotoğrafları çekilmiş ve Akkışla, Hızar, Hacı Abdullah Değirmenleri için restorasyon önerileri geliştirilmiştir.

Safranbolu'nun köylerinde yer alan tarihi su değirmeni yapılarının haritadaki konumları işaretlenmiş, değirmenlerin bilgilerini içerir envanter çalışması yapılmış ve tescil kaydı olmayanlar için öneri tescil fişleri düzenlenmiştir.

1.3. ÇALIŞMA ALANI VE SINIRLARI

Çalışma alanı, Karabük ili, Safranbolu ilçesine bağlı köyler olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Safranbolu ilçesine bağlı bulunan köylerin büyük bölümü taranmış ve tarihi su değirmeni varlıkları araştırılmıştır. Su değirmenlerinin inşa edildiği yerlerin, su yataklarına yakın olması gerektiğinden, özellikle dere ve çay kenarlarında yer alan köylere ağırlık verilmiştir ve yapılan çalışma, korunması gereken değirmen tespiti yapılan köylerle sınırlandırılmıştır (Şekil 1.1).

Şekil 1.1.Karabük ili ve Safranbolu ilçesinin konumu [1].

1.4. LİTERATÜR ÖZETİ

Konu ile ilgili olarak yaptığım literatür çalışmasında öncelikle Türkiye genelinde hazırlanmış olan su yapıları ve değirmenlerle ilgili çalışmalar irdeledikten sonra Safranbolu merkez ve köylerinde hazırlanmış olan çalışmalar araştırıldı. Tezime ışık tutması için su yapılarının ve özellikle de su değirmenlerinin tarihsel gelişimini, hangi ihtiyaçları karşılamak üzere kim veya kimler tarafından hangi yöntemlerle yapıldıkları araştırıldı.

Türkiye genelinde tarihi su değirmeni özelinde yapılan çalışmalar incelendiğinde, 1998 yılında Mahmut Kayral ve Atilla Bir tarafından "Osmanlı Döneminde Anadolu da Kullanıldığı Bilinen Alttan Çevirmeli Su Değirmenleri ve Su Kaldırma Düzenleri" üzerine makale yayınlandığı [2], 2012 yılında Atilla Bir, Mustafa Kaçar ve Şinasi Acar tarafından "Anadolu'nun Değirmenleri" isimli kitap oluşturulduğu [3], Ahmet Yiğit Tarafından 2007 yılında "XIV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe Livasında Değirmenler" konu başlıklı makale yayınlandığı [4], Zümrüt Özcan Tütüncü tarafından 2016 yılında "Burdur Kurna Çayı çevresi Geleneksel Su Yapıları, Kabacalı Değirmeni Koruma Sorunları ve Çözüm Önerileri" isimli yüksek lisans tezi hazırlandığı görülmüştür [5].

Safranbolu merkezi (yakın birkaç köyü de kapsayacak şekilde) için Dr. Öğr. Üyesi Esra Bölükbaşı tarafından "Osmanlı Dönemi Su Yapıları" isimli Doktora Tezi [6] hazırladığı ve bu tezde Safranbolu'nun tarihi su yapıları ve Yazıköy de yer alan tarihi su değirmeni (Yağlının Değirmeni) ile ilgili çalışmalara yer verildiği görülmüştür. Yine Dr. Öğr. Üyesi Esra Bölükbaşı tarafından Adnan Menderes Üniversitesinin 22-25 Ekim 2014 tarihlerinde düzenlemiş olduğu Uluslararası "XVIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları Sanat Tarihi Araştırmaları" sempozyumunda "Kültürel Mirasımızda Yöresel Mimari Değerler; Safranbolu ve Çevresinde Tarihi Su Değirmenleri" isimli bildiri sunulduğu anlaşılmaktadır [7]. Bu bildiride Safranbolu kent merkezinde yer alan Bağlar Değirmeni ve Taş Değirmen yakın köylerinde yer alan Konarı Köyü Değirmeni, Yazıköy Yağlının Değirmeni, Konarı Osman Çavuş Değirmeni ve Kartı Köyü Değirmeni olmak üzere 6 adet değirmene yer verildiği anlaşılmıştır.

Prof. Dr. Aysun Özköse tarafından Safranbolu'da yer alan çeşitli hamam, konak, su kemeri vb. yapılarla ilgili restorasyon önerileri için projeler geliştirildiği ve Safranbolu kent merkezinde Bağlarbaşı Mah. 84 ada 1 parselde yer alan Bağlar Değirmeni ile ilgili proje çalışmaları da 2000'li yılların başında kendisi tarafından yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca Prof. Dr. Aysun Özköse önderliğinde, içerisinde şahsımın da bulunduğu bir ekip tarafından Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında Safranbolu'da bulunan köylerin tamamını kapsayan ve korunması gereken tüm tarihi yapıları içeren detaylı bir çalışma yürütülmektedir.

Safranbolu merkez ve merkeze yakın köylerde yer alan tarihi yapılarla ilgili çeşitli makale, kitap, yüksek lisans ve doktora tezi hazırlanmıştır. Derya Yıldız Kaya tarafından 2016 yılında "Safranbolu Konarı Köyü Geleneksel Mimari Dokusunun Koruma Bağlamında İrdelenmesi" ile ilgili yüksek lisans tezi [8], Mehmet Can Hersek tarafından "Safranbolu Yörük Köyü Geleneksel Yaşam Biçimi ve Evleri" ile ilgili kitap [9], Şinasi Acar tarafından 2002 yılında "XVII. ve XX. Yüzyıl Dönemi Başlarında Yapılmış Safranbolu (Ab-1 Hayat) Çeşmeleri" ile ilgili kitap [10] hazırlandığı bilinmektedir.

BÖLÜM 2

DEĞİRMEN YAPILARININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE DEĞİRMEN TÜRLERİ

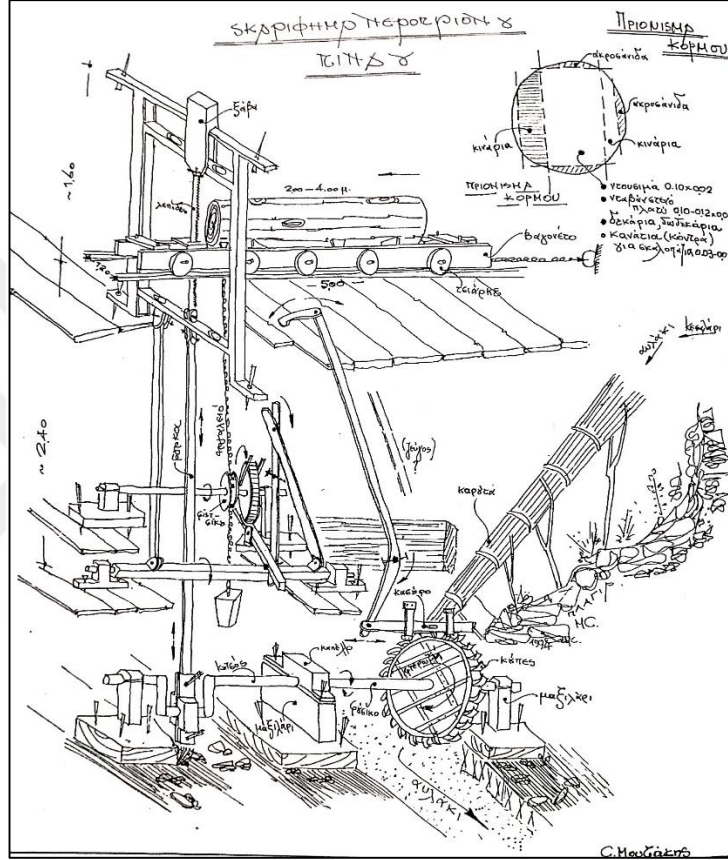
2.1. DEĞİRMEN YAPILARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Değirmen TDK sözlüğünde “içinde öğütme işinin yapıldığı yer” ve “kahve, buğday, nohut vb. taneleri öğüten araç veya alet” olarak tanımlanmaktadır [11]. Osmanlı döneminde su değirmenlerine “Asiyâb” denilmektedir. Asiyâb, Farsça kökenli bir kelimedir [12].

İnsanoğlu tarafından inşa edilen ilk teknolojik yapılar değirmenlerdir. Değirmenler insanoğlunun en temel gereksinimi olan beslenme içgüdüsünden kaynaklanan sebeplerden dolayı yapılmışlardır. Öğütme işi başta buğday olmak üzere arpa, çavdar, mısır vb. birçok farklı tahıla uygulanmaktadır. Tahılların yanı sıra günümüzde kahve ve susam da öğütülerek toz haline getirilmektedir. Ayrıca, hızar ve demir dövme gibi işler için su değirmenlerinin temel çalışma prensiplerini kullanan yapılar inşa edildiği bilinmektedir [13] (Şekil 2.1).

İnsanoğlu yaşam döngüsü içinde ilk olarak avcılık ve toplayıcılık faaliyetlerinde bulunmuştur. Göçebe bir şekilde yaşayan avcı-toplayıcı topluluklar avladıkları hayvanların etleri ve doğanın sunduğu kabuklu yemiş, tohum ve bitkilerle beslenmekteydiler. Avcılık için yapılan ilkel el aletleri zaman içinde gelişerek farklı amaçlı alet üretimine de temel teşkil etmiştir. İnsanoğlunun tohumları ekip yetiştirmeye başlamasıyla tarım için kullanılan el aletleri de üretilmeye ve kullanılmaya başlanmıştır. Tarıma geçen topluluklar aynı zamanda su kenarlarına yakın bölgelerde yerleşik hayata geçiş yapmışlardır. Üretilen bitkilerin besin olarak kullanılması ve artan ihtiyaçlar sebebiyle “kısa zamanda nasıl daha fazla fayda sağlanır?” sorusunun cevabı aranmaya başlanmış ve bunun neticesinde öncelikle ilkel

öğütme aletleri yapmışlardır. Zamanla artan ihtiyaçlara cevap verebilmek için ilkel öğütme aletleri yerini değirmen yapılarına bırakmıştır. Değirmen yapılarının temelini, iki taş arasında, alttaki taşın sabit üsttekinin hareketli olması fikri oluşturmuştur. Değirmen taşını çevirmek için sırasıyla insan gücü, hayvan gücü, su gücü, rüzgâr gücü, buhar, elektrik ve petrol kullanılmıştır.

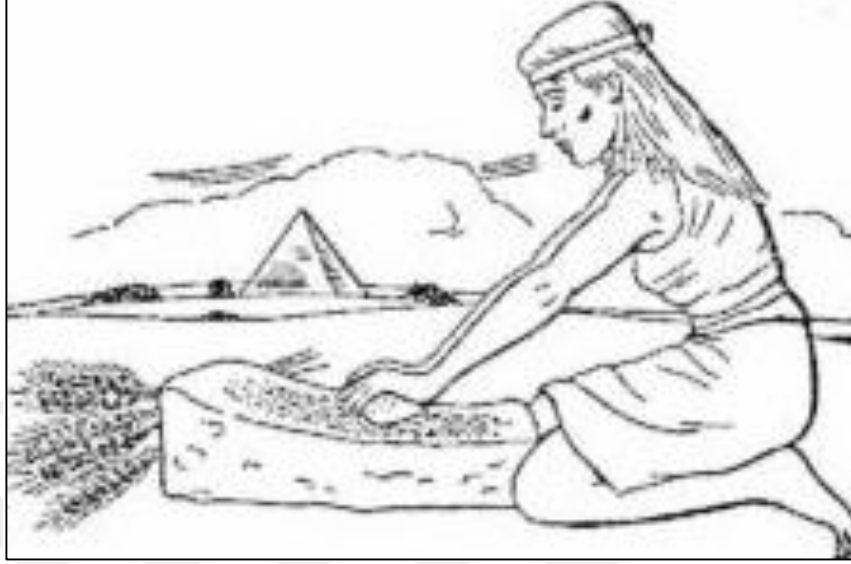
Şekil 2.1. Su hızarı çalışma sistemi [13].

2.2. DEĞİRMEN TÜRLERİ

2.2.1. İnsan Gücü ile Çalışan Değirmenler

İnsanoğlu öğütme işi için ilk olarak taş ile tahıllara vurmak suretiyle ezilmesini sağlamış ve buradan elde ettiği unu besin olarak kullanmıştır (Şekil 2.2). Ancak bu yöntemde harcanan güç kıyas edildiğinde çok verimli bulunmadığından iki küçük silindirik taş arasında üstteki taşın el yordamıyla döndürülmesi neticesinde un elde

etmeyi başarmış ve ilk yöntemle göre daha az güçle daha çok verim alabilmiştir (Şekil 2.3).

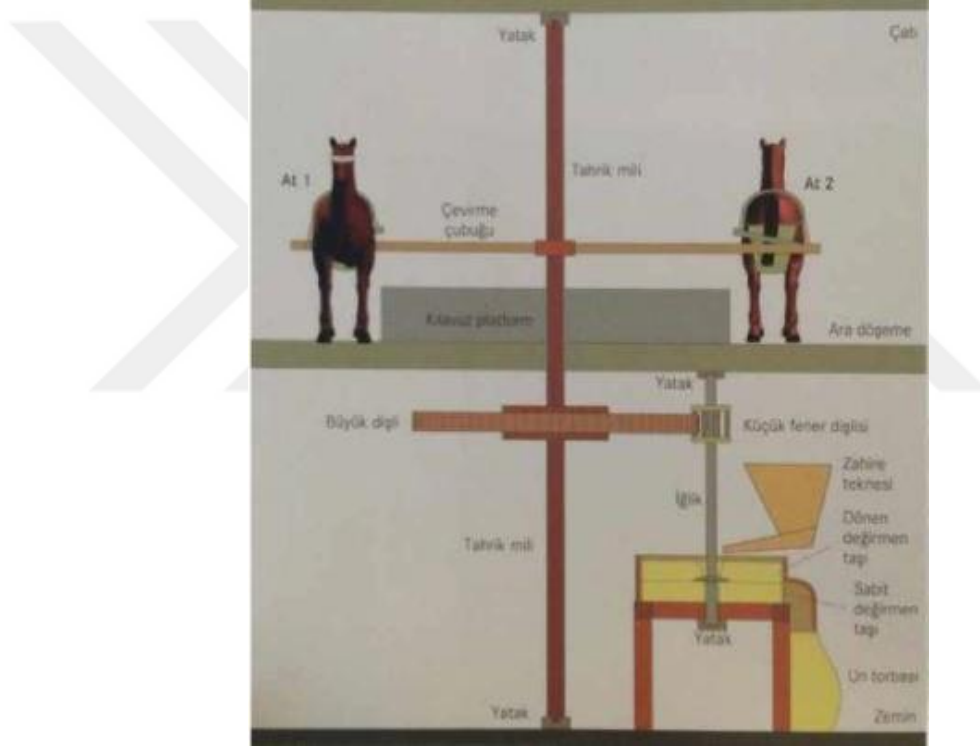
Şekil 2.2. Öğütme taşları ile tahılın ezilerek un elde edilmesi [14].

Şekil 2.3. El değirmeni [3].

2.2.2. Hayvan Gücü ile Çalışan Değirmenler

Değirmen taşını çevirebilmek için at, eşek, katır, deve ve sığır gibi hayvanlar kullanılmıştır. Her değirmen için 4 hayvanın ikişerli sırayla kullanıldığı bilinmektedir. Bu tip değirmenlerin çalışma sistemi, büyük bir çarkın dişli yardımıyla düşey bir mile bağlanması ve bu milinde değirmenin üstündeki değirmen taşına bağlanması neticesinde, hayvanın bu çarkın içine yerleştirilerek, hayvanla beraber çarkın ve dolayısıyla taşında dönmesinin sağlanması prensibine dayanmaktadır (Şekil 2.4). Bu değirmen türünde maliyet oldukça yüksektir [3].

Şekil 2.4. Hayvan gücü ile çalışan değirmen [3].

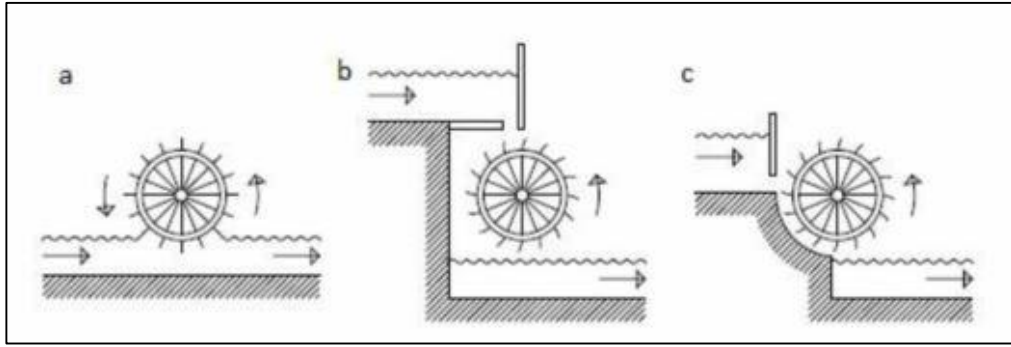
2.2.3. Su Gücü ile Çalışan Değirmenler

Tez konumu oluşturan Safranbolu kırsalındaki değirmenler de su gücü ile çalışmaktadır. Su gücü ile çalışan değirmenler düşey ve yatay milli su çarkları olmak üzere ikiye ayrılır. Her iki sistemin de ortak özelliği, suyun gücünü kullanmak suretiyle çarkların dönmesini sağlamaktır. Her iki sistemde de üst kısımda yer alan öğütme elemanları birbirine benzemektedir. Çarkların dönmesiyle çarka bağlanmış olan üst

2.2.3.2. Yatay Milli Su Çarkları

Bu değirmen tipinde, oluk ve kanallarla taşınan sular yatay bir mile bağlı çark sistemini çevirmesi esasına göre çalışmaktadır. Çarkın dönmesi ile yatay mil de aynı yönde dönmeye başlar ve enerjisinin dişliler yardımıyla üst değirmen taşına bağlı başka bir mile iletir. Yatay milli su çarkları, suyun çarka gelme şekline göre üçe ayrılır (Şekil 2.6). Her üç şekilde de çalışma sistemi aynı olup, çarka gelen suyun yükseklikleri fark etmektedir.

- Alttan çevirmeli su çarkları
- Göğüslemeli su çarkları
- Üstten çevirmeli su çarkları

Şekil 2.6. Yatay milli su değirmenleri; a) Alttan çevirmeli su çarkı, b) Göğüslemeli su çarkı, c) Üstten çevirmeli su çarkı [14].

2.2.4. Rüzgâr Gücü ile Çalışan Değirmenler

Çok eski zamanlardan beri yel değirmenleri, buğday öğütmek ve su pompalamak gibi işler için mekanik güç elde etmekte kullanılmıştır. Eldeki belgelerden İlk yel değirmenlerinin 7. yüzyılda İran'da, daha sonra Çin'de kullanıldıkları ve çok sonra da Avrupa'ya yayıldıkları anlaşılmaktadır (Şekil 2.7).

a) Muğla ili, Bodrum ilçesi

b) Balıkesir ili, Cunda Adası

c) İzmir ili, Foça ilçesi.

d) Muğla ili, Marmaris ilçesi.

Şekil 2.7. Anadolu'nun tarihi yel değirmenlerinden örnekler [15].

2.2.5. Valsli Değirmenler

19. yy. ortalarında Macarlar tarafından modern değirmenlerin esasını teşkil eden “valsler arasında öğütme tekniği” geliştirilmiştir. Valslerin icadından sonra, un üretimi sanayi şekline dönüşmüş ve hızla gelişerek bugün 1000 ton/gün ve üstünde buğday öğütebilecek kapasitede modern fabrikalar kurulmuştur. Son olarak elektronik ve bilgisayar un sanayiine girmiştir. Bugün artık un üretimi kumanda odalarındaki monitörler yardımı ve elektronik kumandayla yapılmaktadır (Şekil 2.8).

Şekil 2.8. 200 ton/gün buğday işleme kapasitesine sahip Anadolu Birlik Konya Un Fabrikası [16].

BÖLÜM 3

SAFRANBOLUNUN TARİHİ SU DEĞİRMENLERİ

3.1. SAFRANBOLU'NUN TARİHİ SU DEĞİRMENLERİNİN TARİHÇESİ

Safranbolu'nun topoğrafik yapısı (kanyon ve vadiler), su kaynaklarının çokluğu ve bunların yanı sıra tarihi bir merkez olmasından dolayı nüfusunun fazla olması gibi sebeplerle çok sayıda su değirmeni yapıldığı anlaşılmaktadır.

H.937/M.1530-31 yılına ait 438 numaralı tahrir defterinde, Bolu Sancağına bağlı Taraklı Borlu'da su ile ilgili yapı olarak iki hamam ve 19 değirmenin kayıtlı olduğuna ilişkin bilgiler vardır [17].

H.1291/M.1875-75 tarihli Kastamonu Salnamesine göre Zağfiranborlu (Safranbolu) Kasabasında 90 tane asiyâb (su değirmeni) ve su hızarı olduğu anlaşılmaktadır. H.1299/M.1881-82 tarihli Kastamonu Salnamesinde ise Zağfiranborlu Kasabasında 40 asiyâb olduğu belirtilmektedir [18].

19. yy. sonlarında Anadolu'ya gelen Fransız seyyah Vital Cuinet, Safranbolu hakkında çeşitli bilgiler vermiştir. Cuinet, o dönem itibariyle Safranbolu da bir halk hamamı, 107 çeşme, 40 değirmen ve 84 tabakhanenin olduğunu belirtir [19].

3.2. SAFRANBOLU'NUN TARİHİ SU DEĞİRMENLERİNİN ÇALIŞMA PRENSİPLERİ

Safranbolu'da yer alan değirmenlerin tamamı su gücü ile çalışmakta ve düşey milli yatay su çarkı barındırmaktadır. Sadece Yazıköy Yağlının Değirmeninin özgün halinde yatay milli su çarkı inşa edildiği görülmüştür (Şekil 3.17). Ancak günümüzde yatay milli su çarkı kullanılmamakta ve sadece görsel amaçlı olarak gelen ziyaretçilere

gösterilmektedir. Örnek değirmen yapıları ve öncesinde hazırlanmış bilimsel ve akademik çalışmalar ile değirmen sahipleri ve değirmenleri kullanan köylülerin verdiği bilgiler doğrultusunda tarihi su değirmenlerinin çalışma prensipleri aşağıda anlatılmıştır.

Su değirmenleri için en önemli hususlardan biri, hiç şüphesiz değirmenin konumudur. Değirmen yapılan yerin su kaynağına yakın olması gerekmektedir. Su kaynağındaki su tamamen kendi cazibesıyla, oluklarla veya kanallarla taşınarak, yüksek kottan aşağıya, değirmenin bulunduğu kota düşürülerek suyun basıncı artırılmaktadır. Suyun yüksekte düşürülmesi ile su basıncının artması prensibine dayalı olarak çalışan değirmenler için, arazinin meyilli olması gerekmektedir. Değirmen inşa edilecek yerin konumu ile ilgili olarak bir diğer önemli nokta da ulaşımdır. Değirmene gelen kişilerin yanlarında tahıl yükü ile gelecekleri gerçeğinden hareketle, değirmen yapılacak yerin yola yakın olması gerekmektedir. Orta ve Doğu Karadeniz bölgesinde inşa edilen bazı değirmenlerin arazinin doğası gereği yoldan uzak yerlere yapıldığı ve insanların yüklerini sırtlarında taşıyarak değirmene ulaşabildikleri bilinmektedir. Safranbolu kırsalında yer alan değirmenlerin su kaynakları ve ulaşım gibi parametrelerin gözetilerek yapıldığı anlaşılmaktadır.

Değirmen düzenekleri alt ve üst olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Alt kısımda¹, çark sistemi bulunmaktadır. Dışarıdan demir borular veya ahşap ya da taş kanallarla çarka ulaşan su, çarkı döndürdükten sonra etrafı taşlarla çevrili olan alandan dışarıya tahliye olur. Alt kısım yaklaşık 150 cm derinlikte ve 200-250 cm arası genişliktedir [5]. Suyun çarka getirilmesi için değirmenler ilk inşa edildiği zamanlarda taş veya ahşap kanallar kullanılırken 1950'li yıllardan sonra 12 metrelik demir borular, mevcut kanalların yerini almaya başlamıştır. İncelenen değirmenler arasında, sadece Yukarıdana Köyü Hızır Değirmenindeki 2 oluktan bir tanesinin ahşap olarak kaldığı diğerlerinin geç dönem eklentisi olarak demir boruya dönüştürüldüğü görülmüştür. Ayrıca Çıraklar Köyü Hacı Abdullah, Konarı Köyü ve Karıt Köyü Değirmenlerinde taş oluklar mevcuttur.

¹ Değirmenin alt kısmına bazı yörelerde “domuzluk” denilmektedir.

12 metre boyunda ve 20-70 cm çapındaki demir boruların ucuna “poyra” denilen ahşap bir aparat takılarak suyun hızının ayarlandığı bilinmektedir. Üç farklı büyüklükte olan malzeme, büyük, orta ve küçük poyra² olarak adlandırılmaktadır. Değirmenin hızlı dönmesi isteniyorsa ağız genişliği fazla olan büyük poyra, yavaş dönmesi isteniyorsa küçük poyra, diğer durumlarda ise orta poyra kullanılmaktadır (Şekil 3.4). Hem poyraların değişimi hem de alt kısımda yapılacak bakım onarım işleri için bu alana, insan girebilecek kadar geniş su çıkış ağızı yapılmaktadır.

Edinilen bilgilere göre özgün değirmenlerin çarklarının da ahşap olduğu, ancak demir su borusuna geçildiği dönemlerde daha dayanıklı olan demir çarklar imal edilerek kullanılmaya başlandığı anlaşılmaktadır (Şekil 3.1).

Çarkın dönebilmesi için, yerden bir miktar yükseltilmesi gerekmektedir. Çarkı yükseltebilmek için öncelikle alt zeminin her iki köşesine yastık tahtaları üzerine yaklaşık 10x15 cm ebatlarında ahşap taban elemanı yerleştirilir. Bunun üzerine yaklaşık 10 cm kalınlığında, 150 cm boyunda taban ağacı yerleştirilir. Çarkın düzgün dönebilmesi için taban ağacının her iki ucunun kotunun eşit ayarlanması gerekmektedir. Arada fark olması durumunda, taban elemanı ile taban ağacı arasına ahşap kamalar eklenerek denge sağlanır. Taban ağacının orta kısmına “kargacık” olarak adlandırılan demir yatak monte edilir ve çarkın ortasından geçirilen düşey mil (iğ) yatağa oturtulur. Çark, taban ağacının hemen üstünde yer alır ve suyun çarpma etkisiyle oluşan enerjiyi mil yardımıyla üst taşa iletir. Çark, mil ve üst değirmen taşı aynı yönde hareket eder [5].

Değirmenin üst kısmında 2 adet değirmen taşı bulunur. Alttaki taş sabittir ve zemin görevi görür. Alt taşın orta noktasına düşey mil geçebilecek kadar boşluk açılır ve açılan boşluktan geçirilen mil, üstteki değirmen taşının alt kısmının orta noktasına açılmış yuvaya oturtulur. Bu işlem için üstteki değirmen taşının alt kısmının orta noktasına 25x10x2 cm ebatlarında, “baltacık” adı verilen ortası dar kenarları geniş demir imalat yerleştirilir (Şekil 3.2). Üst ucuna boğazlık demiri (Şekil 3.5) takılan mil, baltacık demirine takılır. Alt taşın kenarları ince ortası kalın, alt taşın ise kenarları kalın

² Poyra kelimesi; bazı bölgelerde “boyra” olarak kullanılmaktadır.

ortası incedir. İki taş arası mesafe, orta kısımda yaklaşık 1 cm iken kenarlara gidildikçe bu fark azalarak kaybolur.

Değirmen taşlarının seçiminde taşın sertlik derecesi, sürtünme dayanımı ve üzerinde çatlak veya damar olup olmaması oldukça önemlidir. Taş yeterince sert olmazsa çabuk aşınır ve aşınan parçalar una karışabilir. Çatlak ve damarlı taşlar ise çok çabuk kırılır. Üst taşın altı ve alt taşın üstü belirli periyotlarla çekiç ve keski ile dişlenir. Yapılan dişleme tahılların iki taş arasında izleyeceği yolu belirleyeceğinden oldukça önemlidir ve ustalık gerektirmektedir. İlk başta 35 cm kalınlığında olan taş, zamanla 10 cm kadar incelmektedir. Taşın kalınlığının 10 cm altında kullanılması, yeterli basınç oluşturamayacağından uygun değildir. Öğütme işlemini gerçekleştiremeyecek kadar incelen taş yenisi ile değiştirilir. Safranbolu değirmenlerinde kullanılan taşların Karabük ilinde, Eflani Tepeköy ve Ovacık Asar bölgesinden getirildiği bilinmektedir.

a) Ahşap su çarkı.

b) Demir su çarkı.

Şekil 3.1. Özgün ahşap su çarkı ve geç dönem eklentisi olan demir su çarkı.

a) Baltacık elemanın yuvasına yerleştirilmiş hali.

b) Baltacık elemanı için açılmış boşluk.

c) Baltacık, üst değirmen taşının altına yerleştirilen ve çarka bağlı milin üst değirmen taşına bağlanmasına yarayan parça.

Şekil 3.2 Baltacık ve üst değirmen taşında açılmış baltacık boşluğu.

a) Un Eleği

b) Yuvarlama

Şekil 3.3. Su değirmenlerinde kullanılan un eleği ve değirmen taşını kaydırmada kullanılan yuvarlama.

a) Dar ağızlı poyra.

b) Geniş ağızlı poyra.

Şekil 3.4. Demir borunun ucuna monte edilen poyralar.

a) Ahşap boğaz.

b) Demir boğaz.

Şekil 3.5. Alt değirmen taşının ortasından geçen milin etrafında ki boşluğu kapatmaya yarayan ahşap ve demir boğaz.

Şekil 3.6. Pergel; Alt değirmen taşının üstünden, boşluk kısmı mile geçirilerek, taşın eğimini kontrol etmeye yarayan alet.

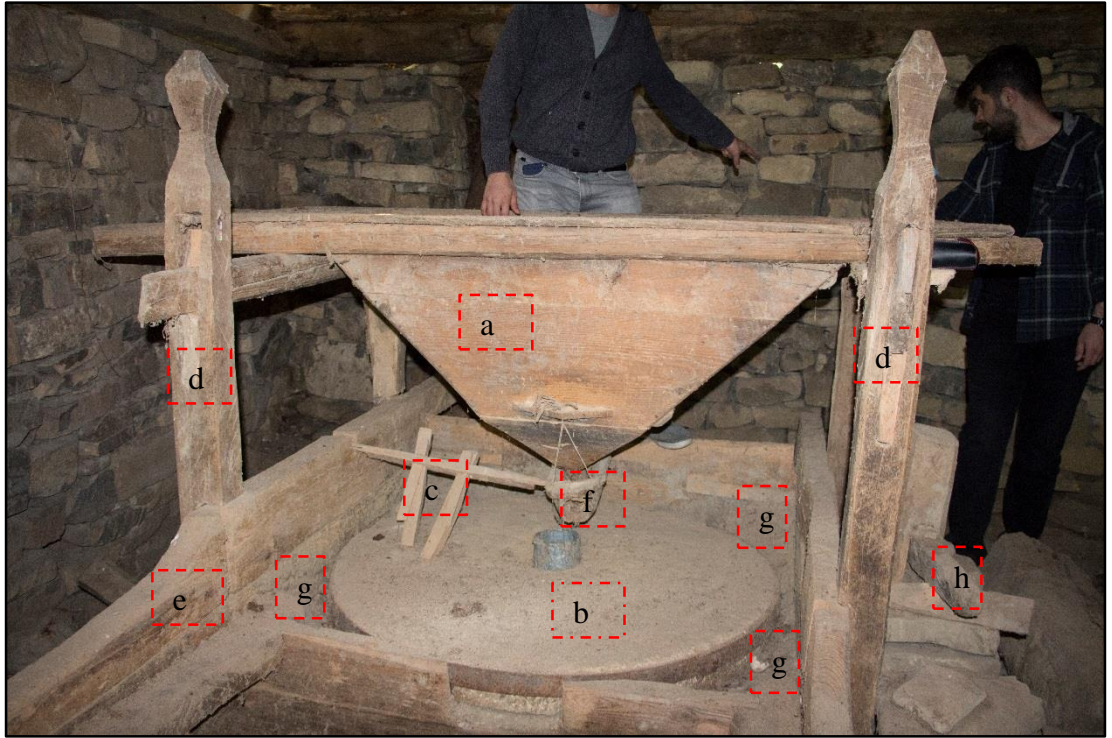

a) Hak kabı

b) Hak kabı üzerinde ki kontrol mührü

Şekil 3.7. Öğütülen tahıldan, değirmencinin payını ölçmeye yarayan kap.

Şekil 3.8. Değirmen düzeneği, a) Üst tekne, b) Üst değirmen taşı, c) Çakıldak, d) Değirmen direği, e) Muhafaza, f) Alt tekne, g) Yöre, h) Kütürge kolu.

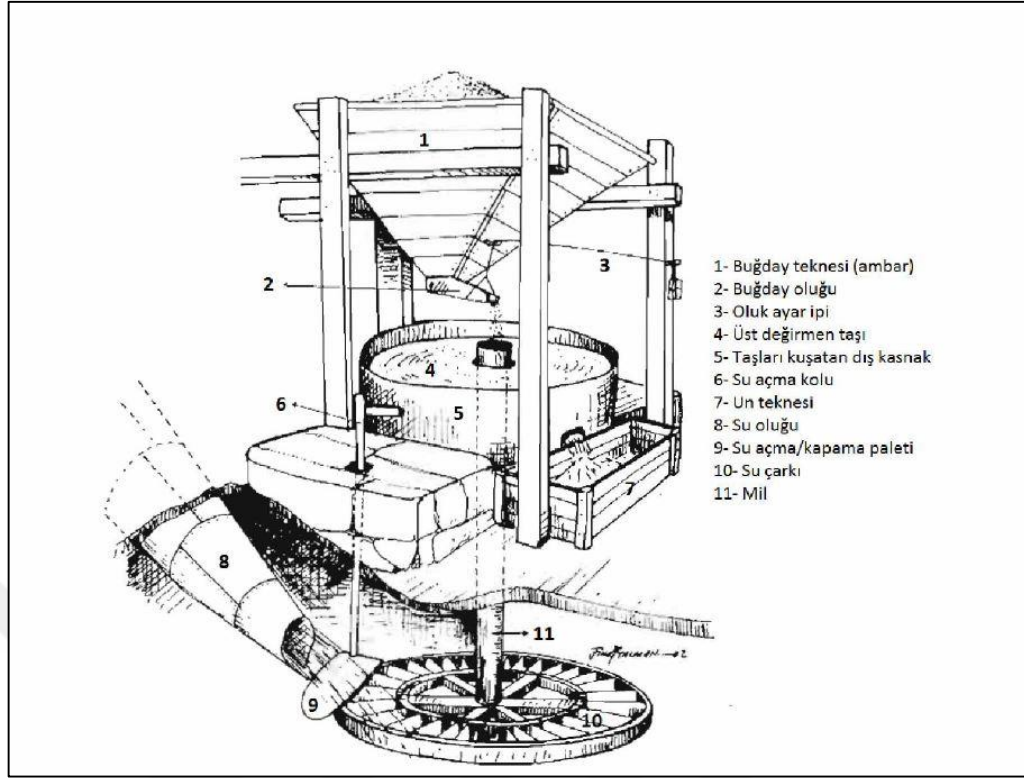
Değirmen taşlarının üstünde, alt ve üst tekne bulunmaktadır. Üst kısmı geniş, alt kısmı dar olan üst tekne öğütülmek istenen tahılların döküldüğü yerdir. Üst tekneyi

sabitlemek için değirmen taşının çevresine 4 adet ahşap direk dikilir. Dikilen direklere “değirmen direği” denilmektedir. Direkler, ahşap elemanlarla birbirine bağlanır. Üst teknenin altında küçük bir oluğu andıran alt tekne vardır. Alt teknenin görevi, üst tekneden dökülen tahılları, üst değirmen taşının ortasındaki boşluğa iletmektir (Şekil 3.8). Bu iletim esnasında, dökülecek tahıl miktarının ayarlanması gerekmektedir. Bunun için alt teknenin ucuna bağlanan bir ip, üst teknedeki makaradan geçirilir. Sonrasında bu ip “ayar takozu” denilen ahşap çiviye bağlanır. Dökülen miktarı artırmak için alt teknenin ucu, ayar takozu kullanılarak, aşağıya düşürülür. Miktar azaltılmak istenildiğinde alt teknenin ucu yukarı kaldırılır.

Alt tekneye gelen tahılların taşın ortasındaki boşluğa düşebilmesi için “çakıldak” denilen basit ama kullanışlı ahşap bir eleman vardır. Çakıldak, alt tekne ile değirmen direği arasında yer alan ahşap kol üzerinde açılan iki delikten geçirilen iki ince tahtanın üst değirmen taşının üstüne temasıyla oluşan titreşimi alt tekneye iletmesi prensibine göre çalışır. Böylece değirmen taşı döndüğünde çakıldak sistemi de çalışmaya başlar (Şekil 3.8).

Değirmen taşları arasında öğütülen unun dışarı dökülmemesi için taşlarının etrafı tahtalar ile kapatılır. Bu tahtalara “muhafaza tahtaları” denilmektedir. Muhafaza tahtaları ile taşlar arasında kalan boşluğa “yöre” denir ve burada biriken un dokunulmaz. Muhafaza tahtalarının ön tekneye gelen kısmı açılır ve öğütülen unun ön tekneye dökülmesi sağlanır. Böylece üst tekneye bırakılan tahıllar un haline dönüşmüş olur (Şekil 3.9).

Bu tip değirmenlerde, tahılların ince veya kalın öğütülmesini sağlayan sistem bulunmaktadır. Uzunluğu yaklaşık 200 cm, çapı 15 cm olan bir ağacın alt ucu taban tahtasına sabitlenirken üst ucu halka haline getirilir. Oluşturulan halka içinden geçirilen yaklaşık 50 cm uzunluğundaki ağacın aşağı veya yukarı hareket ettirilmesi ile üst taşın hareketi kontrol altına alınır. Yatay kolun yukarı kaldırılması, ona bağlı dikey tahtayı yukarı çeker. Dikey kola bağlı olarak yükselen taban tahtası üzerindeki iğ, üst taşın içine geçerek taşın dönmesini sağlar. Kol aşağı indirildiği takdirde, iğ üst taştan ayrılır ve hareket durur. Bu kol alt ve üst taş arasındaki mesafeyi de değiştirilebildiği için, tahılın kalın veya ince öğütülmesini de ayarlamaktadır [5].

Şekil 3.9. Yatay çarklı su değirmeni [20].

Değirmenlerde öğütme işlemine ara verilmesi istenildiğinde taşların dönmesini engelleyecek olan bir diğer sistem de alt savaktır. Amacı, poyranın ucundan çıkan suyun çarka gelmesini engellemektir. Su girişini kapatacak çapta savak tahtası veya metal levha, taban ağacına sabitlenen yaklaşık 200 cm uzunluğunda savağa, su girişi hizasında, germe sistemi ile bağlanır. Değirmenin durması için, savak tahtası döndürülerek suyun önü kapatılır.

Değirmenlerde öğütme işlemine uzun süre ara verilmesi veya tamamen durdurulması istenildiğinde değirmene su getiren borunun üst kısmında yer alan ve üst savak denilen kapakla suyun önü kapatılarak değirmene su girişi engellenir. Böylece değirmenin çalışması da durdurulmuş olur. Üst su savağından sonra su ile taşınan malzemelerin demir borunun daralan alt kısmını tıkamaması için süzek yerleştirilir. Üst savak gergisi açıldığında su arktan oluğa girer. Süzekten geçen su ahşap veya demir boruların kullanıldığı dik oluğa ulaşır.

3.3. SAFRANBOLU'NUN MERKEZİNDE BULUNAN TARİHİ SU DEĞİRMENİ ÖRNEKLERİ

Bağlar Değirmeni, Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Bağlarbaşı mah, Değirmenbaşı mevki, 84 ada 1 parsel üzerinde yer almaktadır.2001 yılında restorasyon çalışması yapılan değirmen (Şekil 3.11) tek katlıdır ve tek gözlü değirmen düzeneği vardır (Şekil 3.10). Restorasyon çalışmalarından sonra değirmen olarak kullanılmayıp, gezi değirmeni ve kafe olarak hizmet vermeye başlamıştır (Şekil 3.12). Söz konusu değirmen için KKVKBK tarafından 08.07.2009 tarih 1235 sayılı tescil kararı alındığı anlaşılmaktadır (Şekil Ek A.1).

Şekil 3.10. Safranbolu Merkezinde yer alan Bağlar Değirmenininin 2001 yılına ait restorasyon yapılmadan önceki fotoğrafları.

a) Bağlar Değirmeni restorasyon uygulaması güneybatı görünüşü.

b) Bağlar Değirmeni restorasyon uygulaması güneydoğu görünüşü.

Şekil 3.11. Safranbolu Merkezinde yer alan Bağlar Değirmenininin 2001 yılında yapılan restorasyon uygulaması sırasında çekilen fotoğrafları.

a) Değirmen güneybatı görünüşü.

b) Değirmen güney (ön) görünüşü.

c) Değirmen özgün ahşap kanallar ve moloz taştan imal edilmiş ayaklar.

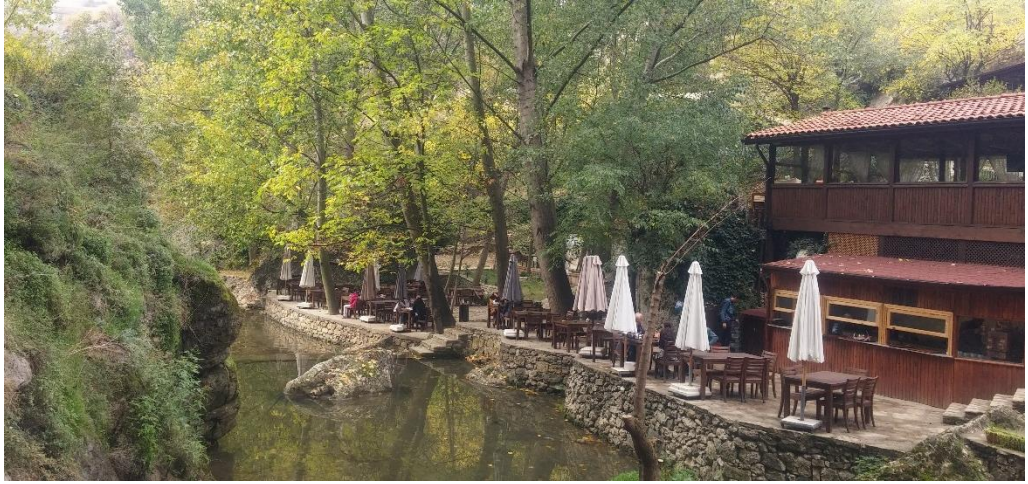
d) Geç dönem eklentisi demir boru.

Şekil 3.12.Safranbolu merkezinde yer alan Bağlar Değirmeninin güncel fotoğrafları.

Taş Değirmen, Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Camiikebir mah. sınırları içinde, 428 ada 4 parselde bulunmaktadır. Çift değirmen düzeneği olan değirmen haftasonları aktif olarak kullanılmaktadır. Değirmen aynı zamanda gezi değirmeni ve kafe-restaurant olarak hizmet vermektedir. Tescil kaydı bulunmayan değirmen iki katlıdır ve yığma moloz taş malzeme ile inşa edilmiştir. Çatı kaplaması alaturka kiremittir (Şekil 3.13).

a) Restorasyonu uygulaması yapılan Taş Değirmen dış görünüşü.

b) Değirmenin kafe-restoran olarak düzenlenmiş açık alanı.

c) Taş Değirmen değirmen düzeneği.

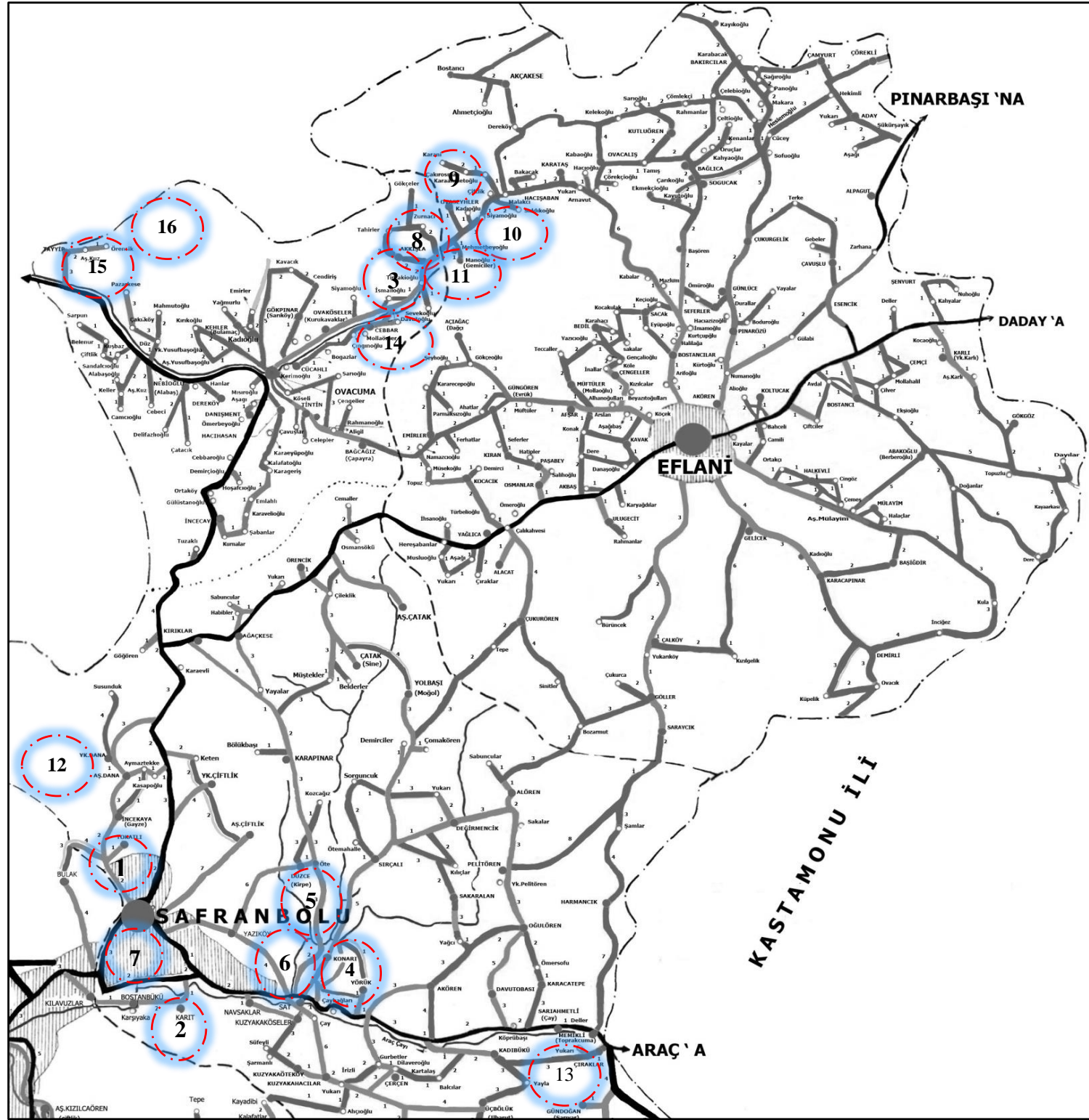

d) Taş değirmen duvarlarının içten görünüşü.

Şekil 3.13. Safranbolu Merkezde yer alan Taş Değirmene ait fotoğraflar.

Çizelge 1.Safranbolu merkez ve kırsalında yar alan tarihi su değirmenlerine ait veriler.

SAFRANBOLU DEĞİRMEN ENVANTERİ														
NO	ADI	BULUNDUĞU YER				TESCİL DURUMU	TAŞIYICI SİSTEM	ÇATI TİPİ	KAT SAYISI	DEĞİRMEN SAYISI	DEĞİRMEN OLUK TİPİ	KORUMA DURUMU	KULLANIM DURUMU	RESTORASYON UYGULAMASI
		İLÇE	MAHALLE/KÖY	ADA	PARSEL									
1	Bağlar Değirmeni	Safranbolu	Bağlarbaşı Mah.	84	1	Tescilli	Yığma Taş	Beşik Çatı	1	1	Demir Boru	İyi	Kafe	Yapıldı
2	Karıt Değirmeni	Safranbolu	Karıt	175	77-82-85	Tescilli	Yığma Taş	Teras Çatı	1	2	Taş Oluk	Orta	Değirmen	Yapılmadı
3	Nahta Değirmeni	Safranbolu	Akkışla	230	12	Tescilli	Yığma Ahşap	Beşik Çatı	1	1	Demir Boru	Orta	Kullanılmıyor	Yapılmadı
4	Konarı Değirmeni	Safranbolu	Konarı	120	1	Tescilli	Yığma Taş Ahşap	Kırma Çatı	2	2	Taş Oluk	İyi	Balık Restoran	Yapılmadı
	Beşik Çatı							-						Yapılmadı
5	Konarı Osman Çavuş Değirmeni	Safranbolu	Konarı	108	235	Tescilli	Yığma Taş	Kırma Çatı	1	3	Demir Boru	Kötü	Kullanılmıyor	Yapılmadı
6	Yağlının Değirmeni	Safranbolu	Yazıköy	328	101	Tescilli	Yığma Taş	Beşik Çatı	1	2	Demir Boru	İyi	Değirmen Restoran	Yapıldı
7	Taş Değirmen	Safranbolu	Camiikebir Mah.	428	4	Tescilsiz	Yığma Taş	Beşik Çatı	2	2	Betonarme	İyi	Değirmen Restoran	Yapıldı
8	Akkışla Değirmeni	Safranbolu	Akkışla	102	1	Tescilsiz	Yığma Ahşap	Beşik Çatı	1	1	Demir Boru	Orta	Kullanılmıyor	Yapılmadı
9	Örencik Değirmeni	Safranbolu	Akkışla			Tescilsiz	Yığma Ahşap	Beşik Çatı	1	1	Demir Boru	İyi	Kullanılmıyor	Yapılmadı
10	Kadıbüğü Değirmeni	Eflani	Ovaşeyler	114	10	Tescilsiz	Yığma Taş	Beşik Çatı	1	1	Demir Boru	Orta	Kullanılmıyor	Yapılmadı
11	Kavakdüzü Değirmeni	Safranbolu	Ovaköseler Siyamoğlu Mah.	108	1	Tescilsiz	Yığma Taş	Beşik Çatı	1	1	Demir Boru	Orta	Kullanılmıyor	Yapılmadı
12	Hızır Değirmeni	Safranbolu	Yukarıdana Köyü	125	1	Tescilsiz	Yığma Taş	Eğimli Çatı	2	2	Demir Boru Ahşap Oluk	Orta	Kullanılmıyor	Yapılmadı
	Ahşap Karkas						Beşik Çatı							
13	Çıraklar Köyü Hacı Abdullahın Değirmeni	Safranbolu	Çıraklar Köyü	172	22	Tescilsiz	Yığma Taş		2	3	Taş Oluk	Kötü	Kullanılmıyor	Yapılmadı
	Ahşap Karkas						Beşik Çatı							
14	Cabbar Köyü Değirmeni	Safranbolu	Cabbar Köyü	101	1	Tescilsiz	Yığma Ahşap	Beşik Çatı	1	1	Demir Boru	Kötü	Kullanılmıyor	Yapılmadı
15	Tayyip Köyü Değirmeni	Safranbolu	Tayyip Köyü	192	4	Tescilsiz	Tuğla	-	1	1	Demir Boru	Kötü	Kullanılmıyor	Yapılmadı
16	Tayyip Köyü Örencik Mah. Değirmeni	Safranbolu	Tayyip Köyü	101	1	Tescilsiz	Yığma Ahşap	-	1	1	Demir Boru	Kötü	Kullanılmıyor	Yapılmadı

SAFRANBOLU SU DEĞİRMENLERİNİN KONUMLARI					
NO	ADI	BULUNDUĞU YER			
		İLÇE	MAHALLE/KÖY	ADA	PARSEL
1	Bağlar Değirmeni	Safranbolu	Bağlarbaşı Mah.	84	1
2	Karıt Değirmeni	Safranbolu	Karıt	175	77-82-85
3	Nahta Değirmeni	Safranbolu	Akkışla	230	12
4	Konarı Değirmeni Değirmenci Evi	Safranbolu	Konarı	120	1
5	Konarı Osman Çavuş Değirmeni	Safranbolu	Konarı	108	235
6	Yağlının Değirmeni	Safranbolu	Yazıköy	328	101
7	Taş Değirmen	Safranbolu	Camiikebir Mah.	428	4
8	Akkışla Değirmeni	Safranbolu	Akkışla	102	1
9	Örencik Değirmeni	Safranbolu	Akkışla		
10	Kadıbükü Değirmeni	Eflani	Ovaşeyler	114	10
11	Kavakdüzü Değirmeni	Safranbolu	Ovaköşeler Siyamoğlu Mah.	108	1
12	Hızır Değirmeni Değirmenci Evi	Safranbolu	Yukarıdana Köyü	125	1
13	Çıraklar Değirmeni Değirmenci Evi	Safranbolu	Çıraklar Köyü	172	22
14	Cabbar Değirmeni	Safranbolu	Cabbar Köyü	101	1
15	Tayyip Köyü Değirmeni	Safranbolu	Tayyip Köyü	192	4
16	Tayyip Köyü Örencik Mah. Değirmeni	Safranbolu	Tayyip Köyü	101	1

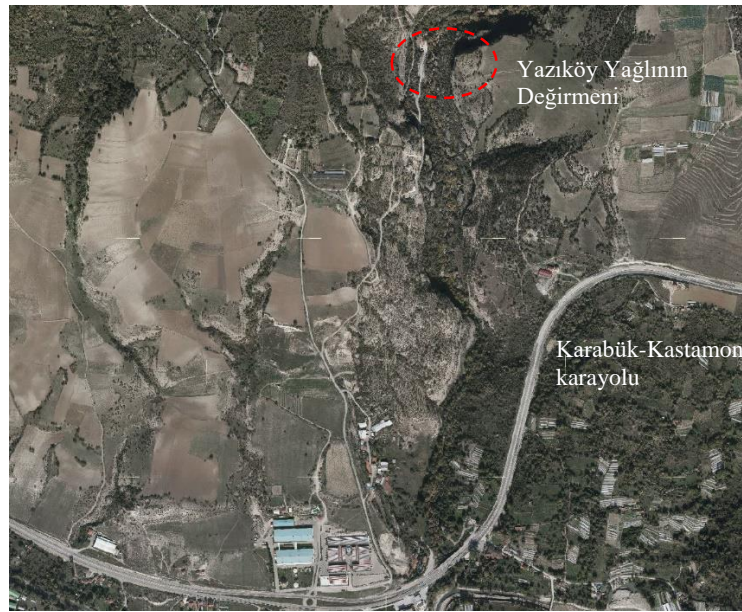
Şekil 3.14. Safranbolu'nun tarihi su değirmenlerinin yerleşim şeması.

3.4. SAFRANBOLU'NUN KÖYLERİNDE YER ALAN TARİHİ SU DEĞİRMENLERİ

Tez çalışmasında Safranbolu merkez ve köylerinde yer alan 16 farklı tarihi su değirmeni tespiti yapılarak harita üzerinde yerleri işaretlenmiştir (Şekil 3.14). Ayrıca tespiti yapılan tüm değirmenler için Çizelge 1’de yer alan envanter çalışması yapılmıştır. Safranbolu merkezinde yer alan ve restorasyonu tamamlanmış 2 adet değirmen için mevcut durumlarını ortaya koyan fotoğraflama çalışması yapılmış ve tez kapsamında ayrıntılı incelemesi yapılmamıştır. Safranbolu köylerinde yer alan değirmenlerden 11 tanesi için fotoğraflama ve günümüz durumları ile sorunları irdelenmiş tescil fişleri olmayanlar için öneri tescil fişleri hazırlanmıştır. Yine Safranbolu köylerinde yer alan Akkışla, Hızar, Hacı Abdullah Değirmenleri için restorasyon önerileri geliştirilmiştir.

3.4.1. Yazıköy Yağlının Değirmeni

Yağlının Değirmeni; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Yazıköy köyü, Mağarabaşı mevkiinde, 328 ada 101 parselde, Düzce kanyonunda, Eflani deresinin kenarında yer almaktadır (Şekil 3.15). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 10 km’dir.

Şekil 3.15. Yazıköy Yağlının Değirmeni konumu [21].

Söz konusu değirmen için KKVKBK tarafından 15.02.2012 tarih 207 sayılı tescil kararı alındığı anlaşılmaktadır (Şekil Ek A.6).

Değirmen sahibi, yapılan görüşmede, Yazıköy Yağlının Değirmeni'nin H.1226/M1811-12 yılında yapıldığını ve kendilerinin 8. nesil değirmenci olarak bu işi devam ettirdiklerini belirtmiştir. Yapım tarihi ile ilgili somut bir belge, kitabe vb. bulunamamıştır.

a) Yazıköy Yağlının Değirmeni ön cephesi.

b) Değirmen sağ yan cephe.

c) Değirmene su getiren özgün taş oluk.

Şekil 3.16. Yazıköy Yağlının Değirmenine ait fotoğraflar.

Değirmen tek katlı ve dikdörtgen biçimlidir. Duvarları yığma moloz taş kullanılarak inşa edilmiştir. Değirmene ön ve yan cephesinden çift kanatlı iki adet ahşap kapı ile girilmektedir (Şekil 3.16). Değirmen ana odasında iki adet değirmen düzeneği vardır. İki düzeneğin de aktif olarak çalışmaktadır. Bu düzeneğin yanında yer alan nişte bir adet elektrik üretimi için ünite mevcuttur. Elektrik üretimi de su gücü ile sağlanmakta ve çalışma sistemi yatay çarklı değirmenlere benzemektedir (Şekil 3.18). Değirmen ana odasının içinde ahşap ambar bulunmaktadır. Değirmenin çatısı beşik çatı olup, kaplama malzemesi olarak marsilya tipi kiremit kullanılmıştır (Şekil 3.16).

Değirmenin ilk inşa edildiği dönemde yatay milli düşey çark sistemi ile çalıştırıldığı (Şekil 3.17), ancak zaman içinde bunun iptal edilerek yatay çarklı sisteme geçildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca değirmene su getiren özgün taş oluğun (Şekil 3.16). yerine, özgün olmayan beton oluk yapıldığı görülmektedir.

Yapı günümüzde hem değirmen hem de kafe-restoran olarak hizmet vermektedir. İsteyen müşteriler değirmen bölümünü gezebilmekte ve orada öğütülen mamullerden satın alabilmektedir. Değirmenin bulunduğu arsaya mutfak, tuvalet ve yarı açık oturma alanları gibi düzenlemeler yapılmıştır.

Şekil 3.17. Yazıköy Yağlının Değirmenine ait, günümüzde kullanılmayan, özgün yatay milli su çarkı.

a) Üst değirmen taşı

b) Değirmen teknesine ulaşmak için kullanılan merdiven

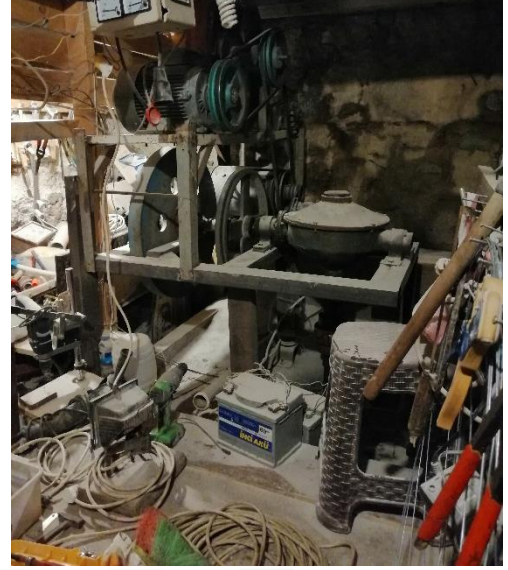

c) Değirmen düzeneği.

Şekil 3.18. Yazıköy Değirmeni iç mekân fotoğrafları.

d) Alt değirmen taşı.

e) Elektrik üretmek için kullanılan ünite.

f) Alt savak kolu.

g) Değirmende kullanılan ölçü aletleri büyük şinik, küçük hak.

Şekil 3.18. (devam ediyor).

h) Değirmen çarkının bulunduğu alan (domuzluk)

Şekil 3.18. (devam ediyor).

3.4.2. Konarı Köyü Değirmeni

Konarı Köyü Değirmeni; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Konarı köyü, Taşköprü mevkiinde, 120 ada 1 parselde, Sırçalı Kanyonu'nun sonunda, Kaya Deresi kenarında yer almaktadır (Şekil 3.19). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 15 km'dir.

Söz konusu değirmen için KKVKBK tarafından 15.02.2012 tarih 208 sayılı tescil kararı alındığı anlaşılmaktadır (Şekil Ek A.5). Değirmen yapısında herhangi bir restorasyon uygulaması yapılmadığı görülmektedir.

Şekil 3.19. Konarı köyü ve köyün değirmeninin konumu [21].

Değirmen, tek katlı değirmen ve iki katlı değirmenci evi bölümlerinden oluşmaktadır. Her iki bölüm birbirine bitişik şekilde inşa edilmiştir. Değirmene güney cephesinden çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir (Şekil 3.20). Girilen alan ana öğütme işleminin gerçekleştiği alandır ve bu kısımda iki adet değirmen düzeneği vardır. Yine bu alanda önceden ambar olarak kullanılan ahşap bir bölüm ile değirmenciye ait bir oda bulunmaktadır. Değirmen düzeneklerinin sol tarafında ve değirmenci evinin altında, değirmene yük taşıyan hayvanlar için ahır yapılmıştır. Bu kısımdan üst kata, içerden merdivenle çıkılmaktadır (Şekil 3.21).

Değirmen dikdörtgen biçimlidir. Zemin kat duvarları yığma moloz taş kullanılarak inşa edilmiştir. 1. kat duvarları, ahşap karkas arası kerpiç dolgudur. Değirmenin çatısı kırma çatı olup kaplama malzemesi olarak özgün olmayan marsilya tipi kiremit kullanılmıştır. Bitişikteki değirmenci evinin çatısı beşik çatıdır ve çatı kaplama malzemesi marsilya tipi kiremittir [22] (Şekil 3.20).

Değirmen günümüzde çalışmamakta ve restoran olarak kullanılmaktadır. Değirmenin bulunduğu arsaya mutfak ve açık oturma alanları yapılmıştır. Değirmene su taşıyan kanal özgün olmayan beton elemanlarla yenilenmiştir. Kanalı taşıyan taş ayaklar özgündür. Değirmenin 2011 yılına kadar kullanıldığı bilinmektedir. Su kaynağı ile değirmen düzenekleri açısından değerlendirildiğinde, değirmen, işlevini yerine getirebilecek durumdadır [7].

a) Değirmenci evi ön görünüşü.

b) Değirmen ön görünüşü.

c) Değirmen güneydoğu görünüşü.

d) Değirmen güneybatı görünüşü.

Şekil 3.20.Konarı Köyü Değirmeni cephe fotoğrafları.

a) Birinci Değirmen düzeneği.

b) İkinci değirmen düzeneği.

c) Ahır alanının günümüz kullanımı.

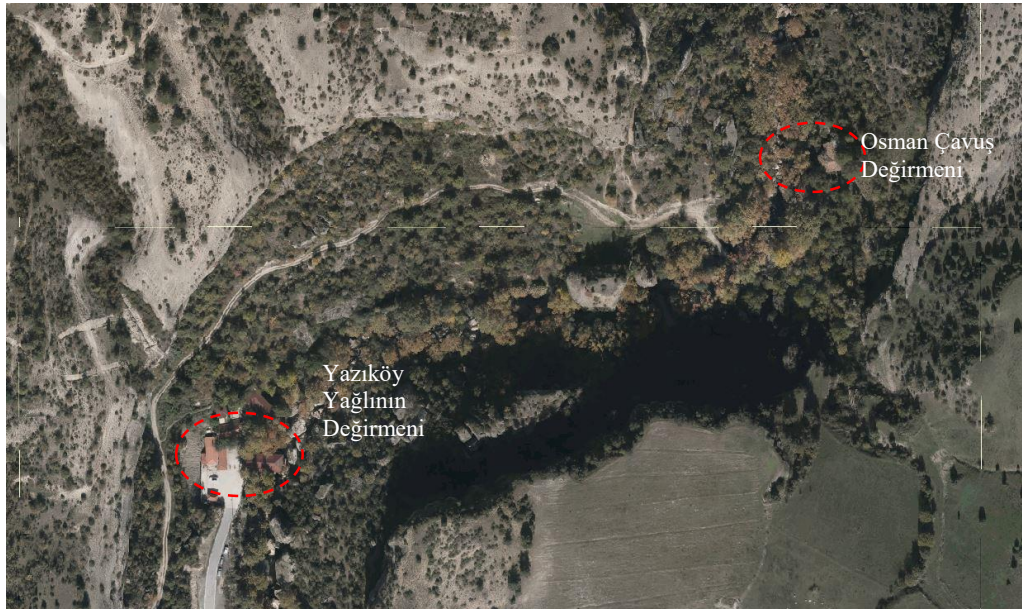

d) Değirmen düzeneklerini bulunduğu oda.

Şekil 3.21. Konarı Köyü Değirmeni iç mekân fotoğrafları.

3.4.3. Konarı Köyü Osman Çavuş Değirmeni

Osman Çavuş Değirmeni; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Konarı köyü, Düzce Kanyonu, Dere değirmen mevkiinde, 108 ada 235 parselde, Eflani Deresi kenarında yer almaktadır (Şekil 3.22). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 15 km'dir. Osman Çavuş Değirmenine ulaşmak için Yazıköy Yağlının Değirmeni yanında yer alan patika yoldan ilerleyerek, Yazıköy ve Konarı köylerini birbirine bağlayan tarihi taş köprüyü geçmek gerekmektedir.

Şekil 3.22.Osman Çavuş Değirmeni konumu [21].

Söz konusu değirmen için KKVKBK tarafından 15.08.2018 tarih 4547 sayılı tescil kararı alındığı anlaşılmaktadır. (Şekil Ek A.3). Değirmen yapısında herhangi bir restorasyon uygulaması yapılmadığı görülmektedir. Uzun zamandır kullanılmayan değirmen bakımsızlıktan harap bir vaziyettedir.

Şekil 3.23. Konarı Osman Çavuş Değirmeni güney cephe (ana giriş cephesi).

Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen tek katlıdır ve yığma moloz taş kullanılarak inşa edilmiştir. Değirmenin öğütme işlevinin gerçekleştiği ana bölümde 3 adet değirmen düzeneği vardır. 3 adet değirmen düzeneği olması, geçmiş zamanda su kaynağının güçlü olmasının yanı sıra, yoğun kullanılan ticari bir değirmen olduğunu da göstermektedir. Değirmenin çatı sistemi kırma çatı olup, çatı kaplama malzemesi alaturka kiremittir (Şekil 3.23).

Değirmen düzeneklerinin bulunduğu ana odanın dışında, içinde sedir ve taş ocağın bulunduğu değirmenci odası mevcuttur. Bu oda aynı zamanda değirmende un öğütmek için gelenlerin sıra beklerken dinlenmesi ve konaklaması için de kullanılmaktadır. Oda dışında değirmene yük taşıyan hayvanlar için ahır bölümü oluşturulmuştur (Şekil 3.25).

Değirmenin yığma taş beden duvarlarında deformasyonlar olduğu ve yer yer yıkıldığı görülmektedir. Çatı altı ahşaplarında yıpranma ve çürümeler oluşmuştur ve çatı kaplamasında da yer yer kırılmalar mevcuttur. Değirmenci odasında bulunan taş ocak, büyük ölçüde yıkılmıştır (Şekil 3.24). Yine bu odada bulunan özgün kara kapaklı ahşap pencereler de tahrip olmuş durumdadır.

a) Osman Çavuş Değirmeni genel görünüş.

b) Osman Çavuş Değirmeni arka cephesi.

c) Ön cephe yıkılan duvar kısmı.

Şekil 3.24.Osman Çavuş Değirmeni dış mekân fotoğrafları.

a) Değirmen sedirli oda ve ocak fotoğrafı.

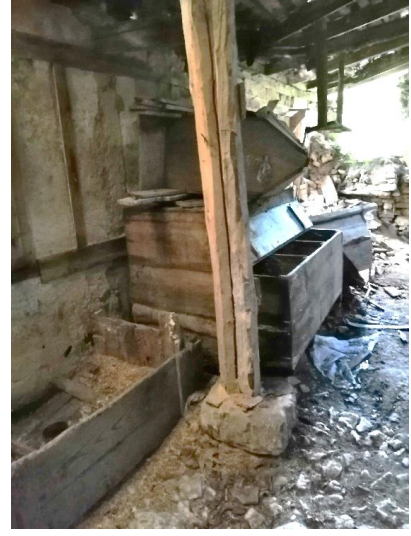

b) Değirmen öğütme alanı.

Şekil 3.25.Osman Çavuş Değirmeni iç mekân görüntüleri.

c) Değirmen düzeneği.

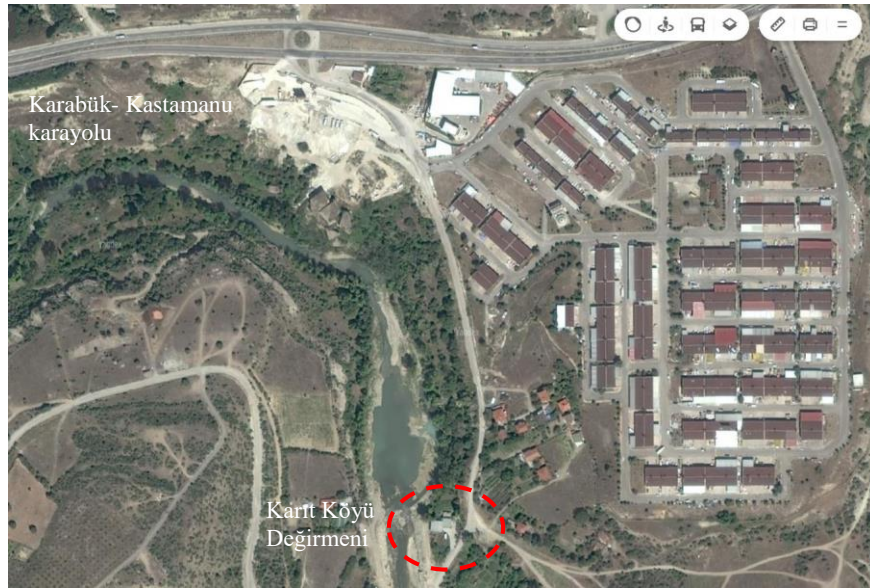

d) Değirmen ahşap ambar.

Şekil 3.25. (devam ediyor).

3.4.4. Karıt Köyü Değirmeni

Değirmen; Karabük ili, Safranbolu ilęesi, Karıt köyü, Köprübaşı mevkiinde, 175 ada 77-82-85 numaralı parsellerde, Araç ęayı kenarında yer almaktadır (Şekil 3.26). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 8 km'dir.

Şekil 3.26.Karıt Değirmeni konumu [21].

Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmenin, 19. yy. başlarında yapıldığı tahmin edilmektedir. (Şekil Ek A.2) Değirmen yapısı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm öğütme işleminin yapıldığı ana mekân diğeri ise suyun mekâna taşındığı su arkının bulunduğu kısımdır. Değirmen bölümü kare plana sahiptir. Yığma taş duvar sistemi ile yapılmıştır (Şekil 3.27). Değirmen mekanizması iki gözlüdür. Dışarıdan iki kanatlı ahşap bir kapı (Şekil 3.29) ile değirmenin bulunduğu mekâna girilmektedir (Şekil 3.30).

Değirmen günümüzde de kullanılmaya devam edilmektedir. Zaman içinde değirmenin üstüne betonarme döşeme ilave edilmiş ve briketlerle korkuluk yapılmıştır. Çıkılan katın üstüne tek yöne meyilli sac çatı yapılarak, yapının özgün görünümü bozulmuştur (Şekil 3.28).

Şekil 3.27. Karıt Köyü Değirmeni genel görünüş.

Şekil 3.28.Karıt Köyü Değirmeni arka cephe görünüşü.

a) Karıt Değirmeni özgün olmayan tuğla duvar müdahalesi.

b) Değirmene su getiren taş oluk.

c) Değirmen ana giriş kapısı

d) Değirmen taşları.

Şekil 3.29 Karıt Köyü Değirmenine ait dış görseller.

a) Su değirmeni olarak çalıştırılmaya devam edilen Karıt Değirmeni değirmen düzenekleri

b) Değirmen ana odası

c) Özgün olmayan çatı ve duvar

Şekil 3.30. Karıt Değirmeni iç mekanlar.

Karıt Köyü Değirmeni için KKVKBK tarafından 27.12.2017 tarihli 4090 sayılı tescil kararı alınmıştır (Şekil Ek A.2). Değirmen yapısında bilinçli bir restorasyon uygulaması yapılmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak yapı, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Değirmenin öz niteliğiyle kullanılmaya devam etmesi ile dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izleri günümüzde de

yaşayabilmekteyiz. Değirmenin üzerine sonradan eklenen katın yıkılarak özgün görünümüne kavuşması gerekmektedir. Su kaynağının aktif olması ve şehre yakınlığı sayesinde kent insanlarının da hem değirmen amaçlı hem gezi amaçlı kullanabileceği bir mekâna dönüşebilir

3.4.5. Akkışla Köyü Nahta Değirmeni

Nahta Değirmeni; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Akkışla köyü, Gökçeler mahallesi, Değirmenbaşı mevkiinde, 230 ada 12 parselde, Ova çayı kenarında yer almaktadır (Şekil 3.31). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 40 km'dir.

Şekil 3.31. Akkışla Köyü Nahta Değirmeni konumu [21].

Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre oldukça uzun bir zamandır kullanılmamaktadır. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, çantı tekniği kullanılarak inşa edilmiştir. Çarkın bulunduğu bölümde ise yığma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suların tahliyesi bu bölümden sağlanmıştır. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatı ve malzemesi özgün olmayan oluklu sac levhadır (Şekil 3.32). Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı olarak yapılan değirmen, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde değirmen düzeneği bulunmaktadır. Değirmen alt ve üst kısım olmak üzere iki kısımdan

oluşur. Üst kısımda 120 cm çapında değirmen taşı ve değirmen taşının üstünde tekne bulunmaktadır. Alt kısımda demir çark ve çarkın altında taban hatlı mevcuttur. Dışarıdan ahşap bir kapı ile değirmen düzeneğinin bulunduğu mekâna girilmektedir. Diğer bölüm ise un öğütmeye gelen kişilerin sıra beklerken dinlenip, konaklayabileceği içinde taş ocak bulunan mekândır. Bu mekâna ulaşım, değirmen düzeneğinin olduğu bölümden, ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır (Şekil 3.33).

Şekil 3.32. Nahta Değirmeninin yoldan görünüşü (güneydoğu görünüşü).

Değirmenin ahşap malzemelerinde yer yer çürüme ve bozulmalar mevcuttur. Yapının alt kısmında su bağlantısının olduğu demir borunun geldiği tarafta taş duvarların ve üzerindeki ahşap kısımların yıkıldığı ve toprak malzemenin kayarak çarkın üstüne doğru geldiği görülmektedir. Aynı şekilde taş ocak bölümünde de yıkılmalar mevcuttur. Yapının zemininde yer alan ahşapların büyük bir kısmı bozulmuş, kullanılamayacak duruma gelmiştir. Çatı örtüsü için kullanılan oluklu levhaların özgün malzeme olmadığı, sonradan yapılan bir müdahale olduğu değerlendirilmektedir. Yapının çevresini de ot ve çalılar kapladığı ve bunların yapıya zarar verdiği görülmektedir.

Söz konusu değirmenin K.K.V.K.B.K tarafından 24.04.2019 tarih ve 5123 sayılı kararı ile tescil fişi oluşturulduğu görülmüştür. (Şekil Ek.A.4.) Yapıda çeşitli onarımlar

yapıldığı ancak esaslı bir restorasyon işlemi geçirmediği anlaşılmaktadır. Özgün halini büyük ölçüde koruyan değirmenin tek gözlü değirmen taşı olması sebebiyle ticari olarak kullanılmadığı, yakın çevrede bulunan köylülerin sırayla kendi unlarını öğütmek için kullandıkları değerlendirilmektedir.

a) Değirmen düzeneği

b) Çarka su taşıyan demir boru.

c) Değirmenin özgün olmayan çatı kaplaması

d) Çantı tekniği ile inşa edilen ahşap duvarlar.

e) Değirmenin demir çarkı.

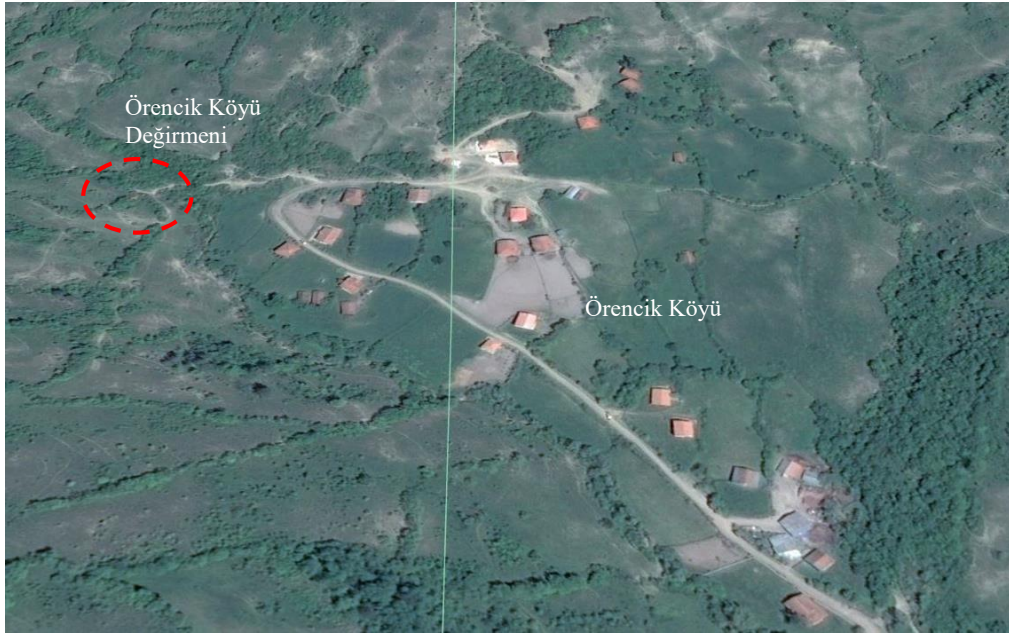
f) Çarkın dönme enerjisinin üst değirmen taşına ileten düşey mil.

Şekil 3.33. Akkışla Köyü Nahta Değirmenine ait fotoğraflar.

Sonuç olarak yapı, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden döneme ait izler taşıyan değirmenin aslına uygun olarak restore edilmesi gerekmektedir. Değirmenin bulunduğu alanda su kaynaklarının azalmasından dolayı yeniden değirmen olarak işlevlendirilmesi pek mümkün görünmemektedir. Ancak restore edilerek verilecek farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da geliştirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir. Ya da uygun taşıma teknikleri kullanılarak büyük şehir parkları veya açık hava müzelerine nakledilerek değerlendirilebilir.

3.4.6. Örencik Köyü Değirmeni

Değirmen; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Akkışla (Örencik) köyü, Değirmenyanı mevki, 159 ada 39 parsel ile 168 ada 4 parsel arasında, 102 ada 1 parsel (orman alanı) içinde yer almaktadır (Şekil 3.34). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 42 km'dir.

Şekil 3.34. Örencik Köyü Değirmeni konumu [21].

Yapım tarihi tam olarak tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre yaklaşık 30-35 yıldır kullanılmamaktadır. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, çantı tekniği kullanılarak ahşap malzeme ile inşa edilmiş, çarkın

bulunduğu bölümde ise yığma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuştur. Çarka çarpan suların tahliyesi, bu bölümden sağlanmıştır. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatı ve malzemesi ahşap mertekler üzerinde özgün olmayan marsilya tipi kiremittir. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda dikdörtgen planlı olarak inşa edilmiştir (Şekil 3.35).

Şekil 3.35. Örencik Köyü Değirmeni ön cephe.

Değirmenin bünyesinde ahır, tuvalet, dinlenme ve konaklama birimleri bulunmaktadır. Değirmenin ana girişinin hemen solunda, değirmene malzeme taşımakta kullanılan hayvanların bağlanabileceği, ahır olarak kullanılan bir mekân bulunmaktadır. Değirmen ana girişinin sağında ise tuvalet yer alır.

Yapıdaki en geniş mekân, değirmen düzeneğinin bulunduğu alandır. Bu alana dışardan ahşap bir kapı ile geçilmektedir. Değirmen, alt ve üst kısım olmak üzere iki kısımdan oluşur. Üst kısımda 120 cm çapında alt ve üst olmak üzere 2 adet değirmen taşı ve değirmen taşlarının üstünde tekne bulunmaktadır. Alt kısımda ise 120 cm çapında yatay düzlemlı demir çark, çarkın altında taban hatılı mevcuttur (Şekil 3.37).

Diğer birim ise tahıl öğütmeye gelen kişilerin dinlenip isterse konaklayabileceği, içinde taş ocak da bulunan mekândır. Bu mekâna ulaşım değirmen düzeneğinin olduğu bölümden ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. Bu bölümün zemininde oturmak için sedir oluşturulduğu görülmektedir.

Değirmen çarkının dönmesi için suyun ark veya oluklar ile çarka yönlendirilmesi gerekmektedir. Örencik Köyü Değirmeni'nin arka tarafında yapılan incelemelerde, ahşap su oluklarına rastlanılmıştır (Şekil 3.36). Bu oluklar yaklaşık 28 metre uzunluğunda olup, günümüzde büyük bir kısmı yıkılmış durumdadır. Yöre halkıyla yapılan görüşmelerde, önceden ahşap olan su borusunun, yöre halkı tarafından 1960'lı yıllarda yapılan onarımda demir malzeme ile yenilenip günümüze kadar sağlam bir şekilde geldiği bilgisi edinilmiştir.

Değirmenin ahır kısmının duvarları da çantı tekniği kullanılarak ahşap malzeme ile inşa edilmiştir. Ahır zeminin bir kısmında çökme sonucunda oluşmuş çukurlar bulunmaktadır. Ahırın tavanında ise, yine çökme ve kırılma sonucu oluşmuş açıklık vardır. Tuvalet bölümünde yıpranmış ahşaplar bulunmaktadır ve içerisinde bitkilenme oluşmuştur. Yapının ocak kısmından çıkan ve moloz taştan imal edilmiş olan bacada yer yer çökmeler meydana gelmiştir.

Yapının özgün çatı malzemesinin değiştirilerek marsilya tipi kiremit kullanıldığı görülmektedir. Ana taşıyıcı konumdaki ahşap malzemelerde de yer yer çürümeler gözlenmektedir.

Yapı genel olarak oldukça sağlam durumda olup, bu bölgedeki halen çalışabilir özelliğini kaybetmemiş tek değirmendir. Yapının tescil kaydı bulunmamaktadır ve herhangi bir restorasyon işlemi geçirmediği anlaşılmaktadır. Özgün değirmen yapısı için öneri tescil fişi düzenlenmiştir (Şekil 3.38). Özgün halini büyük ölçüde koruyan değirmenin tek gözlü değirmen taşı olması sebebiyle ticari olarak değil, yakın çevrede bulunan köylülerin kendi tahıllarını öğütmek için kullandıkları değerlendirilmektedir.

a) Çantı sistem ile yapılmış ahşap duvar detayı.

c) Değirmene su getiren ahşap olukları taşımak için imal edilmiş ayaklar.

b) Demir su borusu.

d) Yıpranmış özgün ahşap kanallar.

Şekil 3.36. Örencik Köyü Değirmeni su taşımakta kullanılan yapısal elemanlar.

Sonuç olarak yapı, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının, sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşıyan değirmenin hem malzeme yapısını hem de işlevini yitirmemesi için restore edilmesi gerekmektedir. Restore edilip verilecek farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da değerlendirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir.

a) Değirmen düzeneği tekne ve üst değirmen taşı.

b) Değirmen girişinin solunda yer alan ahır bölümü

c) Değirmen dinlenme odasında yer alan taş ocak.

d) Özgün halini koruyan yatay çark ve domuzluk alanı.

Şekil 3.37.Örencik Köyü Değirmenine ait iç mekan fotoğrafları.

Çizelge 2. Örencik Köyü Değirmeni öneri tescil fişi.

TÜRKİYE				ANIT		Envanter No:	-																																
						Harita No:	-																																
İLİ	Karabük	İLÇESİ	Safranbolu	KÖY:	Örencik	Koruma Derecesi	ANITSAL																																
MEVKİİ	Çıralık	PAFTA	-	ADA	102	PARSEL	1																																
ADI	Su Değirmeni	YAPTIRAN	-	YAPAN	-	DÖNEMİ	-																																
		YAPIM TARİHİ	-	KİTABE	-	VAKFIYE	-																																
GENEL TANIM		Yapı Safranbolu İlçesi, Akkışla köyü, Örencik mah. (Eski Örencik köyü) yakınlarında bulunmaktadır. Değirmen tek katlıdır ve tek gözlü değirmen düzeneği bulunmaktadır.																																					
		TAŞIYICI YAPISI:		CEPHE DURUMU:		ÖRTÜ DURUMU:																																	
		İÇ YAPİ DURUMU:		BEZEME DURUMU:																																			
A	İYİ	B	ORTA	C	KOTU	A	B																																
VAZİYET PLANI				FOTOĞRAFLAR																																			
																																							
GEREKLİ ONARIMLAR																																							
BUGÜNKÜ SAHİBİ		-		BAKIMDAN SORUMLU OLAN		-																																	
YAPILAN ONARIMLAR		-																																					
TANITIM RAPORU		<p>Değirmen; Karabük ili, Safranbolu İlçesi, Akkışla Köyü, Örencik Mahallesi, Değirmenyanı mevki, 159 ada 39 parsel ile 168 ada 4 parsel arasında, 102 ada 1 parsel (orman alanı) içinde yer almaktadır. Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 42 km dir. Yapım tarihi tam olarak tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre yaklaşık 100 yaşındadır ve 30-35 yıldır kullanılmamaktadır. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, çanti tekniği kullanılarak inşa edilmiş, çarkın bulunduğu bölümde ise yığılma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suların tahliyesi bu bölümden sağlanmıştır. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatı ve malzemesi ahşap mertekler üzerinde marsilya tipi kiremittir. Kuzey batı-güneydoğu doğrultusunda dikdörtgen planlı olarak inşa edilmiştir.</p> <p>Değirmenin bünyesinde ahır, tuvalet, değirmen, dinlenme ve konaklama odası bulunmaktadır. Değirmenin ana girişinin hemen solunda, değirmene malzeme taşımakta kullanılan hayvanların için ahır olarak kullanılan bir mekan bulunmaktadır. Değirmen ana girişinin sağında ise tuvalet mahali yer alır.</p> <p>En geniş mekan değirmen düzeneğinin bulunduğu alandır. Bu alana dışardan ahşap bir kapı ile geçilmektedir. Değirmen alt ve üst kısım olmak üzere iki kısımdan oluşur. Üst kısımda 120 cm çapında 2 adet değirmen taşı ve değirmen taşlarının üstünde tekne bulunmaktadır. Alt kısımda ise 120 cm çapında yata düzlemli demir çark, çarkın altında taban halatı mevcuttur. Diğer birim ise tahıl öğütmeye gelen kişilerin konaklayabileceği içinde taş ocakta bulunan mekandır. Bu mekana ulaşım değirmenin olduğu bölümden ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır. Bu bölümün zemininde oturmak için sedir oluşturulduğu görülmektedir.</p> <p>Değirmen geçmekteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının, sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşımaktadır.</p>																																					
YAYIN DİZİNİ:		<table border="1"> <tr> <td colspan="2">TEKNİK BİLGİLER</td> <td>ISITMA SİSTEMİ</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td>KANALİZASYON</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td>SU</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td colspan="2"></td> <td>ELEKTRİK</td> <td>-</td> </tr> </table>						TEKNİK BİLGİLER		ISITMA SİSTEMİ	-			KANALİZASYON	-			SU	-			ELEKTRİK	-																
TEKNİK BİLGİLER		ISITMA SİSTEMİ	-																																				
		KANALİZASYON	-																																				
		SU	-																																				
		ELEKTRİK	-																																				
		<p>BUGÜNKÜ KULLANIMI</p> <p>KULLANILMIYOR</p> <p>ÖNERİLEN KULLANIMI:</p> <p>Gezi Değirmeni.</p> <p>HAZIRLAYANLAR:</p> <p>Y.Mimar Mehmet Akif ÇENGEL</p> <p>Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE-Danışman</p> <p>KONTROL EDEN:</p> <p>KURUL ONAYI</p>																																					
		<table border="1"> <tr> <td colspan="2">EKLER</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>RAPOR</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>FOTOĞRAF</td> <td>x</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>PLAN TASLAĞI</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>RESTORASYON PROJESİ</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>HARİTA</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>KİTABE</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>VAKFIYE</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>						EKLER				RAPOR				FOTOĞRAF	x			PLAN TASLAĞI				RESTORASYON PROJESİ				HARİTA				KİTABE				VAKFIYE			
EKLER																																							
RAPOR																																							
FOTOĞRAF	x																																						
PLAN TASLAĞI																																							
RESTORASYON PROJESİ																																							
HARİTA																																							
KİTABE																																							
VAKFIYE																																							
		REVİZYON:																																					

3.4.7. Ovaköseler Köyü Kavakdüzü Değirmeni

Kavakdüzü Değirmeni; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Ovaköseler Siyamoğlu mah., 108 ada 1 parselde, Ova çayı kenarında orman alanı içerisinde yer almaktadır (Şekil 3.39). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 38 km'dir.

Şekil 3.38. Ovaköseler Köyü Kavakdüzü Değirmeni konumu [21].

Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülere edinilen bilgilere göre oldukça uzun bir zamandır kullanılmamaktadır. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, yığma taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir (Şekil 3.40).

Şekil 3.39. Kavakdüzü Değirmeni ön cephe.

Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı teras çatı ve malzemesi betondur. Kare planlı olarak yapılan değirmen iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde değirmen düzeneği bulunmaktadır. Değirmen alt ve üst kısım olmak üzere iki kısımdan oluşur. Üst kısımda 120 cm çapında değirmen taşı ve değirmen taşının üstünde tekne bulunmaktadır. Çark mekanizmasının olduğu alt kısma girilememiştir. Dışarıdan demir bir kapı ile değirmenin bulunduğu mekâna girilmektedir. Diğer bölüm ise un öğütmeye gelen kişilerin dinlenebilmesi veya konaklayabilmesi için değirmen düzeneğinin bulunduğu odadan ayrılmış alandır.. Bu mekâna ulaşım, değirmen düzeneğinin olduğu bölümden, bir kapı boşluğu ile sağlanmaktadır (Şekil 3.42).

Değirmen düzeneğinin ahşap malzemelerinde yer yer çürüme ve bozulmalar mevcuttur. Yapının üst tekneyi tutan ahşap elemanları ve üst tekneye ulaşmak için kullanılan ahşap merdivenlerde kırılma ve kopmalar mevcuttur. Yapının iç duvarlarında kara sıva uygulaması yapılmıştır. Bu durum özgün taş duvarın görülmesini engellemektedir. Çatı malzemesi olarak kullanılan beton döşemenin, özgün malzeme olmadığı, sonradan yapılan bir müdahale olduğu değerlendirilmektedir. Yapının çevresini ot ve çalılıkların kapladığı ve bunların da yapıya zarar verdiği görülmektedir (Şekil 3.41).

Söz konusu değirmenin tescil kaydı bulunmamaktadır ve herhangi bir restorasyon işlemi geçirmediği anlaşılmaktadır. Değirmen yapısı için öneri tescil fişi hazırlanmıştır (Şekil 3.43) . Ancak köylüler tarafından yapılan özgün olmayan müdahaleler tespit edilmiştir. Bu müdahaleler, yapının özgün görünümünün bozulmasına sebep olmuştur. Değirmenin tek gözlü değirmen taşı olması sebebiyle ticari olarak kullanılmadığı, yakın çevrede bulunanların kendi unlarını öğütmek için kullandıkları değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak yapı, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşıyan değirmene, onarım yapılması gerekmektedir. Değirmenin bulunduğu alanda su kaynaklarının azalmasından dolayı değirmenin yeniden değirmen olarak işlevlendirilmesi pek mümkün görünmemektedir. Ancak restore edilerek

verilecek farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da geliştirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir.

a) Demir boru ve taşıyıcı ahşap dikme.

b) Demir boru sağ yan görünüş.

c) Değirmen batı cephesi.

d) Değirmen teknesi.

e) Değirmen taşı.

Şekil 3.40. Kavakdüzü Değirmenine ait fotoğraflar.

a) Değirmen dinlenme odası.

b) Değirmen düzeneği yan görünüş.

Şekil 3.41. Kavakdüzü Değirmenine ait fotoğraflar.

Çizelge 3. Kavakdüzü Değirmeni öneri tescil fişi.

										ANIT		Envanter No: -														
TÜRKİYE										Harita No: -																
İLİ	Karabük	İLÇESİ	Safranbolu	KÖY:	Ovaköseler			Koruma	ANITSAL			1	2	3												
MEVKİİ	Çıraklı	PAFTA	-	ADA	108	PARSEL	1																			
ADI	Su Değirmeni		YAPTIRAN	-	YAPAN	-	DÖNEMİ		-																	
			YAPIM TARİHİ	-	KİTABE	-	VAKFIYE		-																	
GENEL TANIM		Yapı Safranbolu Ovaköseler köyü yakınlarında bulunmaktadır. Değirmen tek katlıdır. Değirmen mekanında tek gözlü su değirmeni bulunmaktadır. Değirmen mekanının içinde bir oda mevcuttur.																								
		TAŞIYICI YAPI:			CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			İÇ YAPI DURUMU:			BEZEME DURUMU:												
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C									
VAZİYET PLANI									FOTOĞRAFLAR																	
									GEREKLİ																	
									ONARIMLAR																	
									BUGÜNKÜ SAHİBİ									-								
YAPILAN ONARIMLAR									-																	
TANITIM RAPORU												TEKNİK BİLGİLER		İSITMA SİSTEMİ		-										
Kavakdüzü Değirmeni; Karabük ili, Safranbolu İlçesi, Ovaköseler Siyamoğlu Mah., 108 ada 1 parselde, Ova çayı kenarında Orman alanı içerisinde yer almaktadır. Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 38 km dir. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı teras çatı ve malzemesi betondur. Kare planlı olarak yapılan değirmen iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde değirmen bulunmaktadır. Değirmen alt ve üst kısmı olmak üzere iki kısımdan oluşur. Üst kısımda 120 cm çapında değirmen taşı ve değirmen taşının üstünde tekne bulunmaktadır. Çark mekanizmasının olduğu alt kısma girilememiştir. Dışarıdan demir bir kapı ile değirmen düzeneğinin bulunduğu mekana girilmektedir. Diğer bölüm ise un öğütmeye gelen kişilerin konaklayabileceği bir mekandır. Bu mekana ulaşım değirmenin olduğu bölümden bir kapı boşluğu ile sağlanmaktadır.												KANALİZASYON		-		BUGÜNKÜ KULLANIMI		-								
Değirmen düzeneğinin, ahşap malzemelerinde yer yer çürüme ve bozulmalar mevcuttur. Yapının üst tekneyi tutan ahşap elemanlar ve üst tekneye ulaşmak için kullanılan ahşap merdivenlerde kırılmalar mevcuttur. Yapının iç duvarlarında kara sıva uygulaması yapılmıştır. Bu durum özgün taş duvan görünmesini engellemektedir. Çatı malzemesi olarak kullanılan beton döşemenin özgün malzemesi olmadığı sonradan yapılan bir müdahale olduğu değerlendirilmektedir. Yapının çevresini ot ve çalılardan kapladığı ve bunların yapıya zarar verdiği görülmektedir.												SU		-		ÖNERİLEN KULLANIMI:		Gezi Değirmeni								
Değirmen geçmiştaki değirmen yapı sına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşımaktadır.												ELEKTRİK		-		HAZIRLAYANLAR:		Y. Mimar Mehmet Akif ÇENGEL								
																Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE-Danışman										
																KONTROL EDEN:										
																KURUL ONAYI										
YAYIN DİZİNİ:						EKLER																				
						RAPOR																				
						FOTOĞRAF						x														
						PLAN TASLAĞI																				
						RESTORASYON PROJESİ																				
						HARİTA																				
						KİTABE																				
						VAKFIYE						REVİZYON:														

3.4.8. Cabbar Köyü Değirmeni

Cabbar Köyü Değirmeni; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Cabbar köyü, Çatalkaya mevkiinde, 101 ada 1 parselde, Ova çayı kenarına yakın bir mesafede, orman sınırları içerisinde yer almaktadır (Şekil 3.44). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 40 km'dir.

Şekil 3.42. Cabbar Köyü Değirmeni konumu [21].

Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre oldukça uzun bir zamandır kullanılmamaktadır. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, çantı tekniği kullanılarak ahşap malzeme ile inşa edilmiş, çarkın bulunduğu bölümde ise yığma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suların tahliyesi de bu bölümden sağlanmıştır. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatı ve malzemesi özgün olmayan marsilya tipi kiremittir. Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen planlı olarak yapılan değirmen tek bölümden oluşmaktadır (Şekil 3.45).

Şekil 3.43. Cabbar Köyü Değirmeni güney cephesi.

Değirmen alt ve üst kısım olmak üzere iki kısımdan oluşur. Üst kısımda 120 cm çapında değirmen taşı ve değirmen taşının üstünde tekne bulunmaktadır. Alt kısımda ise 120 cm çapında demir çark, çarkın altında taban hatılı mevcuttur. Dışarıdan ahşap bir kapı ile değirmenin bulunduğu mekâna girilmektedir.

Değirmenin ahşap malzemelerinde yer yer çürüme ve bozulmalar mevcuttur. Yapının alt kısmında su bağlantısının olduğu demir borunun geldiği tarafta taş duvarların ve üzerindeki ahşap kısımların yıkıldığı ve toprak malzemenin kayarak çarkın üstüne doğru geldiği görülmektedir. Aynı şekilde yapının kuzey cephesinde de yıkılmalar mevcuttur. Yapının zemininde yer alan ahşaplarında büyük bir kısmı bozulmuş, kullanılamayacak duruma gelmiştir. Çatı örtüsü için kullanılan marsilya tipi kiremitin özgün malzemesi olmadığı, sonradan yapılan bir müdahale olduğu değerlendirilmektedir (Şekil 3.46).

Söz konusu değirmenin tescil kaydı bulunmamaktadır ve herhangi bir restorasyon işlemi geçirmediği anlaşılmaktadır. Söz konusu yapı için öneri tescil fişi hazırlanmıştır (Şekil 3.47). Tek gözlü değirmen taşı olması sebebiyle ticari olarak kullanılmadığı, yakın çevrede bulunanların kendi unlarını öğütmek için kullandıkları değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak yapı, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşıyan değirmene onarım yapılması gerekmektedir. Değirmenin

bulunduğu alanda su kaynaklarının azalmasından dolayı değirmenin yeniden değirmen olarak işlevlendirilmesi mümkün görünmemektedir. Ancak restore edilerek verilecek farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da geliştirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir.

a) Cabbar Köyü Değirmeni batı cephesi.

b) Cabbar Köyü Değirmeni doğu cephesi.

c) Cabbar Köyü Değirmeni değirmen düzeneği tekne kısmı.

d) Değirmen ana giriş kapısı.

f) Değirmenin yatay çarkı.

g) Değirmene ait silindirik üst değirmen taşı

Şekil 3.44. Cabbar Köyü Değirmenine ait fotoğraflar.

Çizelge 4. Cabbar Köyü Değirmeni öneri tescil fişi.

TÜRKİYE										ANIT			Envanter No:	-												
													Harita No:	-												
İLİ	Karabük	İLÇESİ	Safranbolu	KÖY:	Cabbar			Koruma Derecesi	ANITSAL	1	2	3														
MEVKİİ	Çıraklı	PAFTA	-	ADA	101	PARSEL	1																			
ADI	Su Değirmeni	YAPTIRAN	-	YAPAN	-	DÖNEMİ	-																			
		YAPIM TARİHİ	-	KİTABE	-	VAKFIYE	-																			
GENEL TANIM	Yapı Safranbolu Cabbar köyü yakınlarında bulunmaktadır. Değirmen tek katlıdır ve tek gözlü su değirmeni bulunmaktadır.																									
			TAŞIYICI YAPI:			CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			İÇ YAPI DURUMU:			BEZEME DURUMU:											
A	İYİ	B	ORTA	C	KOTU	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C									
VAZİYET PLANI									FOTOĞRAFLAR																	
																										
									GEREKLİ ONARIMLAR																	
									BUGÜNKÜ SAHİBİ -									BAKIMDAN SORUMLU OLAN -								
YAPILAN ONARIMLAR -																										
TANITIM RAPORU												TEKNİK BİLGİLER			ISITMA SİSTEMİ -											
<p>Cabbar Köyü Değirmeni; Karabük ili, Safranbolu İlçesi, Cabbar Köyü, Çatalkaya Mevkiinde, 101 ada 1 parselde, Ova çayı kenarına yakın bir mesafede, orman sınırları içerisinde yer almaktadır. Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 40 km dir. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, çanti tekniği kullanılarak inşa edilmiş, çarkın bulunduğu bölümde ise yığma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suları tahliyesi bu bölümden sağlanmıştır. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatı ve malzemesi marsilya tipi kiremitlerdir. Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı olarak yapılan değirmen tek bölümden oluşmaktadır.</p> <p>Değirmenin ahşap malzemelerinde yer yer çürüme ve bozulmalar mevcuttur. Yapının alt kısmında su bağlantısının olduğu demir borunun geldiği tarafta taş duvarların ve üzerindeki ahşap kısımların yıkıldığı ve toprak malzemenin kayarak çarkın üstüne doğru geldiği görülmektedir Aynı şekilde yapının kuzey cephesinde de yıkılmalar mevcuttur. Yapının zemininde yer alan ahşaplarında büyük bir kısmı bozulmuş, kullanılmayacak duruma gelmiştir. Çatı örtüsü için kullanılan marsilya tipi kiremitin özgün malzemesi olmadığı sonradan yapılan bir müdahale olduğu değerlendirilmektedir.</p> <p>Değirmen geçmişteki değirmen yapılarına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşıyan</p>												KANALİZASYON -			SU -			ELEKTRİK -								
												BUGÜNKÜ KULLANIMI:														
												KULLANILMIYOR														
												ÖNERİLEN KULLANIMI:														
												Gezi Değirmeni														
												HAZIRLAYANLAR:														
												Y. Mimar Mehmet Akif ÇENGEL														
												Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE-Danışman														
												KONTROL EDEN:														
												KURUL ONAYI														
YAYIN DİZİNİ:						EKLER																				
						RAPOR																				
						FOTOĞRAF						x														
						PLAN TASLAĞI																				
						RESTORASYON PROJESİ																				
						HARİTA																				
						KİTABE						REVİZYON:														
						VAKFIYE																				

3.4.9. Ovaşeyhler Köyü Kadioğlu Değirmeni

Değirmen; Karabük ili, Eflani ilçesi, Ovaşeyhler köyü, Değirmendüzü mevkiinde, 114 ada 10 parselde, Ova çayı kenarında yer almaktadır (Şekil 3.48). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 45 km'dir.

Şekil 3.45. Ovaşeyhler Köyü Kadioğlu Değirmeni konumu [21].

Şekil 3.46. Ovaşeyhler Köyü Kadioğlu Değirmeni.

Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre oldukça uzun bir zamandır kullanılmamaktadır. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, yığma taş malzeme kullanılarak inşa edilmiş, çarkın bulunduğu bölümde de yığma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suların tahliyesi bu bölümden sağlanmıştır. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatı ve kaplama malzemesi marsilya tipi kiremittir (Şekil 3.49). Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı olarak yapılan değirmen iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde değirmen bulunmaktadır. Değirmen alt ve üst kısım olmak üzere iki kısımdan oluşur. Üst kısımda 120 cm çapında değirmen taşı ve değirmen taşının üstünde tekne bulunmaktadır. Alt kısımda ise 130 cm çapında demir çark, çarkın altında taban hatılı mevcuttur. Dışarıdan ahşap bir kapı ile değirmenin bulunduğu mekâna girilmektedir. Diğer bölüm ise un öğütmeye gelen kişilerin dinlenip, konaklayabileceği içinde taş ocakta bulunan mekândır. Bu mekâna ulaşım, değirmenin olduğu bölümden, ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır (Şekil 3.50).

Yapının güney cephesinde taş duvarda çökmeler ve kaymalar meydana gelmiştir. Değirmenin ahşap malzemelerinde de bozulma ve çürümeler mevcuttur. Değirmen mekânı ile dinlenme mekânını ayıran kapı kırılmıştır. Yapının çatısında kullanılan marsilya tipi kiremitin özgün malzemesi olmadığı, yapıya sonradan eklendiği değerlendirilmektedir (Şekil 3.50).

Söz konusu değirmenin tescil kaydı bulunmamaktadır ve herhangi bir restorasyon işlemi geçirmediği anlaşılmaktadır. Söz konusu değirmen için öneri tescil fişi hazırlanmıştır (Şekil 3.51). Özgün halini büyük ölçüde koruyan değirmenin tek gözlü değirmen taşı olması sebebiyle ticari olarak kullanılmadığı, yakın çevrede bulunanların kendi unlarını öğütmek için kullandıkları değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak yapı, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşıyan değirmene onarım yapılması gerekmektedir. Değirmenin bulunduğu alanda su kaynaklarının azalmasından dolayı değirmenin yeniden değirmen olarak işlevlendirilmesi mümkün görünmemektedir. Ancak restore edilerek verilecek

farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da değerlendirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir.

a) Kadioğlu Değirmeni doğu cephesi.

b) Değirmen kuzey cephesi

c) Değirmen duvar detayı

d) Değirmen demir su borusu ile çatı birleşimi.

e) Özgün olamayan değirmen çatısının taşıyıcı sistemi.

Şekil 3.47.Ovaşeyhler Köyü Kadioğlu Değirmenine dış fotoğrafları.

a) Değirmen duzeneği.

b) Değirmen taşı, akıldak, tekne.

c) Değirmen “yuvarlama” parçası.

d) Değirmen “Kuturęe” kolu.

e) Değirmen alt tekne detayı.

f) Taşı ocak.

Şekil 3.48. Ovaşeyhler Koy Kadioğlu Değirmeni i fotoğrafları.

a) Değirmen çarkı

b) Çarkın bulunduğu domuzluk alanı.

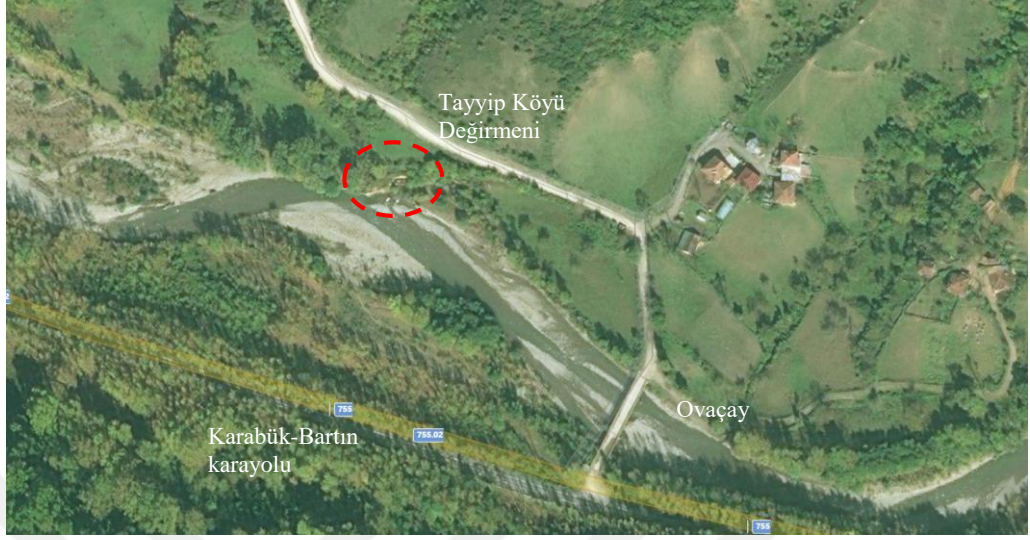
c) Dinlenme odası.

Şekil 3.49. Ovaşeyhler Köyü Kadıoğlu Değirmenine alt kısım ve dinlenme mekanı.

Çizelge 5. Kadioğlu Değirmeni öneri tescil fişi.

TÜRKİYE										ANIT										Envanter No:		-	
																				Harita No:		-	
İLİ	Karabük		İLÇESİ	Eflani		KÖY:	Ovaşeyhler			Koruma Derecesi	ANITSAL	1	2	3									
MEVKİLİ	Çıraklı		PAFTA	-		ADA	114	PARSEL	10														
ADI	Su Değirmeni		YAPTIRAN	-		YAPAN	-			DÖNEMİ	-												
			YAPIM TARİHİ	-		KİTABE	-			VAKFIYE	-												
GENEL TANIM		Yapı Eflani ilçesi, Ovaşeyhler köyü yakınlarında bulunmaktadır. Değirmen tek katlıdır. Değirmen mekanında tek gözlü su değirmeni bulunmaktadır. Ayrıca un öğütmeye gelenlerin dinlenip, konaklayabileceği bir odası mevcuttur.																					
TAŞIYICI YAPI:					CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			İÇ YAPI DURUMU:			BEZEME DURUMU:									
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C						
VAZİYET PLANI									FOTOĞRAFLAR														
									GEREKLİ									ONARIMLAR					
BUGÜNKÜ SAHİBİ					-					BAKIMDAN SORUMLU OLAN					-								
YAPILAN ONARIMLAR					-																		
TANITIM RAPORU																							
<p>Değirmen; Karabük ili ,Eflani İlçesi, Ovaşeyhler Köyü, Değirmendüzü Mevkiinde, 114 ada 10 parselde, Ova çayı kenarında yer almaktadır. Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 45 km dir. Yapım tarihi tespit edilememiştir. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, yığma taş malzeme kullanılarak inşa edilmiş, çarkın bulunduğu bölümde de yığma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suların tahliyesi bu bölümden sağlanmıştır.Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatı ve malzemesi marsilya tipi kiremittir. Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı olarak yapılan değirmen iki bölümden oluşmaktadır.İlk bölümde değirmen bulunmaktadır. Değirmen alt ve üst kısım olmak üzere iki kısımdan oluşur. Üst kısımda 130 cm çapında değirmen taşı ve değirmen taşının üstünde tekne bulunmaktadır. Alt kısımda ise 130 cm çapında demir çark, çarkın altında taban hatılı mevcuttur.Dışarıdan ahşap bir kapı ile değirmenin bulunduğu mekana girilmektedir.Diğer bölüm ise un öğütmeye gelen kişilerin konaklayabileceği içinde taş ocakta bulunan mekandır. Bu mekana ulaşım değirmenin olduğu bölümden ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır.</p> <p>Yapının güney cephesinde taş duvarda çökmeler ve kaymalar meydana gelmiştir.Değirmenin içinde bulunan ahşap malzemelerin de bozulma ve çürümeler mevcuttur. Değirmen mekanı ile dinlenme mekanını ayıran kapı kırılmıştır.Yapının çatısında kullanılan marsilya tipi kiremitin özgün malzemesi olmadığı yapıya sonradan eklendiği değerlendirilmektedir.Değirmen geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşımaktadır.</p>																							
TEKNİK BİLGİLER																							
ISITMA SİSTEMİ -																							
KANALİZASYON -																							
SU -																							
ELEKTRİK -																							
BUGÜNKÜ KULLANIMI																							
:KULLANILMIYOR																							
ÖNERİLEN KULLANIMI:																							
Gezi Değirmeni.																							
HAZIRLAYANLAR:																							
Y.Mimar Mehmet Akif ÇENGEL																							
Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE-Danışman																							
KONTROL EDEN:																							
KURUL ONAYI																							
YAYIN DİZİNİ:																							
EKLER																							
RAPOR																							
FOTOĞRAF x																							
PLAN TASLAĞI																							
RESTORASYON PROJESİ																							
HARİTA																							
KİTABE																							
VAKFIYE																							
REVİZYON:																							

3.4.10. Tayyip Köyü Değirmeni

Şekil 3.50. Tayyip Köyü Değirmeni konumu [21].

Değirmen; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Tayyip köyü, Düz mevkiinde, 192 ada 4 parselde, Ova çayı kenarında yer almaktadır. Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 40 km'dir (Şekil 3.54).

Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre 1985 yılına kadar kullanılmıştır. Tek gözlü değirmen düzeneğinin bulunduğu değirmenin ahşap duvarları, bilinçsiz müdahale yapılarak tuğla malzemeyle yeniden inşa edilmiştir. Yapının çatısı tamamen yıkılmıştır. Değirmenin demir su borusu mevcuttur ancak demir borunun bulunduğu cephede yıkılmalar görülmektedir. Değirmenin bulunduğu alana su getiren oluklar tamamen yıkılmıştır. Değirmen düzeneği hasarlıdır ve kullanılamayacak durumdadır (Şekil 3.55). Değirmen çarkı görülememiştir.

Söz konusu değirmenin tescil kaydı bulunmamaktadır ve herhangi bir restorasyon işlemi geçirmediği anlaşılmaktadır. Söz konusu değirmen için öneri tescil fişi hazırlanmıştır (Şekil 3.56). Değirmenin ticari amaçlı yapılmadığı, köylülerin ortak kullanımında olduğu ve köyde yaşayanların sırasıyla kendi unlarını öğütmek için kullandıkları değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak yapı, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşıyan değirmene onarım yapılması gerekmektedir. Değirmenin bulunduğu alanda su kaynaklarının azalmasından dolayı Değirmenin yeniden değirmen olarak işlevlendirilmesi mümkün görünmemektedir. Ancak restore edilerek verilecek farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da değerlendirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir.

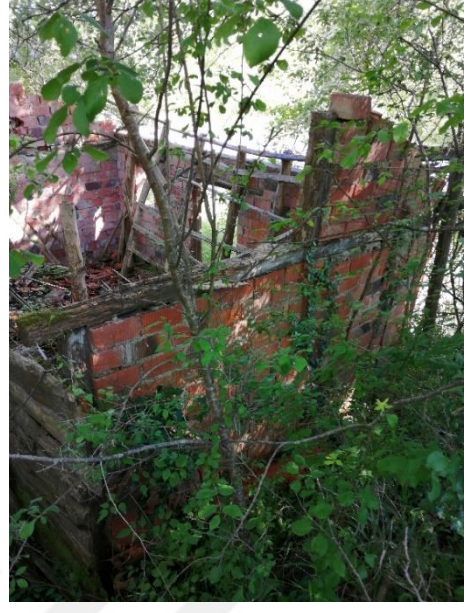

a) Değirmen yıkılan çatısı ve özgün olmayan tuğla duvarları.

Şekil 3.51. Tayyip Köyü Değirmenine ait fotoğraflar.

a) Değirmen demir su borusu

b) Değirmen doğu cephesi

c) Değirmene ait değirmen taşı.

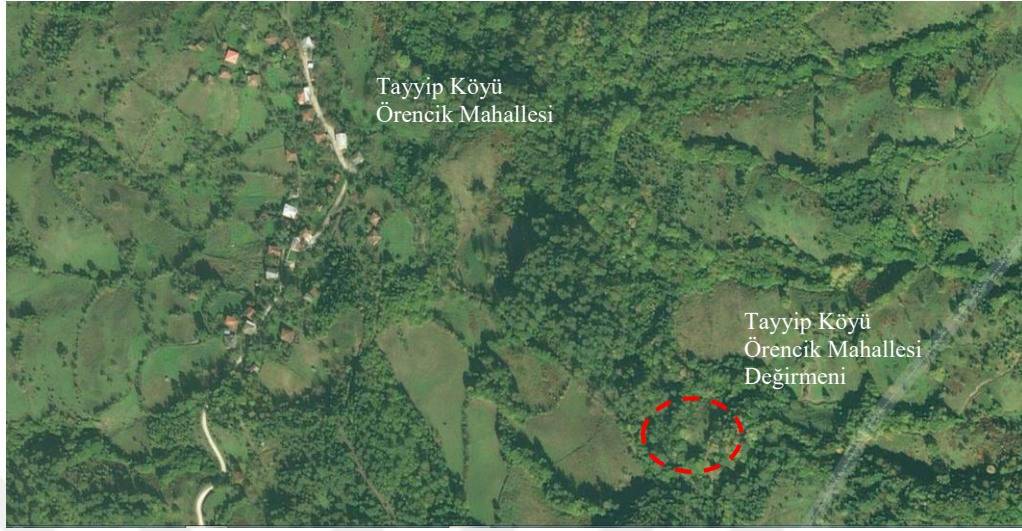
d) Yıkılmış değirmen düzeneği.

Şekil 3.55. (devam ediyor).

Çizelge 6. Tayyip Köyü Değirmeni öneri tescil fişi.

TÜRKİYE				ANIT		Envanter No:	-												
						Harita No:	-												
İLİ	Karabük	İLÇESİ	Safranbolu	KÖY:	Tayyip		Koruma Derecesi	ANITSAL	1	2	3								
MEVKİLİ	Çıraklı	PAFTA	-	ADA	192	PARSEL	4												
ADI	Su Değirmeni	YAPTIRAN	-	YAPAN	-		DÖNEMİ	-											
		YAPIM TARİHİ	-	KİTABE	-		VAKFIYE	-											
GENEL TANIM		Yapı Safranbolu Yukarıdana köyü yakınlarında bulunmaktadır. Değirmen tek katlıdır ve tek gözlü su değirmeni bulunmaktadır.																	
		TAŞIYICI YAPI:			CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			İÇ YAPI DURUMU:			BEZEME DURUMU:					
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C		
VAZİYET PLANI						FOTOĞRAFLAR													
																			
GEREKLİ																			
ONARIMLAR																			
BUGÜNKÜ SAHİBİ		-				BAKIMDAN SORUMLU OLAN				-									
YAPILAN ONARIMLAR		-																	
TANITIM RAPORU		<p>Değirmen; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Tayyip köyü, Düz mevkiinde, 192 ada 4 parselde, Ova çayı kenarında yer almaktadır. Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 40 km'dir. Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre 1985 yılına kadar kullanılmıştır.</p> <p>Tek gözlü değirmen düzeneğinin bulunduğu değirmenin ahşap duvarları, bilinçsiz müdahale yapılarak tuğla malzemeye yeniden inşa edilmiştir. Yapının çatısı tamamen yıkılmıştır. Değirmenin demir su boru mevcuttur ancak demir borunun bulunduğu cephede yıkılmalar görülmektedir. Değirmenin bulunduğu alana su getiren oluklar tamamen yıkılmıştır. Değirmen düzeneği hasarlıdır ve kullanılamayacak durumdadır (Şekil 3.53). Değirmen çarkı görülmemiştir.</p> <p>Değirmen geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşımaktadır.</p>																	
		TEKNİK BİLGİLER		ISITMA SİSTEMİ		-		KANALİZASYON		-		SU		-		ELEKTRİK		-	
		BUGÜNKÜ KULLANIMI																	
		:KULLANILMIYOR																	
		ÖNERİLEN KULLANIMI:																	
		Gezi Değirmeni																	
		HAZIRLAYANLAR:																	
		Y.Mimar Mehmet Akif ÇENGEL																	
		Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE-Danışman																	
		KONTROL EDEN:																	
		KURUL ONAYI																	
YAYIN DİZİNİ:		EKLER																	
		RAPOR																	
		FOTOĞRAF		x															
		PLAN TASLAĞI																	
		RESTORASYON PROJESİ																	
		HARİTA																	
		KİTABE																	
		VAKFIYE																	

3.4.11. Tayyip Köyü Örencik Mahallesi Değirmeni

Şekil 3.52. Tayyip Köyü Örencik Mahallesi Değirmeni konumu [21].

Değirmen; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Tayyip köyü, Örencik mahallesi, 101 ada 1 parselde (orman alanı), yer almaktadır (Şekil 3.57). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 45 km'dir.

Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre 1990 yılına kadar kullanılmıştır. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, ahşap geçme sistem kullanılarak inşa edilmiştir. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır (Şekil 3.58).

Değirmenin uzun süre kullanılmamasından dolayı değirmen ve çevresi, bitki ve çalılarla kaplanmıştır. Çatı kaplama malzemesi tamamen yıkılmıştır ve yapının duvar ve çatısını da bitkiler kaplamıştır. Bu nedenle değirmenin bulunduğu yere ulaşamamıştır (Şekil 3.58).

Söz konusu değirmenin tescil kaydı bulunmamaktadır ve herhangi bir restorasyon işlemi geçirmediği anlaşılmaktadır. Söz konusu değirmen için öneri tescil fişi hazırlanmıştır (Şekil 3.60). Özgün halini büyük ölçüde koruyan değirmenin tek gözlü değirmen taşı olması sebebiyle ticari olarak kullanılmadığı, yakın çevrede bulunanların sırayla kendi unlarını öğütmek için kullandıkları değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak yapı, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşıyan değirmen restore edilerek verilecek farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da değerlendirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir.

a) Tayyip Köyü, Örencik Mahallesi Değirmeni genel görünüm.

b) Değirmen demir su oluğu.

Şekil 3.53. Tayyip köyü, Örencik Mahallesi Değirmeni fotoğrafları.

a) Eski zamanlarda köylüler tarafından kullanılan heybe.

b) Semer fotoğraf

c) Tahıl elemeye yarayan kalbur

d) Kağnı için kullanılan ahşap boyunduruk ve tekerlekler.

Şekil 3.54. Tayyip köyü, Örencik mahallesinin camisinde sergilenen, köylüler tarafından tarım ve hayvancılık amaçlı kullanılmış malzemeler.

e) Ahşap yayık.

f) Ahşap boyunduruk.

g) Öğütülmek için kurutulan mısırlar.

h) El değirmeninde kullanılan değirmen taşı.

Şekil 3.59. (devam ediyor).

Çizelge 7. Tayyip Köyü Örencik Mahallesi Değirmeni için öneri tescil fişi.

TÜRKİYE										ANIT		Envanter No:	-		
												Harita No:	-		
İLİ	Karabük	İLÇESİ	Safranbolu	KÖY:	Tayyip Köyü			Koruma Derecesi	ANITSAL	1	2	3			
MEVKİLİ	Çıraklı	PAFTA	-	ADA	101	PARSEL	1								
ADI	Su Değirmeni	YAPTIRAN	-	YAPAN	-	DÖNEMİ	-								
		YAPIM TARİHİ	-	KİTABE	-	VAKFIYE	-								
GENEL TANIM	Yapı Safranbolu Tayyip köyü Örencik mahallesi yakınlarında bulunmaktadır. Değirmen tek katlıdır ve tek gözlü su değirmeni bulunmaktadır.														
TAŞIYICI YAPI:			CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			İÇ YAPI DURUMU:			BEZEME DURUMU:			
A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
VAZİYET PLANI						FOTOĞRAFLAR									
															
GEREKLİ ONARIMLAR															
BUGÜNKÜ SAHİBİ			-			BAKIMDAN SORUMLU OLAN			-						
YAPILAN ONARIMLAR			-												
TANITIM RAPORU										TEKNİK BİLGİLER		ISITMA SİSTEMİ		-	
Değirmen; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Tayyip köyü, Örencik mahallesi, 101 ada 1 parselde (orman alanı), yer almaktadır. Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 45 km'dir.										KANALİZASYON		-		-	
Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre 1990 yılına kadar kullanılmıştır. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, çanti tekniği kullanılarak ahşap malzeme ile inşa edilmiştir. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatıdır.										SU		-		-	
Değirmenin uzun süre kullanılmamasından dolayı değirmen ve çevresi, bitki ve çalılarla kaplanmıştır. Çatı kaplama malzemesi tamamen yıkılmıştır ve yapının duvar ve çatısını da bitkiler kaplamıştır. Bu nedenle değirmenin bulunduğu yere ulaşlamamıştır.										ELEKTRİK		-		-	
Söz konusu değirmenin tescil kaydı bulunmamaktadır ve herhangi bir restorasyon işlemi geçirmediği anlaşılmaktadır. Değirmen, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşımaktadır.															
										BUGÜNKÜ KULLANIMI					
										:KULLANILMIYOR					
										ÖNERİLEN KULLANIMI:					
										Gezi Değirmeni					
										HAZIRLAYANLAR:					
										Y.Mimar Mehmet Akif ÇENGEL					
										Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE-Danışman					
										KONTROL EDEN:					
										KURUL ONAYI					
YAYIN DİZİNİ:					EKLER										
					RAPOR										
					FOTOĞRAF					x					
					PLAN TASLAĞI										
					RESTORASYON PROJESİ										
					HARİTA										
					KİTABE										
					VAKFIYE										
										REVİZYON:					

3.4.12. Akkışla Köyü Değirmeni

Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Akkışla köyü, Gökçeler mahallesi, Değirmenbaşı mevkiinde, 185 ada 14 parselde, Ova çayı kenarında yer alan değirmen ile ilgili detaylı çalışma, Bölüm 4'te ele alınmıştır.

3.4.13. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni

Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Yukarıdana köyü, Hızaryanı mevkiinde, 125 ada 1 parselde 927,19 m² bahçe içerisinde bulunan Hızar Değirmeni ile ilgili detaylı çalışma Bölüm 4'te ele alınmıştır.

3.4.14. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni

Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Kadıbükü köyü sınırları içinde, Çıraklar köyü ile Kadıbükü köyü arasında, Yukarıhacıayvatlı mevkiinde, 172 ada 22 parselde, Araç çayı kenarında yer alan değirmen ile ilgili detaylı çalışma, Bölüm 4'te ele alınmıştır.

3.5. SAFRANBOLU'NUN YAKIN ÇEVRESİNDE BULUNAN TARİHİ SU DEĞİRMENİ ÖRNEKLERİ

Tenekeli Değirmeni, Bartın ili, Ulus ilçesi, Akörensöküler köyü sınırları içinde, Değirmenyanı mevkiinde, 248 ada 2 parselde, Ova Çayı kenarında ve Safranbolu sınırında bulunmaktadır. Tek değirmen düzeneği olan değirmen aktif olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.62). Değirmen tek katlıdır ve yığma moloz taş malzeme ile inşa edilmiştir. Çatı kaplaması marsilya tipi kiremittir (Şekil 3.61).

Şekil 3.55. Tenekeli Değirmeni genel görünüm.

a) Tenekeli Değirmeni değirmencisi

b) Değirmen düzeneği.

Şekil 3.56. Tenekeli Değirmeni iç mekan fotoğrafları.

Kavlakdibi Değirmeni, Bartın ili, Ulus ilçesi, Bahçecik mahallesi sınırları içinde, Kavlakdibi mevkiinde, 116 ada 3 parselde, Ova Çayı kenarında ve Safranbolu sınırında bulunmaktadır. İki katlı değirmen günümüzde kullanılmamaktadır. Değirmenin, bodrum kat beden duvarlarında yığma taş, zemin katta han tuğlası, çatı arası katında ise ahşap karkas arası han tuğlası kullanılarak inşa edilmiştir(Şekil 3.63). Tek gözlü değirmen düzeneği bulunan değirmende, değirmene su getiren ahşap kanallların bir kısmı görülebilmektedir (Şekil 3.64).

Şekil 3.57. Kavlakdibi Değirmeni.

a) Kavlakdibi Değirmeni ahşap su kanalları.

b) Değirmen giriş cephesi

c) Kavlakdibi Değirmeni değirmen düzeneği.

c) Değirmen yapısı duvar detayı

Şekil 3.58. Kavlakdibi Değirmenine ait fotoğraflar.

Ulupınar Değirmeni (Yedi Ocaklı Değirmen), Bartın ili, Ulus ilçesi, Buğurlar mahallesi sınırları içinde, Düz mevkiinde, 228 ada 4 parselde, Ova Çayı kenarında ve Safranbolu sınırına yakın bir noktada bulunmaktadır. Yedi adet değirmen düzeneği bulunan değirmen günümüzde kullanılmamaktadır (Şekil 3.65). Tescil kaydı bulunan değirmenin Rumlar tarafından inşa edildiği bilinmektedir[23].

Şekil 3.59. Ulupınar Değirmeni genel görünüm.

a) Ulupınar Değirmeni değirmen düzenekleri.

b) Değirmen düzeneği detayı.

Şekil 3.60. Ulupınar Değirmenine ait fotoğraflar.

c) Ulupınar Değirmeni kemerli ana oda.

d) Üst kat değirmenci evi.

Şekil 3.60. (devam ediyor.)

BÖLÜM 4

RESTORASYON ÖNERİSİ GELİŞTİRİLEN DEĞİRMENLER

4.1. AKKIŞLA KÖYÜ DEĞİRMENİ

Akkışla Köyü Değirmeni tek katlıdır (Şekil 4.1). Ana değirmen odası ve bitişiğinde dinlenme veya konaklama amaçlı kullanılan oda olmak üzere iki hacimden oluşmaktadır. Değirmende bir adet değirmen düzeneği bulunmaktadır ve değirmen oldukça uzun zamandır kullanılmamaktadır.

Şekil 4.1. Akkışla Köyü Değirmeni.

4.1.1. Konum-Çevre İlişkisi

Akkışla Köyü Değirmeni; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Akkışla köyü, Gökçeler mahallesi, Değirmenbaşı mevkiinde, 185 ada 14 parselde (orman alanı), 41,494127;32,835503 koordinatlarında, Ova Çayı kenarında bulunmaktadır.

Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 42 km'dir ve Ovacuma-Ovaşeyhler köy yolu kenarında yer almaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2. Akkişla Köyü Değirmeni konumu [21].

4.1.2. Tarihsel Gelişimi

Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre oldukça uzun bir zamandır kullanılmamaktadır. Köylülerden edinilen bilgilere göre, tek gözlü değirmen 1950 yılında köy halkından 8 ortak tarafından inşa edilmiştir. Yapının yapım tarihini gösterir herhangi bir kitabe veya belge bulunamamıştır.

4.1.3. Yapının İncelenmesi

4.1.3.1. Plan Tipi ve Yapı Elemanları

Yapı tek katlıdır ve kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda dikdörtgen planlı olarak inşa edilmiştir. Değirmen biri büyük, biri küçük olmak üzere iki odadan oluşmaktadır. Büyük oda, ana giriş kapısından (Şekil 4.5) girilen ve öğütme işleminin gerçekleştiği ana bölümdür (Şekil 4.8). Bu bölümde bir adet değirmen düzeneği bulunmaktadır. Diğer bölüm ise un öğütmeye gelen kişilerin dinlenip, konaklayabileceği içinde taş

ocak da bulunan mekândır. Bu mekâna ulaşım, değirmen düzeneğinin olduğu bölümden, ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır.

Değirmen düzeneği, alt ve üst olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Üst kısımda 130 cm çapında değirmen taşı ve değirmen taşının üstünde de tekne bulunmaktadır. Alt kısımda demir çark, çarkın altında taban hatılı mevcuttur.

4.1.3.2. Yapı Malzemesi

Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin beden duvarları, çantı tekniği kullanılarak ahşap malzeme (kütük) ile inşa edilmiş, çarkın bulunduğu bölümde ise yığma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suların tahliyesi bu bölümden sağlanmıştır. Alt kısımda yıkılan duvar ve zamanla biriken toprak malzemelerden dolayı değirmen çarkı görülememiştir. Yapının zemininde, toprak dolgu üzerine, ahşap malzemeler belirli aralıklarla yere paralel yerleştirilerek, üzeri tahta malzeme ile kaplanmıştır. Yapının tavanında herhangi bir kaplama bulunmayıp, bu bölümde çatıyı taşıyan ahşap mertekler ve kiremit malzeme görülmektedir.

Yapının çatısı beşik çatı ve kaplama malzemesi marsilya tipi kiremittir. Yapının arka cephesinde değirmen çarkına su getiren demir su borusu bulunmaktadır (Şekil 4.6).

4.1.3.3. Süsleme ve Tezyinat

Yapı süsleme açısından herhangi bir öge barındırmamaktadır. Benzer değirmen yapılarında olduğu gibi, günlük ihtiyaçlara çözüm getirebilecek sade bir yapı anlayışı hakimdir.

4.1.4. Yapının Cepheleri

4.1.4.1. Kuzeybatı Cephesi

Değirmenin kuzeybatı cephesi arazi topografyasının da yükseldiği cephedir. Su değirmenlerinde arazinin yükseldiği kısımdan değirmeni döndürecek suyun temini

sağlanmaktadır. Akkışla değirmeninin kuzey cephesinde yer alan demir boru ile içeride bulunan değirmen düzeneğine su alınmaktadır. Dönem yapılarının araştırılmasıyla yapının özgün halinde kanalların ahşap malzeme kullanılarak inşa edildiği, ancak geç dönem eklentisi olarak suya karşı daha mukavim olan demir boru imalatına geçildiği düşünülmektedir (Şekil 4.6). Ahşap kanal yerine demir boru kullanılmasının diğer önemli bir avantajı da gelen suyun kaçak oluşturmadan çarka ulaşmasını sağlamasıdır. Bu şekilde, daha basınçlı su elde edilebilmektedir. Demir boruya su getiren kanala ait herhangi bir ize rastlanmamıştır.

4.1.4.2. Güneybatı Cephesi

Yapının güneybatı cephesinde herhangi bir pencere ve kapı boşluğu bulunmamaktadır. Zeminden yaklaşık 1,00 m aşağıda, değirmenleri döndüren suyun tahliyesinin yapıldığı kanalın girişi bu cepheden sağlanmaktadır.

4.1.4.3. Güneydoğu Cephesi

Yapının güneydoğu cephesi aynı zamanda ana girişin yapıldığı cephe dir. Bu cephede bulunan tek kanatlı ahşap bir kapı (Şekil 4.5) ile yapıya girilmektedir. Ana giriş kapısı dışında pencere ve kapı boşluğu bulunmamaktadır (Şekil 4.4).

4.1.4.4. Kuzeydoğu Cephesi

Yapının kuzeydoğu cephesinde diğer cephelerde olduğu gibi çantı tekniği kullanılmıştır. Bu cephede herhangi bir kapı, pencere boşluğu yer almamaktadır (Şekil 4.3).

Şekil 4.3. Akkışla Köyü Değirmeni kuzeydoğu cephesi.

Şekil 4.4. Akkışla Köyü Değirmeni güneydoğu cephesi.

a) Akkışla Değirmeni ana giriş kapısı.

b) Değirmen çantı sistem duvar detayı

Şekil 4.5. Akkışla Köyü Değirmeni giriş kapsısı ve ahşap duvar yapım sistemi.

Şekil 4.6. Akkışla Köyü Değirmeni demir su borusu.

Şekil 4.7. Akkışla Köyü Değirmeni yıkılan duvarı.

Şekil 4.8. Akkışla Köyü Değirmeni öğütme işleminin gerçekleştiği ana oda.

a) Değirmen taşı.

b) Değirmen direği.

Şekil 4.9. Akkışla Köyü Değirmeni değirmen taşı ve değirmen direği.

Şekil 4.10. Akkışla Köyü Değirmeni değirmen düzeneği.

Şekil 4.11. Akkışla Köyü Değirmeni dinlenme ve konaklama bölümü.

4.1.5. Bozulma ve Müdahaleler

Akkışla Köyü Değirmeni oldukça uzun zamandır kullanılmamaktadır ve buna bağlı olarak değirmen yapısında yapılması gereken bakım işleri yapılamamıştır. Çevresel faktörlerden ve bilinçsiz müdahalelerden dolayı yapı malzemelerinin günümüzde oldukça yıpranmış olduğu hatta yer yer yıkıldığı görülmektedir. Değirmen yapısının rölövelerinde bozulma ve müdahaleler gösterilmiştir (Şekil 4.12).

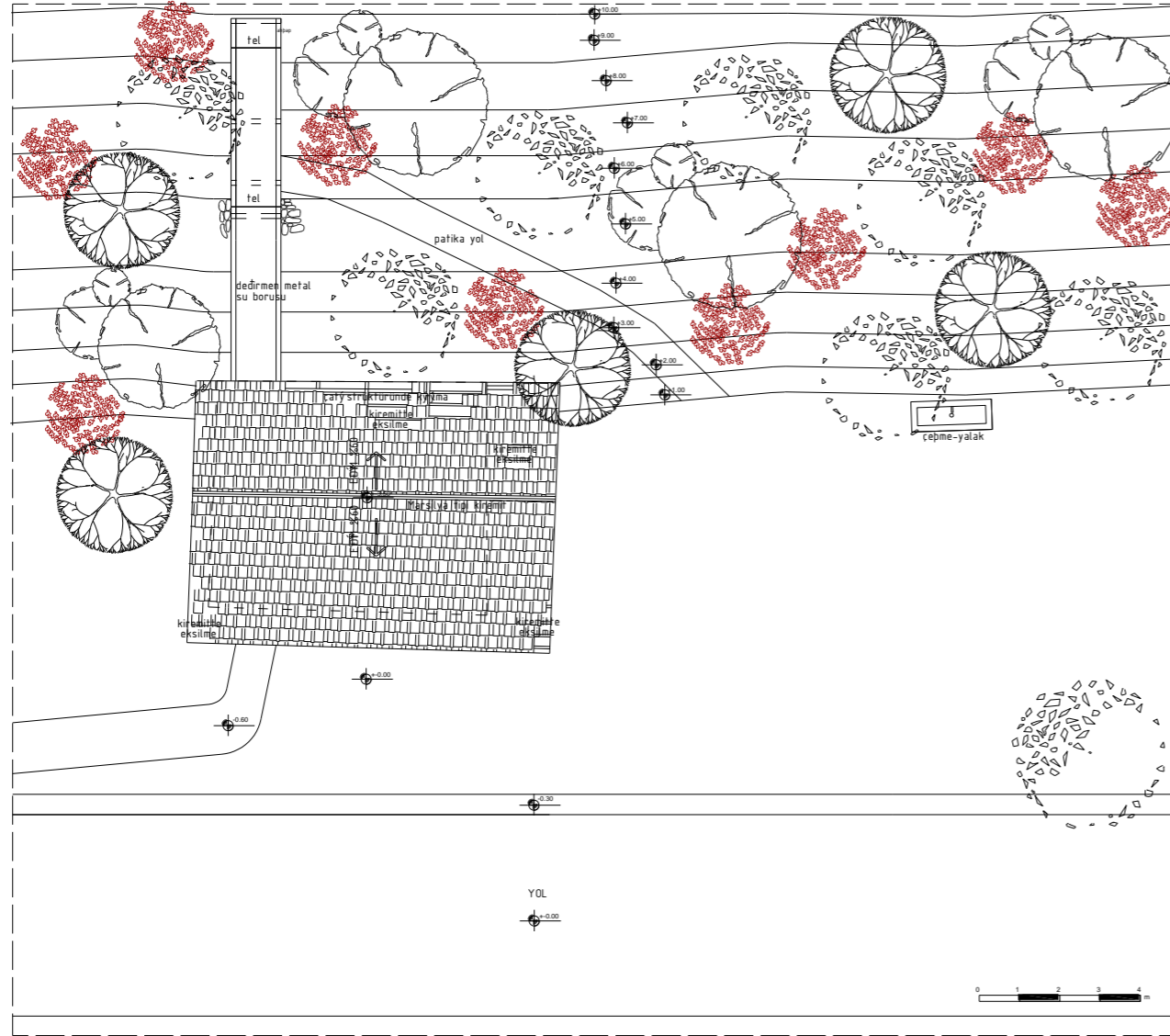
Değirmenin ahşap duvar, zemin kaplamaları ve değirmen düzeneğini ile çatı merteklerinde yer yer çürüme ve bozulmalar mevcuttur. Değirmen düzeneğinin bulunduğu ana oda ile dinlenme ve konaklama odasının arasında yer alan ahşap duvarın büyük bir kısmının yıkıldığı görülmektedir (Şekil 4.7). Yapının zemininde yaşanan oturma sorunundan dolayı yapı duvarlarında ciddi oranda eğilmeler görülmektedir. Ayrıca yapının zemininde yer alan ahşap malzemenin büyük bir kısmı bozulmuş, kullanılamayacak duruma gelmiştir.

Değirmen düzeneğinde bulunan ahşap malzemelerde bozulmalar ve eksilmeler olmuştur. Değirmen direkleri yıkılmış geriye sadece bir tanesi kalmıştır (Şekil 4.9).

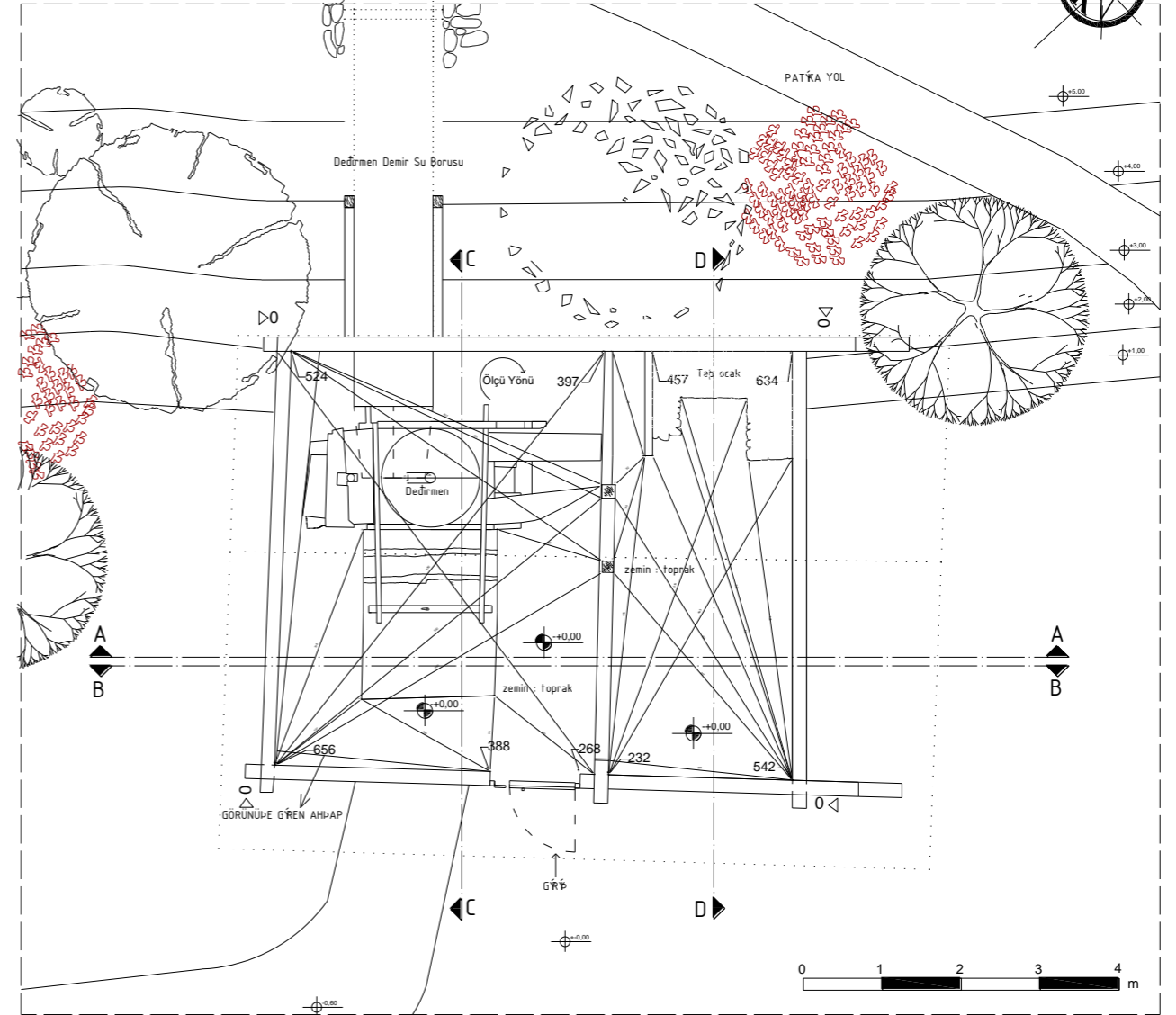
Değirmenin ahşap üst teknesi, alt teknesi, ön teknesi, çakıldak ve muhafaza tahtalarında deformasyonlar söz konusudur (Şekil 4.10).

Demir su borusunun bulunduğu kuzeybatı cephesinde yer alan taş ve ahşap duvarların ve çatının bir kısmının yıkıldığı ve toprak malzemenin kayarak çarkın üstüne doğru geldiği görülmektedir. Aynı şekilde taş ocak bölümünde de yıkılmalar mevcuttur (Şekil 4.11). Demir su borusunda paslanma ve korozyon görülmektedir.

Çatı örtüsü için kullanılan marsilya tipi kiremit malzemenin, değirmenin özgün malzemesi olmadığı, sonradan yapılan bir müdahale olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca yapının çevresini ve çatısını ot ve çalıların sardığı ve bunların yapıya zarar verdiği görülmektedir (Şekil 4.4).

VAZİYET PLANI

KAT PLANI

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

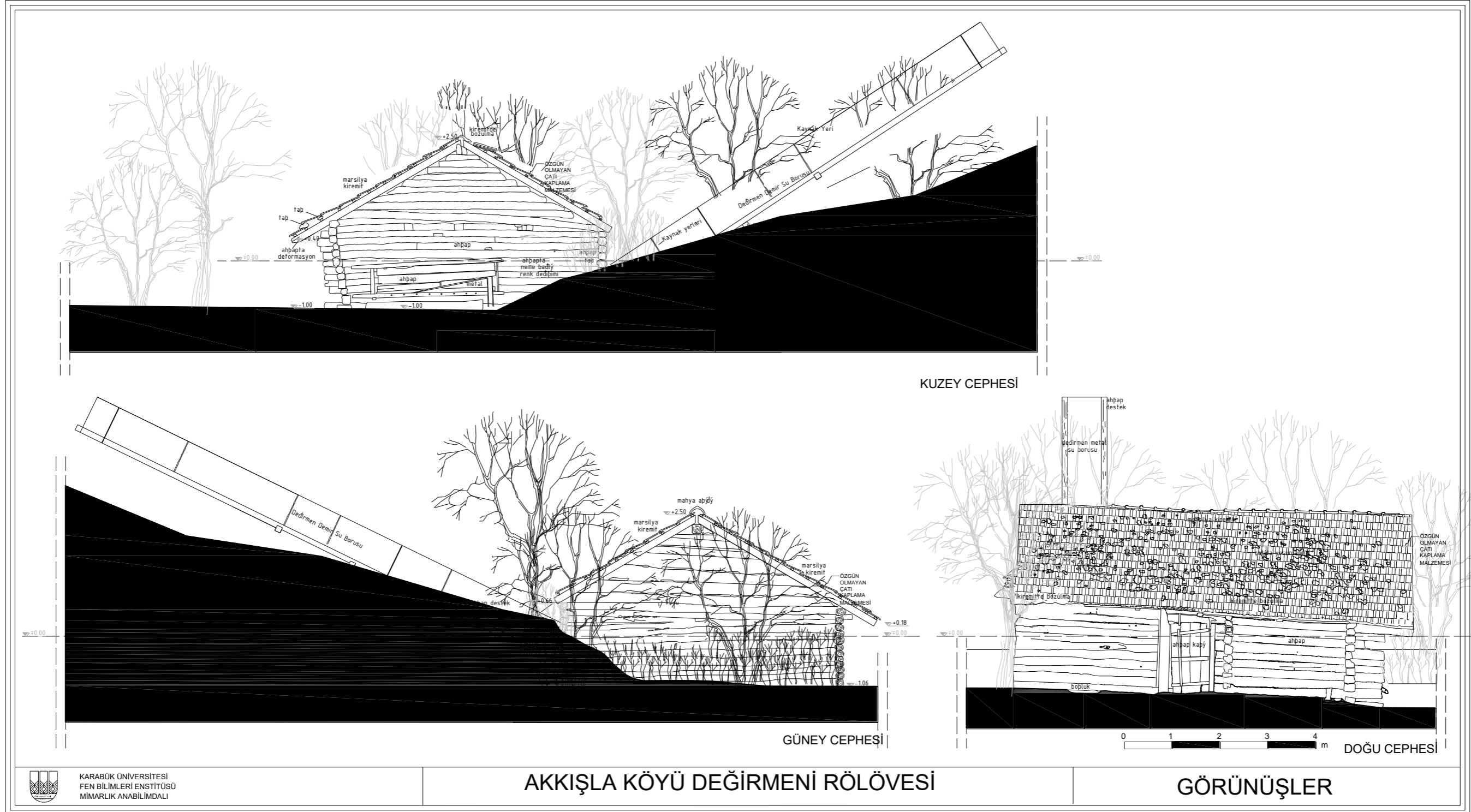
PROJE EKİBİ :
KADİR AŞKAN Mim. Öğr.
FATMA YILDIZ Mim. Öğr.
BÜŞRA KEVKİR Mim. Öğr.
MERVE ÜNAL Mim. Öğr.
GAMZE ALTIN Mim. Öğr.

MİMAR MEHMET AKİF ÇENGEL Y. Lisans Öğr.
PROF. DR. AYSUN ÖZKÖSE Danışman

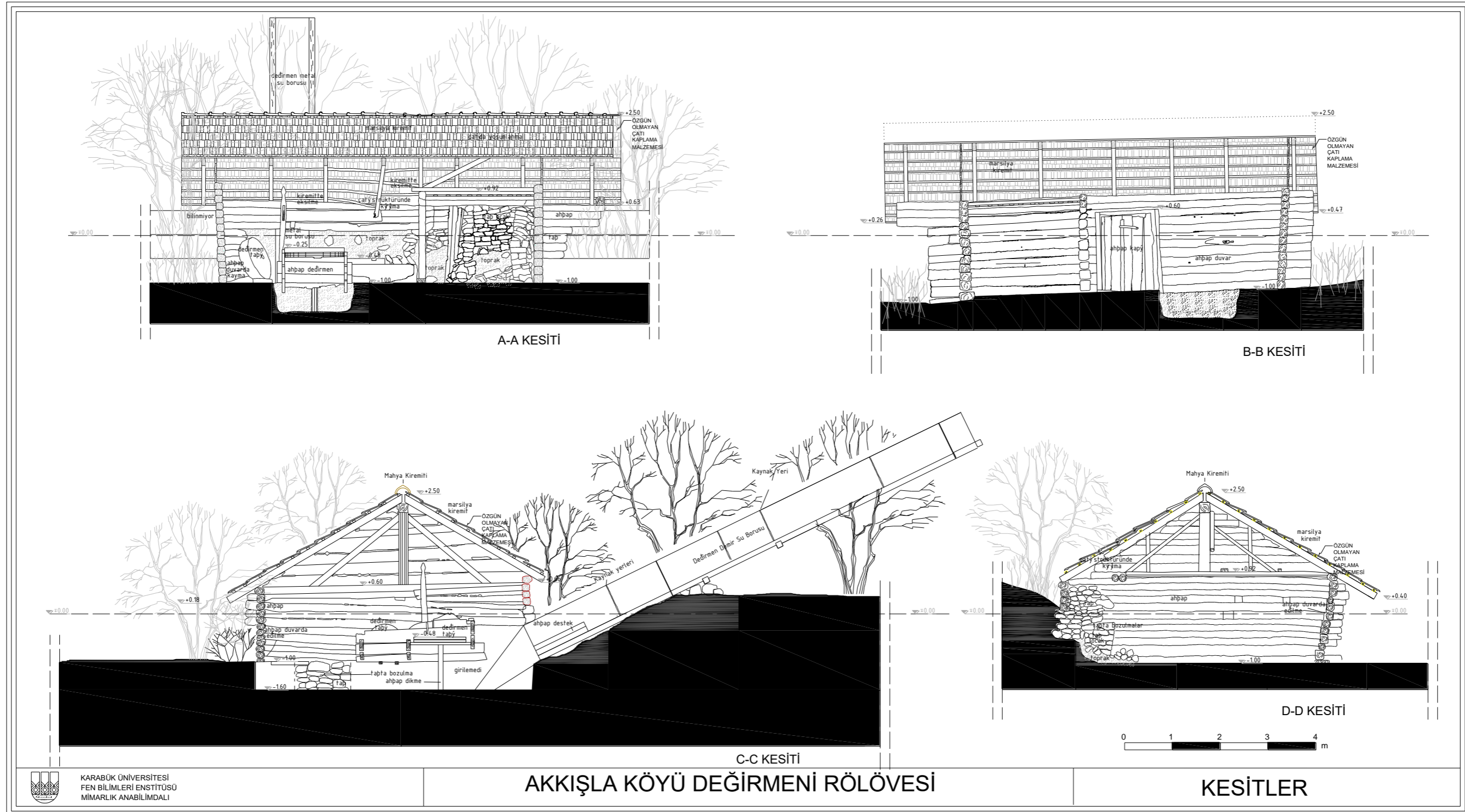
AKKIŞLA KÖYÜ DEĞİRMENİ RÖLÖVESİ

PLANLAR

Şekil 4.12. Akkişla Köyü Değirmeni Rölövesi [24].

Şekil 4.12. (devam ediyor).

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİMDALI

AKKIŞLA KÖYÜ DEĞİRMENİ RÖLÖVESİ

KESİTLER

Şekil 4.12. (devam ediyor).

4.1.6. Akkışla Köyü Değirmeni Restitüsyon Önerileri

Restitüsyon çalışmasında yapının özgün ve özgün olmayan malzemeleri araştırılmış ve benzer dönem yapıları ile mukayeseler yapılmıştır. Ayrıca köy sakinlerinden yapıya ait eski bilgi, belge, fotoğraf vb. dokümanların mevcut olup olmadığı sorulmuş ancak yapıya ait eski verilere ulaşılamamıştır. Alınan rölöveler ve yakın köylerde daha sağlam durumda bulunan benzer teknikle inşa edilmiş değirmenler karşılaştırılarak Akkışla Köyü Değirmeni için restitüsyon önerileri geliştirilmiştir (Şekil 4.13).

4.1.6.1. Vaziyet Planı

Yapının güneybatı ve kuzeybatı cephesinde oluşan çalılık alan temizlenerek yapıya zarar vermesi engellenmelidir. Köy sakinlerinden alınan bilgiler doğrultusunda, yapının kuzeybatı cephesinde bulunan geç dönem eklentisi demir su borusu yapının ilk halinde ahşap olarak inşa edildiğinden restitüsyon önerilerinde ahşap kanal önerilmiştir. Yapının çarkı, üzerine gelen toprak malzemesinden dolayı kapandığından görülememiş ancak özgün çarkların ahşap malzeme ile imal edildiğinden dolayı ahşap çark önerisi getirilmiştir.

4.1.6.2. Plan Restitüsyonu

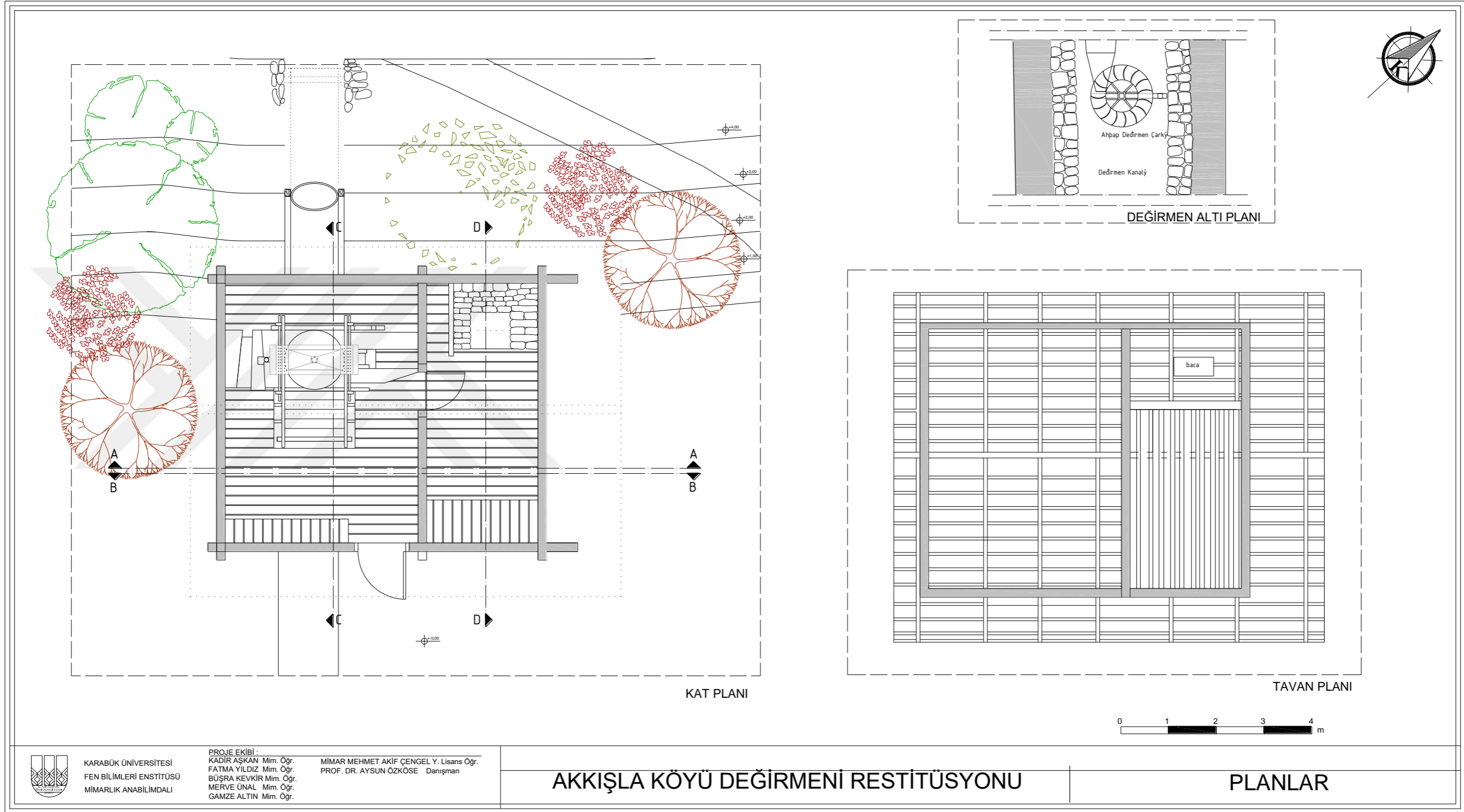
Değirmen yapısının ve değirmen düzeneğinin sağlam durumda olan özgün malzemelerinin korunması önerilmiştir. Çürüyen ahşap malzemeleri yenileri ile değiştirilmiştir. Ana oda ile dinlenme odası arasında yıkılan ahşap duvarın yerine aslına uygun olarak çantı tekniği kullanılarak ahşap duvar önerisi getirilmiştir.

4.1.6.3. Cephe Restitüsyonu

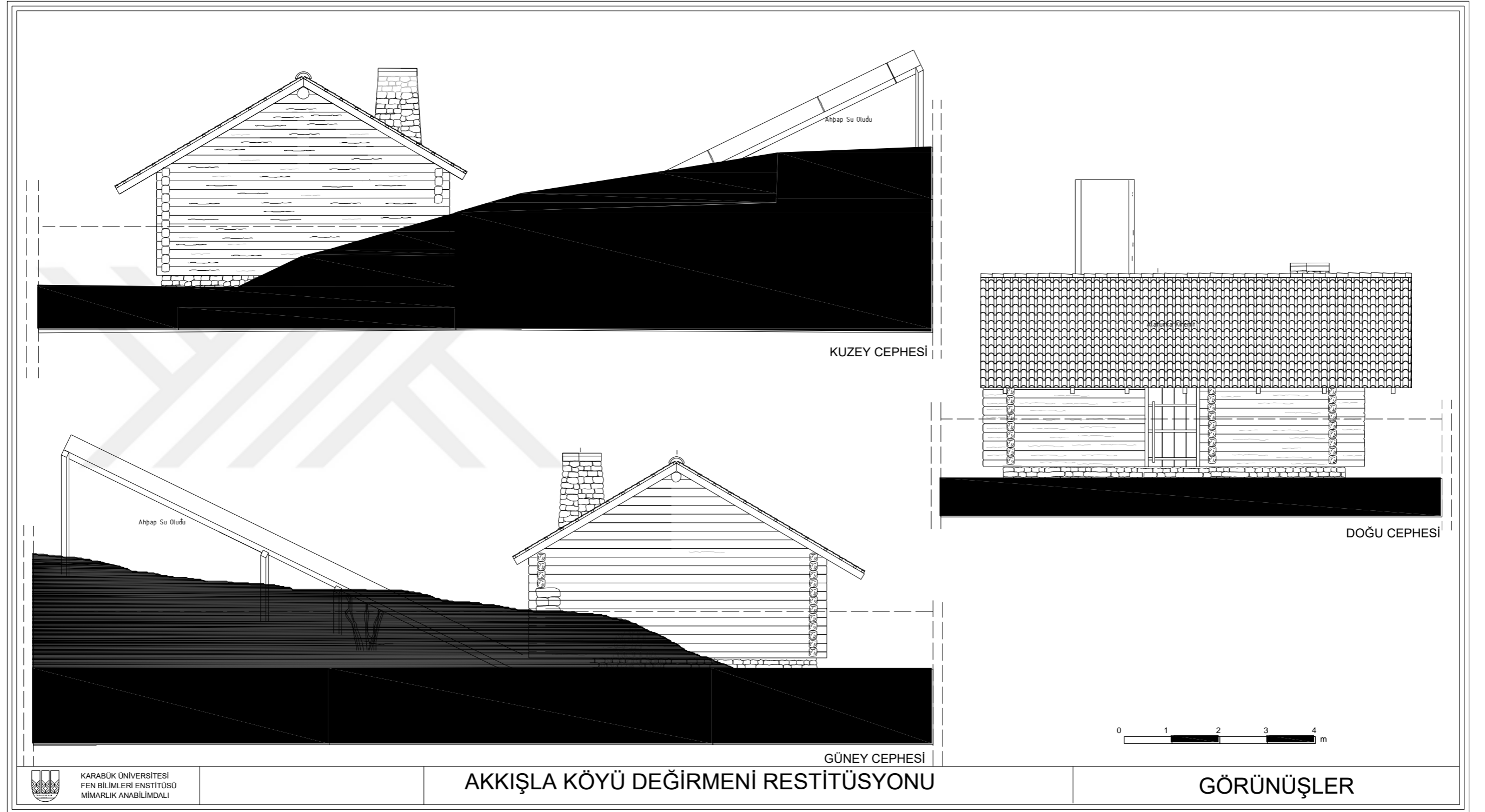
Yapının duvarlarında yer alan kütüklerin kırılma ve çürüme meydana gelmiş olanları yenileriyle değiştirilmiştir. Diğer tüm ahşap elemanlara koruyucu kaplama malzemesi uygulanmıştır. Yapının özgün olmayan Marsilya tipi çatı kaplaması kaldırılarak yerine oluklu kiremit çatı örtüsü imalatı yapılması önerilmiştir. Kuzeybatı cephesinde yıkılan

kısım yapının özgün mimarisine uygun malzemeler ile onarılarak, değirmen düzeneğinin alt kısmına toprak malzemesinin gelmesi engellenmiştir.

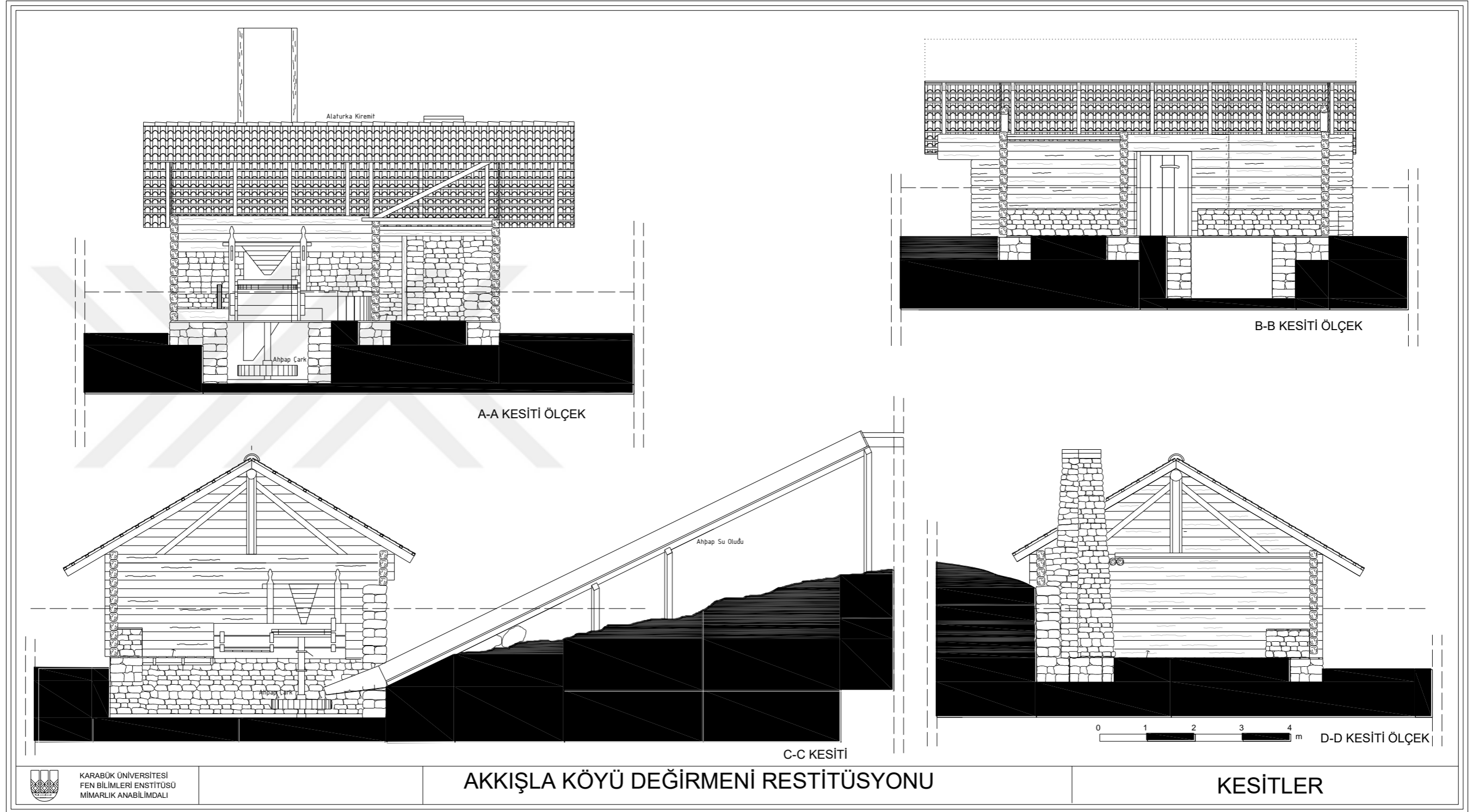

Şekil 4.13. Akkişla Köyü Değirmeni Restitüsyonu [24].

Şekil 4.13. (devam ediyor).

Şekil 4.13. (devam ediyor).

4.1.7. Akkışla Köyü Değirmeni Restorasyon Önerileri

Yapılan arazi çalışmaları sonucunda ortaya konulan rölöve çizimleri ve restitüsyon önerileri neticesinde değirmen yapısının özgün haline kavuşabilmesi için restorasyon önerileri geliştirilmiştir. Geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşıyan, yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşıyan Akkışla Köyü Değirmeni hazırlanan restorasyon önerileri çerçevesinde çeşitli düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Ayrıca söz konusu değirmenin tescil kaydı bulunmadığından, özgün halini büyük ölçüde koruyan değirmen için öneri tescil fişi düzenlenmiştir (Çizelge 8).

Restorasyon çalışmasıyla yapının özgün malzemeleri korunmuş, özgün olmayan ve yapıya sonradan yapıldığı değerlendirilen eklentiler kaldırılmıştır. Yapısal sorunlar tespit edilerek restitüsyon önerilerine uygun şekilde, temizleme, yeniden yapım, bütünleme, yapısal iyileştirme ve yeni işlev önerileri ile restore edilmesi önerilmiştir (Şekil 4.15).

4.1.7.1. Yapısal İyileştirmeye Yönelik Koruma Önerileri

a) Temizleme :

Değirmenin çatı örtüsü için kullanılan özgün olmayan marsilya tipi kiremit malzeme kaldırılmalıdır. Ayrıca yapının çevresini (doğu cephe) saran çalılar temizlenmelidir.

Değirmen yapısının alt kısmında biriken toprak malzeme temizlenerek değirmen çarkı ortaya çıkarılmalıdır.

Yapı genelinde bazı özgün olmayan ya da niteliğini yitirmiş ahşap elemanlar görülmektedir. Bu elemanlar yapının özgün haline uymamaktadır. Rölöve aşamasında belirlenen bu elemanlar kaldırılarak projesine uygun olarak yenilenmelidir.

b) Bütünleme :

Değirmen düzeneğinde yıkılan ahşap elemanlar aslına uygun şekilde ahşap malzeme ile yapılmalıdır. Değirmen ana odası ile dinlenme ve konaklama odası arasında ki

duvarda yıkılan kısım çantı tekniği kullanılarak mevcut duvar malzemesine uyumlu olacak şekilde bütünleme işlemi yapılmalıdır.

c) Yeniden Yapım :

Değirmenin çatı kaplama malzemesi, kaldırılan marsilya tipi kiremit yerine, alaturka kiremit olarak yeniden yapılmalıdır. Çatı saçaklarında ki alın tahtaları yenilenmelidir.

Yapının kuzeybatı cephesinde yıkılan ahşap ve taş duvarlar ile çatı kısımları uygun malzeme kullanılarak yeniden yapılmalıdır.

Kaldırılan muhdes ana giriş kapısının yerine ahşap malzeme kullanılarak, yörenin mimari diline uygun yeni kapı yapılmalıdır. Kapının kol ve kilit sistemi, özgün görünümüne zarar vermeyecek şekilde seçilmelidir.

d) Yapısal İyileştirme :

Değirmenin toprak malzeme üstüne, herhangi bir zemin iyileştirilmesi yapılmadan, inşa edilmesinden dolayı oluşan çökmelerin önlenmesi için öncelikle zeminde oturmayı engelleyecek tedbirler alınmalıdır. Gerekli zemin sağıklaştırması yapıldıktan sonra restorasyon önerisindeki yerleşime, yapım tekniklerine ve ölçülere uygun olarak yeniden inşa çalışmaları yapılmalıdır.

Değirmenin çantı tekniği ile inşa edilen duvarlarında ve çatı merteklerinde bulunan ahşap malzemeler gözden geçirilerek kullanılamayacak durumda olanlar yenilenmeli, kullanılabilecek olanlar emprenye edilerek yeniden değerlendirilmelidir.

4.1.7.2. Yeni İşlev Önerileri

Değirmenin bulunduğu alanda su kaynaklarının azalmasından dolayı, değirmenin yeniden değirmen olarak işlevlendirilmesi mümkün görünmemektedir. Ancak restore edilerek verilecek farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da geliştirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir.

Söz konusu değirmen için yeni işlev önerisi olarak; Değirmenin, restorasyon önerisine uygun olarak restore edilmesinden sonra gezi değirmeni olarak yerli ve yabancı turistlerin hizmetine sunulabilir. Gezi değirmeninin yanısıra, köy grup yolu kenarında yer almasından dolayı, yöresel ürünlerin sergilenip satılabileceği ticari bir faaliyet kazandırılabilir.

Diğer bir öneri olarak, çantı tekniğiyle inşa edilen değirmen, uygun taşıma teknikleri ile Ankara Altıncöy Açık Hava Müzesi (Şekil 4.14) örneğinde olduğu gibi, Safranbolu merkezinde yapılacak şehir parklarına veya açık hava müzelerine yerleştirilerek, tarihi su değirmeni yapılarının yeni kuşaklara aktarılması sağlanabilir.

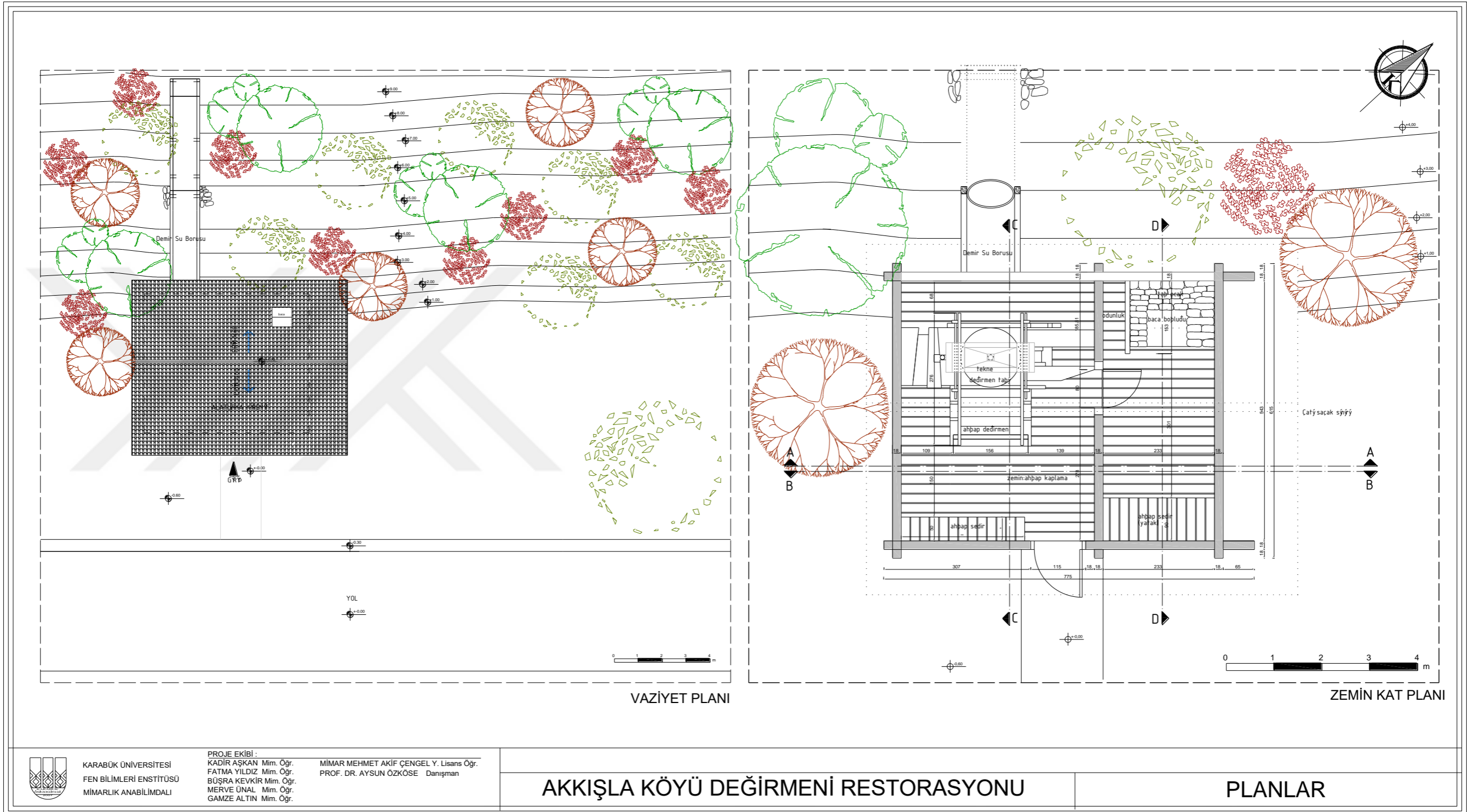

a) Altıncöy Açık Hava Müzesi su değirmeni genel görünüm.

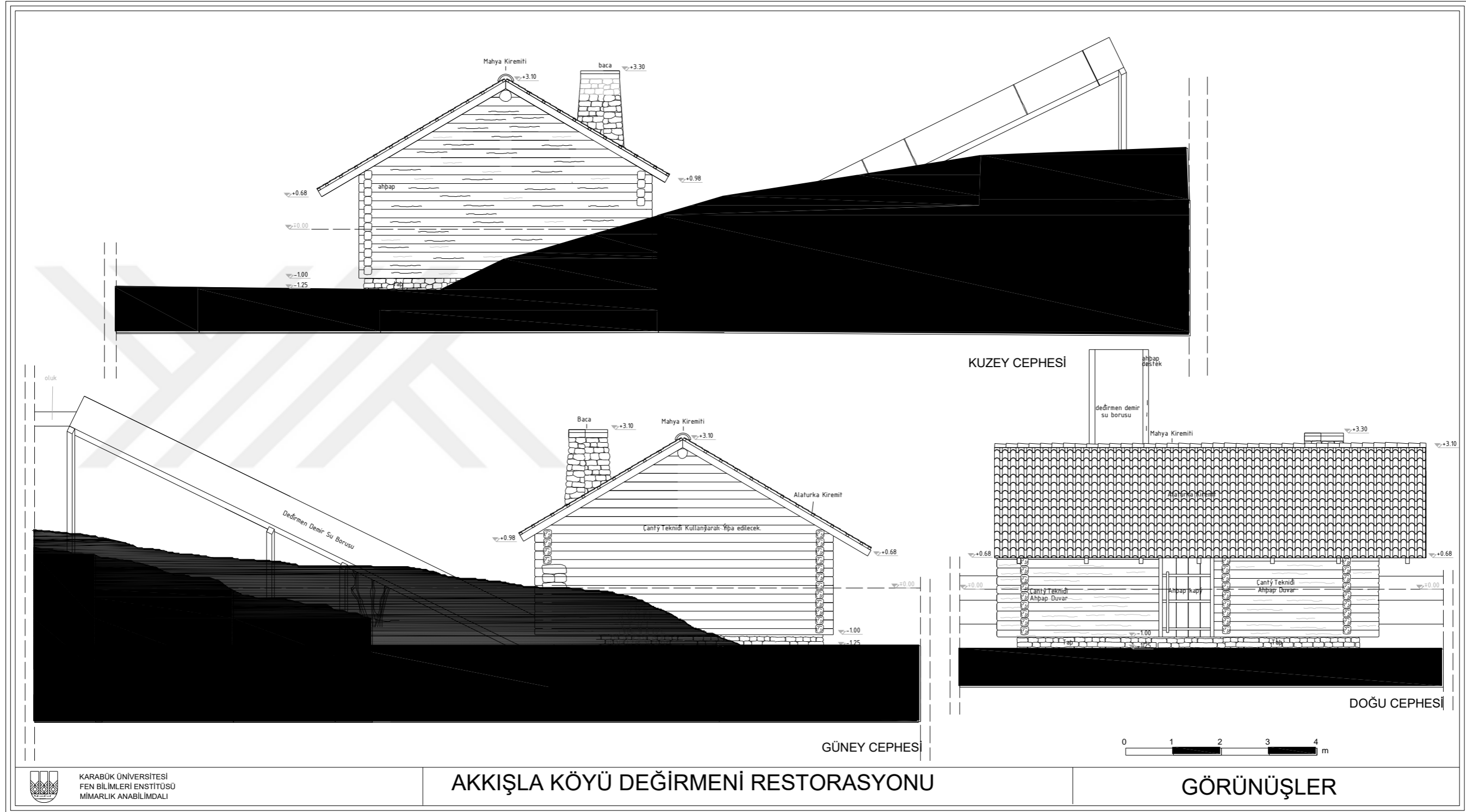

a) Altıncöy Açık Hava Müzesi su değirmeni iç mekan fotoğrafı.

Şekil 4.14. Ankara İli, Altındağ İlçesi Altıncöy Açık Hava Müzesine yapılan su değirmeni [25]

Şekil 4.15. Akkişla Köyü Değirmeni Restorasyonu [24].

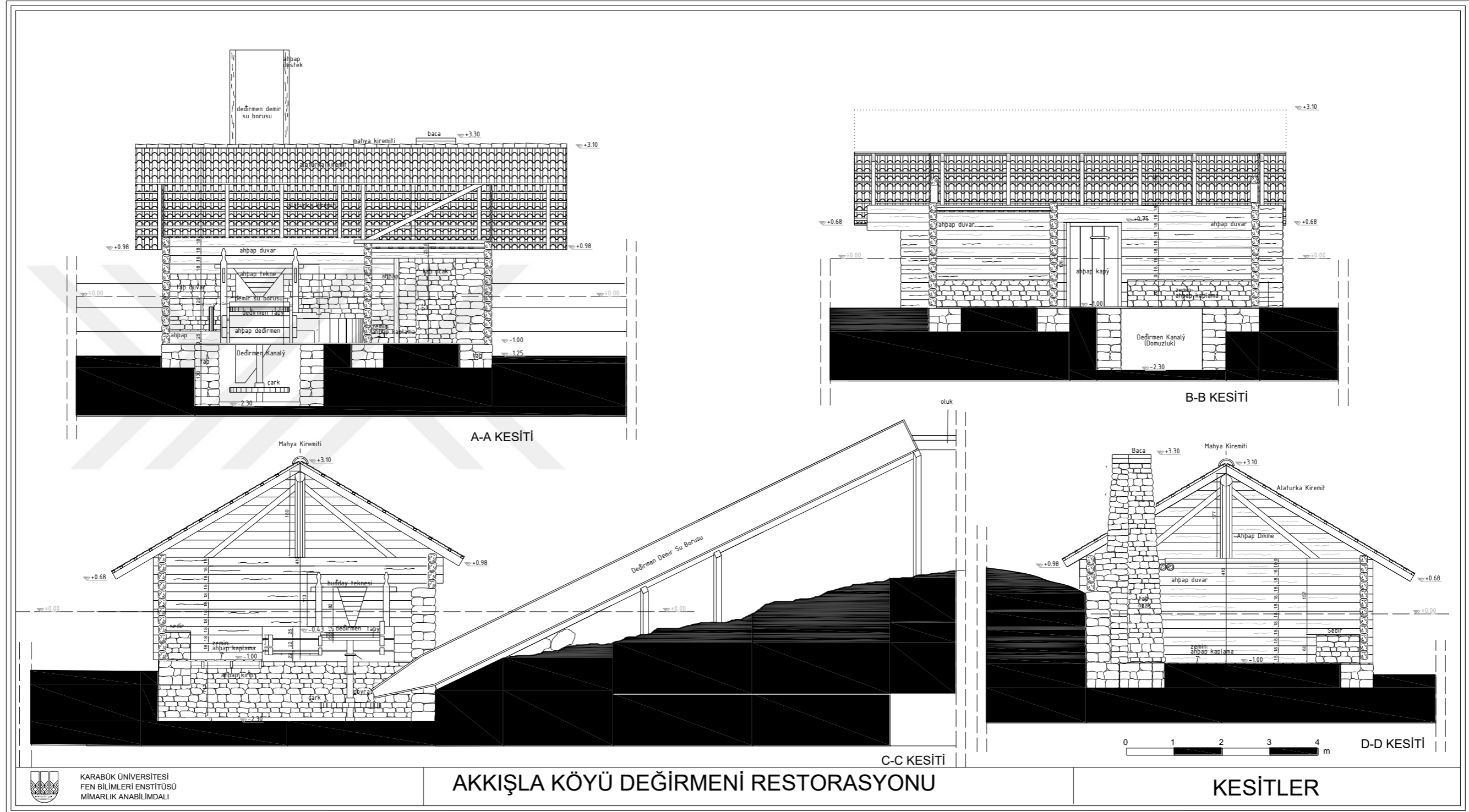

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

AKKIŞLA KÖYÜ DEĞİRMENİ RESTORASYONU

GÖRÜNÜŞLER

Şekil 4.15. (devam ediyor).

Şekil 4.15. (devam ediyor).

Çizelge 8. Akkışla Köyü Değirmeni öneri tescil fişi.

TÜRKİYE										ANIT			Envanter No:	-									
													Harita No:	-									
İLİ	Karabük	İLÇESİ	Safranbolu	KÖY:	Akkışla			Koruma Derecesi	ANITSAL	1	2	3											
MEVKİLİ	Çıraklı	PAFTA	-	ADA	102	PARSEL	1																
ADI	Su Değirmeni	YAPTIRAN	-	YAPAN	-	DÖNEMİ	-																
		YAPIM TARİHİ	-	KİTABE	-	VAKFIYE	-																
GENEL TANIM	Yapı Safranbolu Akkışla köyü yakınlarında bulunmaktadır. Değirmen tek katlıdır ve tek gözlü su değirmeni bulunmaktadır.																						
TAŞIYICI YAPI:			CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			İÇ YAPI DURUMU:			BEZEME DURUMU:											
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C						
VAZİYET PLANI								FOTOĞRAFLAR															
																							
								GEREKLİ															
								ONARIMLAR															
								BUGÜNKÜ SAHİBİ				-				BAKIMDAN SORUMLU OLAN				-			
YAPILAN ONARIMLAR								-															
TANITIM RAPORU												TEKNİK BİLGİLER											
<p>Akkışla Değirmeni; Karabük ili ,Safranbolu İlçesi, Akkışla Köyü, Gökçeler Mahallesi, Değirmenbaşı Mevkiinde, 185 ada 14 parselde, Ova çayı kenarında yer almaktadır. Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 42 km dir.</p> <p>Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre oldukça uzun bir zamandır kullanılmamaktadır. Tek gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, çantı tekniği kullanılarak, ahşap malzemeyle inşa edilmiştir. Çarkın bulunduğu bölümde ise yığılma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suların tahliyesi bu bölümden sağlanmıştır. Yapı tek katlıdır. Yapının çatısı beşik çatı ve malzemesi marsilya tipi kiremittir. Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı olarak yapılan değirmen iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde değirmen bulunmaktadır. Değirmen alt ve üst kısım olmak üzere iki kısımdan oluşur. Üst kısımda 130 cm çapında değirmen taşı ve değirmen taşının üstünde tekne bulunmaktadır. Alt kısımda ise 130 cm çapında demir çark, çarkın altında taban hatılı mevcuttur. Dışarıdan ahşap bir kapı ile değirmenin bulunduğu mekana girilmektedir. Diğer bölüm ise un öğütmeye gelen kişilerin konaklayabileceği içinde taş ocakta bulunan mekandır. Bu mekana ulaşım değirmenin olduğu bölümden ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır.</p> <p>Değirmenin ahşap malzemelerinde yer yer çürüme ve bozulmalar mevcuttur. Yapının alt kısmında su bağlantısının olduğu demir borunun geldiği tarafta taş duvarların ve üzerindeki ahşap kısımların yıkıldığı ve toprak malzemenin kayarak çarkın üstüne doğru geldiği görülmektedir. Aynı şekilde taş ocak bölümünde de yıkılmalar mevcuttur. Yapının zemininde yer alan ahşaplarında büyük bir kısmı bozulmuş, kullanılamayacak duruma gelmiştir. Çatı örtüsü için kullanılan oluklu levhaların özgün malzemesi olmadığı sonradan yapılan bir müdahale olduğu değerlendirilmektedir. Yapının çevresinde de ot ve çalılırların oluştuğu ve bunların yapıya zarar verdiği görülmektedir.</p>												ISITMA SİSTEMİ			-								
												KANALİZASYON			-								
												SU			-								
												ELEKTRİK			-								
BUGÜNKÜ KULLANIMI												:KULLANILMIYOR											
ÖNERİLEN KULLANIMI:												Gezi Değirmeni ve Yöresel Ürünler Satış Noktası.											
HAZIRLAYANLAR:												Y. Mimar Mehmet Akif ÇENGEL											
												Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE Danışman											
KONTROL EDEN:																							
KURUL ONAYI																							
YAYIN DİZİNİ:								EKLER															
								RAPOR															
								FOTOĞRAF								x							
								PLAN TASLAĞI															
								RESTORASYON PROJESİ															
								HARİTA															
								KİTABE															
								VAKFIYE															
												REVİZYON:											

4.2. YUKARIDANA KÖYÜ HIZAR DEĞİRMENİ

Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni iki katlıdır (Şekil 4.16). Zemin katında ana değirmen odası ve bitişiğinde ahır bulunmaktadır. Yapının 1. katında, ahırın üstüne gelen kısımda, değirmenci evi olarak kullanılan iki oda ve bir mini sofa bulunmaktadır. Değirmende iki adet değirmen düzeneği bulunmaktadır. Değirmen günümüzde kullanılmamaktadır. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmenin ismi, zamanında değirmenin kullandığı suyun kaynağı olan “Hızar Mağarasından” gelmektedir. Hızar Mağarasından çıkan su, günümüzde Safranbolu ilçesinin içme suyu şebekesine aktarılmaktadır.

Şekil 4.16. Yukarıdana Köyü Hızar değirmeni.

4.2.1. Konum-Çevre İlişkisi

Değirmen; Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Yukarıdana köyü, Hızaryanı mevkiinde, 125 ada 1 parselde, 41,307411; 32,668533 koordinatlarında, 927,19 m² bahçe içerisinde yer almaktadır (Şekil 4.17). Değirmenin Yukarıdana Köyüne uzaklığı 1 km, Safranbolu merkeze olan uzaklığı ise yaklaşık 8 km'dir. Safranbolu'dan değirmene ulaşabilmek için sırasıyla İncekaya, Aşağıdana ve Yukarıdana köylerinin geçilmesi gerekmektedir. İkinci bir yol olarak da Safranbolu'dan Sarıçiçek yaylasına giden yol takip edilerek ulaşılabilir.

Şekil 4.17.Hızır Değirmeni Konumu [21].

4.2.2. Tarihsel Gelişimi

Değirmene ait herhangi bir kitabe veya yapım tarihini gösterir belge olmadığından, değirmenin yapım tarihi tespit edilememiştir. Benzer değirmen yapılarıyla karşılaştırıldığında 19. yy. başlarında yapılmış olabileceği değerlendirilmektedir.

4.2.3. Yapının İncelenmesi

4.2.3.1. Plan Tipi ve Yapı Elemanları

Değirmen binası enine dikdörtgen bir plana sahiptir. Ana giriş kapısından yapıya girdiğimizde karşımıza çıkan mekânda iki adet değirmen düzeneği görülmektedir (Şekil 4.23). Değirmen düzeneklerinin karşısında yapıya sonradan eklenen ve alabalık yetiştirmek için kullanılan oda vardır. Değirmen düzeneklerinin bulunduğu mekanın yanında değirmene yük taşıyan hayvanların bağlandığı ahır bölümü bulunmaktadır.

Yapının zemin katından ahşap bir merdivenle 1.kata ulaşılmaktadır (Şekil 4.25). Yapının 1. katında iki adet oda, bir mini sofa, ıslak hacim ve bu birimleri birbirine bağlayan koridor bulunmaktadır. Ayrıca koridor kısmında yapıya sonradan eklendiği değerlendirilen mutfak dolabı bulunmaktadır. Yapının 1. kat güney cephesinde yaklaşık 50 cm genişliğinde kapalı çıkma yapılmıştır.

Değirmen düzenekleri alt ve üst kısım olmak üzere iki kısımdan oluşur (Şekil 4.24). Üst kısımda 130 cm çapında değirmen taşı ve değirmen taşının üstünde tekne

bulunmaktadır. Alt kısma girilememiştir. Değirmen düzeneklerinden birine demir boruyla, diğerine ahşap kanallarla su getirildiği anlaşılmaktadır (Şekil 4.18).

4.2.3.2. Yapı Malzemesi

Değirmenin zemin kat beden duvarları yığma moloz taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. 1.kat duvarları ise ahşap karkas arası taş ve kerpiç dolgu olarak yapılmıştır (Şekil 4.28). Değirmenin zemin kat tabanı taş kaplamadır ancak yer yer özgün olmayan beton müdahaleler görülmektedir. 1. katın zemin kaplaması tahta malzemedir yapılmıştır ve bu kaplamalar alttan ahşap kirişlemelerle desteklenmektedir. 1.katın tavanında ahşap kaplama kullanılmıştır. Ahşap kaplamaların özgün malzeme olduğu değerlendirilmektedir (Şekil 4.27). Değirmen bölümünün tavanında ise kaplama yoktur. Çatıyı taşıyan ahşap mertekler görülmektedir. Değirmene ait olduğu düşünülen demir su çarkları, zemin katta depo olarak kullanılan ahır bölümünde bulunmaktadır (Şekil 4.32).

Değirmenin çatısında özgün olmayan alüminyum sac malzeme kullanılmıştır ve bu malzemede yer yer deformasyonlar görülmektedir (Şekil 4.22).

4.2.3.3. Süsleme ve Tezyinat

Yapı süsleme açısından herhangi bir öge barındırmamaktadır. Benzer değirmen yapılarında olduğu gibi günlük ihtiyaçlara çözüm getirebilecek sade bir yapı anlayışı hakimdir. Ayrıca zaman içinde yapının bazı yerlerinde değişiklikler yapılmıştır. Birinci katta bulunan odaların ahşap tavan kaplamaları ile dolap kapakları ve ahşap sabunluk kısımlarının özgün olduğu değerlendirilmektedir (Şekil 4.26).

4.2.4. Yapının Cepheleri

4.2.4.1. Doğu Cephesi

Değirmenin doğu cephesi arazi topografyasında yükseldiği cephedir (Şekil 4.18). Su değirmenlerinde arazinin yükseldiği kısımdan değirmeni döndürecek suyun temini

sağlanmaktadır. Hızar değirmeninin kuzey cephesinde, biri ahşap kanal diğeri demir boru olmak üzere iki farklı teknikte, içerde bulunan iki farklı değirmen düzeneğine su alınmaktadır. Dönem yapılarının araştırılmasıyla yapının özgün halinde kanalların her ikisinin de ahşap olarak imal edildiği, ancak geç dönem eklentisi olarak suya karşı daha mukavim olan demir boru imalatına geçildiği düşünülmektedir. Ahşap kanal yerine demir boru kullanılmasının diğeri önemli bir avantajı, gelen suyun kaçak oluşturmadan çarka ulaşmasını sağlamasıdır. Bu şekilde daha yüksek basınçlı su elde edilebilmektedir.

Yapının doğu cephesinde zemin katın yaklaşık 80 cm ile 1,50 cm arasında gömülü olduğu anlaşılmaktadır. Yapının kuzey cephesinde 35x35 cm ebatlarında bir adet ıslak hacim penceresi bulunmaktadır (Şekil 4.21).

4.2.4.2. Kuzey Cephesi

Yapının kuzey cephesinde zemin kat duvarları yığma moloz taş, 1. kat duvarları ise ahşap karkas arası taş dolgu sistemiyle yapılmıştır. Bu cephede birinci kat seviyesinde iki adet pencere vardır. Pencere ahşap malzeme ile imal edilmiş ve tek cam kullanılmıştır (Şekil 4.19).

4.2.4.3. Batı Cephesi

Yapının batı cephesi aynı zamanda ana girişin yapıldığı cephedir. Bu cephede zemin kat seviyesi yığma moloz taş sistemiyle, 1.kat ahşap karkas arası taş dolgu ile imal edilmiştir. Zemin katta çift kanatlı demir kapı ile binaya girilmektedir ve bu katta pencere bulunmamaktadır. Yapının güney cephesinin birinci katında toplam üç pencere bulunmakta olup pencerelerden ikisi odalardan birini, diğeri ise mini sofayı aydınlatmaktadır.

Yapının güney cephe birinci kat döşemesinde yaklaşık 50 cm kapalı çıkma yapılmıştır. Bu çıkma ve pencere büyüklükleri yapının bir endüstri yapısı olmasına rağmen Safranbolu mimarisine öykünme yaptığını ispatlamaktadır (Şekil 4.20).

4.2.4.4. Güney Cephesi

Yapının güney cephesi tek katlıdır ve yığma moloz taş malzemeyle inşa edilmiştir. Ayrıca yapının doğu cephesinde, zeminden yaklaşık 1,00 m aşağıda, değirmenleri döndüren suyun tahliyesinin yapıldığı kanalın ağzı bulunmaktadır. Bu çıkış demir korkuluklarla kapatıldığından içine girilememiştir.

Şekil 4.18. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni doğu cephe görünüşü.

Şekil 4.19. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni kuzey cephe görünüşü.

Şekil 4.20. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni ön cephe (batı cephe) görünüşü.

Şekil 4.21. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni kuzey-doğu görünüşü.

Şekil 4.22. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni yoldan görünüş.

a) 1. Değirmen düzeneği.

b) 2. Değirmen düzeneği.

Şekil 4.23. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni değirmen düzeneği.

Şekil 4.24. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni değirmen düzenekleri.

Şekil 4.25.Zemin ile 1. katı bağlayan ahşap merdiven.

a) 1. Kat oda.

b) 1.Kat mini sofa.

c) 1. Kat oda fotoğrafı.

d) 1.Kat oda ocak fotoğrafı.

Şekil 4.26. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni 1.kat fotoğrafları.

a) 1. Kat Ahşap tavan kaplaması.

b) 1. Kat özgün ahşap oda kapısı.

c) 1. Kat özgün ocak

Şekil 4.27. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni 1. Kat fotoğrafları.

a) Ahşap karkas arası taş ve kerpiç dolgu özgün duvar malzemesi.

b) Özgün olmayan tuğla duvar imalatı.

Şekil 4.28. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni özgün ve özgün olmayan duvar malzemeleri.

Şekil 4.29. Değirmene ait üst değirmen taşı.

Şekil 4.30. Zemin kat kapatılan pencere.

Şekil 4.31. Özgün olmayan tuğla malzeme ile inşa edilmiş ocak.

Şekil 4.32. Değirmene ait demir su çarkları.

a) Değirmen yapısı çevresinde yer alan havuz.

b) Değirmen yapısı çevresinde yer alan betonarme su deposu.

c) Değirmen taşlarından yapılmış masa.

d) Değirmen yapısı çevresinde yer alan su deposu.

Şekil 4.33. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni çevresinde yer alan eklenti yapılar.

4.2.5. Bozulma ve Müdahaleler

Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni oldukça uzun zamandır değirmen olarak kullanılmamaktadır. Buna rağmen yapı sahibinin, farklı amaçlarla da olsa yapıyı kullanması sayesinde, değirmen günümüze kadar sağlam bir şekilde ulaşabilmiştir. Değirmen yapısı genel olarak özgün halini korumakla birlikte bazı bilinçsiz müdahaleler ve yapısal sorunlar görülmektedir. Değirmen yapısının rölelerinde bozulma ve müdahaleler gösterilmiştir (Şekil 4.34).

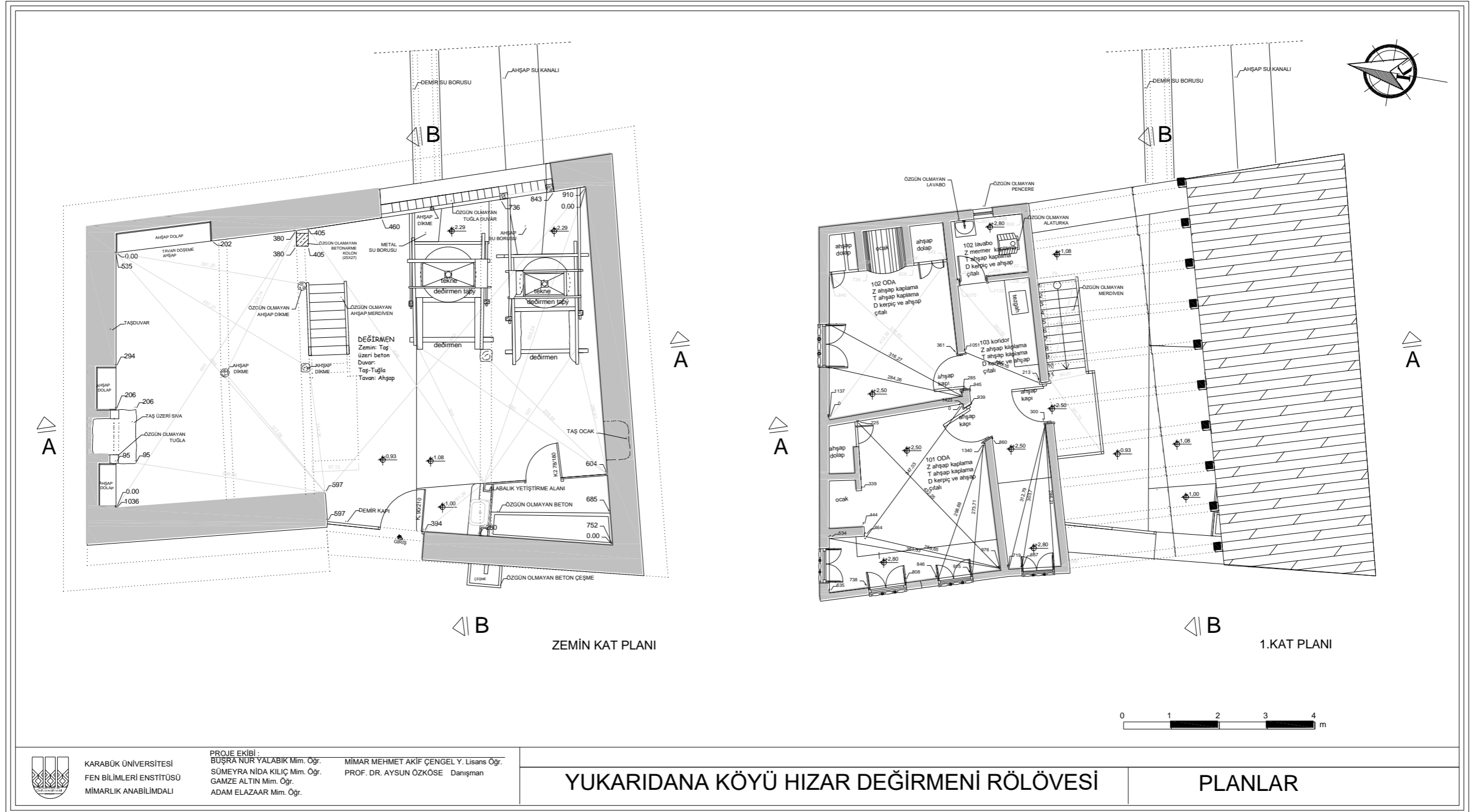
Değirmenin çatı örtüsü için kullanılan oluklu sac malzemenin (Şekil 4.22), değirmenin özgün malzemesi olmadığı, sonradan yapılan bir müdahale olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca yapının çevresini çalıkların sardığı ve bunların yapıya

zarar verdiği gör÷lmektedir. Değirmenin güney cephesinin baktığı alana betonarme havuz ve su deposu gibi eklentiler yapıldığı gör÷lmektedir (Şekil 4.33).

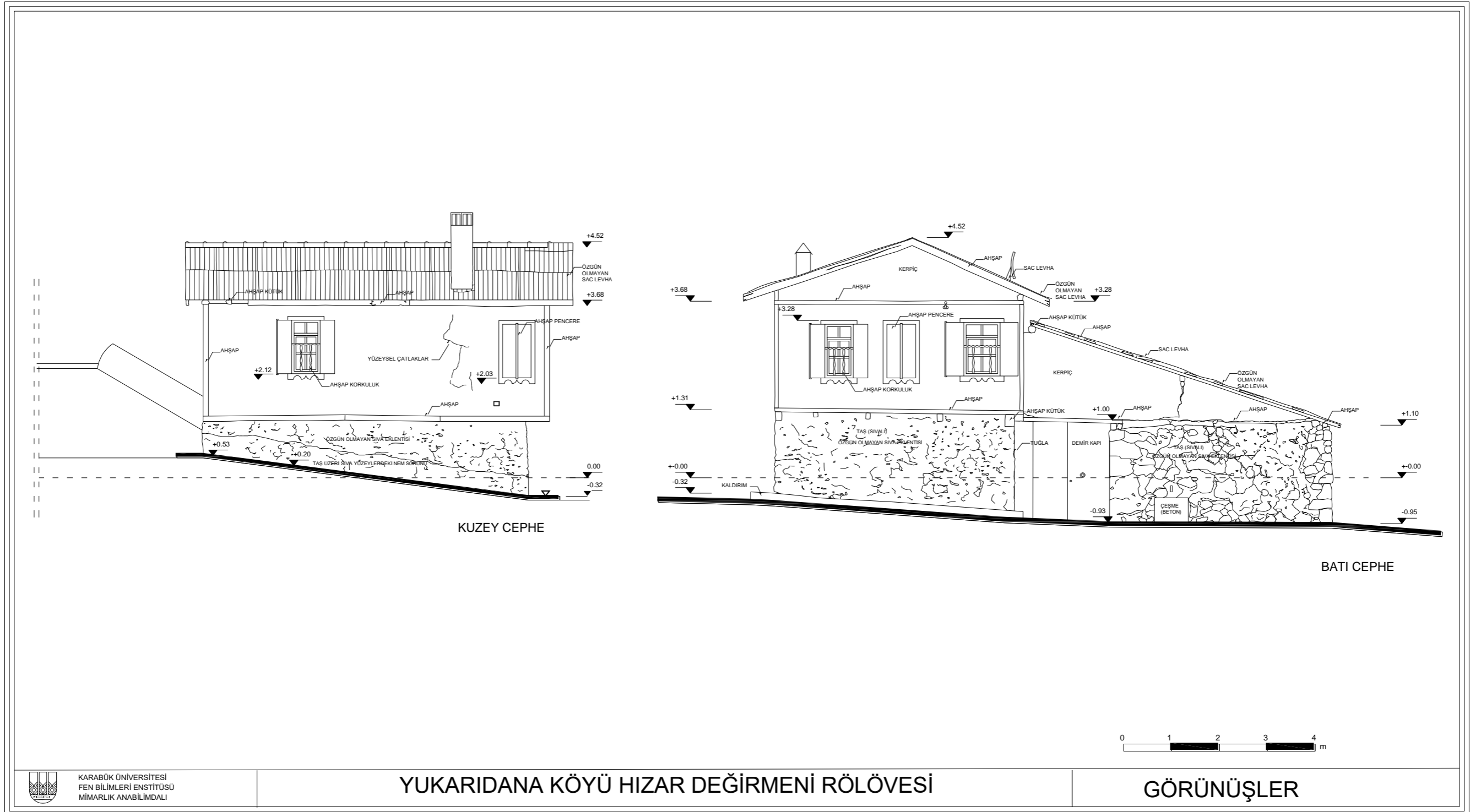
Değirmenin güney cephesinde, giriş kapısının sağında, bulunan beden duvarlarında yapısal sorunlar olduğu gör÷lmektedir. Yığma taş malzeme ile inşa edilen duvarda deformasyonlar oluşmuştur. Yapının zaman içinde çeşitli nedenlerle zarar gören duvarlarında özgün olmayan tuğla malzeme ile onarımlar yapıldığı gör÷lmektedir (Şekil 4.28). Yapının kuzey cephesinde bulunan toprak yükünden kaynaklı baskıyı karşılamak ve duvarın yıkılmasını engellemek için niteliksiz beton malzeme ile duvar yapıldığı anlaşılmaktadır. Değirmenin zemin kat döşemesinde de taş dokunun üzerine beton eklentiler mevcuttur.

Zemin katta bulunan taş malzeme ile inşa edildiği düşün÷len ocak bölümünün, özgün olmayan tuğla malzeme ile onarıldığı gör÷lmektedir (Şekil 4.31). Ayrıca yapının zemin kat güney cephesinde bulunan pencerenin iptal edilerek kapatıldığı anlaşılmaktadır (Şekil 4.30).

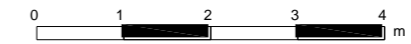
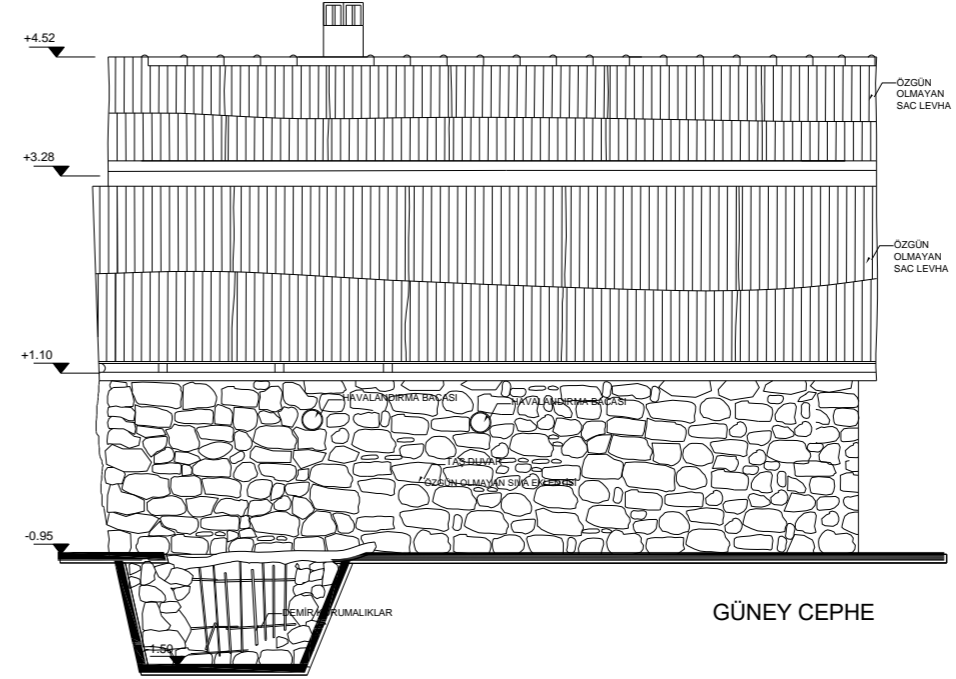
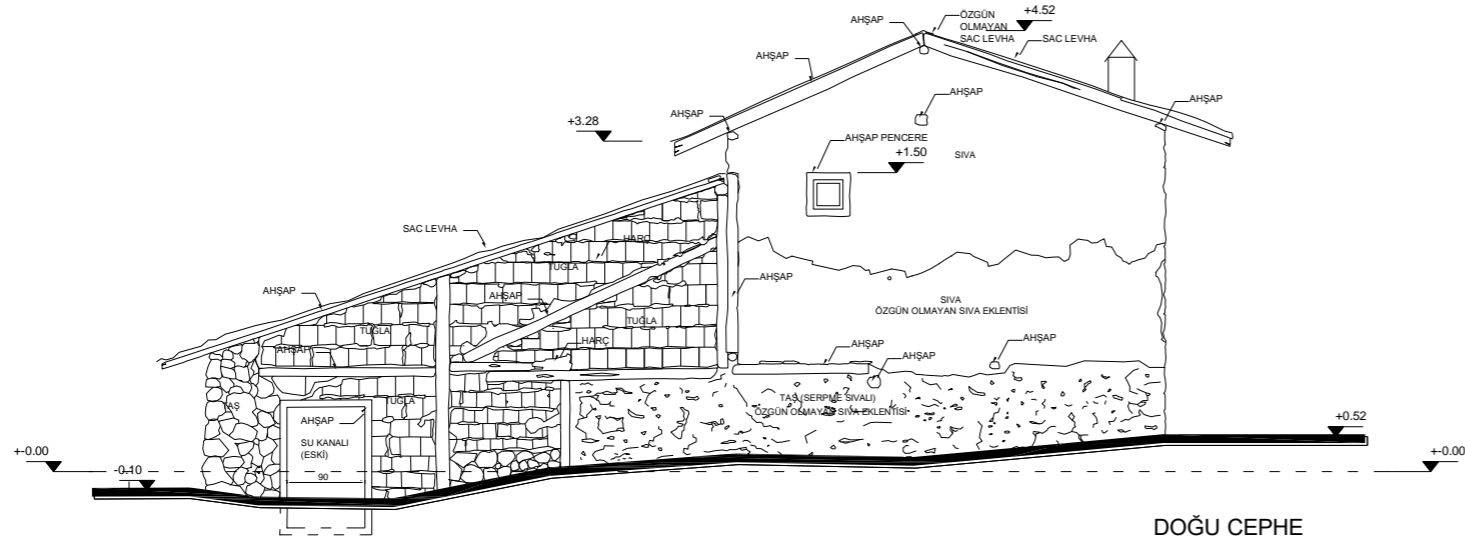
Değirmenin ana giriş kapısının özgün olamayan demir malzeme ile sonradan yapıldığı değerlendirilmektedir. Değirmen düzeneklerinin bulunduğu ana öğütme odasının içine alabalık yetiştirmek için kullanılan havuz odası eklenmiştir.

Şekil 4.34. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni rölövesi [24].

Şekil 4.34. (devam ediyor).

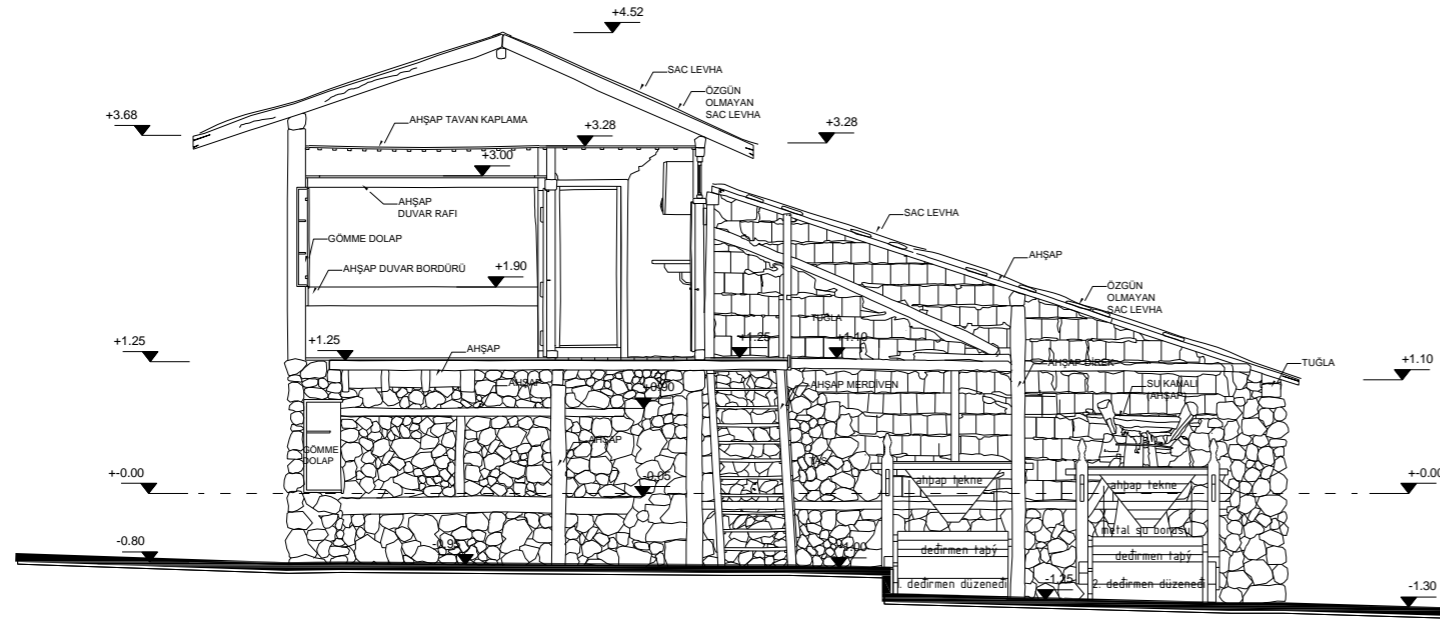

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

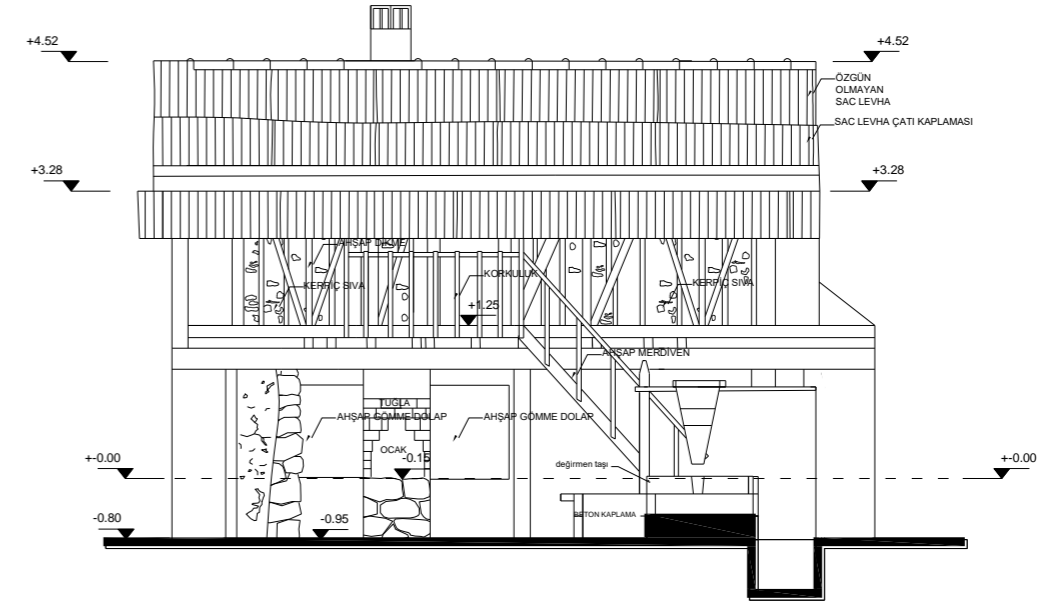
YUKARIDANA KÖYÜ HIZAR DEĞİRMENİ RÖLÖVESİ

GÖRÜNÜŞLER

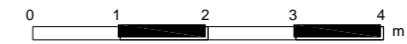
Şekil 4.34. (devam ediyor).

KESİT A-A

KESİT B-B

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİMDALİ

YUKARIDANA KÖYÜ HIZAR DEĞİRMENİ RÖLÖVESİ

KESİTLER

Şekil 4.34. (devam ediyor).

4.2.6. Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni Restitüsyon Önerileri

Restitüsyon çalışmasında yapının özgün ve özgün olmayan malzemeleri araştırılmış, benzer dönem yapıları ile mukayeseler yapılmıştır. Ayrıca yapı sahibinden yapıya ait eski bilgi, belge, fotoğraf vb dokümanların mevcut olup olmadığı sorulmuş ancak tapu belgesi dışında yapıya ait eski verilere ulaşılamamıştır. Alınan rölöveler ve yakın köylerde daha sağlam durumda bulunan benzer teknikle inşa edilmiş değirmenler karşılaştırılarak Yukarıdana Köyü Hızar Değirmeni için restitüsyon önerileri geliştirilmiştir (Şekil 4.35).

4.2.6.1. Vaziyet Planı

Yapının güney cephesinin yaklaşık 5 m ilerisine betonarme bir havuz yapıldığı, havuzun yan tarafına betonarme su deposu yerleştirildiği görülmüştür. Yakın bir dönemde eklenen betonarme eklentilerin kaldırılması gerekmektedir.

Yapının doğu cephesinde oluşan çalılık alan temizlenerek yapıya zarar vermesi engellenmeli ve hem doğu cephesine hem diğer taraflara yönenin iklimine uygun bitkisel peyzaj çalışması yapılmalıdır.

Değirmen sahibinden alınan bilgiler ve değirmende halihazırda mevcut olan ahşap kanal (değirmende bir adet demir boru, bir adet ahşap kanal mevcuttur) örneğinden hareketle, yapının kuzey cephesinde bulunan geç dönem eklentisi demir su borusu yapının ilk halinde ahşap olarak inşa edildiğinden restitüsyon önerilerinde ahşap kanal önerilmiştir. Yapının çarkı görülememiş ancak özgün çarkların ahşap malzeme ile imal edildiğinden dolayı ahşap çark önerisi getirilmiştir.

4.2.6.2. Plan Restitüsyonu

Zemin kat planı restitüsyon önerisinde, yapı içerisinde günümüzde alabalık yetiştirme alanı olarak kullanılan eklenti kısım kaldırılmıştır. Zemin katta bulunan taş ocağa yapılan tuğla eklentileri kaldırılarak, özgün malzemeye uygun, taş malzeme kullanılması önerilmiştir. Taş duvar üzerine sonradan örülen tuğla duvar kaldırılarak yerine ahşap karkas arası taş dolgu imalatı yapılmıştır. Sonradan eklenen betonarme

kolon kaldırılarak yerine ahşap dikme eklenmiştir. Sonradan yapıldığı düşünülen ahşap merdivenin yeri, üst katın içerisine alınarak, sofayı karşılayacak şekilde düzenlenmiştir. 1. kat planı restitüsyon önerisinde, odaların girişinin bulunduğu koridora sonradan yapıldığı düşünülen mutfak tezgâhı kaldırılmıştır.

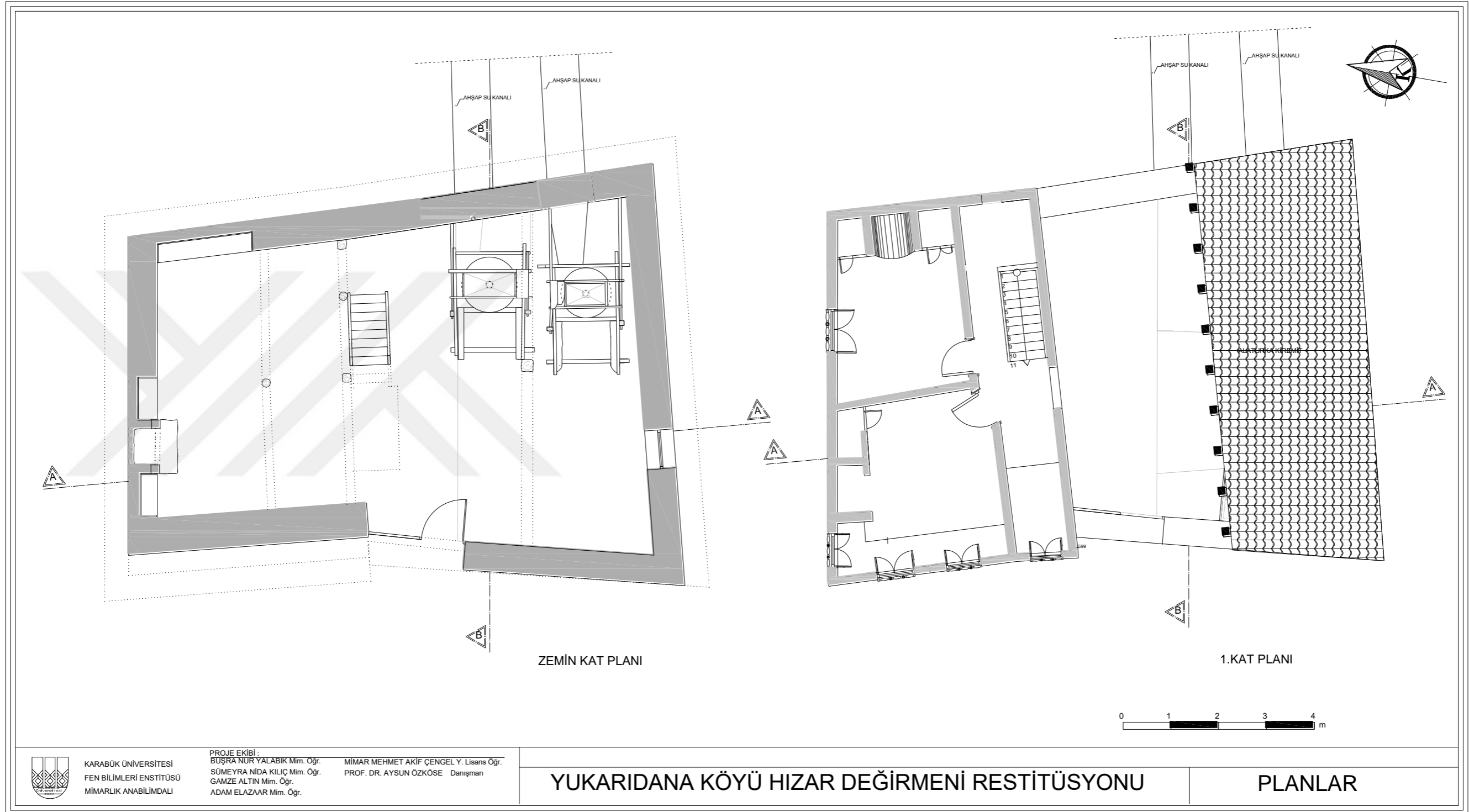
Sağ yan cephede sonradan taşla kapatıldığı anlaşılan pencere tekrar açılmıştır. Günümüzde sac levhayla kaplı çatı özgün hali olan alaturka kiremit ile kaplanmıştır.

4.2.6.3. Cephe restitüsyonu

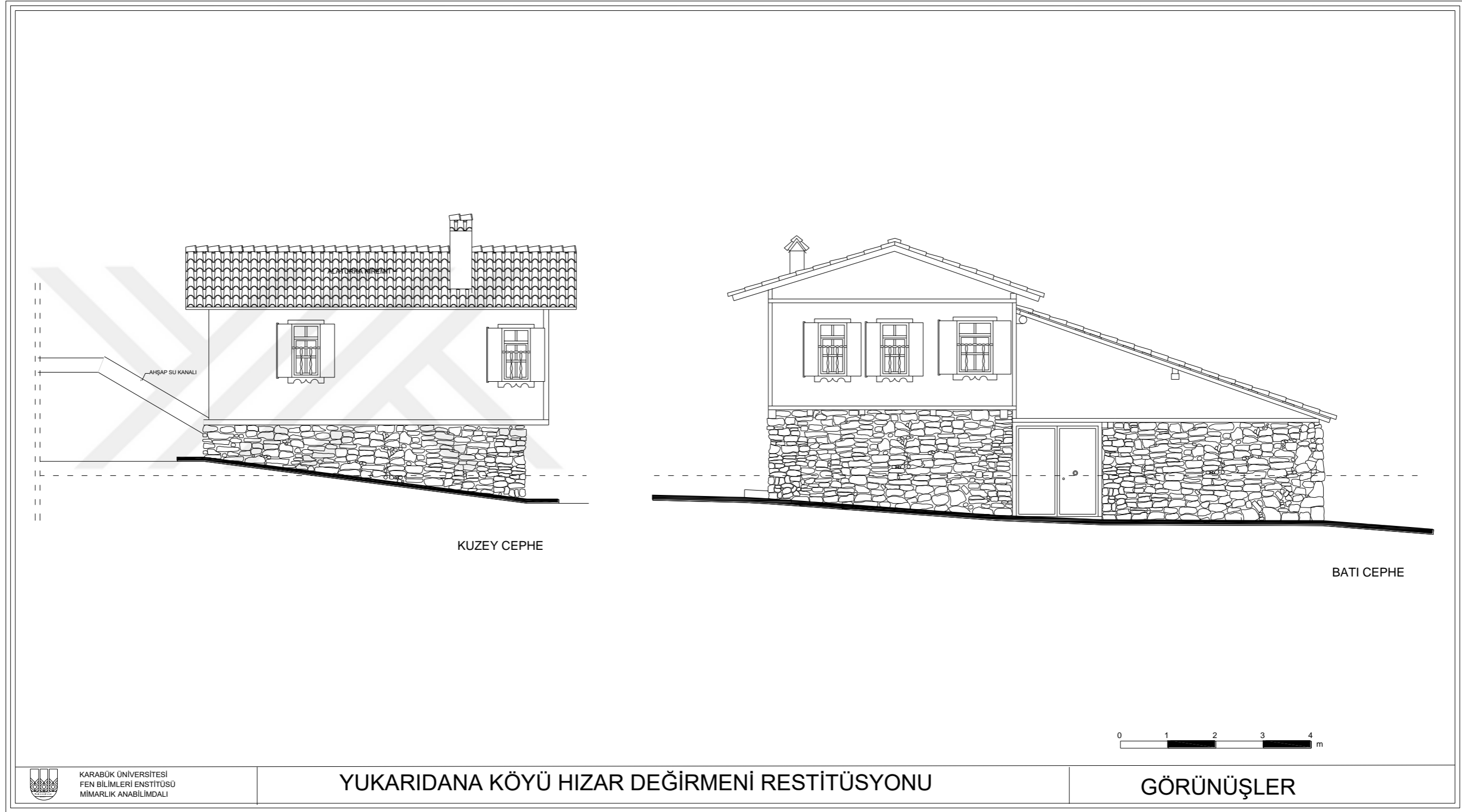
Yapının özgün ve sağlam durumda olan taş ve ahşap karkaslı duvar bölümleri korunmuştur. Ön cephede ana giriş kapısının sağında taşıyıcı duvarda meydana gelen deformasyon sorunu nedeniyle o kısım yıkılarak, yine aynı malzemesiyle yeniden inşa edilmek suretiyle onarılması önerilmiştir. Ön cephede bulunan betonarme çeşme imalatı kaldırılmıştır. Yapının arka cephesinde yer alan özgün olmayan tuğla duvar yıkılarak, yerine yığma taş sistemiyle yeni duvar imalatı yapılmıştır.

Cephe yüzeylerinde görülen sıva bozulmalarının kazınarak temizlenmesi ve yığma taşlar arası derz dolgu malzemenin, taş yapısının dokusunu bozmayacak şekilde yenilenmesi önerilmiştir.

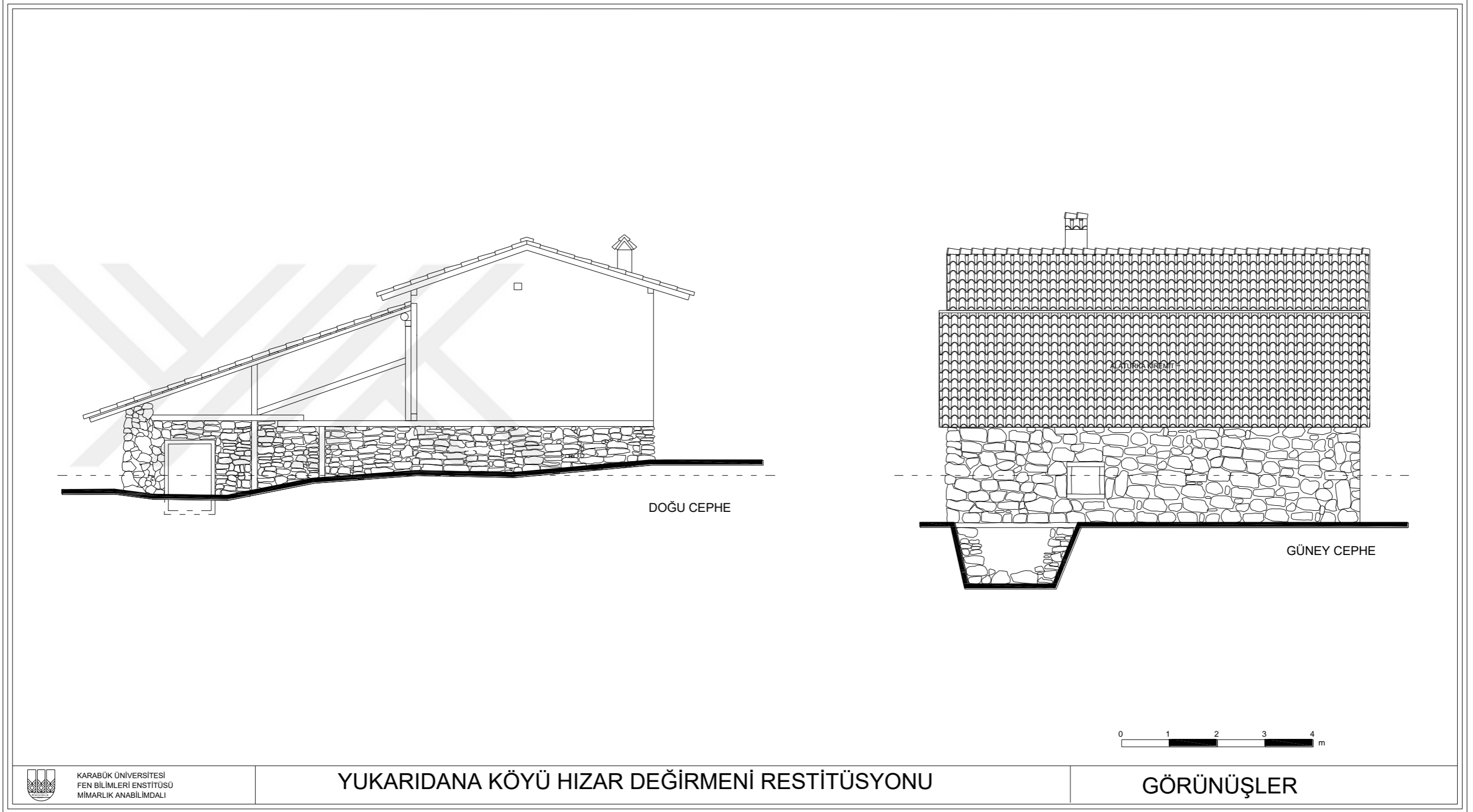
Yapının duvarlarında ve çatısında yer alan uydu anteni, aydınlatma elemanı vb. elamanlar kaldırılmıştır. Yapının özgün olmayan sac çatı kaplaması kaldırılarak yerine oluklu kiremitli çatı örtüsü imalatı yapılması önerilmiştir.

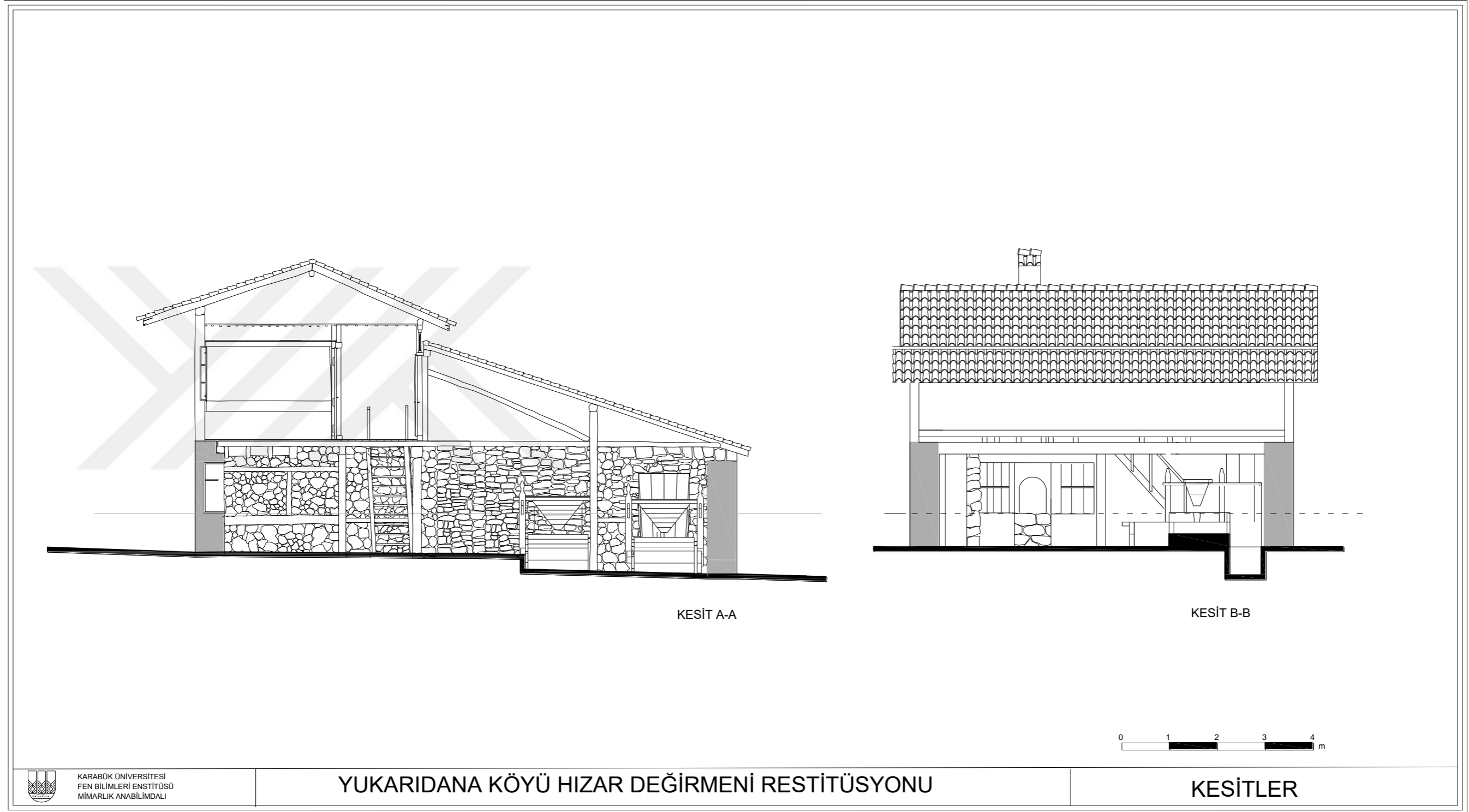
Şekil 4.35. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni restitüsüyonu [24].

Şekil 4.35. (devam ediyor).

Şekil 4.35. (devam ediyor).

Şekil 4.35. (devam ediyor).

4.2.7. Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni Restorasyon Önerileri

Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni, incelenen değirmenler arasında, özgün niteliklerini koruyarak günümüze sağlam bir şekilde ulaşabilen nadir örneklerden biridir. Yapı büyük ölçüde özgün özelliklerini yitirmemiş olsada birtakım eklemeler yapıldığı ve yapısal sorunları olduğu görülmektedir.

Restorasyon çalışmasıyla yapının özgün malzemeleri korunmuş, özgün olmayan ve yapıya sonradan yapıldığı değerlendirilen eklentiler kaldırılmıştır. Yapısal sorunlar tespit edilerek restitüsyon önerilerine uygun şekilde, temizleme, yeniden yapım, bütünleme, yapısal iyileştirme ve yeni işlev önerileri ile restore edilmesi önerilmiştir (Şekil 4.36). Ayrıca söz konusu değirmenin tescil kaydı bulunmadığından, özgün halini büyük ölçüde koruyan değirmen için öneri tescil fişi düzenlenmiştir (Çizelge 9).

4.2.7.1. Yapısal İyileştirmeye Yönelik Koruma Önerileri

a) Temizleme :

Yapı taş beden duvarlarında görülen özgün olmayan çimento sıva harç müdahaleleri kaldırılarak, projesine uygun hale getirilmelidir. Taş duvarlar üzerinde amonyum bikarbonat temizliği yapılmalı, bu sayede taş yüzeylerdeki toz ve karbon kirlenmeler giderilmelidir. Yapı iç duvarlarında uygulanmış olan çimento sıvalar, ince rasparları yapılarak tamamen kaldırılmalıdır. Ayrıca zemin kat zemin döşemesinin üzerine uygulanan şap uygulaması sökülerek temizlenmelidir.

Değirmenin çatı örtüsü için kullanılan özgün olmayan oluklu sac malzeme kaldırılmalıdır. Yapı ana duvarlarında ve zemin katta yer alan ocak kısmında kullanılan tuğla malzemeler kaldırılmalıdır. Yapının zemin kat değirmen düzeneklerinin bulunduğu alana sonradan alabalık yetiştirmek için kullanılan odanın duvarları ve havuz kısmı yıkılarak kaldırılmalıdır. Ayrıca yapı içinde ve dışında bulunan uydu anteni, muhdes aydınlatma elemanları, plastik borular ve kullanılmayan eşyalar kaldırılmalıdır.

Değirmenin güney cephesinin baktığı alana yapılan niteliksiz betonarme havuz ve su deposu gibi eklentiler kaldırılmalıdır. Ayrıca yapının çevresini (doğu cephe) saran çalılar temizlenmelidir.

Yapı genelinde bazı özgün olmayan ya da niteliğini yitirmiş ahşap doğrama ve elemanlar görülmektedir. Bu elemanlar yapının özgün haline uymamaktadır. Rölöve aşamasında belirlenen bu elemanlar kaldırılarak projesine uygun olarak yenilenmelidir.

b) Bütünleme :

Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni, moloz taşla inşa edilmiştir. Zaman içinde bu taş elemanlarda kırılmalar, kopmalar ve eğilme gibi deformasyonlar oluşmuştur. Yapının asıl taşıyıcısı olan bu taş elemanların korunması gerekmektedir. Koruma çalışmalarında; Taş duvarlarda 5 cm. den büyük, tüm kopma ve kırılmalar, asıl taş malzeme kullanılarak yeniden yapılmalıdır.

Kaldırılan tuğla duvarların yerine yapının özgün malzemeleri dikkate alınarak taş ve ahşap karkas arası taş ve kerpiç malzeme ile bütünleme işlemi yapılmalıdır.

İç ve dış duvar yüzeylerinde taşların arasında oluşan boşlukları kapatmak için kırıklı sıva uygulaması yapılmalıdır.

c) Yeniden Yapım :

Değirmenin güney cephesinde, giriş kapısının sağında, bulunan taş beden duvarlarında mevcut olan yapısal sorunların çözümü için, deformasyon olan kısım yıkılarak özgün taş malzemesi ile yeniden inşa edilmelidir.

Değirmenin çatı kaplama malzemesi, kaldırılan sac malzemenin yerine, alaturka kiremit olarak yeniden yapılmalıdır. Çatı saçaklarında ki alın tahtaları yenilenmelidir.

Kaldırılan muhdes ana giriş kapısının yerine ahşap malzeme kullanılarak, yörenin mimari diline uygun yeni kapı yapılmalıdır. Kapının kol ve kilit sistemi, özgün görünümüne zarar vermeyecek şekilde seçilmelidir.

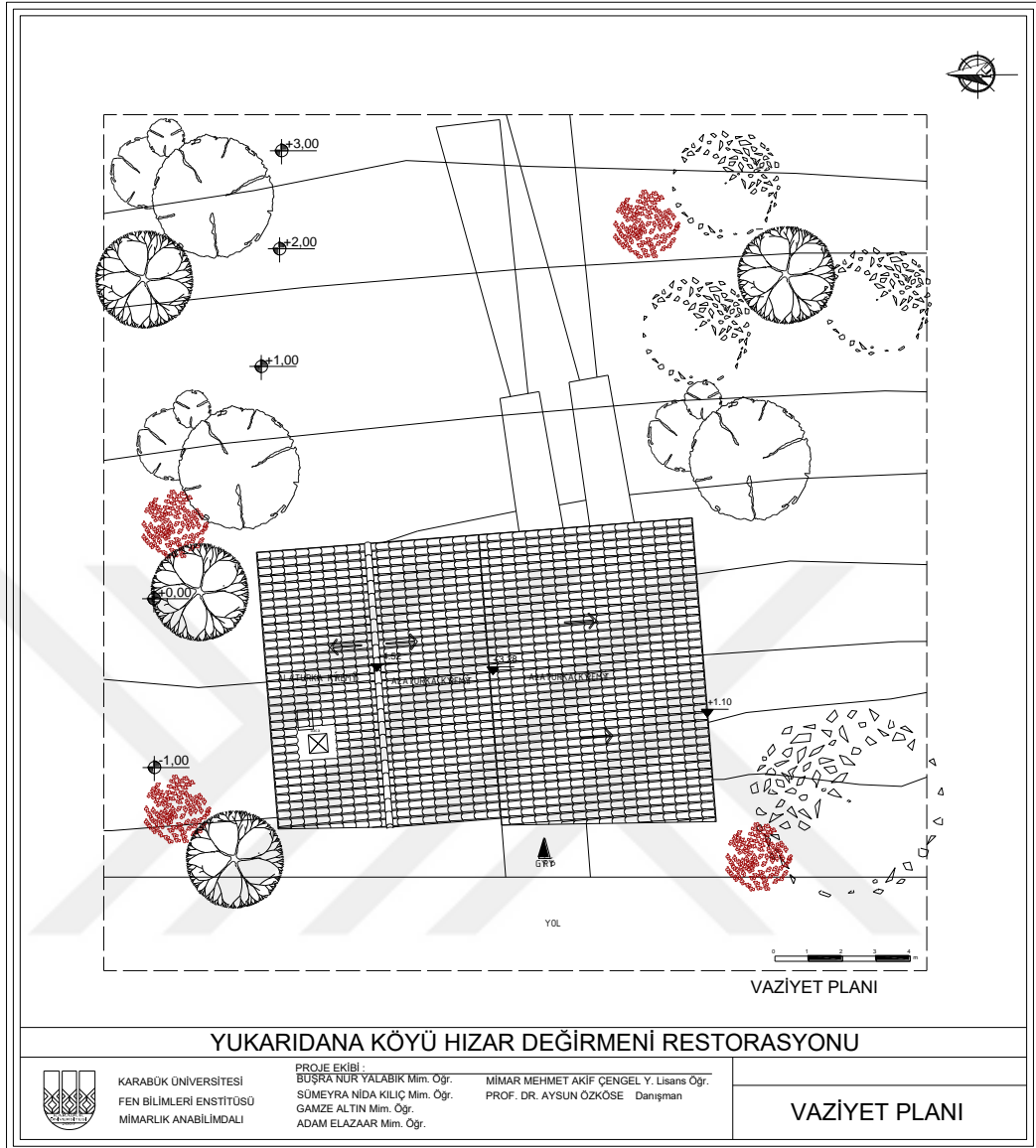
d) Yapısal İyileştirme :

Değirmenin birinci kat duvarlarında ve çatı merteklerinde bulunan ahşap malzemeler gözden geçirilerek kullanılamayacak durumda olanlar yenilenmeli, kullanılabilir olanlar empenye edilerek yeniden değerlendirilmelidir.

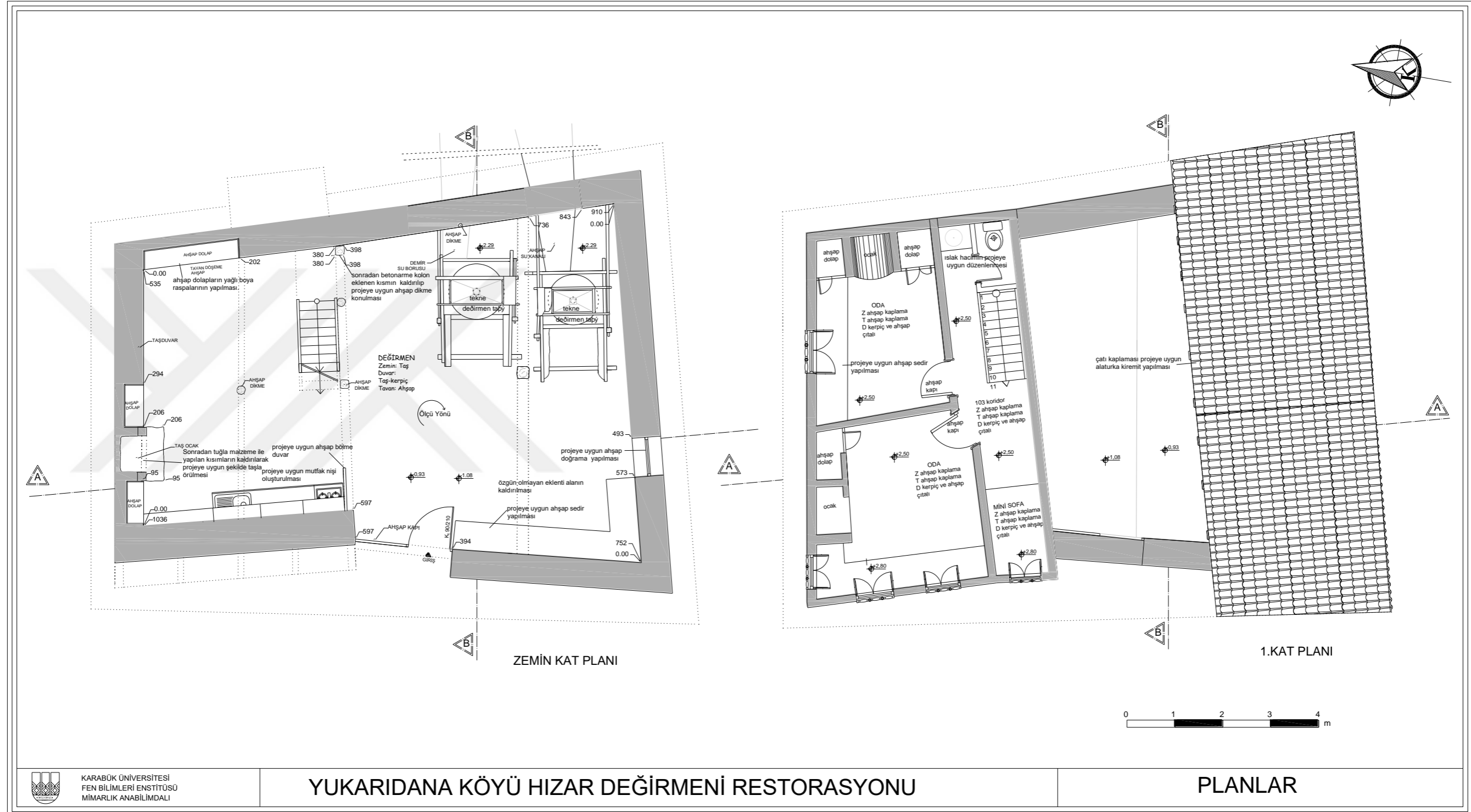
4.2.7.2. Yeni İşlev Önerileri

Yukarıdana Köyü Hızır Değirmenin doğa ile iç içe olan eşsiz konumu ve Safranbolu ilçe merkezine olan yakınlığı, buranın doğru önerilerle çekim noktası olabileceğini göstermektedir.

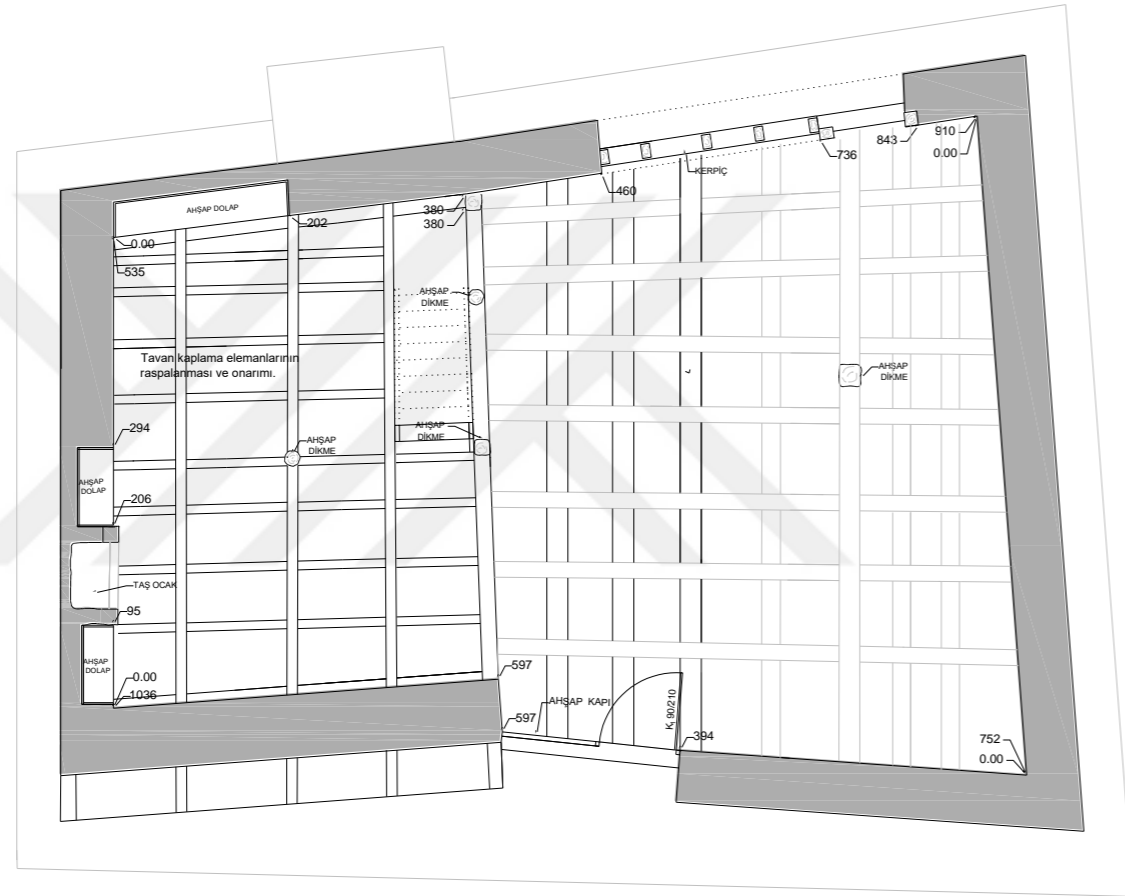
Değirmenin bulunduğu alanda su kaynağı aktiftir ancak büyük bir kısmı içme suyu olarak şehir şebekesine aktarılmaktadır. Değirmenin yakın çevresine ve üst kotlarında yapılacak bir depo ile değirmenin en azından haftasonları, yeniden değirmen olarak kullanılabilmesi mümkün görünmektedir. Yukarıdana ve çevre köylerinde tarıma dayalı üretimin azalmasından dolayı değirmen yapısının sadece değirmen olarak kullanılmasının cazip olmayacağı anlaşılmaktadır. Bu yüzden Safranbolu merkezinde bulunan Taş Değirmen örneğinde olduğu gibi değirmen, gezi değirmeni ve kafe-restoran olarak hizmet verebilir. Değirmene gelen yerli ve yabancı turistlere, taş değirmenle öğütülmüş ısıtılmış işlem görmemiş undan yapılacak, sağlıklı ürünler servis edilebilir.

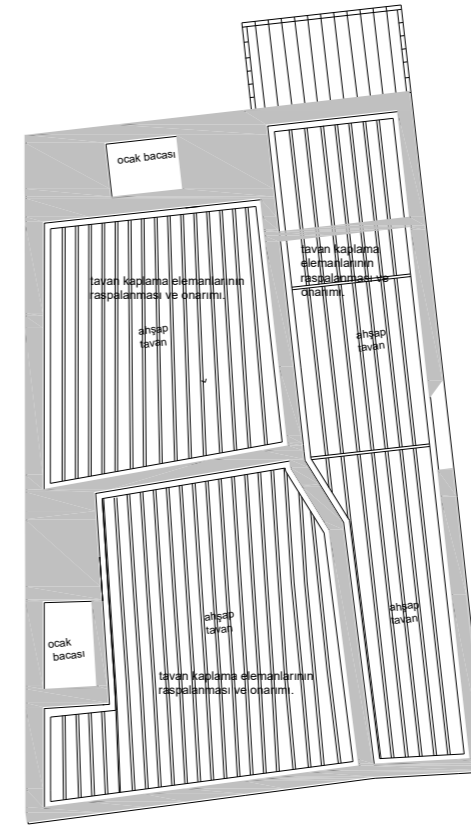
Şekil 4.36. Yukarıdana Köyü Hızır değirmeni restorasyonu [24].

Şekil 4.36. (devam ediyor).

TAVAN PLANI

1.KAT TAVAN PLANI

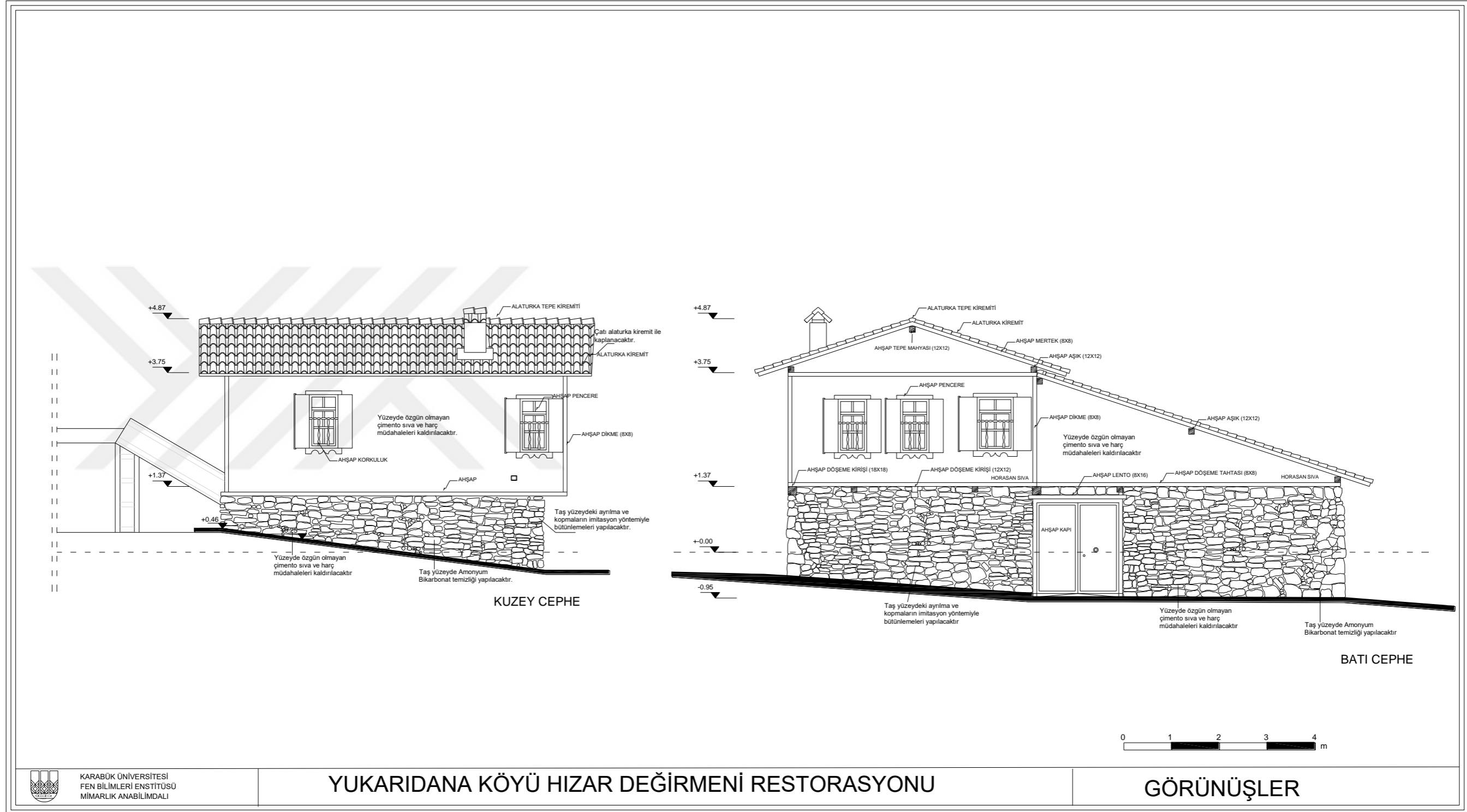
TAVAN PLANLARI

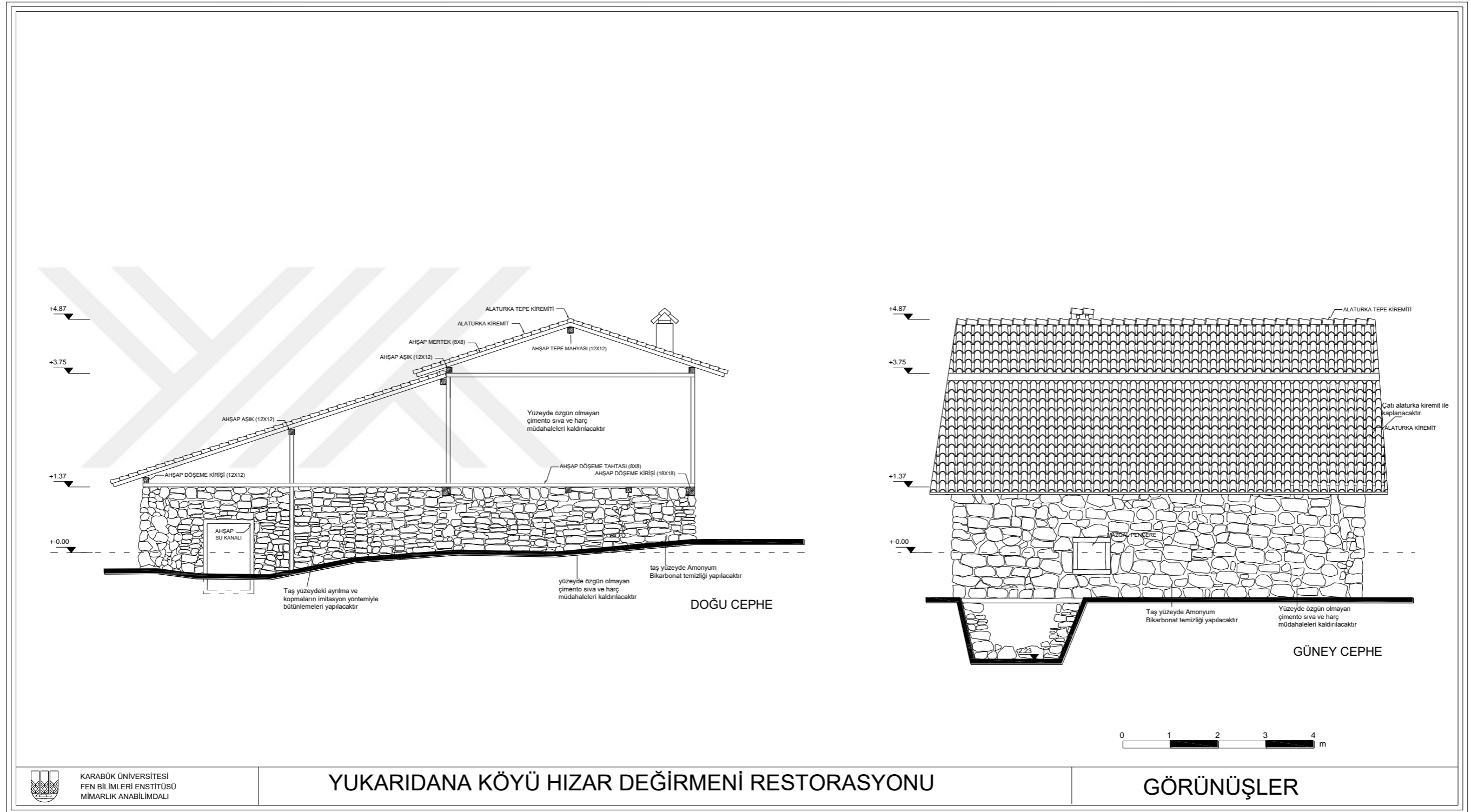

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

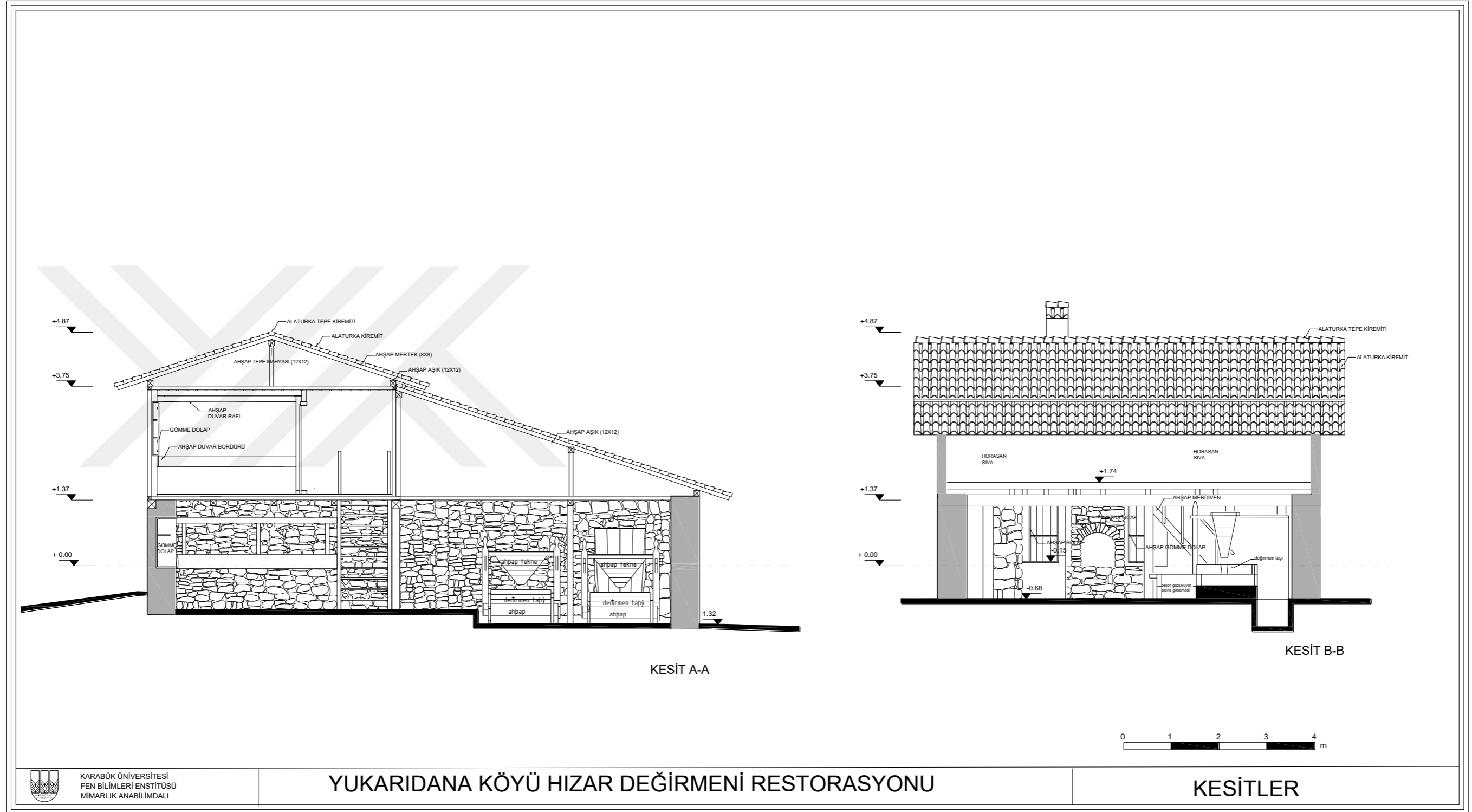
YUKARIDANA KÖYÜ HIZAR DEĞİRMENİ RESTORASYONU

Şekil 4.36. (devam ediyor).

Şekil 4.36. (devam ediyor).

Şekil 4.36. (devam ediyor).

Çizelge 9. Yukarıdana köyü Hızır Değirmeni öneri tescil fişi.

TÜRKİYE				ANIT		Envanter No:	-																								
						Harita No:	-																								
İLİ	Karabük	İLÇESİ	Safranbolu	KÖY:	Yukarıdana			Koruma Derecesi	ANITSAL	1	2	3																			
MEVKİLİ	Çıraklı	PAFTA	-	ADA	125	PARSEL	1																								
ADI	Su Değirmeni	YAPTIRAN	-	YAPAN	-	DÖNEMİ	-																								
		YAPIM TARİHİ	-	KİTABE	-	VAKFIYE	-																								
GENEL TANIM	Yapı Safranbolu Yukarıdana köyü yakınlarında bulunmaktadır. Değirmen 2 katlıdır. Zemin katta ahır ve ana değirmen mekanı. Üst katta 3 oda bulunmaktadır. Üst kat değirmenci evi olarak kullanılmıştır. Değirmen mekanında 2 gözlü su değirmeni bulunmaktadır.																														
TAŞIYICI YAPI:			CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			İÇ YAPI DURUMU:			BEZEME DURUMU:																			
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C														
VAZİYET PLANI						FOTOĞRAFLAR																									
																															
GEREKLİ																															
ONARIMLAR																															
BUGÜNKÜ SAHİBİ		-				BAKIMDAN SORUMLU OLAN				-																					
YAPILAN ONARIMLAR		-																													
TANITIM RAPORU		<p>Karabük ili, Safranbolu ilçesi, Yukarıdana köyü, Hızır köyünde, 125 ada 1 parselde, 41,307411, 32,668533 koordinatlarında, 927,19 m² bahçe içerisinde yer almaktadır. Değirmenin Yukarıdana Köyüne uzaklığı 1 km, Safranbolu merkeze olan uzaklığı ise yaklaşık 8 km'dir.</p> <p>Yapı şimdiki durumuyla, enine dikdörtgen bir plana sahiptir. Ana giriş kapısından yapıya girdiğimizde karşımıza çıkan mekânda iki adet değirmen düzeneği görülmektedir. Değirmen düzeneğinden birine demir boruyla, diğerine ahşap kanallarla su getirildiği anlaşılmaktadır.</p> <p>Değirmenin zemin kat duvarları yığma moloz taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. 1.kat duvarları ise ahşap karkas arası taş ve kerpiç dolgu olarak yapılmıştır. Değirmenin zemin kat zemini taş kaplamadır ancak yer yer özgün olmayan beton müdahaleler görülmektedir. 1. katın zemin kaplaması ahşap malzemeden yapılmıştır ve bu kaplamalar alttan ahşap kirişlemelerle desteklenmektedir. 1.katın tavanında ahşap kaplama kullanılmıştır. Ahşap kaplamaların özgün malzeme olduğu değerlendirilmektedir. Değirmen bölümünün tavanında ise kaplama yoktur. Çatıyı taşıyan ahşap mertekler görülmektedir.</p> <p>Değirmen geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşımaktadır.</p>																													
		TEKNİK BİLGİLER				ISITMA SİSTEMİ				-																					
						KANALİZASYON				-																					
						SU				-																					
						ELEKTRİK				-																					
		BUGÜNKÜ KULLANIMI																													
		:KULLANILMIYOR																													
		ÖNERİLEN KULLANIMI:																													
		Su Değirmeni ve Değirmenci Evi Gezi ve Dinlenme Mekanı																													
		HAZIRLAYANLAR:																													
		Y. Mimar Mehmet Akif ÇENGEL																													
		Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE-Danışman																													
		KONTROL EDEN:																													
		KURUL ONAYI																													
YAYIN DİZİNİ:		<table border="1"> <tr> <td colspan="2">EKLER</td> </tr> <tr> <td>RAPOR</td> <td></td> </tr> <tr> <td>FOTOĞRAF</td> <td>x</td> </tr> <tr> <td>PLAN TASLAĞI</td> <td></td> </tr> <tr> <td>RESTORASYON PROJESİ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>HARİTA</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KİTABE</td> <td></td> </tr> <tr> <td>VAKFIYE</td> <td></td> </tr> </table>														EKLER		RAPOR		FOTOĞRAF	x	PLAN TASLAĞI		RESTORASYON PROJESİ		HARİTA		KİTABE		VAKFIYE	
EKLER																															
RAPOR																															
FOTOĞRAF	x																														
PLAN TASLAĞI																															
RESTORASYON PROJESİ																															
HARİTA																															
KİTABE																															
VAKFIYE																															
		REVİZYON:																													

4.3. ÇIRAKLAR KÖYÜ HACI ABDULLAH DEĞİRMENİ

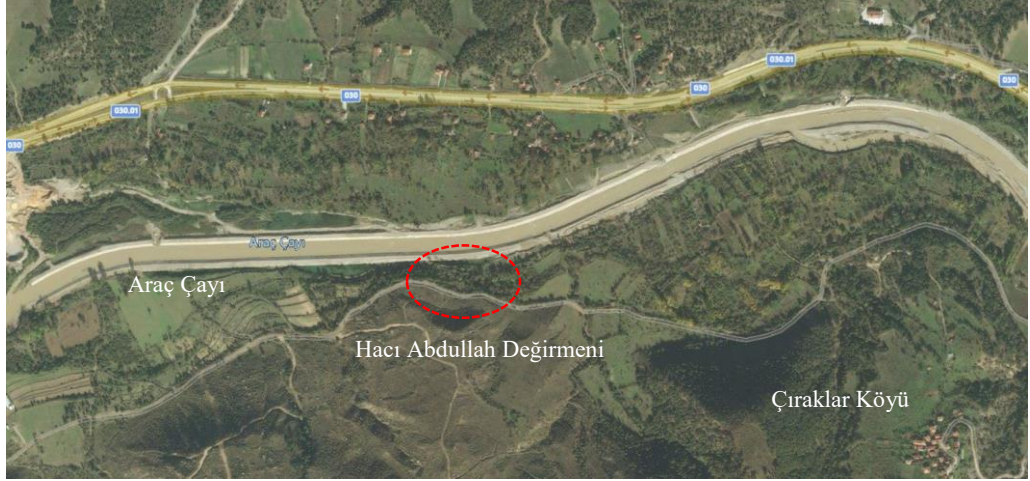
Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni (Şekil.4.37) iki katlıdır. Zemin katında ana değirmen odası ve bitişiğinde ahır bulunmaktadır. Yapının 1. katında, ahırın üstüne gelen kısımda, değirmenci evi olarak kullanılan iki oda bulunmaktadır. Değirmende üç adet değirmen düzeneği mevcuttur. Değirmen oldukça uzun zamandır kullanılmamaktadır. Günümüzde, değirmen düzeneklerinin bulunduğu mekanın üst örtüsü tamamen yıkılmıştır ve değirmenci evinin merdivenlerinde, taban ve çatısında yer yer çökmeler oluşmuştur. Değirmenin ismini, Çıraklar Köyünde ikamet eden ve yapının son sahibi olarak bilinen “Hacı Abdullah” isimli değirmenciden almaktadır.

Şekil 4.37.Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni.

4.3.1. Konum-Çevre İlişkisi

Değirmen; Karabük İli, Safranbolu İlçesi, Kadıbükü Köyü sınırları içinde, Çıraklar Köyü ile Kadıbükü Köyü arasında, Yukarıhacıayvatlı Mevkiinde, 172 ada 18 numaralı parselde, 41,200809; 32,891769 koordinatlarında, Araç Çayı kenarında yer almaktadır (Şekil 4.38). Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı, yaklaşık 29 km'dir.

Şekil 4.38. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni konumu [21].

4.3.2. Tarihsel Gelişimi

Üç gözlü değirmen düzeneğinin bulunduğu Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni'nin yapılış tarihi tam olarak bilinmemektedir. Tek katlı değirmen ve bitişiğinde 2 katlı değirmenci evi olarak inşa edilen yapıya ait yapım tarihini gösterir herhangi bir bilgi, belge ve kitabeye rastlanmamıştır.

4.3.3. Yapının İncelenmesi

4.3.3.1. Plan Tipi ve Yapı Elemanları

Yapı şimdiki durumuyla, enine dikdörtgen bir plana sahiptir. Çatısı tamamen yıkılmış olan değirmen kısmından geriye, taş duvar kalıntıları kalmıştır. Bu mekânda yan yana sıralanmış 3 adet değirmen düzeneği vardır (Şekil 4.43). Değirmen düzeneğlerinin kenarları beton hatıl yapılarak özgün hali bozulmuştur.

Ana değirmen odasının bitişiğinde değirmenci evinin zemin katında ahır bulunmaktadır. Ahır bölümüne çift kanatlı ahşap kapı ile geçilmektedir. Ahır beden duvarları yığma taş malzeme ile inşa edilmiştir (Şekil 4.46).

Değirmenin 1. Katında değirmencinin konaklaması için 2 oda yapıldığı görülmüştür (Şekil 4.47). Odalara ulaşmak için zemin ve 1. kat arasına, değirmen ana girişinin karşısına gelecek şekilde ahşap merdiven yapılmıştır. Günümüzde ahşap merdiven ve üst kattaki odalar kullanılmayacak durumdadır.

4.3.3.2. Yapı Malzemesi

Üç gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, yığma taş sistem kullanılarak imal edilmiş, çarkın bulunduğu bölümde ise yığma taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suların tahliyesi bu bölümden sağlanmıştır (Şekil 4.44). Yapı tek katlı değirmen ve bitişiğinde bulunan 2 katlı değirmenci evinden oluşmaktadır.

3 gözlü değirmenin bulunduğu ana mekânın çatısı tamamen yıkılmıştır (Şekil 4.43). Değirmenci evinin çatısı beşik çatı ve malzemesinin bir kısmı marsilya tipi kiremit bir kısmının ise alaturka kiremit olduğu görülmektedir. Değirmenci evinin zemin katı yığma taş malzeme, birinci katı ise ahşap karkas arası kerpiç dolgu olarak imal edilmiştir.

Değirmene su gelebilmesi için taş kanallar yapıldığı görülmektedir. Özgün taş kanalların yanısıra günümüzde tarlaları sulamak için beton kanallar yapıldığı görülmektedir (Şekil 4.48). Değirmen düzeneklerinin özgün yapısı bozulmuş ve betonarme imalatlar eklenmiştir.

4.3.3.3. Süsleme ve Tezyinat

Yapı, süsleme açısından herhangi bir öge barındırmamaktadır. Benzer değirmen yapılarında olduğu gibi günlük ihtiyaçlara çözüm getirebilecek sade bir yapı anlayışı hakimdir.

4.3.4. Yapının Cepheleri

4.3.4.1. Kuzey Cephesi

Yapının kuzey cephesi aynı zamanda ana girişin yapıldığı cephedir. Bu cephede zemin kat seviyesi yığma moloz taş sistemiyle, 1.kat ahşap karkas arası taş dolgu ile inşa edilmiştir. Değirmenin kuzey cephesinde yapının taş beden duvarları görülmektedir. Ayrıca bu cepheye briket malzeme ile özgün olmayan bir eklenti oda yapılmıştır. Zemin kat değirmen bölümüne girilen kapı yıkılmıştır (Şekil 4.40).

Değirmenci evinin bulunduğu 1.kat kuzey cephede bir adet pencere bulunmaktadır. Zemin katta yer alan ahır bölümünde ise 40x40 cm ebatlarında pencere boşluğu bulunmaktadır.

4.3.4.2. Batı Cephesi

Yapının batı cephesinde zemin kat duvarları yığma moloz taş, 1. kat duvarları ise ahşap karkas arası taş dolgu sistemiyle yapılmıştır. Bu cephede birinci kat seviyesinde iki adet pencere vardır. Pencerelerin önü ahşap malzeme kapatılmıştır (Şekil 4.39).

4.3.4.3. Güney Cephesi

Değirmenin güney cephesi (Şekil 4.41) arazi topografyasında yükseldiği ve aynı zamanda ana yoldan değirmene ulaşımın sağlandığı cephedir. Su değirmenlerinde arazinin yükseldiği kısımdan değirmeni döndürecek suyun temini sağlanmaktadır. Hacı Abdullah değirmenin güney cephesinde, üç adet özgün taş kanal bulunmaktadır ve değirmenin çark kısmına bu kanallar vasıtasıyla su gönderilmektedir.

Yapının güney cephesinde zemin katın yaklaşık 1,50 cm ile 2,00 cm arasında gömülü olduğu anlaşılmaktadır.

Değirmenin bitişiğine inşa edilen değirmenci evinin güney cephesinde briket malzeme ile eklenti bir depo alanı inşa edildiği görülmektedir. Depo bölümünde bir adet 50x50 cm ebatlarında pencere boşluğu bulunmaktadır.

4.3.4.4. Doğu Cephesi

Değirmenin doğu cephesinde taş beden duvarları bulunmaktadır. Değirmenci evine çıkan merdivenin girişi doğu cephesinden yapılmaktadır. Ayrıca bu cephede zemin kat seviyesinde bulunan ahırın giriş kapısı mevcuttur (Şekil 4.42).

Şekil 4.39. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni batı cephesi.

a) Değirmen ana odasından değirmenci evi ve ahırın doğu cephesi görünüşü.

b) Değirmenci evi kuzey cephesi.

Şekil 4.40. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni.

Şekil 4.41. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni güney cephesi.

Şekil 4.42. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni doğu cephesi.

Şekil 4.43. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni üç adet değirmen düzeneği ve yıkılmış çatı örtüsü ile değirmenin taş beden duvarları.

Şekil 4.44. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni alt kısım (domuzluk).

Şekil 4.45. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmene inşa edilen eklenti oda.

a) Ahır bölümü.

b) Ahır bölümü.

Şekil 4.46. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni zemin kat ahır bölümü.

a) Zemin kısmı çöken oda.

b) 1. Kat oda.

c) 1. Kat oda.

d) 1. Kat diğer oda.

Şekil 4.47. Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değermeni 1. kat görünüşleri.

a) Açık alan oturma düzeni.

b) Sulama amaçlı kanal.

Şekil 4.48.Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değermeni yakın çevresi.

4.3.5. Bozulma ve Müdahaleler

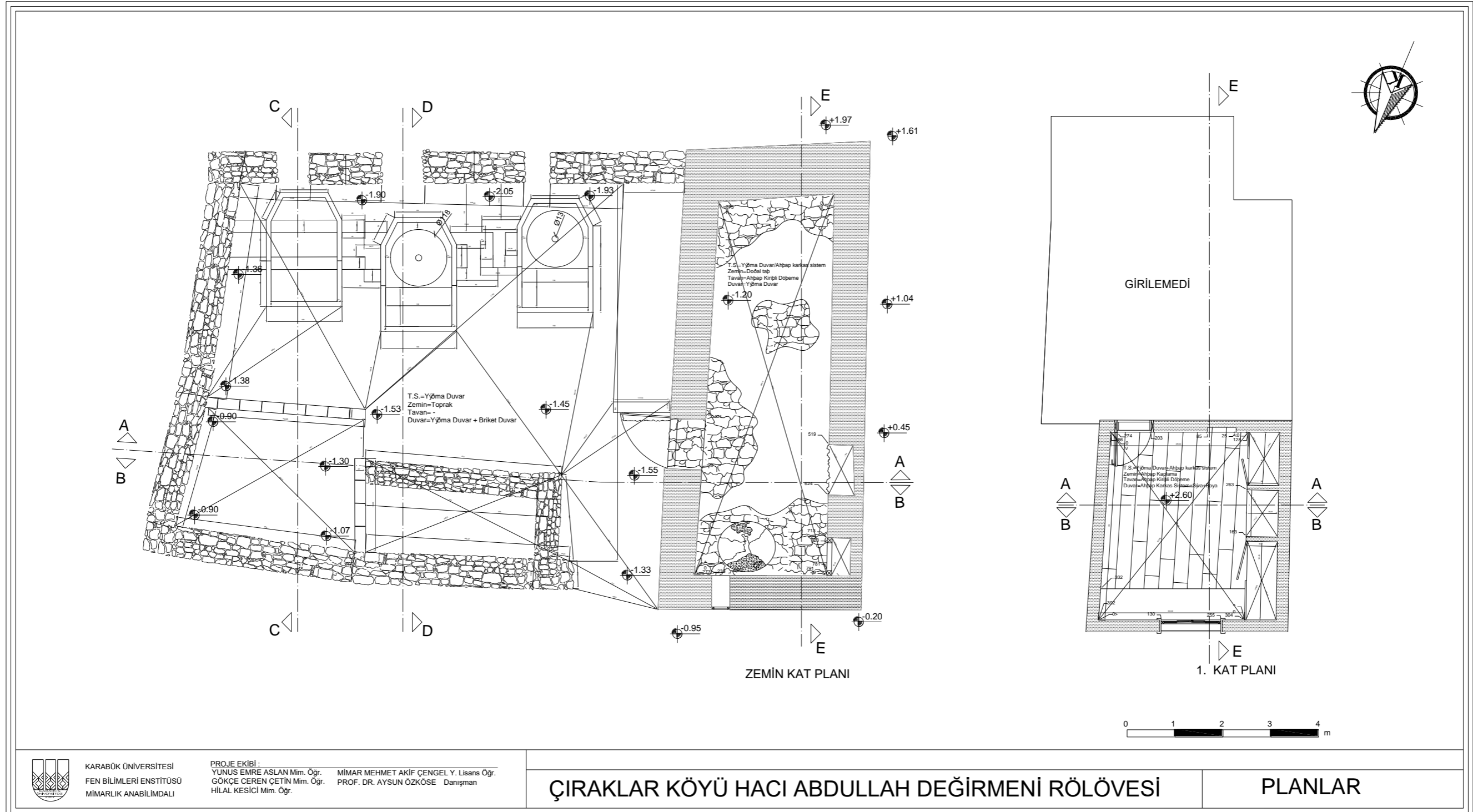
Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değermeni oldukça uzun zamandır değermen olarak kullanılmamaktadır. Buna bağlı olarak değermen yapısında ileri boyutta yapısal sorunlar ve bilinçsiz müdahaleler görölmektedir. Değermen yapısının rölövelerinde bozulma ve müdahaleler gösterilmiştir (Şekil 4.49).

Değirmenin, ana değirmen odasının çatısı tamamen yıkılmıştır. Değirmenci evinin çatısının bir kısmı çökmüş ayrıca 1. kat ile zemin kat arasında ki döşeme de ve merdiven de çökmeler söz konusudur.

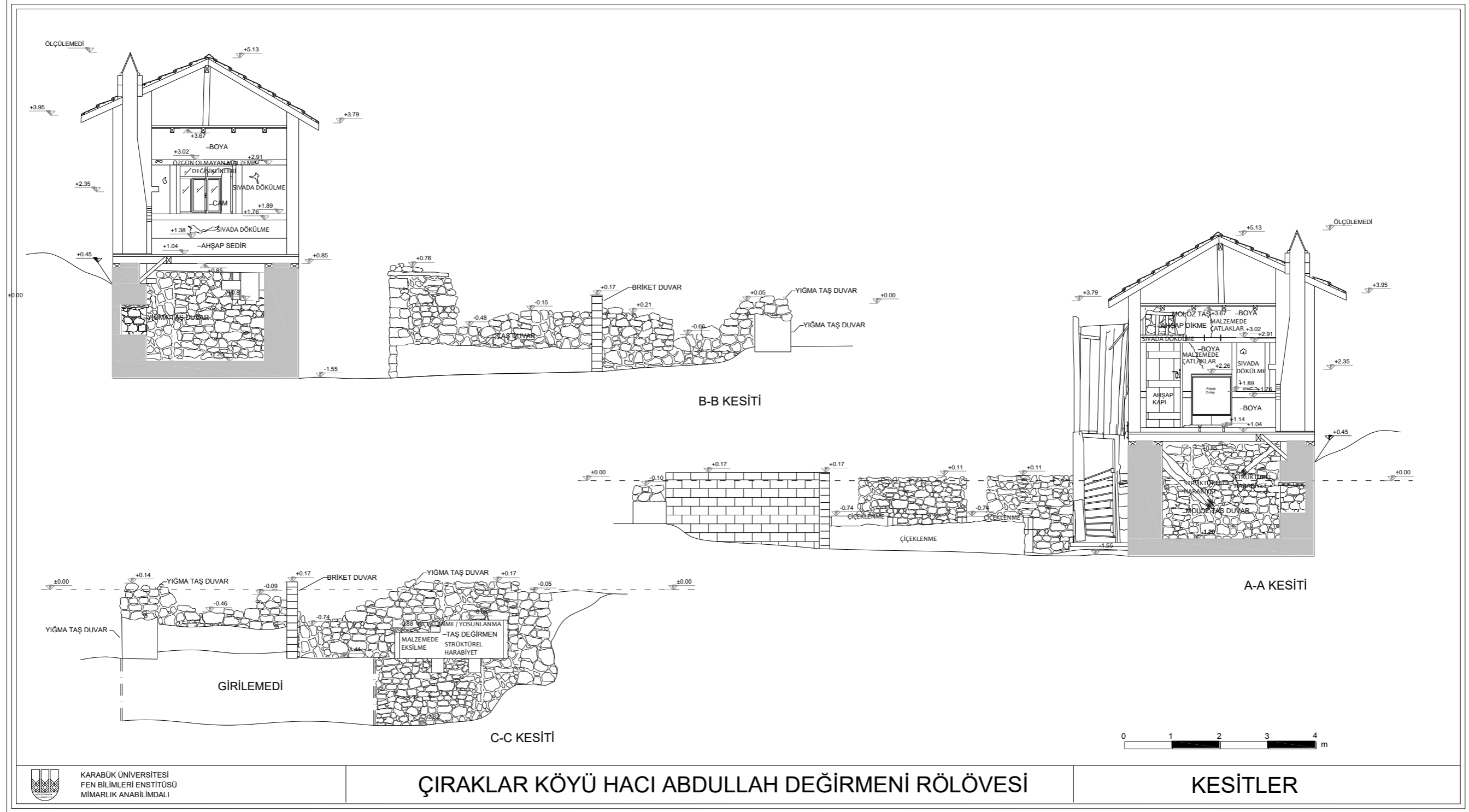
Çatı örtüsü için kullanılan marsilya tipi kiremit malzemenin, değirmenin özgün malzemesi olmadığı, sonradan yapılan bir müdahale olduğu değerlendirilmektedir. Ayrıca yapının çevresini ve çatısı yıkılan ana değirmen odasının zeminini bitkilerin sardığı ve bunların yapıya zarar verdiği görülmektedir (Şekil 4.43).

Değirmenin 1.kat hizası güney cephesine ve zemin kat hizası kuzeydoğu köşesine özgün olmayan briket malzemelerle depo amaçlı odalar yapıldığı görülmektedir (Şekil 4.45).

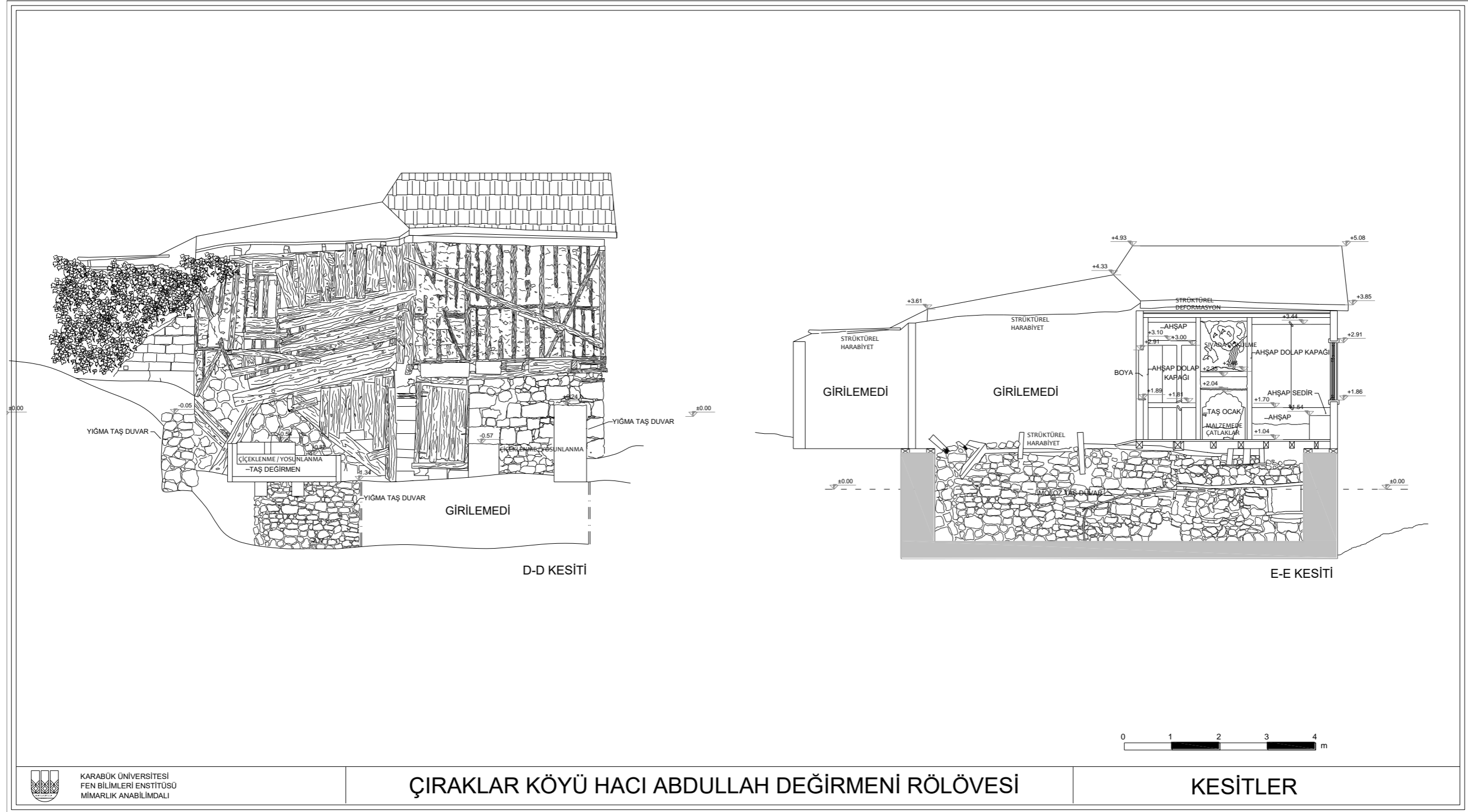
Değirmen düzeneklerine ait bazı ahşap malzemelerin bulunmadığı ve değirmen düzeneklerine özgün olmayan beton eklentiler yapıldığı görülmektedir.

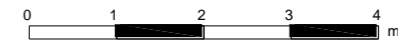
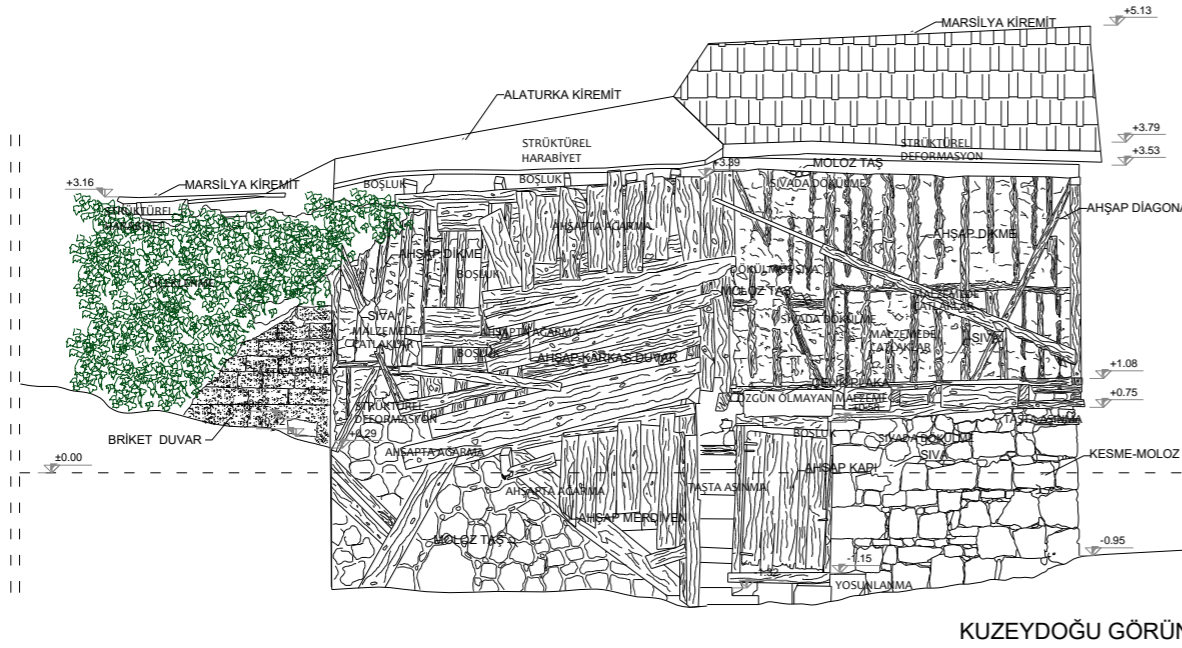
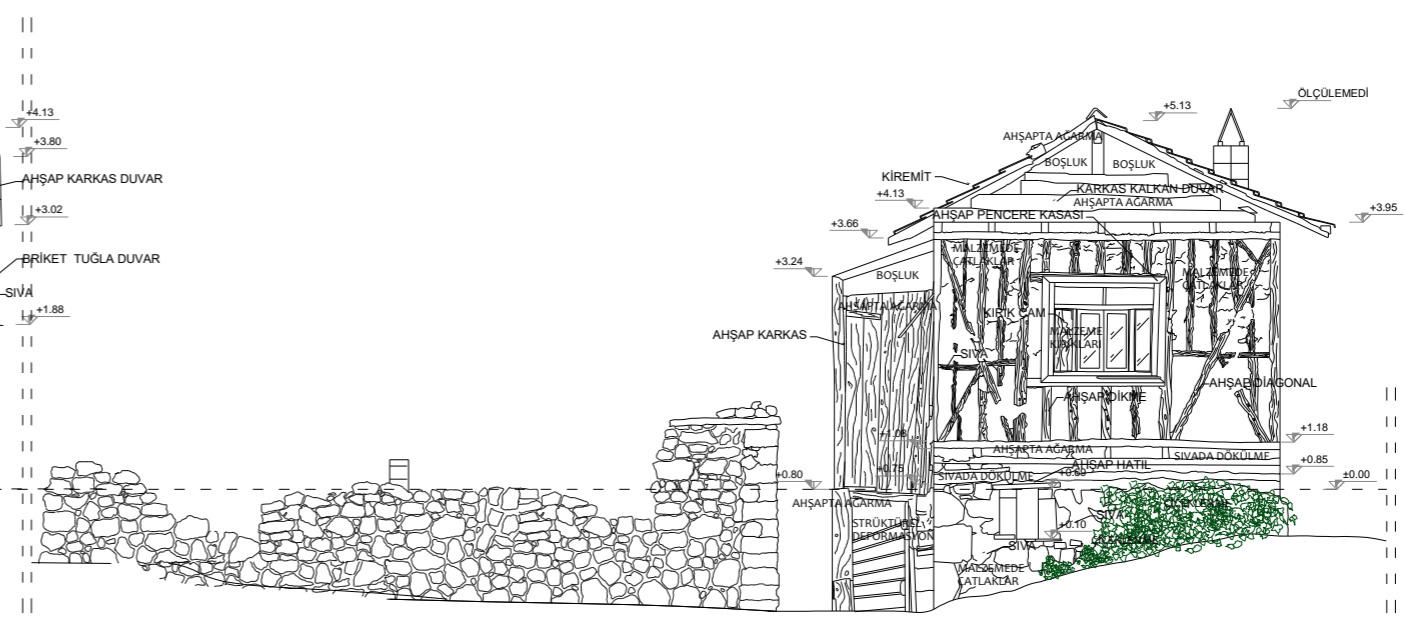
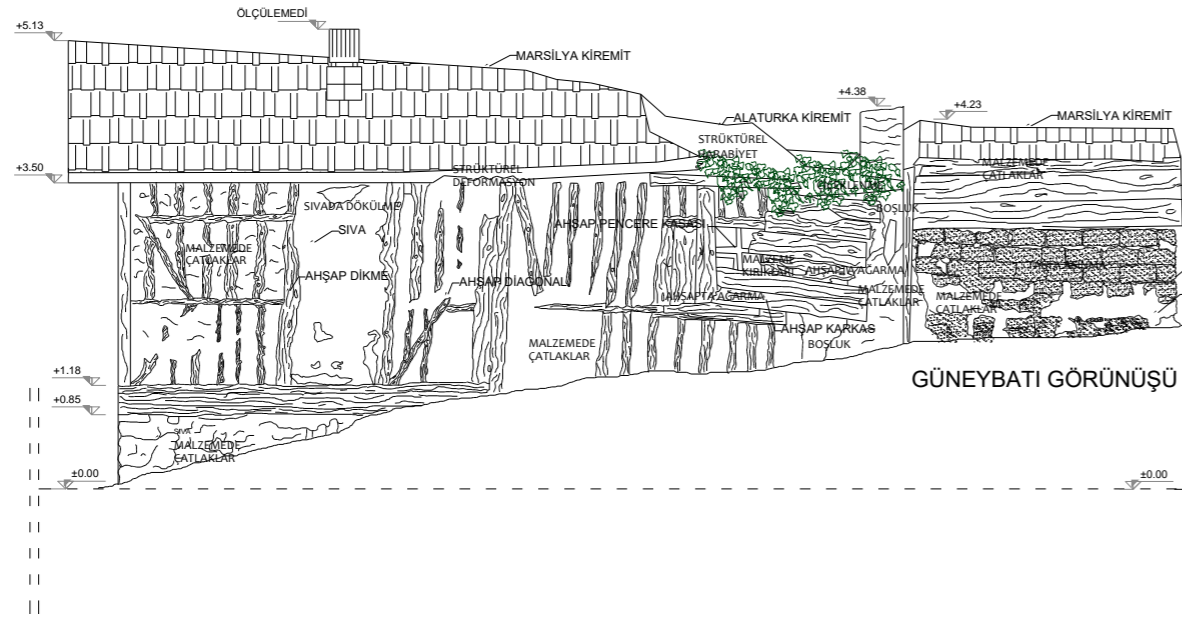
Şekil 4.49. Çiraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni rölövesi [24].

Şekil 4.49. (devam ediyor).

Şekil 4.49. (devam ediyor).

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

ÇIRAKLAR KÖYÜ HACI ABDULLAH DEĞİRMENİ RÖLÖVESİ

GÖRÜNÜŞLER

Şekil 4.49. (devam ediyor).

4.3.6. ıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni Restitüsyon nerileri

Restitüsyon çalışmasında yapının özgün ve özgün olmayan malzemeleri araştırılmış, benzer dönem yapıları ile mukayeseler yapılmıştır. Alınan rölöveler ve yakın köylerde daha sağlam durumda bulunan benzer teknikle inşa edilmiş değirmenler karşılaştırılarak ıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni için restitüsyon nerileri geliştirilmiştir (şekil 4.50).

4.3.6.1. Vaziyet Planı

Yapının güney cephesine bitişik şekilde briket malzeme ile depo yapıldığı grlmştir. zgn olmayan eklentilerin kaldırılması önerilmiştir.

Yapının tüm cephelerinde ve çatısı yıkılan ana değirmen odası zemininde oluşan bitkiler temizlenerek yapıya zarar vermesi engellenmeli ve yapının çevresine yörenin iklimine uygun bitkisel peyzaj çalışması yapılmalıdır.

Yapıya su getiren taş malzeme ile yapılmış kanalların özgün halini koruduğu değerlendirilmektedir. Zamanla suyun taşıdığı malzemeler, değirmenin alt kısmını kapattığından, yapının çarkı görülememiş ancak özgün çarkların ahşap malzeme ile imal edildiğinden dolayı ahşap çark nerisi getirilmiştir.

4.3.6.2. Plan Restitüsyonu

Zemin kat planı restitsyonunda, ana değirmen odası bölümünde tamamen yıkılan çatının yerine, yeni çatı imalatı yapılması önerilmiştir. Yine ana değirmen odası bölümüne sonradan eklendiği değerlendirilen briket malzemelerle yapılmış odanın kaldırılması önerilmiştir.

Zemin kat ile 1. katı birbirine bağlayan yeni bir ahşap merdiven yapılması ve değirmenci evinin zemin, duvar ve çatısında oluşan malzeme kayıplarının, aslına uygun malzeme ile yenilenmesi önerilmiştir.

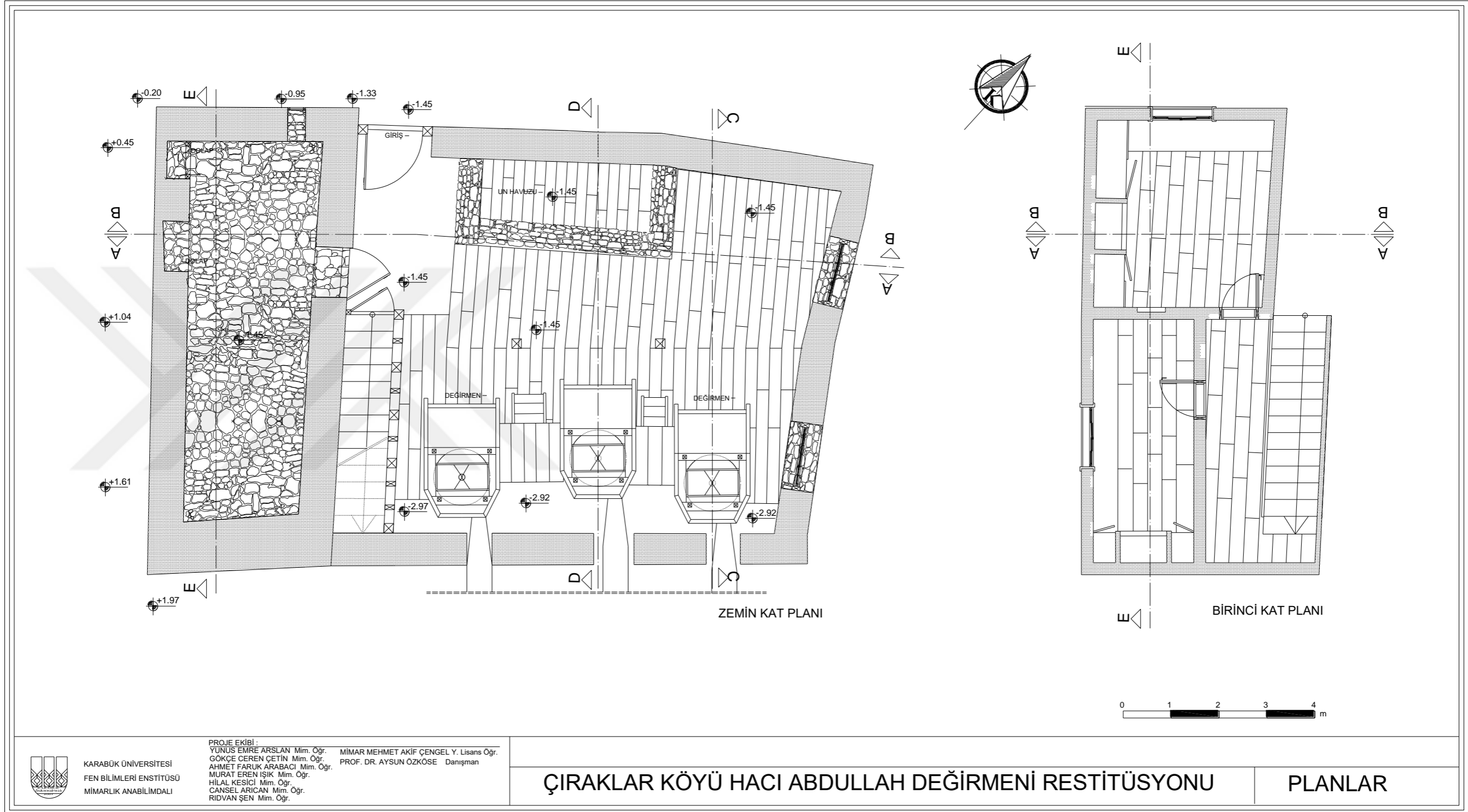
Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeninde 3 adet değirmen düzeneği bulunmaktadır. Zaman için de bu değirmen düzeneklerinin özgün yapısı bozularak betonarme eklentiler yapıldığı görülmüştür. Yapılan betonarme eklentilerin kaldırılması önerilmiştir. Değirmenlerin eksik olan, üst tekne, alt tekne, değirmen taşı, değirmen direği ve alt kısımda bulunması gereken imalatlarının aslına uygun şekilde yapılması önerilmiştir.

4.3.6.3. Cephe restitüsyonu

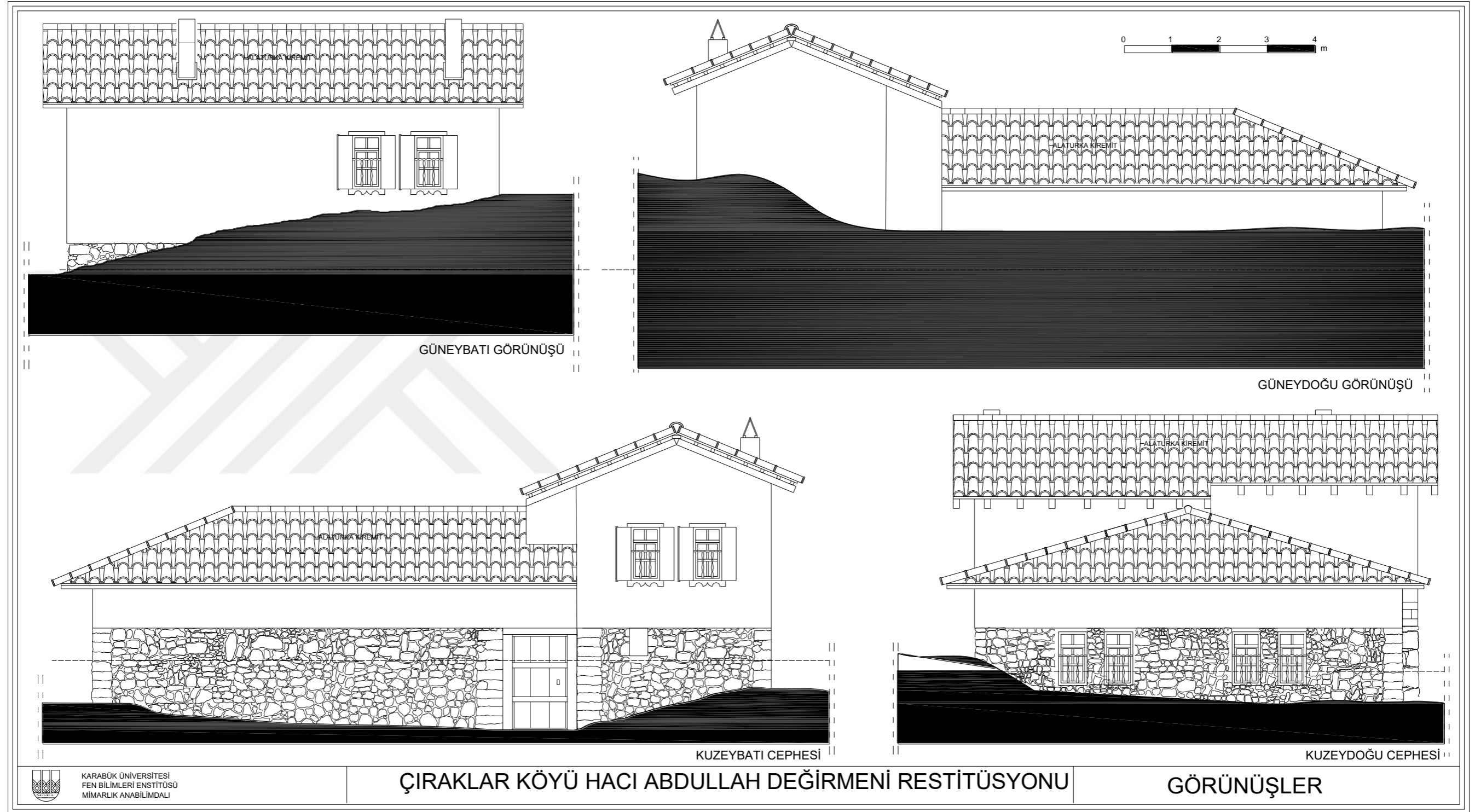
Yapının özgün ve sağlam durumda olan taş ve ahşap karkaslı duvar bölümleri korunmuştur. Cephe yüzeylerinde görülen sıva bozulmalarının kazınarak temizlenmesi ve yığma taşlar arası derz dolgu malzemenin, taş yapısının dokusunu bozmayacak şekilde yenilenmesi önerilmiştir.

Yapının 1. katında bulunan değirmenci evinin odalarında, sonradan değiştirildiği düşünülen pencere tipleri, benzer dönem yapılarıyla karşılaştırılarak yapıya özgün görünüm kazandırılmaya çalışılmıştır.

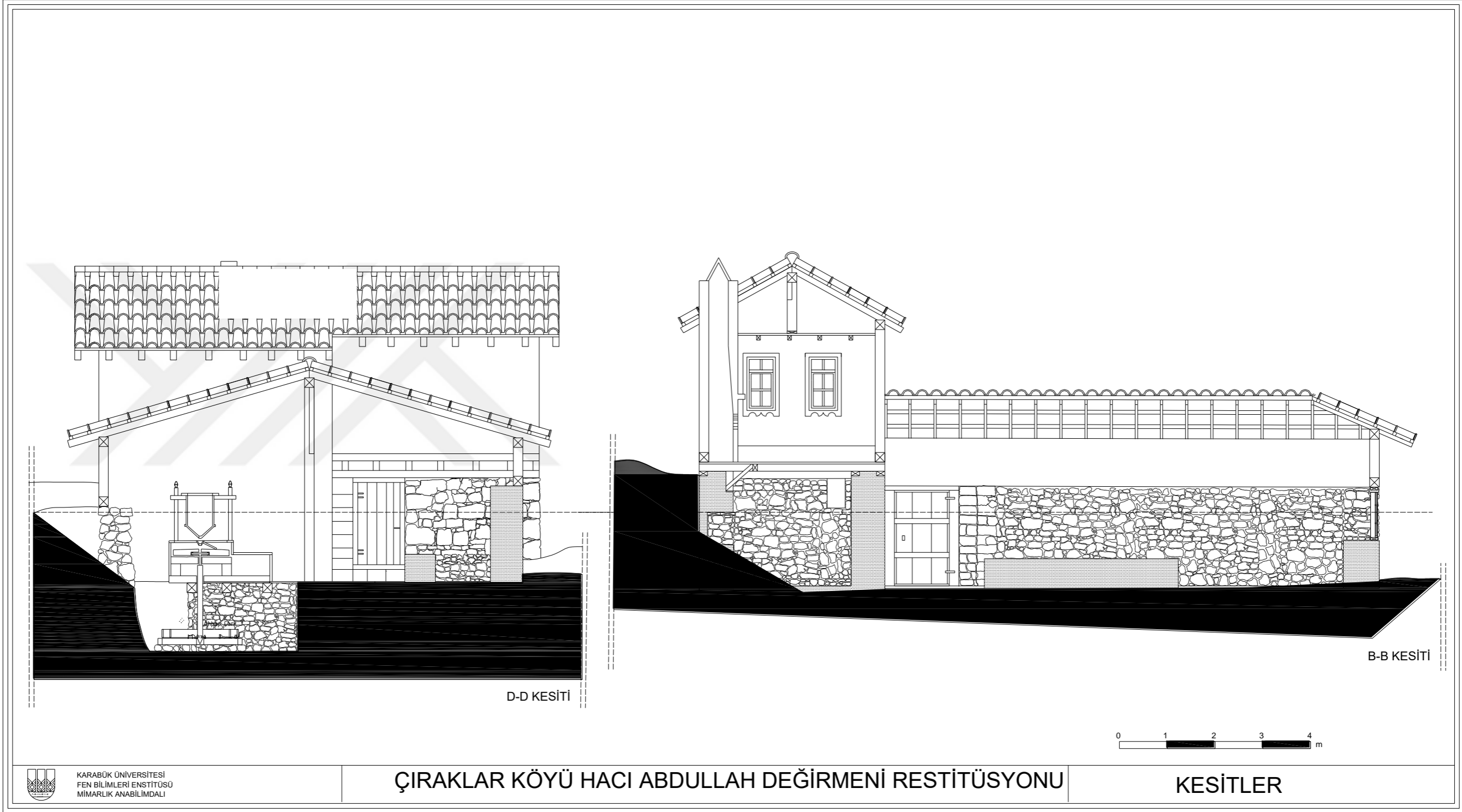
Yapının duvarlarında ve çatısında yer alan uydu anteni, aydınlatma elemanı vb. elamanlar kaldırılmıştır. Yapının özgün olmayan marsilya tipi çatı kaplaması kaldırılarak yerine oluklu kiremit çatı örtüsü imalatı yapılması önerilmiştir.

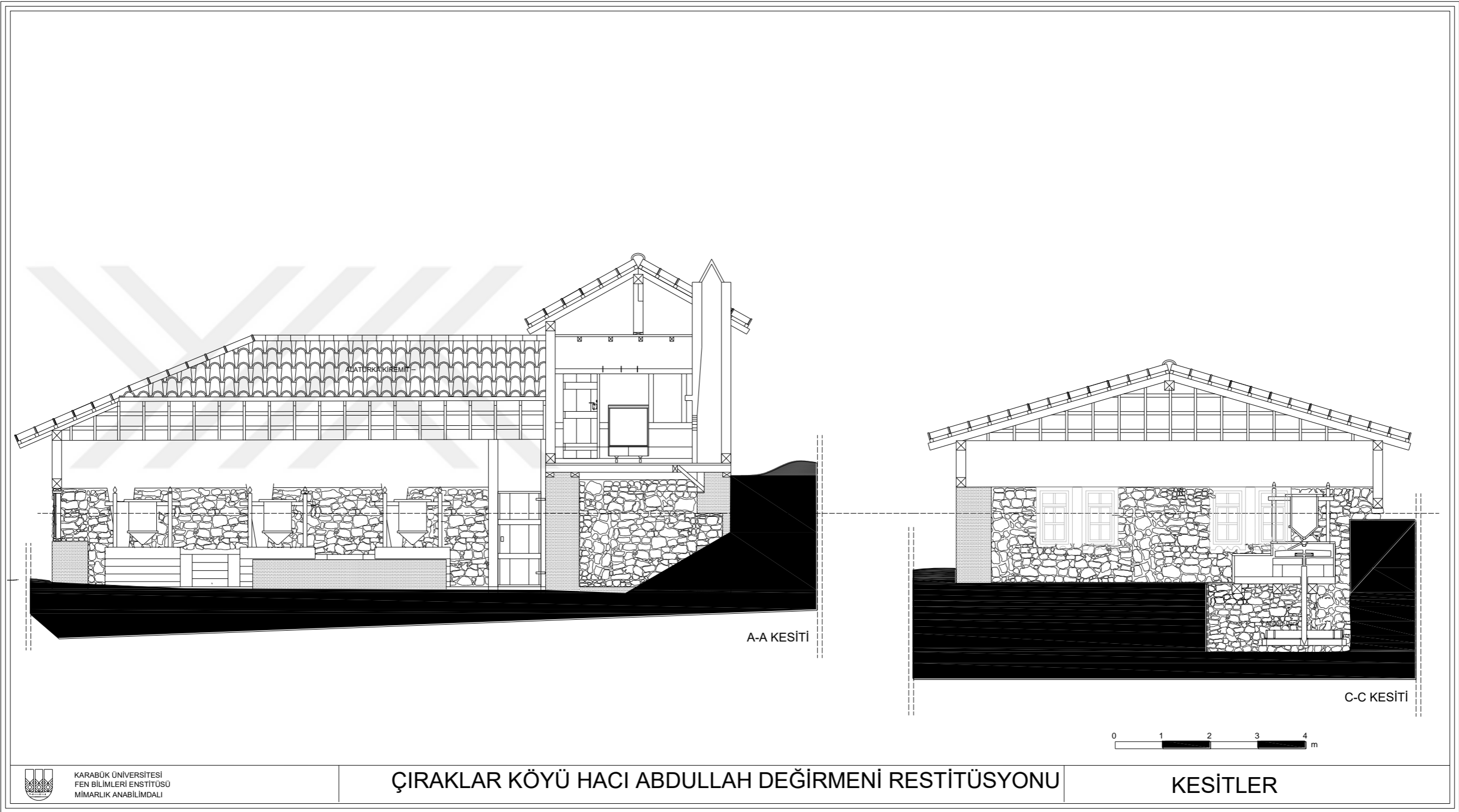
Şekil 4.50. Hacı Abdullah Değirmeni Restitüsyonu [24].

Şekil 4.50. (devam ediyor).

Şekil 4.50. (devam ediyor).

Şekil 4.50. (devam ediyor).

4.3.7. ıraklar Köyü Değirmeni Restorasyon nerileri

Söz konusu değirmenin  gözlü değirmen taşı olması sebebiyle ticari olarak kullanıldığı, evre köylerde tarımcılık yapan kişilerin creti karşılığında, unlarını öğütmek için kullandıkları değerlendirilmektedir. Değirmenin tescil kaydı bulunmamaktadır ve herhangi bir restorasyon işlemi geçirmediği anlaşılmaktadır. Değirmen zgn halini koruyamamıştır. Değirmenin  gözlü değirmen taşı bulunan ana mekanının st örtüsü tamamen yıkılmıştır. Bitişiğindeki iki katlı değirmenci evinde 1. kat döşemesinde, çatısının bir kısmında ve st kata çıkan merdivenin bulunduğu ahşap duvarlarda ciddi bozulmalar olmuş; yer yer çökmeler meydana gelmiştir. zgn değirmen düzeneklerinin kullanıcılar tarafından değiştirilerek, betonarme eklentiler yapıldığı görülmüştür.

Sonuç olarak yapı, geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Döneme ait yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşıyan değirmene onarım yapılması gerekmektedir. Değirmenin bulunduğu alanda su kaynaklarının azalmasından dolayı değirmenin yeniden değirmen olarak işlevlendirilmesi mümkün görünmemektedir. Ancak restore edilerek verilecek farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da değerlendirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir.

Restorasyon çalışmasıyla yapının özgün malzemeleri korunmuş, özgün olmayan ve yapıya sonradan yapıldığı değerlendirilen eklentiler kaldırılmıştır. Yapısal sorunlar tespit edilerek restitüsyon önerilerine uygun şekilde, temizleme, yeniden yapım, bütünleme, yapısal iyileştirme ve yeni işlev nerileri ile restore edilmesi önerilmiştir (şekil 4.51). Ayrıca söz konusu değirmenin tescil kaydı bulunmadığından, ıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni için öneri tescil fişi düzenlenmiştir (izelge 10).

4.3.7.1. Yapısal İyileştirmeye Yönelik Koruma Önerileri

a) Temizleme :

Değirmenin ana değirmen odasına ve bitişiğinde ki değirmenci evininin güney cephesine depo amaçlı olarak sonradan eklenen briket duvarlar yıkılarak temizlenmelidir.

Değirmenci evinin çatısı işlevini yitirmiş ve göçükler meydana gelmiştir.Çatı alanı tamamı kaldırılarak temizlenmelidir. Ayrıca zemin ve 1. katı bağlayan merdiven ile 1. kat güney taraftaki odanın göçen kısımları kaldırılmalıdır.

Yapı taş beden duvarlarında görülen özgün olmayan çimento sıva harç müdahaleleri kaldırılarak, projesine uygun hale getirilmelidir. Taş duvarlar üzerinde amonyum bikarbonat temizliği yapılmalı, bu sayede taş yüzeylerdeki toz ve karbon kirlenmeler giderilmelidir. Yapı iç duvarlarında uygulanmış olan çimento sıvalar, ince rasparları yapılarak tamamen kaldırılmalıdır.

Değirmen yapısının alt kısmında biriken toprak malzeme temizlenerek değirmen çarkı ortaya çıkarılmalıdır. Ayrıca yapının içini ve dışını saran bitkiler temizlenmelidir.

Yapı genelinde özgün olmayan ya da niteliğini yitirmiş ahşap doğrama ve elemanlar görülmektedir. Bu elemanlar yapının özgün haline uymamaktadır. Rölöve aşamasında belirlenen bu elemanlar kaldırılarak projesine uygun olarak yenilenmelidir.

b) Bütünleme :

Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni, moloz taşla inşa edilmiştir. Zaman içinde bu taş elemanlarda kırılmalar, kopmalar ve eğilme gibi deformasyonlar oluşmuştur. Yapının asıl taşıyıcısı olan bu taş elemanların korunması gerekmektedir. Koruma çalışmalarında; Taş duvarlarda 5 cm. den büyük, tüm kopma ve kırılmalar, asıl taş malzeme kullanılarak yeniden yapılmalıdır.

İç ve dış duvar yüzeylerinde taşların arasında oluşan boşlukları kapatmak için kırıklı sıva uygulaması yapılmalıdır.

c) Yeniden Yapım :

Değirmenin ana değirmen odasının tamamen yıkılan üst örtüsü restorasyon önerisine uygun şekilde yeniden inşa edilmelidir. Kıрма çatı şeklinde yapılacak örtü sisteminde taşıyıcı olarak ahşap mertekler kullanılmalı ahşap merteklerin üzerine belirli aralıklarla yerleştirilen lataların üzerine alaturka kiremit kaplama malzemesi imalatı yapılmalıdır. Değirmen odasının açıklığının fazla olması sebebiyle odanın orta noktalarında restorasyon önerisine uygun 20x20 cm ebatlarında ahşap dikmeler yapılarak çatı desteklenmelidir.

Değirmenci evinin taşıyıcı çatı mertekleri yenilenmeli ve üzerine alaturka kiremit kaplama malzemesi olarak yeniden yapılmalıdır. Çatı saçaklarında ki alın tahtaları yenilenmelidir.

Yapının zemin katı ile 1. Katını birbirine bağlayan ve kullanılamayacak durumda olan merdiven kaldırılarak, projesine uygun şekilde yeniden yapılmalıdır. 1. Kat güney tarafta yer alan odanın zemin döşemesinde meydana gelen göçüğün onarımı için, öncelikle tüm oda zemini kaldırılmalı ve ahşap elemanlarla yeni zemin döşemesi imalatı yapılmalıdır.

Kaldırılan muhdes ana giriş kapısının yerine ahşap malzeme kullanılarak, yörenin mimari diline uygun yeni kapı yapılmalıdır. Kapının kol ve kilit sistemi, özgün görünümüne zarar vermeyecek şekilde seçilmelidir.

d) Yapısal İyileştirme :

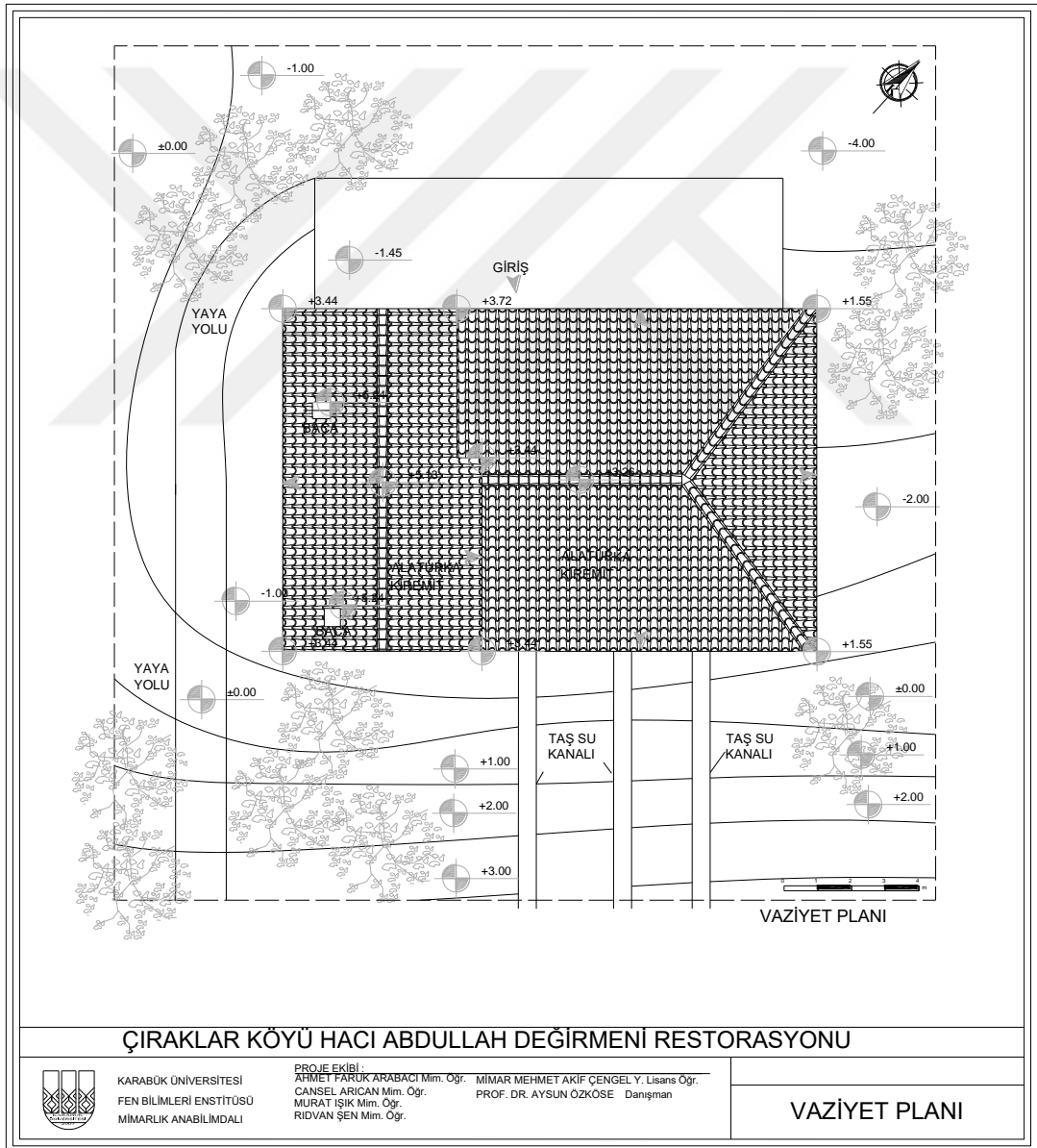
Değirmenin birinci kat duvarlarında ve çatı merteklerinde bulunan ahşap malzemeler gözden geçirilerek kullanılamayacak durumda olanlar yenilenmeli, kullanılabilir olanlar emprenye edilerek yeniden değerlendirilmelidir.

4.3.7.2. Yeni İşlev Önerileri

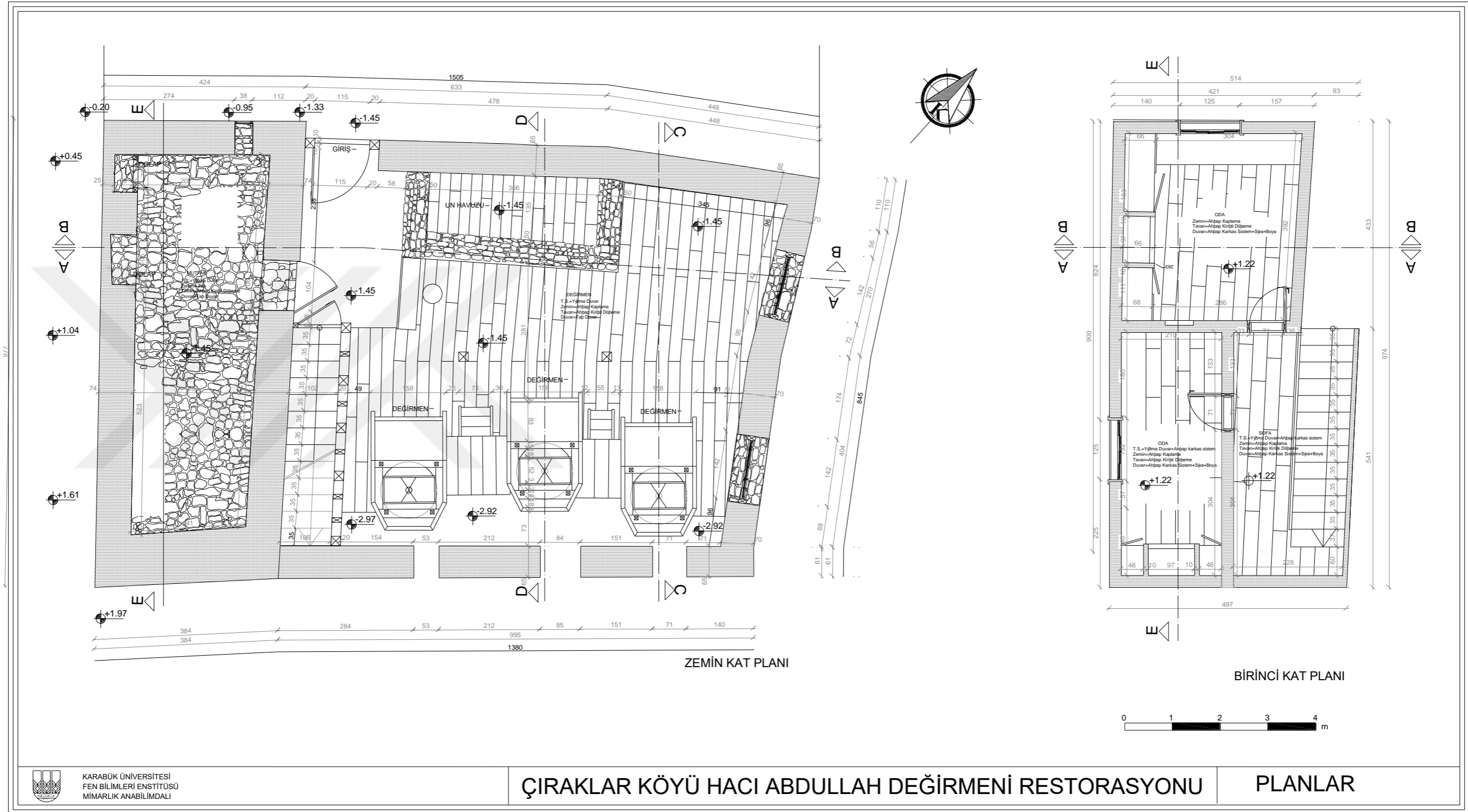
Değirmenin bulunduğu alanda su kaynaklarının azalmasından dolayı, değirmenin yeniden değirmen olarak işlevlendirilmesi mümkün görünmemektedir. Ancak restore

edilerek verilecek farklı işlevlerle turistik ziyaret açısından da geliştirilebilir ve yöre halkının kullanımına sunulabilir.

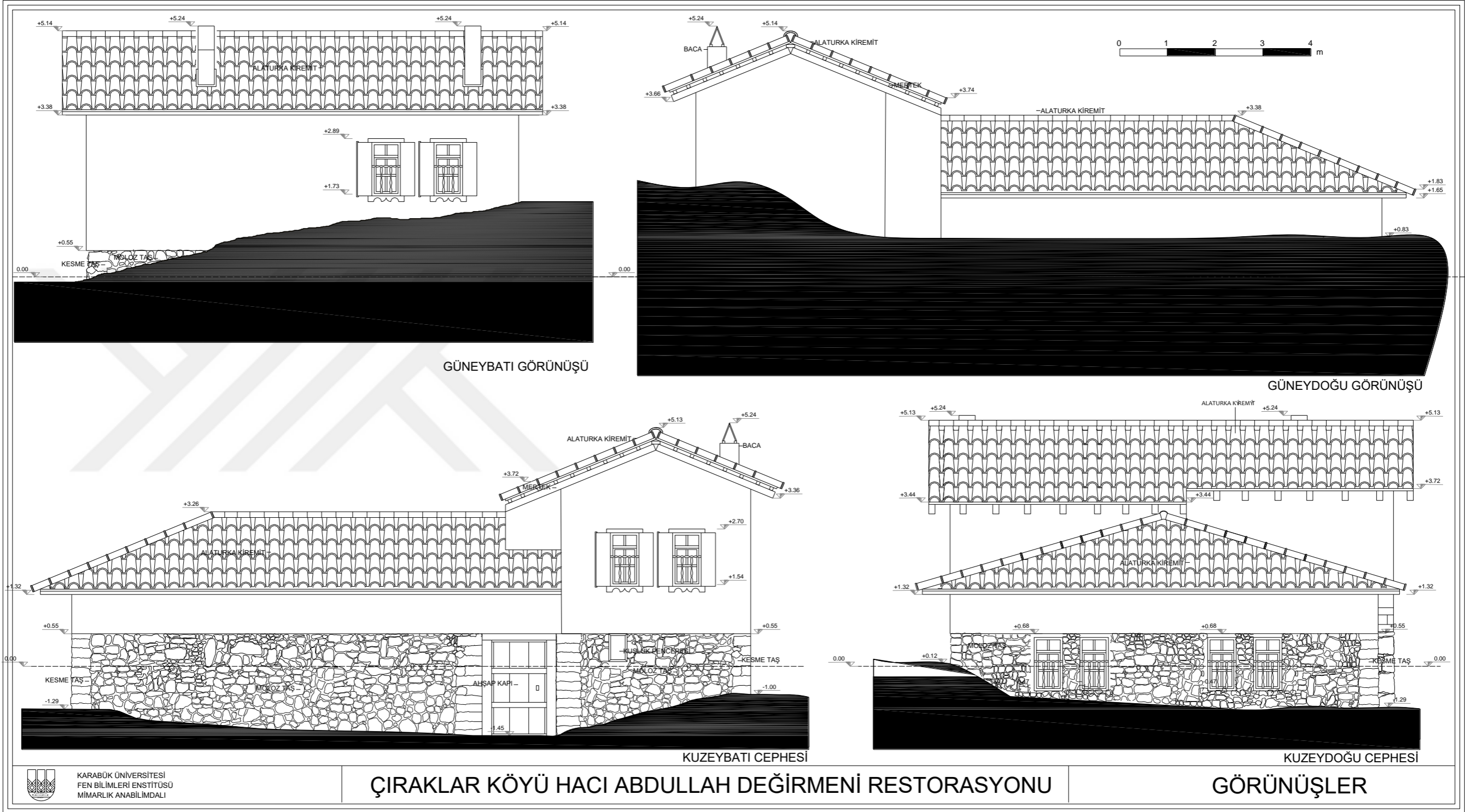
Söz konusu değirmen için yeni işlev önerisi olarak; Değirmenin, restorasyon önerisine uygun olarak restore edilmesinden sonra gezi değirmeni olarak yerli ve yabancı turistlerin hizmetine sunulabilir. Gezi değirmenin yanısıra, köy grup yolu kenarında yer almasından dolayı, yöresel ürünlerin sergilenip satılabileceği ticari bir faaliyet kazandırılabilir.

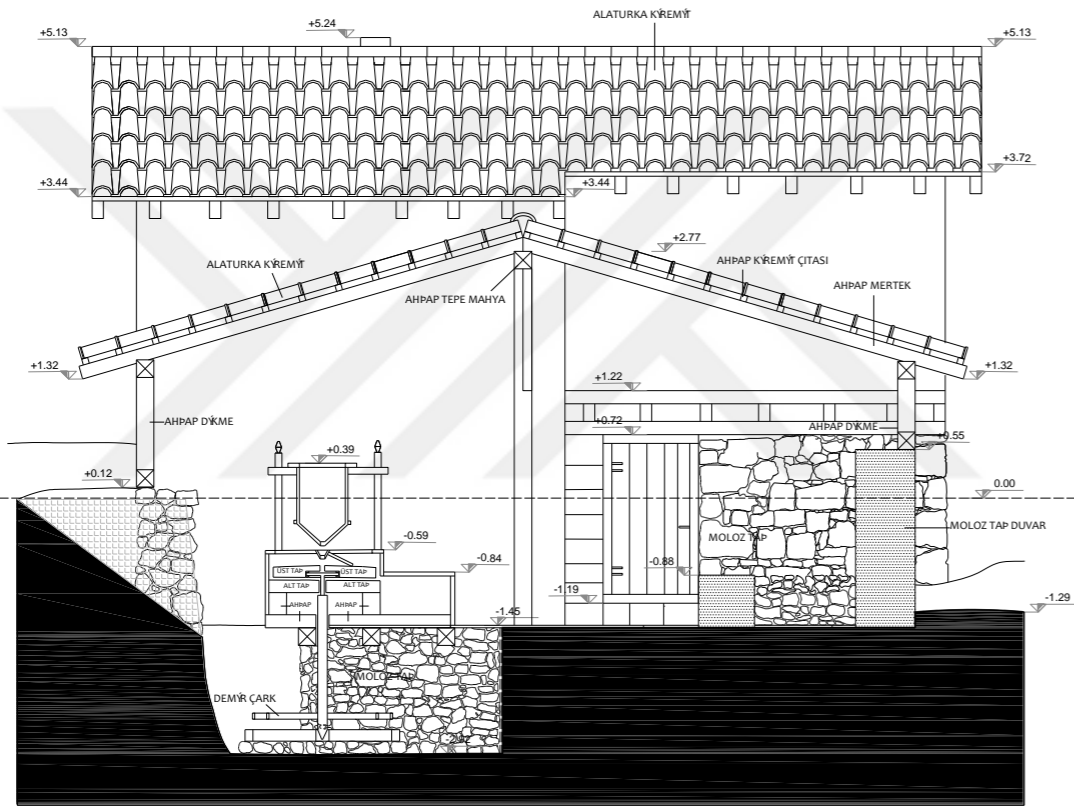
Şekil 4.51. Çıraqlar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni Restorasyonu [24].

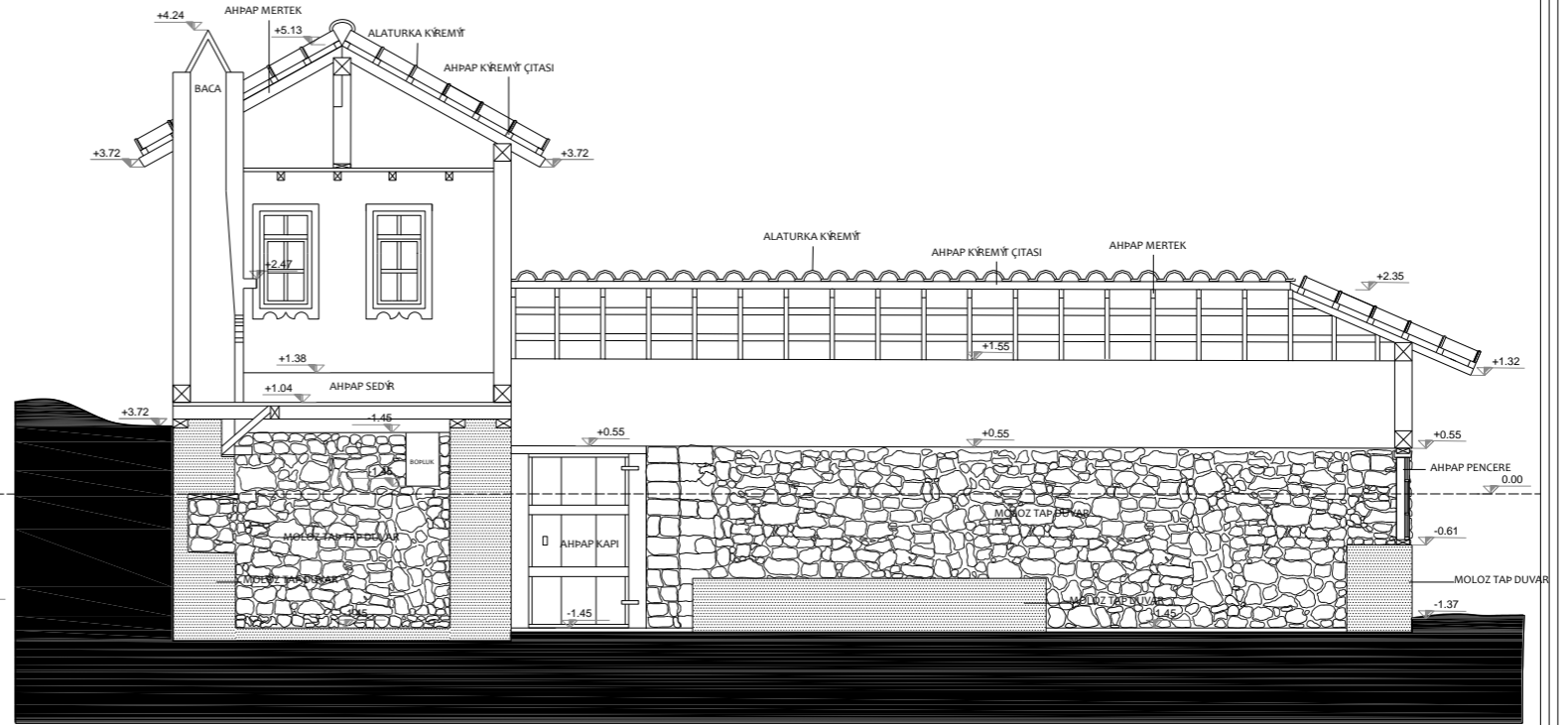
Şekil 4.51. (devam ediyor).

Şekil 4.51. (devam ediyor).

D-D KESİTİ

B-B KESİTİ

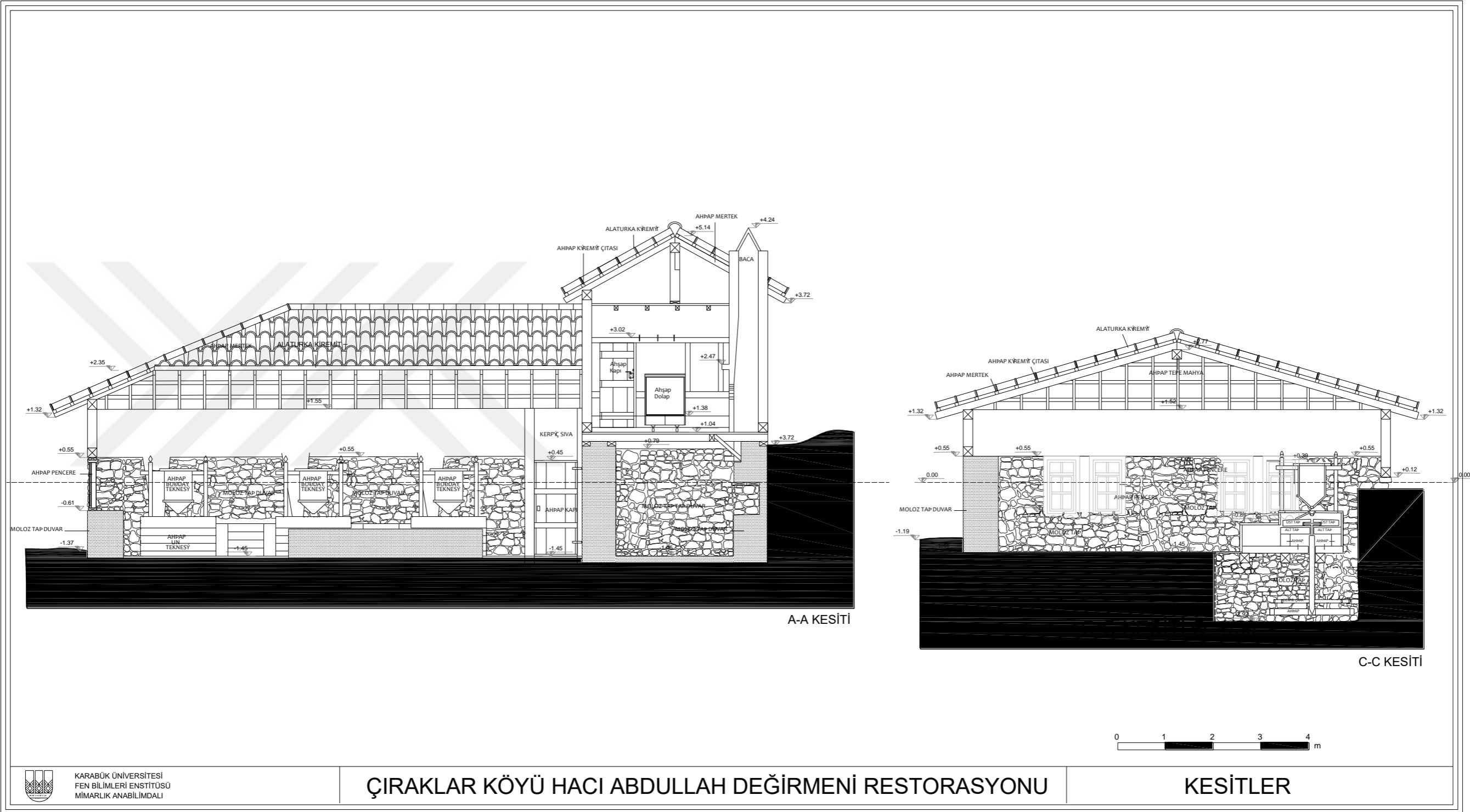

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

ÇIRAKLAR KÖYÜ HACI ABDULLAH DEĞİRMENİ RESTORASYONU

KESİTLER

Şekil 4.51. (devam ediyor).

Şekil 4.51. (devam ediyor).

Çizelge 10. Çıracıklar Köyü Hacı Abdullah Değirmeni öneri tescil fişi.

TÜRKİYE										ANIT		Envanter No: -		-																		
												Harita No: -		-																		
İLİ	Karabük		İLÇESİ	Safranbolu		KÖY:	Çıracıklar			Koruma Derecesi	ANITSAL	1	2	3																		
MEVKİLİ	Çıracıklı		PAFTA	-		ADA	PARSEL																									
ADI	Su Değirmeni		YAPTIRAN	-		YAPAN	-			DÖNEMİ	-																					
			YAPIM TARİHİ	-		KİTABE	-			VAKFIYE	-																					
GENEL TANIM		Yapı Safranbolu ilçesi, Çıracıklar köyü ile Kadıbükü köyü arasında bulunmaktadır. Değirmen kısmı tek katlı, değirmenci evi 2 katlıdır. Zemin katta ahır vardır. Üst katda 2 oda bulunmaktadır. Değirmen mekanında 3 gözlü su değirmeni bulunmaktadır.																														
TAŞIYICI YAPI:					CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			İÇ YAPI DURUMU:			BEZEME DURUMU:																		
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C															
VAZİYET PLANI									FOTOĞRAFLAR																							
GEREKLİ		Yapıda ki bütün ahşap dikmeler yenilenmeli. Binadaki iç ve dış sıvalar yenilenmeli. Ahşap tavan ve taban döşemeleri yenilenmeli. Ahşap kapı/pencereler yenilenmeli. Çevre düzenlemesi yapılmalı. Yıkılmış olan duvarlar aslına uygun olarak yenilenmeli. Yapının aslına uygun olmayan kısımlar komple yıkılmalı ve aslına uygun yapılmalı. Değirmen kısmının üzerine aslına uygun örtü sistemi yapılmalıdır.																														
ONARIMLAR																																
BUGÜNKÜ SAHİBİ		-																														
YAPILAN ONARIMLAR		-																														
TANITIM RAPORU		<p>Değirmen; Karabük İli, Safranbolu İlçesi, Kadıbükü Köyü sınırları içinde, Çıracıklar köyü ile Kadıbükü köyü arasında, Yukarıhacıyavdı Mevkiinde, 172 ada 18 parselde, Araç Çayı kenarında yer almaktadır. Değirmenin Safranbolu merkeze olan uzaklığı yaklaşık 29 km dir.</p> <p>Yapım tarihi tespit edilemeyen değirmen, köylülerden edinilen bilgilere göre oldukça uzun bir zamandır kullanılmaktadır. Üç gözlü değirmen taşının bulunduğu değirmenin duvarları, yığıla taş sistem kullanılarak inşa edilmiş, çarkın bulunduğu bölümde ise yığıla taş malzeme kullanılarak dere oluşturulmuş ve çarka çarpan suların tahliyesi bu bölümden sağlanmıştır. Yapı tek katlı değirmen ve bitişiğinde 2 katlı değirmenci evinden oluşmaktadır. 3 gözlü değirmenin bulunduğu ana mekanın çatısı yıkılmıştır. Değirmenci evinin çatısı beşik çatı ve malzemesinin bir kısmı marsilya tipi kiremit bir kısmının ise alaturka kiremit olduğu görülmektedir. Değirmenci evinin zemin katı yığıla taş malzeme, birinci katı ise ahşap karkas arası kerpiç dolgu malzeme ile inşa edilmiştir.</p> <p>Yapının cephe duvarlarında rutubetten, nemden ve iklim değişikliklerinden dolayı kristallenmeler, göçmeler ve yıkılmalar meydana gelmiştir. Yapının iç kısmındaki ahşap merdiven taşıyıcılık işlevini yitirmiş ve bir kısmı yıkılmıştır. Yapının üst katında bir oda hariç bütün döşemeler yıkılmıştır. Değirmenin çatısı tamamen yıkılarak yok olmuştur, değirmenci evinin çatısı ise işlevini yitirmiş ve göçükler meydana gelmiştir. Üst katlardaki ahşap bölme elemanları nem, rutubet ve bakımsızlıktan ötürü deformasyona uğramıştır. Yapının tavan ve taban döşemeleri büyük ölçüde yok olmuştur, geriye kalan kısmı ise mikroorganizmalar ve hava şartlarından ötürü çürümüştür. Değirmen kısımları çiçeklenme ve yosunlanmadan dolayı neredeyse görünmez durumdadır. Değirmenlerden birinin değirmen taşı bulunmamaktadır. Üst katta bulunan ahşap dolaplar ve üst kısımda bulunan saklama yerleri yapının çatısından su alması nedeni ile genleşmeye maruz kalarak formunu kaybetmiş ve özgün yapısı bozulmuştur. Yapıya sonradan yapının özgün haline uygun olmayan elemanlar eklenmiştir.</p> <p>Değirmen geçmişteki değirmen yapısına ve işlevine dair referans niteliği taşımaktadır. Dönemin yöre halkının sosyo-ekonomik durumundan ve yaşamsal işleyişinden izler taşımaktadır.</p>																														
YAYIN DİZİNİ:		<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">EKLER</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>RAPOR</td> <td></td> </tr> <tr> <td>FOTOĞRAF</td> <td>x</td> </tr> <tr> <td>PLAN TASLAĞI</td> <td></td> </tr> <tr> <td>RESTORASYON PROJESİ</td> <td>x</td> </tr> <tr> <td>HARİTA</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KİTABE</td> <td></td> </tr> <tr> <td>VAKFIYE</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>															EKLER		RAPOR		FOTOĞRAF	x	PLAN TASLAĞI		RESTORASYON PROJESİ	x	HARİTA		KİTABE		VAKFIYE	
EKLER																																
RAPOR																																
FOTOĞRAF	x																															
PLAN TASLAĞI																																
RESTORASYON PROJESİ	x																															
HARİTA																																
KİTABE																																
VAKFIYE																																
TEKNİK BİLGİLER		<table border="1"> <thead> <tr> <th>ISITMA SİSTEMİ</th> <th>-</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>KANALİZASYON</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>SU</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>ELEKTRİK</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>															ISITMA SİSTEMİ	-	KANALİZASYON	-	SU	-	ELEKTRİK	-								
ISITMA SİSTEMİ	-																															
KANALİZASYON	-																															
SU	-																															
ELEKTRİK	-																															
BUGÜNKÜ KULLANIMI		KULLANILMIYOR																														
ÖNERİLEN KULLANIMI:		Gezi Değirmeni																														
HAZIRLAYANLAR:		Y. Mimar Mehmet Akif ÇENGEL																														
KONTROL EDEN:		Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE-Danışman																														
KURUL ONAYI																																
REVİZYON:																																

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Safranbolu UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alan ve her yıl yerli, yabancı binlerce turisti misafir eden bir kenttir. Gelen misafirler tarafından en çok ilgi çeken yanları arasında tarihi merkezde yer alan tarihi evleri, hanları, hamamları, çarşıları, meydanları sayabiliriz. Hiç şüphesiz Safranbolu'nun tarihi kent dokusu, verniküler mimarinin en güzel örneklerinden birisidir ve günümüze kadar büyük bir kısmı bozulmadan gelebilmiştir. Safranbolu deyince birçok insanın aklına tarihi Safranbolu evleri gelir. Ancak Safranbolu'nun mimari mirası evleriyle ya da eski çarşı alanı içinde yer alan tarihi yapılarıyla sınırlı değildir.

Tarihi su değirmenleri de Safranbolu için oldukça önemli mimari bir mirastır. Safranbolu'nun topoğrafik yapısı, akarsulara olan yakınlığı ve tarihi bir merkez olması sebebiyle hem merkezinde hem de köylerinde tarihi su değirmenlerine rastlamak mümkündür. Tarihi kaynaklar, Safranbolu merkezinde ve köylerinde oldukça fazla sayıda değirmen olduğunu bildirirse de günümüze ulaşan değirmen sayısı oldukça azdır. Bulunduğu dönemin en önemli endüstri yapıları olan değirmenler, fabrikasyon un üretimine geçilmesi ile birlikte, gün geçtikçe önemini kaybetmiş ve birçoğu ilgisizlikten ve bakımsızlıktan yıkılarak yok olmuştur.

Kent merkezinde Bağlarbaşı mahallesinde bulunan Bağlar Değirmeninin 2000 yılında restorasyon çalışmaları yapılarak gezi değirmeni ve kafe olarak kullanıma açılmıştır. Yine kent merkezinde yer alan taş değirmenin restorasyon çalışmaları yapılarak hem değirmen hem de kafe restoran olarak hizmet vermesi sağlanmıştır. Safranbolu Yazıköyde yer alan Yağlının Değirmen'inin de restorasyon çalışmaları yapılarak turizme kazandırılmış ve hem değirmen hem de kafe-restoran olarak kullanılmaya devam edilmektedir.

Safranbolu'da yer alan tarihi su değirmenlerinden, tez kapsamına alınacaklar için titiz bir araştırma yapılmış ve restorasyon çalışmaları tamamlanmış olan Safranbolu merkezinde ki Taş Değirmen ile Bağlar Değirmeni tez kapsamının dışında bırakılmıştır. Safranbolu kent merkezine yakın kırsal alanlarda yer alan ve öncesinde bir takım akademik çalışmalara konu edilmiş değirmenler (Karıt değirmeni, Yazıköy Yağlının Değirmeni, Osman Çavuş Değirmeni ve Konarı Köyü Değirmeni) çalışmaya dahil edilmiş, ancak üzerlerinde detaylı çalışma (rölöve, restitüsyon, restorasyon) yapılmamıştır. Ayrıca Nahta Değirmeni, Örencik Köyü Değirmeni, Kadıbükü Değirmeni, Kavakdüzü Değirmeni, Cabbar Değirmeni, Tayyip Köyü Değirmeni, Tayyip Köyü Örencik Mahallesi Değirmenleri için mevcut durum tespitleri yapılarak, tescil fişleri olamayanlar için tescil fişleri hazırlanmıştır.

Tez kapsamında, öncesinde herhangi bir tescil kararı alınmamış, herhangi bir rölöve-restorasyon çalışması yapılmamış olan, 3 farklı akarsu kenarına kurulu, 3 farklı köyde yer alan ve 3 farklı büyüklükte (1, 2 ve 3 düzenekli) olan Akkışla Köyü Değirmeni, Yukarıdana Köyü Hızır Değirmeni ve Çıraklar Köyü Hacı Abdullah Değirmenleri incelenmiştir. Söz konusu 3 değirmen için mevcut durum tespitleri (rölöve alma, fotoğraflama) yapılarak, restitüsyon ve restorasyon önerileri geliştirilmiş ve tescil fişleri düzenlenmiştir.

Endüstri Mirası Koruma İlkeleri'nin 4. maddesinde; "Bu koruma ancak disiplinler arası bir yaklaşımla sağlanabilir. Çalışma esnasında kayıtlardan, tarihi ve arkeolojik araştırmalardan, materyal ve peyzaj analizlerinden, sözlü tarihten, kurumsal ve özel arşivlerden yararlanılması gerekmektedir. Bu doğrultuda tüm paydaşların katılımıyla; endüstriyel teknolojileri hedefleyen, karşılaştırılmalı, tipolojik ve bölgesel çalışmalar yapılarak, bir belgeleme çalışması ortaya konulmalıdır." denilmektedir.

Tez kapsamında detaylı incelemesi yapılan Safranbolu'nun köylerinde yer alan değirmenlerin kent merkezindekiler kadar ilgi görmediği ve kaderlerine terk edildiği anlaşılmaktadır. Endüstriyel mimari mirasın önemli bir parçası olan değirmenlerin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanarak gelecek kuşaklara aktarılması oldukça önemlidir. Bunun için yerinde korunabilecek olanlar için devlet ve özel sektörün desteğiyle gerekli çalışmalar yapılmalı ve çeşitli işlevler yüklenerek korunması

sağlanmalıdır. Yerinde korunması mümkün olmayan özellikle Ovaçay kenarında yer alan, tek gözlü küçük ölçekli, çantı tekniğiyle inşa edilmiş değirmenler için uygun taşıma teknikleri ile büyük kent parklarına veya açık hava müzelerine taşınması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

1. Internet: Türkiye Bölge Haritaları "Karabük İli Haritası", http://cografyaharita.com/haritalarim/4l_karabuk_ili_haritasi.png (2019).
2. Bir, A. ve Kayral, M., "Osmanlı Döneminde Anadolu'nun Kullandığı Bilinen Altın Çevirmeli Su Değirmenleri ve Su Kaldırma Düzenekleri", *Osmanlı Bilim Araştırmaları*, 2 (1): 173–185 (1998).
3. Kaçar, M., Bir, A., ve Acar, Ş., "Anadolu'nun Değirmenleri", *YEM Yayın*, İstanbul, (2012).
4. Yiğit, A., "XVV-XVI. Yüzyıllarda Menteşe Livasında Değirmenler", *İLKE*, 18: 98–154 (2007).
5. Tütüncü, Z. Ö., "Burdur Kurna Çayı Çevresi Geleneksel Su Değirmeni Yapıları, Kabacalı Değirmeni Koruma Sorunları ve Çözüm Önerileri", Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 17-22 (2016).
6. Bölükbaşı, E., "Osmanlı Döneminde Safranbolu Su Mimarisi", Doktora Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 45-46 (2004).
7. Bölükbaşı, E., "Kültürel Mirasımızda Yöresel Mimari Değerler ; Safranbolu ve Çevresinde Tarihi Su Değirmenleri", *Uluslararası XVIII. Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları Sanat Tarihi Araştırma Sempozyumu*, 303–319 (2014).
8. Hersek, C. M., "Safranbolu Yörükköyü Geleneksel Yaşam Biçimi ve Evleri", (2000).
9. Acar, M., "XVII.Yüzyıl ve XX. Yüzyıl Dönemi Başlarında Yapılmış Safranbolu (Ab-ı Hayat) Çeşmeleri", Ankara, (2002).
10. Internet: Türk Dil Kurumu Sözlükleri, "Değirmen", <http://sozluk.gov.tr/> (2019).
11. Özün, N., "Osmanlıca-Türkçe Sözlük", İstanbul, 39 (1965).
12. ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ, "ΤΟ ΝΕΡΟ ΠΗΓΗΣ ΖΩΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΘΑΡΜΟΥ "Αρίνμα Hareketi Yaşamının Su Kaynağı"", 111–113 (1999).
13. Maşalı, D., "Boyabatın Geleneksel Mimarisinde Endüstri Yapıları: Değirmenler ve Şamlılar Çeltik Fabrikası", Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, (2006).

14. "Geçmişten Günümüze Anadolu'nun Yel Değirmenleri", <https://www.neredekal.com/blog/gecmisten-gunumuze-anadolunun-yel-degirmenleri> (2019).
15. İnternet: Anadolu Birlik, "Un Fabrikası", <http://www.abholding.com.tr/tr/icerik/detay/2078/un-fabrikasi> (2019).
16. Ersoy, H. L., "Hicri 937 Miladi 1530 Yılı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defterinde Taraklı-Borlu Kazası (Safranbolu) Köyleri ve Vakıfları", İstanbul, 78 (2007).
17. Acar, M., "Kastamonu Vilayeti Salnamelerinde Safranbolu Kazası", Safranbolu, 46-90 (2006).
18. Cuinet, V., "La Turquie d'Asie. Tome. VI: L'Anatolie Centrale: Angora, Koniah, Adana, Mamouret-Ul-Aziz, Sivas. Ankara Konya Adana Sivas Kilikya Gayrimüslim Azınlık Rum Osmanlı Kültürü Seyahatname Anı Hatırat.", Paris, 474-475 (1894).
19. Salman, F., "Özvatan'da Eski Su Değirmenleri", *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Dergisi*, (8): 75-88 (2002).
20. İnternet: Google Earth, "Tarihi Su Değirmenlerinin Uydu Görüntüleri", www.google.com.tr/intl/tr/earth (2019).
21. Yıldız, D., "Safranbolu Konarı Köyü Geleneksel Mimari Dokusunun Koruma Bağlamında İrdelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 30-32 (2016).
22. İnternet: Bartın ili Kültür Varlıkları, "Ulupınar Değirmeni (Yedi Ocaklı Değirmen)", <http://www.bartın.gov.tr/bartın-kultur---turizm> (2019).
23. Özköse, A., vd, "Safranbolu Köylerindeki Yöresel Mimari Mirasın Araştırılması Belgelenmesi ve Yayınlanması", *Karabük Üniversitesi Yayınlanmamış BAP Projesi*, Safranbolu, (2019).
24. İnternet: Altındağ Belediyesi Altıncöy Açık Hava Müzesi, "Su Değirmeni İle Nostalji", http://www.altinkoy.tc/?page_id=116 (2019).
25. İnternet: ICOMOS, "Endüstri Mirası Sitleri, Yapıları, Alanları Ve Peyzajlarının Korunması İçin Icomos-Tıccih Ortak İlkeleri", http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0914779001536912340.pdf (2019).

EK AÇIKLAMALAR A.

**SAFRANBOLU MERKEZ VE KÖYLERİNDE KVKBK TARAFINDAN
TESCİL KAYDI YAPILMIŞ TARİHİ SU DEĞİRMENLERİNE AİT TESCİL
FİŞLERİ**

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ (D.K.V.K.E.)		ANIT		Envanter No:	
T Ü R K İ Y E		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		Harita No:		F29A24D2D	
İL	Karabük	İLCE	Safranbolu	MAHALLE	Bağlarbaşı Mah.	Koruma Derecesi	ANITSAL 1 2 3
SOKAK	Değirmenbaşı Sok.	PAFTA		ADA	84	PARSEL	1
ADI	Tarihi Değirmen Kafe	YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI	ÇEVRESEL 1 2 3
GENEL TANIM		84 Ada, 1 Parselde yer alan tek katlı bir yapıdır.					
KORUNMUŞLUK DURUMU:		TAŞIYICI YAPI:		CEPHE DURUMU:		ÖRTÜ DURUMU:	
A	İVİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B
A	B	C	A	B	C	A	B
A	B	C	A	B	C	A	B
A	B	C	A	B	C	A	B
VAZİYET PLANI:				FOTOĞRAF:			
GÖZLEMLER							
BUGÜNKÜ SAHİBİ				BAKIMDAN SORUMLU OLAN			
YAPILAN ONARIMLAR							
AYRINTILI TANIM:							
Tek katlı olan yapı ilk yapılış amacı su değirmeni olarak yapılmaktadır. Sonradan bir Kafeye dönüştürülmüştür. Yapı ahşap çatıklı moloz taş dolguludur. Beşik çatısı alaturka kiremit ile örtülmüştür. Su köprüsü ile birlikte yapılmıştır. İyî durumdaki yapının malzemesi taştır. Ana yapının giriş kapısı güneyindedir. Çift kanatlı olan kapı ahşaptır.							
TEKNİK BİLGİLER		ISITMA SİSTEMİ		KANALİZASYON		SU	
						ELEKTRİK	
ÖZGÜN KULLANIMI:							
Su Değirmeni							
BUGÜNKÜ KULLANIMI:							
Kafe							
ÖNERİLEN KULLANIMI:							
HAZIRLAYANLAR							
F.KURT-M. Araştırmacı							
T. ÖNAL- Mimar							
Y. YILDIRIM- Arkeolog							
KONTROL EDEN:							
KURUL ONAYI							
ONANDI							
KARABÜK KÜLTÜR VE TARIH VARLIKLARI KORUMA							
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ							
08/07/2009 Tarih ve 1235...							
SAYILI KARAR EKİDİR.							
YAYIN DİZİNİ:				EKLER			
				RAPOR			
				FOTOĞRAF			
				RÖLÖVE PROJESİ			
				RESTORASYON PROJESİ			
				HARİTA			
				KİTABE			
				VAKFIYE			
				REVİZYON:			

Şekil Ek A.1. Safranbolu kent merkezinde yer alan Bağlar Değirmenine ait tescil fişi

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ (D.K.V.K.E.)				ANIT		Envanter No:									
T Ü R K İ Y E		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ				Harita No:											
İLİ	KARABÜK	İLCESİ	SAFRANBOLU	MAHALLE	KONARI KÖYÜ			Koruma Derecesi	ANITSAL	1	2	3					
SOKAK		PAFTA		ADA	108	PARSEL : 235		ÇEVRESEL	1	2	3						
ADI		YAPTIRAN	BİLİNMIYOR	YAPAN			MİMARİ ÇAĞI	18 YY SONU-19 YY BAŞLARI									
		YAPIM TARİHİ	BİLİNMIYOR	KITABE			VAKFIYE										
GENEL TANIM		Karabük İli, Safranbolu İlçe, Konarı Köyü, 108 ada 235 parselde yer alan değirmen eğimli bir arazi üzerinde su gücü ile çalışan tek katlı bir yapı niteliğindedir.															
KORUNMUŞLUK DURUMU:			TAŞIYICI YAPI:			CEPHE DURUMU:			ÖRTÜ DURUMU:			YAPI DURUM:			BEZEME DURUMU:		
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
VAZİYET PLANI:						FOTOĞRAF:											
GÖZLEMLER		Değirmen faaliyet vermemekte olduğundan kendi halinde kalmıştır. Buna bağlı olarak bakımsızlıktan kaynaklı oldukça hasara uğramıştır.															
BUGÜNKÜ SAHİBİ				BAKIMDAN SORUMLU OLAN													
<p>Karabük İli, Safranbolu İlçe, Konarı Köyü, 108 ada 235 parselde yer alan değirmen eğimli bir arazi üzerinde su gücü ile çalışan tek katlı bir yapı niteliğindedir. Beden duvarları moloz taş malzemeden inşa edilmiş olan değirmenin çatısı alaturka kiremit ile kaplıdır. Beden duvarlarının bazı bölümleri yıkılmış, kiremitlerinde yer yer eksilmeler, çatı altı ahşaplarında yıpranma ve çürümeler olmuş vaziyettedir. Değirmene sağ ve sol cephelerde yer alan kapılardan girilmekte olup sağdaki çift kanatlı ahşap kapı, soldaki ise tek kanatlı ahşap kapı şeklindedir. Sağ cephede ayrıca ahır bölümüne açılan tek kanatlı ahşap kapı yer almaktadır. Giriş kapılarında içeriye girildiğinde zemini taş döşeli bir mekan ile karşılaşılmaktadır. Burada öğütme işleminin yapıldığı değirmen taşı ve unluklardan oluşan çark sistemleriyle karşılaşılmaktadır. Yine burada çeşitli hububat ürünlerinin saklandığı ambar yer almaktadır. Bu bölümün solunda hayvanların bağlandığı bir ahır ve yüksek ihtimalle değirmenciye ait olduğunu düşündüğümüz, içinde ocak ve dolap nişleri bulunan ve kara kapaklı ahşap pencereleri bulunan oda yer almaktadır. Ocak nişinin büyük bölümü yıkılmıştır. Oda pencereleri kırılmış, döşemeler yıpranmıştır. Değirmenin üst tarafında değirmene su gelmesini sağlayan ve günümüzde su akmayan ark ve oluk yer almaktadır. Değirmenin alt tarafında yine günümüzde su akmayan arkın devamı yer almaktadır. Değirmen günümüzde kullanılmamakta olup büyük oranda harap vaziyettedir.</p>						TEKNİK BİLGİLER		ISITMA SİSTEMİ		KANALİZASYON		SU		ELEKTRİK			
						ÖZGÜN KULLANIMI:						DEĞİRMEN					
						BUGÜNKÜ KULLANIMI:						DEĞİRMEN					
						ÖNERİLEN KULLANIMI:						DEĞİRMEN					
HAZIRLAYANLAR:						Reyhan BULDURUCU-Sanat Tarihçi											
KONTROL EDEN:																	
KURUL ONAYI						KARABÜK KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULUNUN											
						15.08.2019 4547											
						SAYILI KARARI EKİDİR.											
YAYIN DİZİNİ:						EKLER											
						RAPOR		x									
						FOTOĞRAF		x									
						RÖLÖVE PROJESİ											
						RESTORASYON PROJESİ											
						HARİTA											
						KİTABE											
						VAKFIYE											
						REVİZYON:											

Şekil Ek A.3. Konarı köyünde yer alan Osman Çavuş Değirmenine ait tescil fişi

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ (D.K.V.K.E.)				ANIT		Envanter No:			
T Ü R K İ Y E		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ				Harita No:		Koruma Derecesi			
İLİ	KARABÜK	İLÇESİ	SAFRANBOLU	MAHALLE	AKKIŞLA KÖYÜ		ANITSAL	1	2	3	
SOKAK	DEĞİRMEN	PAFTA	YAPTIRAN	BİLİNMIYOR	YAPAN	MİMARİ ÇAĞI	ÇEVRESEL	1	2	3	
ADI	DEĞİRMEN	YAPIM TARİHİ	BİLİNMIYOR	KİTABE	YAKFIYE						
GENEL TANIM		Karabük İli, Safranbolu İlçe, Akkişla Köyü, 230 ada 12 parsel de yer alan Değirmen dikdörtgen bir plana sahiptir. Giriş kattan oluşmaktadır. Dikdörtgen planın üstünde beşik çatı saç malzeme ile kaplıdır.									
KORUNMUŞLUK DURUMU:		TAŞIYICI YAPI:		CEPHE DURUMU:		ÖRTÜ DURUMU:		YAPI DURUM:		BEZEME DURUMU:	
A	IYI	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C
VAZİYET PLANI:						FOTOĞRAF:					
											
GÖZLEMLER		Karabük İli, Safranbolu İlçe, Akkişla Köyü 230 ada 12 parselde yer alan Değirmende malzeme eksiklikleri ve de bozulmalar mevcuttur.									
BUGÜNKÜ SAHİBİ		Karabük İl Özel İdaresi		BAKIMDAN SORUMLU OLAN				Karabük İl Özel İdaresi			
<p>Karabük İli, Safranbolu İlçe, Akkişla Köyü, 230 ada 12 parsel de yer alan Değirmen dikdörtgen bir plana sahiptir. Giriş kattan oluşmaktadır. Dikdörtgen planın üstünde beşik çatı saç malzeme ile kaplıdır. Cepheler ise ahşap malzemenin köşelerden geçmesi oluşturulduğu bir yapım tekniğine sahiptir. Yapının kuzeyinde saç malzeme ile yapılmış huni şeklinde suyun taşındığı ark yer almaktadır. Güneyinde yer alan kapıdan içeri girildiğinde sol tarafta boş alan varken sağ tafta değirmencilik işleminin yapıldığı düzenek yer almaktadır. Ahşap ve taş malzeme ile oluşturulan sistem eksik ve bozuk olmasına rağmen bize işlevi hakkında fikir vermektedir. Günümüzde değirmen faaliyet göstermemektedir.</p>						TEKNİK BİLGİLER		İSITMA SİSTEMİ			
						KANALİZASYON					
						SU					
						ELEKTRİK					
						ÖZGÜN KULLANIMI:					
BUGÜNKÜ KULLANIMI:											
ÖNERİLEN KULLANIMI:											
HAZIRLAYANLAR:						Rayhan BULDURUCU-Sanat Tarihçi		Salih YAYMACI -Harita Mühendisi			
KONTROL EDEN:											
KURUL ONAYI						KARABÜK KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULUNUN		24.4.2013 5123			
YAYIN DİZİNİ:						SAYILI KARARI EKİDİR.					
EKLER						RAPOR		x			
						FOTOĞRAF		x			
						RÖLÖVE PROJESİ					
						RESTORASYON PROJESİ					
						HARİTA					
						KİTABE					
						VAKFIYE					
						REVİZYON:					

Şekil Ek A.4. Akkişla Köyünde yer alan değirmene ait tescil fişi

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ (D.K.V.K.E.)						ANIT			Envanter No:				
T Ü R K İ Y E		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ						Harita No:							
İLİ	KARABÜK	İLÇESİ	SAFRANBOLU	MAHALLE	KONARI KÖYÜ	Koruma Derecesi			ANITSAL	1	2	3			
SOKAK		PAFTA		ADA	120	PARSEL	1	ÇEVRESEL			1	2	3		
ADI	ADA	YAPTIRAN		YAPAN	MİMARİ ÇAĞI										
		YAPIM TARİHİ		KİTABE	VAKFIYE										
GENEL TANIM		Karabük İli, Safranbolu İlçesi, Konarı Köyü, 120 ada, 1 parselde kayıtlı değirmen													
KORUNMUŞLUK DURUMU:		TAŞIYICI YAPI:		CEPHE DURUMU:		ÖRTÜ DURUMU:		İÇ YAPI DURUMU:		BEZEME DURUMU:					
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
VAZİYET PLANI:						FOTOĞRAF:									
GÖZLEMLER															
BUGÜNKÜ SAHİBİ		BAKIMDAN SORUMLU OLAN													
YAPILAN ONARIMLAR															
AYRINTILI TANIM:		TEKNİK BİLGİLER		ISITMA SİSTEMİ		KANALİZASYON		SU		ELEKTRİK					
Değirmen yapısı birbirine bitişik iki yapıdan oluşmaktadır. Batı cepheye yer alan yapı iki katlı olup, zemin katı taş malzemeden üst katı ise ahşap çatıkı arası dolgu malzemedenidir. Bu yapının üst örtüsü marsilya tipi kiremitle kaplı beşik çatıdır. Zemin katının odunluk olarak kullanıldığı yapının, üst katında yer alan iki adet pencere geleneksel Safranbolu tipi ahşap pencerelerdir. Asıl değirmenin olduğu yapı ise tek katlı olup, üst örtüsü marsilya tipi kiremitle kaplı beşik çatıdır. Bu yapı ön cephesinin bir kısmı ahşap çatıkı arası doğu malzemeden olup, diğer kısımları ise taş malzemeden yapılmıştır. Yapıya özgün olduğunu düşündüğümüz çift kanatlı ahşap kapıdan girilmektedir. Değirmen yapısının içinde özgünlüğünü koruyan iki adet buğdayı una çeviren düzeneğe yer almaktadır. Değirmen yapısının zemini özgün taş malzeme kullanılmıştır. Tavan döşemesi olmayan yapının çatıyı taşıyan kirişleri özgündür. Söz konusu yapının içinde ahşap çatıkı bir değirmenci odası yer almaktadır. Yapının ön cephesinde iki adet su tahliye kemeri vardır. Ayrıca yapının iç kısmından yandaki iki katlı yapının odunluğuna geçiş kapısı yer almaktadır. Değirmen yapısının arkasında ise gelen suyun değirmene tahliyesi amacıyla yapılmış, moloz taşlardan inşa edilmiş iki adet büyük ayak yer almaktadır. Bu ayakların üzerindeki tahliye kanalları betonarme malzemedenidir.		ÖZGÜN KULLANIMI:		DEĞİRMEN		BUGÜNKÜ KULLANIMI:		GEZİ AMAÇLI DEĞİRMEN		ÖNERİLEN KULLANIMI:		DEĞİRMEN			
YAYIN DİZİNİ:		EKLER		HAZIRLAYANLAR:		KONTROL EDEN:		KURUL ONAYI		REVİZYON:					
		RAPOR		Mustafa SUCU - Harita Mühendisi				KARABÜK KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI KORUMA BÖLGE KURULUŞU		15/2/2012 tarih ve 208 SAYILI KARARI EKİDİR.					
		FOTOĞRAF		Fahrri KURT - Müze Araştırmacısı											
		RÖLÖVE PROJESİ		Funda BÖKE - Y. Mimar											
		RESTORASYON PROJESİ													
		HARITA													
		KİTABE													
		VAKFIYE													

Şekil Ek A.5. Konarı Köyünde yer alan değirmene ait tescil fişi

AVRUPA KONSEYİ		DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ (D.K.V.K.E.)				ANIT		Envanter No:			
T Ü R K İ Y E		KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ				ANIT		Harita No:			
İL	KARABÜK	İLÇESİ	SAFRANBOLU	MAHALLE	YAZIKÖY	Koruma Derecesi		ANITSAL	1	2	3
SOKAK		PAFTA		ADA	328	PARSEL	101	ÇEVRESEL	1	2	3
ADI	ADA	YAPTIRAN		YAPAN		MİMARİ ÇAĞI					
		YAPIM TARİHİ		KİTABE		VAKFIYE					
GENEL TANIM		Karabük İli, Safranbolu İlçesi, Yazıköy, 328 ada, 101 parselde kayıtlı değirmen									
KORUNMUŞLUK DURUMU:		TAŞIYICI YAPI:		CEPHE DURUMU:		ÖRTÜ DURUMU:		İÇ YAPI DURUMU:		BEZEME DURUMU:	
A	İYİ	B	ORTA	C	KÖTÜ	A	B	C	A	B	C
VAZİYET PLANI:						FOTOĞRAF:					
GÖZLEMLER											
BUGÜNKÜ SAHİBİ				SAKIMDAN SORUMLU OLAN							
YAPILAN ONARIMLAR											
AYRINTILI TANIM:		TEKNİK BİLGİLER		İSITMA SİSTEMİ		KANALİZASYON		SU		ELEKTRİK	
<p>Değirmen yapısı tek katlı bir yapı olup, taş malzemeden yapılmıştır. Üst örtüsü marsilya tipi kiremit kaplı, beşik çatılı değirmenin ön cephesinde beş adet geleneksel Safranbolu tipi pencere yer almaktadır. Ön cephesi sıvalı ve beyaz renkte olup, yan cephesi ise sıvasızdır. Değirmene ön cephede ve yan cephede olmak üzere iki adet ahşap çift kanatlı kapıdan giriş sağlanır. Değirmenin içinde ahşap malzemeden yapılmış, kısmen özgünlüğünü koruyan iki adet buğdayı una çeviren düzenek (değirmen) yer almaktadır. Ayrıca bu düzeneklerin yanında birde elektrik üretme ünitesi yer almaktadır. Zemini özgün olmayan taş, tavanı ise yine özgün olmayan ahşap kaplama olan değirmen yapısının içinde ahşap paravanla ayrılmış bir restoran bölümü vardır. Ayrıca değirmenin içinde, ahşap kapılı ve pencereli kapalı bir mekan bulunmaktadır. Değirmenin ahşap üst örtüsünü içerde bulunan iki adet ahşap ayak taşımaktadır. Bu kısımda yer alan ahşap giriş özgünlüğünü korumaktadır. Ayrıca değirmenin içinde keşkek dövmeye yarayan dibek taşları bulunmaktadır. Değirmenin çarkı ise metal malzemeden yapılmış olup, yapının arka kısmındaki taş benden altında bulunmaktadır. Değirmenin bulunduğu parsel balık lokantası olarak kullanılmakta olup, bahçede bu amaca yönelik düzenlemeler yapılmıştır.</p>		ÖZGÜN KULLANIMI:		DEĞİRMEN		BUGÜNKÜ KULLANIMI:		GEZİ AMAÇLI DEĞİRMEN		ÖNERİLEN KULLANIMI:	
		HAZIRLAYANLAR:		Mustafa SUCU - Harita Mühendisi		Fahri KURT - Müze Araştırmacısı		Funda BÖKE - Y. Mimar		KONTROL EDEN:	
		KURUL ONAYI		KARABÜK KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI KORUMA BÖLGE KURULUĞU		15/2/2012 tarih ve 207 SAYILI KARARI EKİDİR		SE		E7	
YAYIN DİZİNİ:		EKLER		RAPOR		FOTOĞRAF		RÖLÖVE PROJESİ		RESTORASYON PROJESİ	
				HARİTA		KİTABE		VAKFIYE		REVİZYON:	

Şekil Ek A.6. Yazıköy de yer alan Yağlının Değirmenine ait tescil fişi.

EK AÇIKLAMALAR B.

**ENDÜSTRİ MİRASI SİTLERİ, YAPILARI, ALANLARI VE
PEYZAJLARININ KORUNMASI İÇİN
ICOMOS-TICCIH ORTAK İLKELERİ
“DUBLİN İLKELERİ”**

ICOMOS'un 28 Kasım 2011'de yapılan 17. Genel Kurulunda kabul edilmiştir.

Giriş

Dünya üzerinde değişik türde alanlar, yapılar, kentler, yerleşimler, peyzaj ve yollar sanayi kuruluş ve üretimine tanıklık etmektedir. Birçok yerde bu miras hala kullanılır durumdadır ve sanayileşme süreci devam etmektedir. Bazı yerlerde ise, geçmişteki etkinlik ve teknolojilerden geriye arkeolojik kalıntıları ulaştırmıştır. Endüstri alanları teknoloji ve üretim süreçlerine bağlı mühendislik, mimarlık ve kent planlama ile ilgili somut miras yanında, işçilerin ve bağlı oldukları toplulukların anıları, hüneler ve sosyal yaşamlarıyla bütünleşen soyut mirası da içerir.

Son iki yüzyıl içinde tüm dünyada görülen sanayileşme süreci insanlık tarihinin büyük bir aşamasını oluşturur; mirası da çağdaş dünya için önemli ve kritiktir. Sanayileşmenin öncüleri ve başlangıcı dünyanın çeşitli yerlerinde, hala aktif olan veya arkeolojik sitlerde, çok eski dönemlere kadar izlenebilir. İlgimiz bu tür süreçlerin örneklerine ve mirasına yöneliktir. Ancak buradaki ortak ilkeler daha çok çağdaş dönemin seçkin ve sistematik üretim, taşıma, enerji üreten veya denetleyen süreç ve teknolojiler, ticaret ve ticari ilişkiler, yeni sosyal ve kültürel düzenlemelerle belirginleşen modern dönem Sanayi Devrimi'ne yöneliktir.

Endüstri mirası oldukça hassastır ve risklerle karşı karşıyadır. Yalnız bilinçsizlikten, belgeleme eksikliğinden tescil edilmediğinden, saygı görmediğinden değil, değişen ekonomik eğilimlerden, olumsuz kavrayışlardan, çevresel kaygılardan veya iri boyutları ve karmaşıklığından dolayı da yitirilmektedir. Fakat mevcut yapıların ömrünü ve sahip oldukları enerji süresini uzatarak, endüstri mirasını koruyarak, yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde sürdürülebilir gelişme hedeflerini gerçekleştirmeye katkı sağlanabilir. Konu kalkınmanın sosyal olduğu kadar fiziksel ve çevresel yönleriyle de ilişkilidir ve o şekilde değerlendirilmelidir.

Son on yıllarda artan sayıda araştırma, uluslararası ve disiplinler arası iş birliği yanında sivil toplum girişimleri de endüstri mirasının daha iyi tanınmasına ve korumacılar, paydaşlar ve meslek sahipleri arasında iş birliğinin artmasına büyük katkı sağlamıştır.

Bu ilerleme Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi ICOMOS'un uluslararası başvuru kaynağı oluşturan tüzükleri ile UNESCO tarafından 1972'de geliştirilen Dünya Mirası Sözleşmesi gibi uluslararası tavsiye kararları ve araçları da katkıda bulunmuştur. 2003'te Endüstri Mirasının Korunması Uluslararası Komitesi (TICCIH) Endüstri Mirası için bu alandaki koruma ve konservasyonu yönlendirecek ilk uluslararası başvuru kaynağı olan Nizhny Tagil Tüzüğü'nü geliştirmiştir.

Dünya üzerindeki toplumların mirasının bir parçası olan Endüstri Mirasının özel niteliğini ve çağdaş ekonomik, yasal, kültürel ve çevresel konularla ilişkisini, karşı karşıya olduğu tehditleri göz önüne alan ICOMOS ve TICCIH, aşağıda sıralanan ve endüstri mirasının belgelenmesine, korunmasına, konservasyonuna, değerinin anlaşılmasına yardımcı olacak ilkeleri benimseyerek ve destekleyerek iş birliklerini geliştirmeyi istemektedirler.

1. Tanım: Endüstri mirası sitler, yapılar, kompleksler, alanlar ve peyzajlar yanında, onlarla ilgili makineler, eski veya devam eden sanayi süreçleri, hammaddelerin çıkarılması, ürüne dönüştürülmesi ve ilgili enerji ve taşıma altyapıları hakkında veri sağlayan nesnelere veya belgelerden oluşmaktadır. Eski veya yeni, sanayi süreçleri üretmek ve ürünleri daha geniş pazarlara dağıtmak için hammadde sağlayan doğal kaynaklara, enerji ve taşıma ağlarına bağlı olduklarından, endüstri mirası kültürel ve doğal çevre arasındaki derin bağı yansıtır. Hem taşınır ve taşınmaz varlıkları kapsar, hem de teknik bilgiler, işin ve çalışanların organizasyonu, toplulukların yaşamını biçimlendiren ve toplumlara, genelde dünyaya büyük düzen değişikliklerine yol açan karmaşık sosyal ve kültürel mirasla ilişkili soyut boyutları bulunmaktadır.

2. Endüstri mirası alanları amaçları, tanımları ve zaman içindeki evrimleri bakımından çok çeşitlidirler. Çoğu bölgesel veya tarihi koşulların, süreçlerin, teknolojilerin temsilcileridir; bazıları ise küresel etkinin seçkin örneklerini oluştururlar. Kimi de değişik teknolojiler ve tarihlere ait, bileşenleri birbirine bağlı sistemler veya komplekslerdir. Endüstri mirasının anlamı ve değeri yapı veya sitlerin maddi dokularına, bileşenlerine, makinelerine ve endüstriyel peyzaj olarak tanımlanan konumlarına, yazılı belgelere bağlıdır; ayrıca insanların anılarında, yerel sanat ve adetlerde, somut olmayan kayıtlarda ifade bulur.

I. Endüstri mirası yapılarının, sitlerinin, alanlarının, peyzajlarının belgelenmesi ve değerlerinin anlaşılması

3. Sanayi yapılarının, sitlerinin, peyzajlarının ve ilgili makinelerinin, donanımının, kayıtlarının veya somut olmayan yönlerinin araştırılması, belgelenmesi onların saptanması, korunması ve kültür mirası olarak anlam ve değerlerinin takdir edilmesi için gereklidir. Eski sanayi üretim süreçlerinde kullanılan insani beceri ve bilgiler çok önemli kaynaklardır ve kültürel miras değerlendirme sürecinde dikkate alınmalıdır.

4. Koruma ve yönetim için bütünlük bir temel oluşturabilmek için, endüstri mirasının korunması ve belgelenmesine yönelik araştırmalar onların tarihi, teknolojik ve sosyoekonomik boyutlarını dikkate almalıdır. Endüstri mirası sit ve yapılarının önemini saptamak için yürütülecek çalışmalarda disiplinlerarası araştırma ve eğitim programlarıyla desteklenen bir disiplinlerarası yaklaşıma gerek vardır. Bu amaçla alan araştırması, belgeleme, tarihi ve arkeolojik araştırma, malzeme ve peyzaj analizi, sözlü tarih ve/ veya kamu/ özel veya kurum arşivlerinde araştırma gibi çeşitli bilgi ve uzmanlık kaynaklarından yararlanılmalıdır. Belgeliklerin, şirket arşivlerinin, yapı planlarının, sanayi ürünlerinin örneklerinin araştırılması ve konservasyonu desteklenmelidir. Belgelerin incelenmesi, kültürel miras açısından önemlerinin tam olarak değerlendirilmesi için, çalışmalar ilgili sanayi konusunda uzman biri tarafından yapılmalıdır. Çalışmalara ilgili toplumların ve diğer paydaşların katılımı da bu etkinliğin önemli bir parçasıdır.

5. Endüstri mirası alan ve yapılarının önemini anlamak için buldukları alanın, bölgenin veya ülkenin sanayi ve sosyo-ekonomik tarihi ve dünyanın diğer bölgeleriyle olan ilişkisi hakkında ayrıntılı bilgiye gerek vardır. Belirli endüstri kollarına veya teknolojilere yönelik tekil, tipolojik veya karşılaştırmalı bölgesel araştırmalar tek yapıların, sitlerin, alanların veya peyzajların kültürel miras değerini anlamaya çok yardımcı olurlar. Bu araştırmalar kamuya, bilim insanlarına ve yöneticilerin erişimine açık ve araştırılabilir olmalıdır.

II. Endüstri mirası yapılarının, sitlerinin, alanlarının ve peyzajlarının etkili korunmasını ve konservasyonunu sağlamak

6. Endüstri mirası sit ve yapılarının arşiv kayıtları ve içlerindeki makinelerle birlikte korunması için uygun yaklaşımlar, yasal ve yönetsel önlemler alınmalı ve uygulanmalıdır. Bu önlemler endüstri mirası, sanayi üretimi ve ekonomi arasındaki ilişkiyi, özellikle şirketler ve yatırımlar, ticaret ve patentler gibi telif haklarına yönelik kurallar ile aktif sanayi işlemlerine uygulanabilir standartları gözetmelidir.

7. Yapıların, sitlerin, alan ve peyzajların, çevrelerinin ve ilgili nesnelere, belgelerin, çizimlerin, arşivlerin veya somut olmayan mirasın bütünlük yönetim envanterleri, listeleri hazırlanmalı ve bunlar etkili yönetim-konservasyon politikaları ile koruma önlemlerinin parçası olarak kullanılmalıdır. Envantere giren kültür varlıkları yasal koruma altına alınmalı, önem ve anlamlarının, bütünlüklerinin ve özgünlüklerinin sürdürülebilmesi için gerekli konservasyon ve yönetim sağlanmalıdır. Tesadüfen bulunan sanayi mirasının gerekli şekilde belgelenmesi ve araştırılması için acil koruma önlemleri alınmalıdır.

8. Kültür mirası değeri olan aktif endüstri mirası yapıları ve sitlerinde süregelen kullanımlar kültürel değerlerin yaşatılması veya fiziksel ve ekonomik sürdürülebilirlik için yeterli koşulları sağlayabilir. Bu yapıların özellikleri, teknik olanakları saygı görmeli, çağdaş yapı, çevre yönetmeliklerini veya doğal-insan kaynaklı riskleri azaltma stratejilerini uygulamak için aşırı zorlanmamalıdır.

9. Endüstri mirası yapıları ve alanları için bütünlük veya işlevsel bütünlük çok önemlidir; bu nedenle koruma önlemleri yalnız binalara değil, iç donanımlarına da yönelik olmalıdır. Eğer içlerindeki makineler veya diğer donanım çıkarılır veya sitin bütünlüğünü etkileyecek kayıplar olursa, kültür mirası değerleri büyük ölçüde zedelenebilir veya indirgenir. İşleyen sanayi tesis ve komplekslerinin kapatılması durumunda, yetkililerin hızla müdahale ederek, içlerindeki makine, sanayi objeleri veya ilgili belgelerin çıkarılmasını sağlayacak veya tahribini önleyecek müdahalenin hızla yapılmasına olanak veren yasal ve yönetsel çerçevelerin oluşturulması gereklidir.

III. Endüstri mirası yapılarını, sitlerini, alanlarını ve peyzajlarını korumak ve sürekli bakımlarını yapmak

10. Endüstri mirası alanları ve yapılarının sürdürülebilir biçimde korunması için en uygun yol özgün kullanımlarının sürdürülmesi veya uygun yeni kullanımlar bulunmasıdır. Yeni kullanımlar sitin ilginç özelliklerine, donanımına, ulaşım ve etkinlik dağılımı özelliklerine saygı göstermelidir. Endüstri mirası alan ve yapılarının sürdürülebilir kullanımının yönetiminde kültür mirası değerinin dikkate alınması ve saygı görmesi için uzman katkısına gerek vardır. Fiziksel müdahaleler söz konusu olduğunda, imar yönetmelikleri, risk azaltma gerekleri, çevresel ve endüstriyel düzenlemeler ile diğer standartlar, endüstri yapısının kültürel miras boyutu dikkate alınarak, duruma göre uyarlanmalıdır.

11. Müdahaleler mümkün olduğunca geri dönüşebilir olmalı, yapının yaşına, önemli izlere ve işaretlere saygı gösterilmelidir. Değişiklikler belgelenmelidir. Bilinen eski bir döneme dönüş, eğitim amacıyla ve özel koşullarda kabul edilebilir; ayrıntılı araştırmaya, belgelere dayanmalıdır. Söküm ve taşıma, ancak çok özel durumlarda, sitin karşı konulamaz ekonomik veya sosyal nedenlerle yıkımı söz konusu olduğunda, kabul edilebilir.

12. Endüstri mirası alan ve yapılarının terk, işlev değişikliği ve/veya uyarlaması söz konusu olduğunda, bileşenlerin yıkımı ve malzemelerin taşınması dahil tüm işlemler, örneğin bileşenlerin yıkımı, makinelerin sökülmesi, kayıt altına alınmalıdır. Bileşenlerin endüstri süreçlerinin parçası olarak biçimleri, işlevleri ve yerleri ayrıntılı olarak belgelenmelidir. Çalışanların iş süreçleriyle ilgili sözlü ve yazılı hikayeleri toplanmalıdır.

IV. Halkın bilincini yükseltmek, eğitim ve araştırmayı desteklemek amacıyla, endüstri mirası yapılarının, sitelerinin, alanlarının ve peyzajlarının kültürel miras boyutunun ve değerlerinin sunumu ve anlatımı

13. Endüstri mirası çok yönlü özellikleri ile anlatılması gereken bir bilgi kaynağıdır. Yerel, ulusal ve uluslararası tarih konularında önemli bilgiler sağlar; kültürel etkileşimlerin zaman içindeki gelişimlerini açıklar. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler kadar, sosyal ve sanatsal hareketlere ilişkin yaratıcı yetenekleri de gösterir. Endüstri mirasının başarıyla korunması için halkın ve özel sektörün bilinçlenmesi, anlayış göstermesi önemli araçlardır.

14. Endüstri mirası hakkında bilinçlenmeyi artırmak ve bu mirasın çağdaş toplumlar için anlamını tüm zenginliğiyle kavratmak için aktif endüstri mirası alanlarına ziyaretler programlamak, üretim işlemlerinin yanı sıra, onlarla ilgili somut olmayan mirası, hikayelerini, tarihini, makinelerini ve endüstriyel üretim süreçlerini sunmak için düzenlemeler yapmak, sanayi veya kent müzeleri kurmak, yorum merkezleri, sergiler düzenlemek, yayın yapmak, rotalar oluşturmak ve sürdürmek gerekir. İdeal olarak bunlar sanayileşmenin gerçekleştiği ve en iyi iletişim kurulabilecek yerlerde konumlanmalıdır. Endüstri mirası alanları, mümkün olduğunca, kültür mirasını araştırma ve koruma ile ilgili kuruluşlar tarafından, halkın ve mesleki kuruluşların eğitimi için kullanılmalıdır [26].

EK AÇIKLAMALAR C.

SU DEĞİRMENLERİNE AİT TERİMLER

SU DEĞİRMENLERİNE AİT TERİMLER

Alt Savak: Poyradan geçen suyun çarka gelmesini engelleyerek değirmenin dönmesini durduran sistem.

Alt Tekne: Üst tekne ile üst değirmen taşı arasında bulunan ve üst tekneden gelen tahılları üst değirmen taşının ortasında ki boşluğa ileten ahşap parça.

Baltacık: Çarkın dönme hareketini üst değirmen taşına aktaran mili, üst değirmen taşına bağlayan demir parça.

Boğaz: Alt değirmen taşının ortasından geçen milin çevresinde ki boşlukları kapatarak tahılların dökülmesini engelleyen parça.

Çakıldak: Üst değirmen taşında ki hareketi, titreşimlerle alt tekneye ileterek, alt tekne de ki tahılların dökülmesini sağlayan, iki çitadan oluşan ahşap aparat.

Değirmen Direği: Değirmenin üst teknesinin çevresinde yer alan ve üst tekne ile muhafaza tahtalarının sabitlendiği ahşap direk.

Değirmen Taşı: Tahılların ezilerek öğütülmesini sağlayan, alt ve üst silindirik taş.

Dişemek: Alt değirmen taşının üst yüzünü, üst değirmen taşının alt yüzünü, çekiç yardımıyla pürüzlendirerek iz oluşturma.

Domuzluk: Değirmen düzeneğinde çarkın bulunduğu kısım.

İğ (mil): Çarkın dönme hareketini üst değirmen taşına ileten parça

Kurbağacık: İğ in alt ağacına oturmasını sağlayan demir parça.

Kütürge: Üst değirmen taşı ile alt değirmen taşı arasındaki yükseklik farkını ayarlayarak, tahıldan elde edilecek malzemenin inceliğini-kalınlığını ayarlamaya yarayan sistem.

Muhafaza Tahtası: Alt ve üst değirmen taşının çevresini sararak öğütülen malzemenin dışarı akmasını engelleyen ahşap eleman.

Pergel: Alt değirmen taşının üstünden, boşluk kısmı mile geçirilerek, taşın eğimini kontrol etmeye yarayan alet.

Su Çarkı: Gelen suyun basınç etkisiyle dönen ve kendisine mille bağlı üst değirmen taşını döndüren ahşap yada demir parça.

Su Oluğu: Değirmene su taşıyan taş, ahşap vb. malzeme ile inşa edilmiş yapı.

Taş Kesme: Değirmende kullanılacak değirmen taşlarının uygun malzeme bulunarak, uygun ebatlarda ve şekilde(silindirik) yerinde hazırlanması.

Üst Savak: Suyun, değirmenin demir borusuna veya ahşap kanala ulaşmadan, üst kısımda önünü keserek farklı bir yere yönlendiren eleman.

Üst Tekne: Öğütülecek tahılın ilk döküldüğü, aşağı doğru daralan, ahşap bölüm.

Oban: Su değirmenlerinde suyun yüksekte dökülmesini sağlayan oluk.

Ön Tekne: Öğütülen tahılın un halinde döküldüğü ahşap bölüm.

Poyra: Suyun basıncını ayarlamaya yarayan parça.

Süzek: Üst savaktan geçen suyun, içinde bulunan istenmeyen parçaların obana ve poyraya ulaşmasını engellemek için yapılmış delikli malzeme.

Yöre: Değirmen taşları ile muhafaza tahtaları arasındaki boşluk.

Yuvarlama: Üst değirmen taşını kaydırmaya yarayan silindirik ahşap parça.

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet Akif ÇENGEL 1983 yılında Aksaray ili Güzelyurt ilçesinde doğdu; ilk öğrenimini Dikmen Merkez İlkokulunda tamamladıktan sonra Ahmet Haşim Orta okulu, Sokullu Mehmet Paşa Lisesine (YDA) devam etti. Erciyes Üniversitesinde başladığı mimarlık öğrenimi 2007 yılında tamamladı. Çeşitli özel sektör kuruluşlarında yurt içi ve yurt dışında proje yürütücüsü ve şantiye şefi olarak görev yaptı. 2010 yılında Karabük Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünde göreve başladı.2016-2019 yıllarında Karabük Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde yarı zamanlı öğretim görevlisi olarak proje derslerinde görev aldı. Halen Karabük Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünde ve Karabük Üniversitesi Mimarlık Bölümünde görevlerine devam etmektedir.

ADRES BİLGİLERİ

Adres : Karabük Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Binası
Beşbinevler / KARABÜK

Tel : (505) 480 58 93

E-posta : mehmetakifcengel@gmail.com